BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
1 C
31

C. 27. f.

Digitized by Google

Digitized by Google

DE IVDICE REGVLARIVM TRACTATVS

D. FRANCISCO GHISILERIO BONONIENSI

Canonico Regulari S. Saluatoris Authore:

CRIMINALIS IN EO SVMMARIA PRAXIS Regularibus applicata continetur.

MODVS QVOQVE PROCESSVM FORMANDI Quacumque procedendi via cum ſuis formulis.

Opus Iudicibus, ac in foro Criminali verſantibus omnibus vti [illegible].

Hac tertia Editione ab ipſomet Authore recognitum, & ampliatum.

Cum Summarijs, Quadruplicíq; Indice
CAPITVM, AVTHORVM, LOCORVM SACRAE Scripturæ, ac Rerum memorabilium.

Priuilegijs, Placitisq; Superiorum obtentis.

Conu. S.ta M.a de Saluator

VENETIIS, M DC XXII.

Apud Antonium Thomaſinum

Digitized by Google

Digitized by Google

ADMODVM REVERENDO VIRO, AC DOMINO, D. BARTHOLOMÆO NARDI

Inſignis Eccleſiæ Lentenaiæ Plebano.

Alexander Polus apud Venetos Typographus Felicia precatur.

M*Egarenſibus Græciæ Populis exiguo terrarum tractu diſſitis ab Athenienſibus, Senatuſcōſulto Areopagitarum fuiſſe vetitum Annales veterum atteſtari Scriptorum accepimus, ne Megara Athenas ſeſe conferrent, multa eis dicta, quæ ſupremi capitis periculum incurrebant. Quo factum eſt, vt omnes quotquot erāt Megaræ Ciues, incolæ ſimul & accolæ, ob periculo plenam profectionem, inter priuata ſeſe Vrbis mœnia, pauore timidi, obfirmato & pertinaci animo continerent, & commercia contractusq. cum Athenienſibus iniri antea ſat lucroſa, frequentariq. ſolita ſummo Ciuitatis ſuæ, & inhabitantis populi cum incommodo & ineffabili damno, pati cogerentur inuiti eſſe ſublata. Vnus tamen ceteris audacior, (ſpreta tanti ſæuitia decreti, imperterritus & animo forti intrepidoq. armatus, capitali diſcrimine neutiquam attento) iuuentus eſt tunc adoleſcens Xenocrates, qui vt ſingulari & prope diuina, ab omnibusq. ſumma in admiratione habita decendi promptitudine, & agendi ſapientia Socratis frueretur, obuelata facie, muliebri aſſumpto habitu, perſonati inſtar, nocturnis ſtationibus vigil & induſtrius, Megara profectus. ſub dici crepuſculum Auroræ emergente, eodem ornatu feminæo redux ad ſuos factus, Megaræ videbatur; Aeſtimabat ſtudioſiſſimus Adoleſcens non inglorium eſſe aliqua ſaltem Noctis parte Socratis colloquio frui, eumq. grauiter & eruditè diſſerentem arrectis auribus audire, vt ea de cauſa ſingulis noctibus quadraginta millia paſſuum obſcuri itineris conficere, & vitam in apertum conijcere diſcrimen haud vereretur. Maiores noſtri ſuperioribus ſeculis, admodum Reuerende & peruigil Antiſtes, vel in ipſa Idolorum ſuperſtitioſa cultrice illa Gentilitate, Scientiarum adeo erant & Artium ingenuo homine dignarum auidi; adeo phyloſophiæ omnis & doctrinarum variæ multiplicitatiſq; amore incenſi, vt ſummis conatibus, vigili & inexhauſto labore, in illa quæ ſummopere adipiſci affectabant ſtudia, ferrerentur, non ſibi ſubſiſtendum rati, quoadvſque voti compotes facti tantoperè deſiderati, intento fine lætarentur, atque tunc felices ſeſe effectos & perfectè beatos vltro paſſim & vbique prædicabant: ſicq. in Aureo illo Saturni ſeculo verſari ſeſe, eoq. ex integro perfrui, & ſumma voluptate potiri indubiè arbitrabantur. Quo factum fuit vt ad ſecretiora tam ſcientiarum, quam Artium penè omnium Arcana, patefacto ſibi aditu ad intima pariter earumdem penetralia facilè admitterentur tanto nobis in hoc infelici & in ſenium eheu declinante ſeculo verſantibus ſuperiores erga doctrinam affectu & propenſione quanto nos torpore ac veterno quaſi quodam conſopiti, bonarum neglectu Artium, ne dicam contemptu, ipſis vt degeneres poſteri nos inferiores, oſtendimus, Hæc huius noſtri eſt ſeculi ſanguineis deploranda lachrymis prouentor infelicibus: quæ niſi tua, tuorumq. ſimilium hac tempeſtate virorum conatus induſtria, labore &*

ſtudio profligata fuiſſet, maximè noxium & exitiale bellum truculenta barbarie plenum, omni hauddubie futuræ induxiſſet ſucceſſionis poſteritati: Tu namque hac noſtra ætate vna cum Germano fratre tuo, non contemnendi nominis Archiatro, inter coæquales tuos & coæuos, bonarum vindex artium, & politioris etiam omnis literaturæ reſtitutor, ſecretioris doctrinæ aditus iampridem obſeratos, ingenti animo, inſigni & laudatiſſimo conatu reſeratos (Ariſtarchis licet omnibus inuitis & reluctantibus, Zoilis etiam mordaci dicacitate & hiulco latratu obſtrepentibus, irritoq. auſu inſultantibus) vias es ingreſſus, vt cum immortali nominis tui gloria, præuia veraci & pręconitante fama, exſulantes iamdudum veteres Muſas, Doctorum auribus delicatis gratiſſimas, quaſi reduces factas, priſtino collocatas loco, & veteri pariter nitore ſplendeſcentes in integrum (vt aiunt) reſtituiſti, expetita vocis omnium ſimul & exoptata felicitate. Ampliſſimus hic & latiſſimè patens in tuas laudes excurrendi campus mihi eſt propoſitus: ſed me lubens contineo, ne abblandire videar, vel adulari: id namque, vt audio, cum tua planè pugnat modeſtia & bonitate. Nihil itaque de tua illa ſingulari & minimè vulgata multiplici eruditione vallata in præſens dicam doctrina; nihil de ſapientiæ ſtudijs politioribus quæ perfamiliaria tibi aſſidua exercitatione reddidiſti; nihil de arcano Theologiæ profundioris intimè penetrato receſſu; nihil de varia linguarum peritia (quam paucis æquus conceſſit Iupiter) commemorabo: Hoc vnum ſaltem dixero, te æquales habere inter noſtrates perpaucos, ſuperiorem planè neminem; Quo nomine & tibi gratulari conuenit, & doctis omnibus gaudere, cunctæq. lætari ſucceſſuræ ætati. Hinc & factum eſt, vt & ego inter tot tuarum amatores & admiratores virtutum haud poſtremus, hunc quem vides Tractatum Religioſi, pij & docti Authoris, tibi Religioſo ad pietatem & doctrinam nato Antiſtiti dicatum voluerim & conſecratum, certa ſpe concepta, futurum, vt pro eo quo maximè inter doctos huius æui polles animi candore, hunc meum in te propenſæ voluntatis affectum, in bonam ſis vt aiunt, partem accepturus: quod te indubitatò facturum, tua illa ab omnibus paſſim prædicari ſolita & collaudari ſingularis humanitas, inſignis comitas, & benigna facilisq. ac ad omnem bonitatem prona vltrò pollicetur natura. Sed nunc cano receptui, ne tędio plena & longiori quam par eſt & Aſiatico luxu Laconiſmo inimica præfatione tuæ Amplit. nauſeam paream ſeria ſtudiorum tractatione indies occupatæ. Deum oro largitorem virtutum liberalem, & munificum retributorem, vt admodum Reuerendæ Amplit. Tuæ cunctos proſperet laudabiles conatus, vota ſecundet omnia, & cum dignitatis accretione & nominis, vitam quam diutiſſimè largiatur incolumem felicitate feliciter & auidè exoptata. Venetijs ex Calcographia noſtra, Anno Redempti Orbis 1622. ipſis Calendis Martij.

AVTHOR LECTORI
SALVTEM.

CRIMINALEM praxim vniuerſam (optime lector) vt Regularium iudicem pro iuſtitia ſibi ſubiectis recte adminiſtranda inſtituerem, ſub titulo de Iudice Regularium comprehendere mihi collibuit. Qua in re peragenda cordi præſertim fuit cum breuitate claritas, certaque doctrina. Ideo communiores, rationique magis conſonas opiniones, reliquis prætermiſſis, ſequutus tantummodo ſum. Et ne aut legentibus tædio eſſem, aut folium (vt aiunt) citationibus implerem; licet omnia ferè auctoritatibus ſim probare conatus; Doctores pauciores pro vnoquoque dicto fulciendo adducere placuit: eos attamen, ex quibus plures citationes haberi a quoppiam hoc deſiderante poſſent.

Continet vero tractatus iſte Criminalis praxis materias vniuerſas; quamuis ordine ab alijs pene diuerſo: mihi autem viſo aptiori. Materiæ vero criminales illæ potiſſimum ſunt. De Iudice. De Requiſitis ad iudicium. De Modo procedendi. De Accuſationibus. De Denunciationibus. De Inquiſitionibus. De Exceptionibus. De Teſtibus. De Indicijs. De Tortura. De Reo. De Defenſionibus. De Recuſationibus. De Appellationibus. De ſententia proferenda. De Purgatione canonica. & De Modo formandi proceſſum.

Iſta omnia in hoc tractatu continentur.

De Iudice. in primis nouem capitibus.
De Requiſitis ad iudicium ſummarium. in cap. 11. & 12.
De Modo, quo Iudex procedere debet. in cap. 10. 11. ac 13.
De Accuſat. Denunciat. Inquiſit. & Exceptionibus in cap. 16. 19. & 20.
De Teſtibus. in cap. 17.
De Indicijs, ac Tortura. in cap. 18.
De Reo, ac Defenſionibus. in cap. 19.
De Recuſationibus. in cap. 14.

De Appellationibus. in cap. 15.
De ſententia proferenda. in cap. 20.
De Purgatione Canonica. in cap. 21.
De Modo formandi proceſſum quacunque procedendi via. in cap. 16. 19. & 20.

In eo quoque formulæ continentur vniuerſæ. Tum pro formando proceſſu, Tum pro examinandis teſtibus, ac Reo. in cap. 16. & 19. Tum pro indicenda Canonica Purgatione. in cap. 21. Tum pro ſententia quauis ferenda. in capit. 20. & 21. Tum pro alia quacunque actione iudiciali peragenda. in eiſdem. cap. 19. 20. & 21.

Criminibus diuerſis effictis: non quod illa Regularibus viris ineſſe credam: verum vt in grauibus poſſibilibus delictis (dato caſu) quomodo procedere queat Regularium Iudex, aliusvè, aperirem exemplo. Et quemadmodum Regularibus quibuſcunque nedum: ſed etiam ſæcularibus omnibus praxis iſta deſeruit; ſic & formulæ in ea poſitæ (nominibus, alijſque paucis mutatis) cuique hominum generi deſeruire queunt.

Quare nihil omnino in hoc tractatu deeſt, quod pro criminali habenda ſummaria praxi deſiderari a quoquam poſſit. Reliquum eſt, (optimè lector) vt ſi tibi ſatisfactum eſſe perſpexeris; Deo ipſi, a quo datum quoduis optimum, & donum perfectum eſt, referas gratias. ſin minus authorem ipſum excuſes. Vale.

IN-

Digitized by Google

INDEX CAPITVM OMNIVM huius Tractatus.

PRæfatio.
De Iudicis nomine, officio, ratione, & conditionibus. cap. 1.
De Iudicis poteſtate, ſiue iuriſdictione. cap. 2.
De Veritate in iudice neceſſaria. cap. 3.
De forma iuris à iudice in iudicando ſeruanda. cap. 4.
De Scientia iudici neceſſaria. cap. 5.
De Vitæ puritate in iudice requiſita. cap. 6.
Quis Iudex eſſe, vel non eſſe poſſit. cap. 7.
De infamia, qua iudex carere debet. cap. 8.
Quis Iudex Regularium ſit. cap. 9.
Regularium iudex quomodo in eorum cauſſis procedere poſſit, ac debeat. c. 10.
Quid ſit ſummarie procedere, & de plano, ſine ſtrepitu, & figura iudicij, ſola rei veritate inſpecta. cap. 11.
Quæ de iure diuino, ac naturali ſint in iudicijs obſeruanda. cap. 12.
Ius commune an, & quomodo in Regularium iudicijs obſeruandum ſit. c. 13.
De Iudicis Recuſatione. cap. 14.
De Appellatione a iudice. cap. 15.
De Modo incipiendi proceſſum iuxta quattuor procedendi modos cum ſuis formulis. cap. 16.
De Teſtibus. cap. 17.
De Indicijs, ac Tortura. cap. 18.
De Modo continuandi proceſſum quacunque via, cum ſuis formulis. cap. 19.
De Modo terminandi proceſſum, cum ſuis formulis. cap. 20.
De Purgatione Canonica, cum ſuis formulis. cap. 21.

INDEX AVTHORVM,

QVORVM DOCTRINA,

& auctoritate tractatus iſte fulcitur.

A

ABbas Panormitanus.
AChilles de Graſſis authoris auunculus.
Albericus.
Alexnder de Ales.
Alexander Imolenſis.
Alexander de Neuo.
Alexander Stiaticus.
Alphonſus a Caſtro.
Alphonſus Toſtatus.
Alphonſus Villagutus.
D. Ambroſius.
Andreas Alciatus.
Andreas de Iſernia.
Andreas Tiraquellus.
Angelus Aretinus.
Angelus de Clauaſio.
Angelus de Peruſio.
D. Antoninus.
Antonius de Butrio.
Antonius Gabrielius.
Antonius Gomezius.
Antonius Rebuffus.
Ariſtoteles.
Armilla Summa.
D. Auguſtinus.
Auguſtinus Berous.
Auguſtinus Corſetus.
Aymo Crauetta.
Azo Bononienſis.

B

BAldus Peruſinus.
Baptiſta Platina.
Bartholomeus Caſſaneus.
Bartholomeus Cepola.
Bartholomeus Medina.
Bartolus a Saxoferrato.
Beda Venerabilis.
Bernardus Comenſis.
Biblia Sacra.
Brunorus a Sole.
Bullarium.

C

CAESAR de Graſſis authoris auunculus.
Camillus Campegius.
Cardin. Alexandrinus.
Carolus Ruinus.
Cicero.
Compendium Priuilegiorum Cordubæ.
Concilium Tridentinum.
Concilium Conſtantienſe.
Conradus Brunus.
Conradus Lancellotus.
Conſtitutiones Canonicorum Regularium ſancti Saluatoris.
Cynus.

D

DIdacus Couarruuias.
Directorum Inquiſitorum.
Dominicus Bannes.
Dominicus Peruſinus.

Do-

Dominicus Soto.
Dynus Mugellanus.

E.

ÆGidius Boſſius.
Emanuel Rodericus.
Emanuel Rodriquez.
Emanuel Suarez.

F

FEdericus de Senis.
Felinus Sandeus.
Fernandus Vaſquius.
Flaminius Cartarius.
Flauius Blondus.
Franciſcus Aretinus.
Franciſcus Becius.
Franciſcus Brunus.
Franciſcus Bruſattus.
Franciſcus Caſonus.
Franciſcus Curtius.
Franciſcus Pegna.
Franciſcus Perſonalis.
Franciſcus Squillacenſis.
Franciſcus Toletus.
Franciſcus Victoria.
Franciſcus Zabarella Cardinalis.

G

GAbriel Biel.
Gabriel Paleotus.
Gandinus.
Gloſſa.
Gondiſaluus Hiſpanus.
Gratianus.
D. Gregorius.
Gregorius Sayrus.
Gregorius de Valentia.
Gulielmus de Benedictis.
Guido Papæ.
Guido Fulcodius.
Guido de Bayſo Archidiaconus.
Guido de Suzzaria.

H

HEnricus Cardin. Hoſtienſis.
Henricus de Gandauo.
Henricus Henriquez.
Hieronymus Gabrielius.
Hieronymus Gigas.
Hippolitus de Marſilijs.
Hippolitus Riminaldus.

I

IAcobus de Arena.
Iacobus Butrigarius.
Iacobus Menochius.
Iacobus Nouellus.
Iacobus Simancas.
Iacobus Sprengerius.
Iaſon Mainus.
Ignatius Lopez del Salzedo.
Innocentius Papa Quartus.
Ioannes Andreæ.
Io. de Amicis.
Io. de Anania.
Ioannes Azorius.
Io. Baptiſta Confectius.
Io. Bernardus Diaz.
Io. Cęphalus.
D. Io. Chryſoſtomus.
Io. Duns Scotus.
Io. Faber.
Io. Ferrarius.
Io. Gerſon.
Io. Imola.
Io. Medina.
Io. Maria Monticellus.
Io. Monachus.
Io. Petrus Surdus.
Io. de Platea.
Io. Roias.
Io. Tabienſis.
Io. de Turrecremata Cardin.
Iodocus Clicthoueus.
Iodocus Damohuderius.
Ioſeph Ludouicus.
Ioſeph Maſcardus.

Iſido-

Digitized by Google

Iſidorus.
Iulius Clarus.
Iulius Scarlatinus.

L

Lanfrancus,
Lapus.
Lucas de Penna,
Lucianus.
Ludouicus Bologninus,
Ludouicus Carrerius,
Ludouicus Catus.
Ludouicus Gomezius.
Ludouicus Peguerus.
Ludouicus Romanus,

M

Marcus Antonius Blanchus.
Marcus Antonius Eugenius.
Marcus Antonius Natta.
Marianus Soncinus.
Mattheus de Afflictis.
Mattheus Brunus.
Martinus ab Azpilkueta Nauarrus.
Martinus Cępola.
Martinus Delrius.
Michael Salon.

N

Nellus.
Nepos de Monte Albano.
Nicolaus Bellonus.
Nicolaus Boerius.

O

Octauianus Vulpellius.
Oldradus de Ponte.

P

Palacius Rubius.
Paris de Puteo.
Paulus de Caſtro.
Paulus Granutius.
Paulus Grillandus.
Paulus Merenda.
Petrus de Ancharano.
Petrus de Arragon.
Petrus Duenas.
Petrus Godofredus.
Petrus Follerius.
Petrus Nauarrus.
Petrus de Palude.
Petrus a Placha.
Petrus Paulus Pariſius.
Petrus de Soto.
Philippus Decius.
Philippus Francus.
Philippus Portius.
Plato.
Proſper Carauita.
Proſper Farinacius.

R

Raphael Cumanus.
D. Raymundus.
Repertorium Inquiſitorum.
Richardus de Media villa.
Robertus Lancellotus.
Robertus Maranta.
Rolandus a Valle.

S

Salycetus.
Sfortia Oddus.
Silueſter de Prierio.
Speculator.
Stephanus Lambertenus.

T

Textus Canonici.
Textus Ciuiles.
Tiberius Decianus.
D. Thomas de Aquino.
Thomas Grammaticus.
Thomas de Vio Caietanus.
Tranquillus Ambroſinus.

V

Vgo de S. Victore.
Victorinus Aucrſanus.
Vitæ Patrum.
Vmbertus Locatus.

F I N I S.

INDEX

LOCORVM SACRÆ SCRIPTVRÆ,

IN HOC TRACTATV EXPLICATORVM, qui à iudicibus maximè adnotandi ſunt.

Ex libro Geneſis.

ADam vbi es? cap.11.num.10. & cap.12.n.2. Cap.3.

Quid feciſti Cain? cap.11.n.10. Cap.4.

Vox ſanguinis fratris tui clamat ad me de terra. c.11. n.6.c.12.n.1.& c.16.n.53.

Clamor Sodomorum, & Gomorreorum multiplicatus eſt, & peccatum eorum aggrauatum eſt nimis. Deſcendam, & videbo vtrum clamorem, qui venit ad me opere compleuerint; an non eſt ita vt ſciam. cap.4.num.1.cap.11.nu. 6.& cap.12.num.1. Cap. 18

Ex libro Exodi.

Quod ſi dixerit ſeruus, diligo dominum meum, & vxorem, ac liberos, non egrediar: offeret eum dominus dijs. in præfatione. Cap.21.

Si quis commendauerit amico pecuniam, aut vas in cuſtodiam, & ab eo, qui ſuſceperat furto ablata fuerint. ſi latet fur, dominus domus applicabitur ad Deos, &c. in præfatione. Cap. 28

Dijs non detrahes. in præfatione.

Nec accipies munera, quæ etiam excæcant prudentes, & ſubuertunt verba iuſtorum. cap.6.n.19. Cap. 23

Pones autem in rationali iudicij Doctrinam, & Veritatem, quæ erunt in pectore Aaron, quãdo ingredietur coram domino. & geſtabit iudicium, &c. cap.3.num.2. Cap. 28

Ex leuitico.

Quod aſtringens cingulo aptauit rationali, in quo erat Doctrina, & Veritas. cap.3.n.2. Cap.8.

Digitized by Google

INDEX.

Ex Deuteronomio.

Cap.1. *Nulla erit diſtantia perſonarum; ita paruum audietis vt magnum nec accipietis cuiuſquam perſonam; quia Dei iudicium eſt, c.1. num.4. c.6. nu. 11. & c.12. num. 3.*

Cap. 6. *Hæc ſunt præcepta, & cæremoniæ, atque iudicia, quæ mandauit dominus Deus veſter; vt docerem vos, & faciatis ea in terra, ad quam tranſgrediminí poſſidendam, c.1. n. 12.*

Cap. 16. *Iudices, & magiſtros conſtitues in omnibus portis tuis, quas dominus Deus tuus dederit tibi, per ſingulas tribus tuas; vt iudicent populum iuſto iudicio, nec in alteram partem declinent, c.2. num.1. cap.7. num.2. cap. 14. in principio.*

Non accipies perſonam; nec munera; quia munera excæcant oculos ſapientum, & mutant verba iuſtorum, c.1. n.4. & c.6. n. 19.

Iuſte quod iuſtum eſt proſequeris, c.1. n.12. & c.4. n.1.

Cap. 17 *Si difficile, & ambiguum apud te iudicium eſſe perſpexeris, venies ad Sacerdotes Leuitici generis, & ad iudicem, qui fuerit illo tempore, quæresque ab eis, qui indicabunt tibi iudicij veritatem, c.1. n.11.*

Cap. 13 *Si audieris in vna vrbium tuarum, quas dominus Deus tuus dabit tibi ad habitandum dicentes aliquos. Egreſſi ſunt filij Belial de medio tui, & auerterunt habitatores vrbis ſuæ, atque dixerunt. Eamus, & ſeruiamus Dijs alienis, quos ignoratis; quære ſollicite, & diligenter rei veritate perſpecta, ſi inueneris certum eſſe quod dicitur; & abominationem hanc opere perpetratam ſtatim percuties &c. c.3. n. 1.*

Cap. 21. *Si intraueris ſegetem proximi tui franges ſpicas, & manu conteres, falce autem non metes, c.1. n.10.*

Cap. 25 *Pro menſura delicti erit & plagarum modus, cap.4. numero 13. & cap.19. numero 22.*

Ex Ioſue.

Cap. 7. *Hiſtoria delicti Achan furis ſacrilegi. ex ea namque deducitur forma iuris in iudicio ſeruanda, c.4. n.1.*

Et debere de delicto conſtare quãdo delictũ eſt facti permanentis, c.12. n.15

Ex libro Iudicum.

Cap. 4. *Erat autem Debora prophetis vxor Lapidoth. quæ iudicabat populum in illo tempore, c.7. n. 14.*

Ex libro Pſalmorum.

Pſal.2. *Erudimini qui iudicatis terram: Apprehendite diſciplinam, ne quando iraſcatur dominus, & pereatis de via iuſta, c.1. n. 13. & c.5. n.1.*

Pſal.14. *Domine quis habitabit in tabernaculo tuo; aut quis requieſcet in monte ſancto tuo? qui munera ſuper innocentem non accepit, c.6. n.19.*

Pſal. 18. *Iudicia domini vera, iuſtificata in ſemetipſa, c.3. n.1.*

Pſal.24. *Dirige manſuetos in iudicio; docebit mites vias ſuas, c.6. n.17.*

Pſal.81. *Deus ſtetit in ſynagoga Deorum; in medio autem Deos dijudicat. in præfatione.*

Vſque-

Digitized by Google

INDEX.

Vſquequo iudicatis iniquitatem,& facies peccatorum ſumitis? c.6. num. 11.c.12.n.3.& c.16.n.35.

Neſcierunt, neque intellexerunt, in tenebris ambulant: mouebuntur omnia fundamenta terræ. Ego dixi Dij eſtis,& filij excelſi omnes. Vos autem ſicut homines moriemini;& ſicut vnus de principibus cadetis,c.5.n.3.

Miſericordia,& veritas precedent faciem tuam, c.1.n.11. Pſal.88.

Miſericordiam & iudicium cantabo tibi domine. Perambulabam in innocentia cordis mei. Non proponebam ante oculos meos rem iniuſtam. In matutino interficiebam omnes peccatores terre, c.6.n.1. Pſ. 100.

Beati qui cuſtodiunt iudicium, & faciunt iuſtitiam in omni tempore. in prefatione. Pſ.105.

Feci iudicium, & iuſtitiam: non tradas me calumniantibus me. in prefatione. Pſ. 118.

Illic ſederunt ſedes in iudicio,cap.4.n.12. Pſ. 121.

Ex libro Prouerbiorum.

Conturbat domum ſuam, qui ſectatur auaritiam; qui autem odit munera viuet,cap.6.n.10. Cap.15.

Rex,qui iudicat in veritate pauperes; thronus eius in æternum firmabitur, cap.1.num.11. Cap.24.

Ex libro Sapientiæ.

Diligite iuſtitiam qui iudicatis terram. in præfatione. Cap. 1.

Melior eſt ſapientia,quam vires,& vir prudens quam fortis. Audite ergo reges,& intelligite diſcite iudices finium terræ. Præbete aures vos, qui commouetis multitudines,& placetis vobis in turbis nationum,quoniam data eſt a domino poteſtas vobis, & virtus ab altiſſimo, qui interrogabit opera veſtra,& cogitationes ſcrutabitur, c.5.n.1. Cap. 6.

Cum eſſetis miniſtri regni illius, non recte iudicaſtis, nec cuſtodiſtis legem iuſtitiæ,neque ſecundum voluntatem Dei ambulaſtis. Horrendè,& citò apparebit vobis; quoniam duriſſimum iudicium his,qui præſunt fiet. Exiguo enim conceditur miſericordia: potentes autem potenter tormenta patientur. Non enim ſubtrahet perſonam cuiuſquam Deus,nec verebitur magnitudinem,c.1. num.15.

Conſtituiſti hominem,vt diſponat orbem terrarum in æquitate,& iuſtitia; & in directione cordis iudicium iudicet, c.1.n.6. Cap. 9.

Rex inſipiens perdet populum ſuum,c.5.n.2. Cap.10.

Cum tranquillitate iudicas,c.4.n.12. Cap.12.

Ex libro Eccleſiaſtici.

Qui amat periculum,in illo peribit,c.6.n.15. Cap. 3.

Eſto manſuetus ad audiendum verbum,vt intelligas; & cum ſapientia proferas reſponſum verum,c.1.n.18. Cap. 5.

Noli quærere fieri iudex; niſi valeas virtute irrumpere iniquitates: ne forte extimeſcas faciem potentis,& ponas ſcandalum in agilitate tua, c.1.n.17.cap.6.num.11. Cap. 7.

Ante-

Cap. 11. *Antequam interroges, ne vituperes quenquam; & cum interrogaueris, corripe iuſte, cap. 12. num. 5.*

Cap. 18 *Ante iudicium para inſtitiam tibi: & antequam loquaris diſce. capit. 1. numero 13.*

Ante iudicium interroga te ipſum; & in conſpectu Dei inuenios propitiationem, cap. 1. num. 14.

Ex Iſaia.

Cap. 3. *Stat ad iudicandum dominus ſtat ad iudicandos populos. in præfatione.*

Cap. 28 *Et vexatio intellectum dabit, c. 9. num. 1.*

Cap. 33 *Qui proijcit auaritiã ex calumnia, & excutit manus ſuas ab omni munere. Iſte in excelſis habitabit, munimenta ſaxorum ſublimitas eius, c. 6. n. 19.*

Ex Ieremia.

Cap. 2. *Paſtores præuaricati ſunt in me, cap. 9. n. 1.*

Arguet te malitia tua. in præfatione.

Cap. 3. *Et dabo vobis paſtores iuxta cor meum, & paſcent vos ſcientia, & doctrina, cap. 9. num. 1.*

Cap. 10 *Quia ſtulte egerunt paſtores. ibid.*

Cap. 21 *Iudicate mane iudicium, cap. 6. n. 1.*

Cap. 23 *Væ paſtoribus, qui diſperdunt, & dilacerant gregem paſcuæ meæ, cap. 9. numero 1.*

Ex Ezechiele.

Cap. 7. *Secundum iudicia eorum iudicabo eos, cap. 1. n. 19.*

Cap. 34 *Væ paſtoribus Iſrael, qui paſcebant ſemetipſos, cap. 9. n. 1.*

Sed cum auſteritate imperabatis eis, & cum potentia, ibid.

Ex Daniele.

Cap. 13 *Suſcitauit dominus ſpiritum pueri iunioris, cui nomen Daniel. capite 2. numero 18.*

Separate illos, ab inuicem procul, & diiudicabo illos, capite 12. numero 14.

Ex Michea.

Cap. 3. *Principes eius in muneribus iudicabant, cap. 6. num. 11.*

Ex Nahum.

Cap. 1. *Non conſurget duplex tribulatio, cap. 19. n. 13.*

Cap. 3. *Dormitauerunt paſtores tui, & non eſt, qui congreget, c. 9. n. 1.*

Ex Zacharia.

Cap. 7. *Hæc dicit dominus Iudicium verum iudicate, cap. 3. num. 1.*

Ex Mattheo.

Cap. 7. *In quo iudicio iudicaueritis iudicabimini, & in qua menſura menſi fueritis, remetietur & vobis, c. 1. n. 19.*

Quid vides feſtucam in oculo fratris tui: & trabem in oculo tuo non vides. c. 6. n. 7. & c. 16. n. 35. & 49.

Hyppochrita eijce primum trabem de oculo tuo, & tunc videbis eijcere feſtucam de oculo fratris tui, ibid.

INDEX.

Si peccauerit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te, & ipſum ſolum Si te non audierit adhibe tecum vnum vel duos, quod ſi non audierit eos, dic Eccleſiæ, c.16. n.60. & ſeq. Cap. 18
In ore duorum vel trium ſtet omne verbum, c.12. n. 4.
Videntes autem conſerui eius quæ fiebant, contriſtati ſunt valde, & venerunt, & narrauerunt domino ſuo omnia, quæ facta fuerunt, cap.11. numero 8. & cap.12. num.1.
Tunc vocauit illum dominus ſuus, & dixit illi. ſerue nequam omne debitum dimiſi tibi. &c. cap. 11. n.10. & cap.12. n.2.
Super Cathedram Moyſi ſederunt Scribæ, & Phariſei: quæcunque ergo dixerint vobis ſeruate, & facite, c.6. n. 10. Cap. 23

Ex Luca.

Homo quidam erat diues, qui habebat villicum, & hic diffamatus eſt apud illum, quaſi diſſipaſſet bona ipſius, c.4. n.1. c.11. n.6. & c.12. n.1. Cap. 16
Et vocauit eum, & ait illi. quid hoc audio de te? redde rationem villicationis tuæ, c.11. n.10. & c.12. n.2.
De ore tuo te iudico ſerue nequam, c.6. n.7. Cap. 19

Ex Ioanne.

Eſt qui accuſat vos Moyſes. in præfatione. Cap. 5.
Qui ſine peccato eſt veſtrum, primus in illam lapidem mittat, c.1. num.14. c.6. n.5. & c. 16. n. 35. Cap. 8.

Ex Actis Apoſtolorum.

Cæſarem appello, cap.12. num.8. Cap. 25
Non eſt conſuetudo Romanis donare aliquem hominem, priuſquam is qui accuſatur præſentes habeat accuſatores. cap.16. n. 7.

Ex Epiſtolis D. Pauli.

Propter quod inexcuſabilis es o homo omnis, qui iudicas; in quo enim iudicas alterum, te ipſum condemnas; eadem agis, quæ iudicas, cap.1. num. 14. & cap. 6. num. 1. Rom. 8.
Teſtimonium illis reddente conſcientia ipſorum. in præfatione.
Non eſt poteſtas niſi a Deo, cap.6. num. 7. Cap. 13
Tu quis es, qui iudicas alienum ſeruum, c.1. n.10. c.2. n.1. Cap. 14
Ego quidem abſens corpore, præſens autem ſpiritu iam iudicaui vt præſens eum qui ſic operatus eſt. &c. c. 10. n. 12. 1. Cor. 5
Charitas patiens eſt, benigna eſt, non cogitat malum, omnia ſuffert, 1. Co. 13

omnia

Digitized by Google

omnia credit, omnia ſuſtinet, cap. 9. numero 1.

Coloſ. 3 *Induite vos ergo ſicut electi Dei ſancti, & dilecti viſcera miſericordiæ, benignitatem, &c. donantes vobis metipſis, ſi quis aduerſus aliquem habet querelam, cap. 9. num. 1.*

Super omnia autem hac charitatem habete, quod eſt vinculum perfectionis, ibidem.

1. Ti. 3. *Ne forte incidat in laqueum Diaboli, c. 5. num. 7.*

Cap. 5. *Aduerſus presbyterum noli accuſationem recipere, niſi ſub duobus, aut tribus teſtibus, c. 1. n. 12. & cap. 12. num. 4.*

Ex Epiſtolicis Canonicis.

Iaco. 1. *Iudicium ſine miſericordia illi, qui non fecit miſericordiam, c. 1. n. 19.*

Si autem perſonas accipitis peccatum operamini, cap. 12. numero 3. & cap. 14. in initio.

Cap. 5. *Aurum, & argentnm veſtrum eruginauit, & erugo eorum in teſtimonium vobis erit. in præfatione.*

1. Pet. 2. *Deponentes omnem malitiam, dolum, ſimulationes inuidias, detractiones cap. 9. numero 1.*

Cap. 5. *Non vt dominantes in cleris: ſed velut forma facti gregis ex animo, cap. eod. num. 1.*

Ex Apocalypſi.

Cap. 12 *Proiectus eſt accuſator fratrum noſtrorum, qui accuſabat illos ante conſpectum domini Dei noſtri die, ac nocte. in præfatione.*

INDEX
RERVM MEMORABILIVM LOCVPLETISSIMVS.

A

Aron quare in pectore portabat rationale iudicij. c.3.n.2.
Abbatis Moſis exemplum pro iudicibus. c.6.n.2.
Abſolutoria ſententia quãdo ferenda ſit. c.20.n.2.& 14.
Abſolutoriam ante ſententiam citandi ſunt Accuſator, & Denunciator. ibid.n.16.
Abſolutoriæ ſententiæ formæ. ibid. n.18.& 19.
Abſoluendus in duplici gradu eſt, & qui ſint.c.20.n.17.
Abuſus creaturæ teſtis eſt contra nos in diuino iudicio. in præfatione.
Acceſſoria poteſtas quæ ſit. cap.2.n.17.
Accipere perſonas contra ius diuinum, ac humanum eſt. c.1.n.4.
Accuſatio illaudabilis intentio eſt. c.16.n.45.
Accuſatio vix abſque culpa exerceri poteſt. ibid.
Accuſatio dupliciter proponi ab accuſatore poteſt. ibid.n.56.
Accuſatio contra ſuperiores a ſubditis propoſita de facili admitti non debet. cap.4.num.9.
Accuſationem iudex conſiderare debet.c.16.n.48.
Accuſationis via quomodo incipiatur proceſſus. ibid. n.6.
Accuſationis via quomodo continuetur proceſſus. c.19.n.1.
Accuſare qui prohibentur. c.16. n.9.& ſeq.
Accuſator in diuino iudicio Diabolus vnus eſt. in præfatione.
Accuſator in quouis iudicio neceſſarius eſt. ibid.
Accuſator, aut denunciator, aut exceptor, aut infamia in iudicio quolibet neceſſarij ſunt. cap.11.n.6.
Accuſator vel eius vices gerens præcedens iudicium in vnoquoque iudicio de iure diuino requiritur. c.12.n.1.
Accuſator in proceſſus per viam accuſationis inceptione neceſſarius eſt. cap. 16.num.7.
Accuſator legitimus qui ſit. ibid. n. 8.
Accuſator inuidus eſt. c.16.n.44.
Accuſator pęna talionis puniri debet. ibid. n. 46.
Accuſator deponens delictum facti permanentis quid faciet. capit.16. numero 54.
Accuſator obijciens facti tranſeuntis delictum quid facere debeat. ibidem numero 55.

Accuſator legitimus admitti, illegitimus repelli a iudice debet. c.16.n.49.
Accuſator criminoſus, & illegitimus a iudice ex officio repelli debet. ibidem num.50.
Accuſator contra accuſatum ab ipſo teſtificari nequit. c.17.n.29.
Accuſator citandus eſt ante abſolutoriam accuſati. c.20.n.16.
Accuſatore proponente delictum facti permanentis quid faciet iudex. cap.18. numero 51.
Accuſatore pro repellendo non eſt neceſſaria ſententia definitiua. c.20.n.38.
Accuſatore apparente indici canonica purgatio nequit. c.21.n.11.
Accuſatorem contra excipi in iudicio poteſt. c.11.n.20.
Accuſatori pęna talionis proteſtari debet. c.16.n.56.
Accuſatoris de domo prodeuntes teſtificari non poſſunt. c.17.n.20.
Accuſatus accuſatorem ſuum accuſare nequit. c.16. n.33.
Actore non probante Reus abſoluendus eſt. c.20.n.15.
Actoris petitio ſiue in ſcriptis, ſiue in voce in quouis iudicio neceſſaria. cap. 11. num.8.
Actoris dicta, & nomen Reo aperienda ſunt. ibid.n.23.
Adminiſtrator & negotiorum geſtor alicuius, teſtis pro illo eſſe nequit. c.17. num.30.
Adulatores accuſare non poſſunt. c.16.n.27.
Aduocatus contra principalem ſui clientis non poteſt eſſe teſtis. c.17.n.30.
Aequalitas iudicis partium reſpectu eſt de iure diuino. c.12.n.3.
Affinis adueſarij nequit eſſe iudex. c.7.n.22.
Alchimiſtæ ſunt infames. c.8.n.38.
Alienigena accuſare non poteſt. c.16. n.29.
Ammotus ab officio nequit eſſe iudex. c.7.n.12.
Ante ſententiam an appellare liceat. c.15.n.13.
Appellans ab appellatione deſiſtere poteſt. c.15.n.30.
Appellans iudici non facit iniuriam. ibid. n.14.
Appellare an liceat. cap.15.num.11.
Appellare qui poſſit. ibid.num.12.
Appellare quis an poſſit ante ſententiam. ibid. n.13.
Appellare quis a quauis ſententia an poſſit. c.15.n.16.
Appellare vtrum vnus pro alio queat. cap.15.n.15.
Appellare ad ſuperiorem de ſubſtantia appellationis eſt. ibid. n.26.
Appellare gradatim de accidentalibus appellationis eſt. c.15.n.26.
Appellare ad Romanam ſedem ommiſſo medio omnes poſſunt. ibid. n.29.
Appellare an liceat Regularibus. c.15.n.55.
Appellari an à ſententia definitiua poſſit. cap.15.n.9.
Appellari ab interlocutoria an de iure canonico poſſit. ibid.n.21.
Appellari ab interlocutoria an poſſit de iure ciuili. ibid. n.22.
Appellari quoties a definitiua poſſit. c.15.n.23.
Appellari a declaratoria vt poſſit. cap.20. n.35.

Appellari ad principem ommiſſo medio an poſſit.ibid.n.28.
Appellari poteſt à decreto canonicam purgationem indicente.c.21.n.31.
Appellatio in manifeſtis non datur.cap.10.n.13.
Appellatio in leuibus non admittitur. ibid.n.9.
Appellatio de iure naturali eſt.c.12.n.7.
Appellatio de genere defenſionum eſt.ibid.n.8.
Appellatio quãtum ad ſubſtantiam eſt de iure naturali, quantum ad formalitatem eſt de iure poſitiuo. c.15.n.1.
Appellatio quare adinuenta ſit. c.15.n.2.
Appellatio quid ſit.ibid.num.5.
Appellatio ad maiorem fieri debet.ibid.n.6.
Appellatio à delegato ad delegantem fieri debet. ibid.n.7.
Appellatio duplex iudicialis, & extraiudicialis. c.15.n.8.
Quid earum vnaquæque ſit. ibid.n.9.& 10.
Appellatio quare trina ſolummodo ſuper eodem conceditur. c.15.n.25.
Appellatio an admittenda. cap.15.n.44.& ſeq.
Appellatione remota non remouetur ſupplicatio. ibid. n.48.
Appellatione interpoſita nihil innouandum. ibid. n.51.
Appellatione pendente illæſus damnati ſtatus conſeruari debet. c.15.n.52.
de Appellatione à ſententia.c.20.num.32.
Appellationem non admittens punitur. c.15.n.44.
Etiam ipſorum Regularium. ibid.n.57.
Appellationes in ſummario iudicio conceduntur. c.11.n.18.
Appellationes gradatim faciendæ ſunt.cap.15.n.27.
Appellationis iudices Regularium qui ſint. c.9.n.8.
Appellationis formalitatem tollere, ac mutare princeps poteſt, ſubſtantiam non item.cap.15.n.3.
Appellationis modus qui ſit. cap.15.n.30.
Appellationis tempus quod ſit.ibid.n.32.
Appellationis proſequendæ receptis Apoſtolis tempus quod ſit. ibid. n.43.
Appellationis effectus qui ſit. cap.15.n.53.
Apoſtatæ accuſare non poſſunt. c.16.n.19.
Apoſtoli intra quod tempus petendi.cap.15.n.38.
Apoſtoli quare tali nomine appellentur. ibid.n.40.
Apoſtoli affirmatiui, & negatiui qui ſint. ibid. n.42.
Apoſtolorum quinque ſpecies enumerantur,& quid ſint. ibid. n.41.
Arbitraria poteſtas quæ ſit.cap.2.num.13.
Arbitri cur ita nuncupentur.ibid.num.14.
Eorum poteſtas publica eſt. ibid.n.15.
Ligandi vim habent, non autem exequendi.ibid.n.16.
Areopagitæ noctu, ac in tenebris iudicabant & quare.c.1.n.5.
Rhetoricæ partem commouentem damnarunt. ibid.n.6.
Aſſertio vulnerati,corrupti,ſollicitati,& mandatarij quod iudicium faciat,

& quid operetur. cap.18.num.35.
Auctoris intentio in hoc opere quæ ſit. in præfatione.

B

Beatitudo in quo conſiſtat. in præfatione.
Benemeritus qui dicatur.cap.8.n.12.
Boni viri qui dicantur.cap.8.n.11.
Bonus quilibet præſumitur,niſi de contrario conſtet.c.17.n.88.

C

Calumniatores ſunt infames.cap.8.num.38.
Accuſare quenquam non poſſunt.cap.16.n.25.
Canonica denunciatio quæ ſit. cap.16.num.60.
Canonica purgatio. Vide Purgatio.
Canonici Regulares Monachorum appellatione veniunt,etiam in odioſis.c.13.num.5.
Canonici Regulares Monachis æquiparantur.ibid.num.6.
Canonicum ius in regularium iudicijs obſeruandum eſt.c.13.n.2.
Canonum obſeruatio in iudicijs fauorabilis eſt.ibid.n.7.
Capita ordinum viſitari debent. cap.16.num.81.
Capitula formanda ſunt in Viſitatione pro interrogandis viſitatis. cap.16. numero 83.
Captus in fragranti crimine vt a iudice tractandus.c.18.n.30.
Carcer pro tortura in grauiſſimis delictis Regularibus dari poteſt. capit.18. numero 63.
Et pro cuſtodia quoque. ibid. num. 64.
Carcer cum Regulari ad cuſtodiam, vel ad torturam datur in actis id deſcribendum eſt,& quare. ibid.n.65.
Carcer ad pœnam regulari datus infamem illum reddit. cap.8. num.23. & cap.18. num.66.
Carcer in grauiſſimis delictis pro pœna regularibus ſufficere debet. cap.20. numero 27.
Carcere nulla maior pœna in ſacris canonibus infligitur. c.20. n.28.
Cauſſam in ſententia ponere non eſt neceſſe.cap.20.n.11.
Ciceronis verba notanda pro iudicibus. c.1.n.20.
Citari debent accuſator,& denunciator ante ſententiam definitiuam abſolutoriam Rei. cap.20. num.16.
Citari debet Reus ante ſententiam condemnatoriam. ibid. n.21.
Citatio Rei in quolibet indicio,etiam ſummario neceſſaria eſt. cap.11.num. 10.& 11.
Quamuis Princeps ipſe proceſſum formaret. ibid. n.12.

Et licet

Digitized by Google

Et licet illius ſubditus Reus ipſe ſit. ibid. n.13.
Citatio Reiilliuſque interrogatio de iure diuino eſt. c.12. n.2.
Citatio partium ad ſententiam definitiuam in ſummario iudicio neceſſaria eſt.c.11.num.27.
Citatio partium ante ſententiam neceſſaria eſt.c.20.n.9.
Clerici cogi poſſunt ad teſtimonium ferendum. cap.17.n.105.
Torqueri ĕt poſſunt eadē cauſſa, ſi varij, vacillātes, &c. ſint. ibi.n.107.
Clericus contra Laicum in criminalibus teſtis eſſe non poteſt. c.17.n.25.
Collaterales accuſatoris nequeunt eſſe teſtes.c.17.n.16.
Collatio infami facta eſt ipſo iure nulla.c.8.n.25.
Collegium Doctorum recuſari poteſt.c.14.n.15.
Concilium prouinciale recuſari poteſt. c.14.n.14.
Condemnatoria ſententia quando ferenda ſit. c.20. n.3.& 20.
Ante illam citandus eſt ipſe Reus. ibid. n.21.
Condemnatoriæ ſententiæ forma cum expreſſione cauſſæ.c.20.n.30.
Alia forma ſine cauſſæ expreſſione. ibid.n.31.
Conditiones compurgatorum, c.21.n.22.
Confeſſio extraiudicialis quod indicium ſit,& quid operetur.c.18.n.20.
Confeſſio ſacramentalis nulli nocere debet. c.18.n.21.
Confeſſio à iudice incompetente vi, aut metu extorta non officit.ibid. n.22.
Confeſſio coram iudice incompetente ſine ui, ac metu facta graue indicium eſt. cap.16.num.23.
Si coram iudice competente reuocetur, quid dicendum ſit.ibid.n.24.
Confeſſio in vno iudicio facta quid operetur in alio.c.18.n.24.
Confeſſio iudici vt perſonæ priuatæ facta quid operetur. ibid.n.25.
Confeſſio in tortura facta, & poſtea reuocata extra torturam, indicium ad torturam reiterandam eſt. cap.18.n.26.
Confeſſio etiam iurata reuocari poteſt. c.19.n.13.
Confrontatio Rei cum teſtibus licita eſt.c.19.n.9.
Quomodo fieri debeat.ibid.num.16.
Compurgatores quid iurare debeant, quot, & quales, & alia ad eos pertinentia.c.21.n.21.& ſeqq.
Conſanguineus aduerſarij nequit eſſe iudex.c.7.n.22.
Conſanguinei inimicorum accuſare non poſſunt. c.16. n.14.
Neque teſtimonium contra eorum inimicum ferre. c.17. n.12.
Conſanguinei accuſatoris nequeunt eſſe teſtes. cap.17.n.15.
Conſcientia teſtis in iudicio diuino contra nos eſt.in præfatione.
Conſcientiam contra operari peccatum eſt. c.3.n.15.
Conſcientiæ veritas quæ ſit. cap.3.n.5.
Conſcientiæ veritas triplex, & quæ.ibid.n.6.
Conſcientiæ veritatem non ſemper tenetur ſequi iudex.ibid. n.8.
Conſpiratores accuſare non poſſunt.c.16.n.24.
Etiam in criminibus exceptis.ibid.n.42.

Digitized by Google

Neque etiam teſtificari queunt. c.12.n.21.
Conſtitutiones Canonicorum Regular. Sancti Saluatoris accuſationem, ac denunciationem æquales reddunt.cap.16.n.63.
Conſtitutiones Regularium in quibus iuri communi præferantur. capit. 13. numero 13.
Conſtitutum pro examinando Reo.cap.19.n.7.
Conſtitutum ſecundum pro torquendo Reo. ibid.n.15.
Conſuetudo delinquendi quod indicium ſit, & quid operetur. capit.18. numero 29.
Conteſtes qui ſint, & quid operentur. c.17.n.89.
Contrariorum vno cognito cognoſcitur,& reliquum. c.8.n.2.
Corrupti aſſertio quod indicium ſit,& quid operetur. c.18.n.35.
Crimen notorium reddit infamem. c.8. n.38.
Crimina excepta quæ dicantur. cap.14.n.26.& c.16. n.40.
In illis qui non admittantur ad accuſandum. c.16.n.39.
Qui vero non admittantur ad teſtificandum. c.17.n.43.
Crimina publica,& priuata quæ ſint. c.16. n.43.
Illa an quis accuſare teneatur.ibid.
Vide Delicta.
Criminoſi accuſare non poſſunt. cap.16.n.17.
Neque teſtificari queunt. c.17. n.18.
Criminoſi occulti non ſunt in viſitationibus detegendi. c.16. n.75.
Criminoſus nequit eſſe iudex. c.7.n.8.
Et ideo recuſari poteſt.c.14.n.27.

D

Damnatio ad Triremes an Regularibus conueniat.c.20.n.29.
Declaratoria ſententia quando ferenda ſit.c.20.n.5.& 54.
Duplex eſt fauorabilis,& contraria. ibid. n.35.
a Declaratoria vt appellari poſſit.ibid.
Declaratoriæ fauorabilis forma ponitur. ibid.n.36.
Contrariæ autem forma ponitur. ibid. n.37.
Declinatio iudicis dupliciter fit per recuſationem, & per appellationem. c. 14.num.3.
Decreti forma pro accuſatore,vel teſte repellendo. c.20. n.39.
Decreti forma pro indicenda purgatione Canonica. capit. 21. numero 35. 43.& 45.
Defenſiones negari nemini queunt. c.10.n.16.
Sunt de iure naturali. c.12. n.9.
Neque excommunicato negari debent. ibid. n.10.
Neque Diabolo ſi adeſſet in iudicio,& peteret. ibid.n.11.
Neque Brutis ſi quis pro eis peteret.ibid.n.12.

INDEX.

Defenſiones Reo nedum conuicto, ſed & confeſſo tribuendæ ſunt. capit. 19 numero 11.

De illis tractatur. cap. eod. n. 12. & 13.

Earum petitio, & datio quomodo fiat. ibid. n. 17.

Deficiens in purgatione pro conuicto habendus eſt. c. 21. n. 29.

Definitiua ſententia triplex eſt Abſolutoria, Condemnatoria, & Declaratoria, & quid vnaquæque illarum ſit. cap. 20. n. 2.

Definitiua ſententia ad accuſatorem, ac teſtes repellendos neceſſaria non eſt. ibid. num. 38.

Delatores ſunt infames. c. 8. n. 38.

Delegata poteſtas quæ ſit. c. 2. n. 12.

Delicta occulta quæ cenſeantur. c. 3. n. 19.

Delicta leuia, & grauia. cap. 10. n. 1.

Delicta manifeſta, & occulta. ibid. n. 2.

Delicta leuia, grauia, & grauiſſima. ibid. n. 7.

Delicta publica, & priuata. ibid. n. 8.

Delicta leuia Regularium quomodo puniantur. c. 10. n. 9.

Delicta leuia Laicorum ſine proceſſu puniuntur. ibid. n. 11.

Delicta manifeſta Regularium quomodo puniantur. ibid. n. 12.

Delicta grauia, & occulta eorumdem quomodo puniri debeant. ibid. n. 18.

Delicta Regularium talia iudicanda, taliterq. punienda, qualia, & qualiter habetur in eorum conſtitutionibus. c. 13. n. 11.

Delicta excepta quæ ſint. cap. 14. n. 26.

Delicta interiora, & exteriora, & quæ ſint. c. 16. n. 1.

Delicta facti permanentis, ac tranſeuntis, & quæ ſint. ibid. n. 2.

Delictis de leuibus proceſſum formare neceſſe non eſt. ibid. n. 3.

De quibus delictis formare proceſſum tenetur Regularium iudex. ibid. numero 4.

De delicto conſtare debere de iure naturali eſt. c. 12. n. 15.

Vnde traxit originem. cap. 16. n. 53.

Delicto publico maculatus iudex an iudicando peccet. c. 6. n. 8.

Delictum productum contra exceptum an puniri queat. c. 4. n. 6.

De illo an ſeparato proceſſu iudex inquirere poſſit. ibid. n. 7.

Delicto exiſtente notorio canonica indici nequit purgatio. c. 21. n. 12.

Delictum in dubio præſumi non debet. c. 17. n. 73.

Delictum ſoli iudici manifeſtum quomodò puniendum. c. 10. n. 17.

Delictum facti permanentis deponens quid facere debeat. c. 16. n. 54.

Delictum facti tranſeuntis verò deponens. ibid. n. 55.

Delinquendi conſuetudo quod indicium ſit, & quid operetur. capit. 18. numero 29.

Delinquentis fuga quod indicium faciat, & quid operetur. ibid. n. 44.

Denunciare qui non poſſunt. c. 16. n. 62. & 64.

Denunciatio ſuperiorum a ſubditis non ita facile admittenda eſt. c. 4. n. 9.

Digitized by Google

Denunciatio quadruplex, Euangelica, Iudicialis, Canonica, & Regularis, & quid earum vnaquæque ſit. c.16.n.60.
Denunciatio æquiparatur accuſationi ab aliquibus. ibid.n.63.
Denunciatio vt ab accuſatione differat. cap.16. n.70.
Denunciationem præcedere monitio debet. c.16.n.66.
Denunciationem iudex vt admittere debet. ibid.n.68.
Denunciationes quomodo inter ſe differant. c.16.n.61.
Denunciationis via quomodo incipiatur proceſſus. ibid.n.59.
Denunciator non probans talionis pœna apud aliquos punitur. c.16.n.63.
Denunciator non probans quomodo puniatur ſecundum canones. ibid.n.69.
Citandus eſt ante abſolutoriam denunciati. c.20.n.16.
Denunciatore apparente iudici nequit canonica purgatio. c.21. n.11.
Deo quid ſimilius eſſe poſſit. in præfatione.
Depoſitiones actoris teſtiumque Reo aperiendæ ſunt. c.11.n.23.
Deſcendentes ab inimicis teſtificari non poſſunt. c.17.n.11.
Detentus in carceribus ſanctiſſimæ inquiſitionis ex cauſſis concernentibus dictum tribunal infamis eſt. c.8.n.38.
Detentus indebite in carcere fugere poteſt. c. 18.n.46.
Deus obiectum noſtræ beatitudinis eſt. in præfatione.
Deus iudex eſt. in præfatione.
Diaboli iudicio iniqui iudices iudicabuntur. c.5.n.7.
Diabolus accuſator in diuino iudicio eſt. in præfat.
Dicta actoris, teſtiumque cum eorum nominibus Reo ipſi aperienda ſunt. c. 11.num.23.
Dictum obſcurum ad iuris effectum pro non dicto habetur. c.17.n.70.
Dictum ſocij criminis tortura firmatum ſufficit ad torturam. capit. 18. numero 33.
Dictum ſocij criminis an ſine tortura ſufficiat ad torturam. ibid.n.34.
Dictum teſtis de viſu quod indicium faciat. c.18.n.53.
Dilapidatores bonorum eccleſiaſticorum ſunt infames, c.8.n.38.
Dilationes in iudicio ſummario concedendæ ſunt. c.11.n.18.
Vt verò concedendæ ſint. ibid. n.22.
Diſcordes teſtes qui ſint. c.17.n.65. & ſeqq.
Doctores affirmantes iudicem lethaliter peccare, ſi in peccato iudicet manifeſto. c.6.n.6.
Doctorum Collegium recuſari poteſt. c.14.n.15.
Dominus aduerſarij nequit accuſare. c.16.n.28.
Sed neque teſtificari contra aduerſarium eius. c.17.n.22.
Duo indicia ſufficientia ſi concurrant, quid operentur. c.18. n.54.
Duo ſocij criminis, vel duo teſtes inhabiles quid operentur. c.18.n.32.

Eccleſiaſtico

E

Eccleſiaſtico iudici canonica purgatio arbitraria eſt, ac pro libito illam indicere poteſt. c.21.n.15.
Effectus appellationis qui ſint. c.15.n.53.
Effectus canonicæ purgationis qui ſit. c.21.n.28.
Epiſcopi in quibus caſibus Regulares iudicare poſſint. c.9.n.11.
Epiſcopus quare dicatur ordinarius. cap.2.n.11.
Euangelica denunciatio quæ ſit. c.16.n.60.
Excepta crimina quæ ſint. c.14.n.26. & c.16.n.40.
Exceptio dupliciter proponi poteſt ciuiliter, & criminaliter. c.16.n.98.
Exceptiones in iudicio neceſſariæ, etiam in ſummario. c.11.n.18.
Exceptionis proceſſus quomodo formandus. c.16.n.99.
Quomodo autem continuandus ſit. c.19.n.31.
In eo rigor minime obſeruatur. ibid. n.32.
Niſi detegatur conſpiratio exceptoris, ac teſtium. ibid. n.33.
Exceptus de crimine an de illo puniri queat. c.4.n.6. & c.16.n.98.
Excipiens non probans qua pœna puniatur. c.16.n.100.
Excommunicati accuſare non poſſunt. c.16.n.16.
Excommunicatus non poteſt eſſe iudex. c.7.n.18. 19. & 20.
Expoſitio paraphraſtica Pſalmi 81. cap.5.n.3.
Exteriora delicta quæ ſint. c.16.n.1.
Extraiudicialis appellatio quæ ſit. c.15.n.10.
Extraiudicialis confeſſio quod indicium ſit, & quid operetur. cap. 18. numero 20.

F

Facile litigantes accuſare non poſſunt. c.16.n.26.
Facti permanentis, ac tranſeuntis delicta quæ ſint. c.16.n.2.
Falſi teſtes accuſare non poſſunt. c.16.n.23.
Falſi teſtis pœna. cap.17.n.84.
Falſus teſtis qui ſit. cap.17.n.79.
Fama duplex bona, & mala. cap.8.n.3.
Fama quid ſit. ibid. n.4.
Fama quod indicium ſit, & quid operetur. c.18.n.36.
Fama vehemens ad torturam ſufficit. c.18.n.37.
Fama a quibus ortum ducere debeat an a viris, an a mulieribus. ibid. n.35.
Fama vehemens quæ ſit. ibid. n.38.
Fama ſola an quandoque ad torturam ſufficiat. ibid. n.39.
Fama cum fuga graue indicium eſt. ibid. n.41.
Fama cum vno teſte, aut alio adminiculo ſufficit ad torturam. c.18. n.42.

Fama

Fama licet probata ſit, minime tamen infamato nocet, ſi per triennium continuum bene vixerit. c. 18. n. 43.
Non debet eſſe procurata, vel affettata. ibid.
Fama probanda eſt. cap. 16. n. 92.
Quomodo vero probetur. ibid. n. 93.
Quæ attendenda ſit. c. 19. n. 25.
Fama probata quid agendum ſit. cap. 19. n. 28.
Vide infamia.
Familiares accuſatoris teſtificari non poſſunt. c. 17. n. 17.
Feriatis diebus propter hominum neceſſitatem in ſummario iudicio procedi poteſt. cap. 11. n. 26.
Fæmina vt poſſit eſſe iudex. cap. 7. n. 13.
Fæmina teſtificari nequit. cap. 17. n. 27.
Forma iuris aliqua in iudicando ſeruanda eſt. c. 4. n. 1.
Quæ in quattuor conſiſtit, & quę illa fint. ibid. n. 3.
Forma incip. proceſſum per viã accuſationis a iudice ordinario. c. 16. n. 57.
Forma incip. proceſ. per eandem viam a iudice delegato. ibid. n. 58.
Forma incip. proceſſum per viam denunciationis. c. 16. n. 71.
Forma proceſſus in Viſitatione, ſeu inquiſitione generali faciendi. ibi. n. 84.
Forma incip. proceſ. in inquiſitione generali quo ad perſonas tantum. ibid. num. 86.
Forma incip. proceſſ. in inquiſ. generali quo ad delicta ſolum. c. 16. n. 90.
Forma incip. proceſſ. in inquiſitione ſpeciali. ibid. n. 96.
Forma incip. proceſſ. per viam exceptionis. ibid. n. 102.
Forma continuandi proceſſum per viam accuſationis. c. 19. n. 3.
Forma examinis teſtium. ibid. n. 4.
Forma examinis Rei. ibid. n. 7.
Forma torquendi teſtes, cum opus eſt. ibid. n. 14.
Forma ſecundi conſtituti pro Reo torquendo. c. 19. n. 15.
Forma confrontandi Reum, ac Teſtes. ibid. num. 16.
Forma continuandi proceſſum per viam denunciationis. c. 19. n. 18.
Forma continuandi proceſſum per viam inquiſitionis generalis quo ad perſonas tantum in delicto facti permanentis. c. 19. n. 22.
Si delictum ſit facti tranſeuntis, quid agendum ſit. ibid. n. 23.
Forma continuandi proceſſum per viam inquiſitionis ſpecialis. c. 19. n. 26.
Forma examinandi teſtes ſuper fama. ibid. n. 27.
Forma examinandi teſtes ſuper facto fama probata. ibid. n. 30.
Forma ſententiæ abſolutoriæ ſimpliciter pro innocente. c. 20. n. 18.
Forma alia pro infamato, & indiciato. ibid. n. 19.
Forma ſententi s condemnatoriæ cum expreſſione cauſſæ. c. 20. n. 30.
Forma alia ſine cauſſæ expreſſione. ibid. n. 31.
Forma ſententiæ declaratoriæ fauorabilis. c. 20. n. 36.
Forma ſententiæ declaratoriæ contrariæ. ibid. n. 37.

Forma

Digitized by Google

Forma ſententiæ interlocutoriæ pro accuſatore, vel teſte repellendo. ib. n. 39.
Forma indicendi canonicam purgationem. c. 21. n. 36. 43. & 45.
Forma purgationis canonicæ. c. 21. n. 37.
Forma ſententiæ pro canonicè purgato. c. 21. n. 40. & 46.
Forma ſententiæ contra eum, qui in purgatione defecit. c. 21. n. 41.
Forum exterius ad occulta delicta nequaquam extenditur. c. 3. n. 18.
Fragranti in crimine captus, vel repertus, vt tractandus eſt. c. 18. n. 30.
Fuga cum fama graue indicium eſt. c. 18. n. 41.
Fuga delinquentis, quod indicium ſit, & quid operetur. ibid. n. 44.
Fugere de carcere poteſt in ea detentus indebite. c. 18. n. 46.
Fugiens de carcere quod indicium facit. ibid. n. 45.
Furata res apud aliquem inuenta quod indicium faciat, & quid operetur. c. 18. num. 51.
Furioſus perpetuò nequit eſſe index. c. 7. n. 10.

G

GEnerales Congregationum ordinarij Regularium iudices ſunt. c. 9. n. 7.
Gibbelini contra Guelfos teſtes eſſe non poſſunt. c. 17. n. 34.
Gradatim procedere in appellationibus de accidentalibus appellationis eſt. cap. 15. n. 26.
Gradatim an procedendum in appellationibus ſit. ibid. n. 27.
Grauia delicta quæ ſint. c. 10. n. 4.
Quomodo in Regularibus puniri debeant. ibid. n. 18. & 20.
De illis proceſſum formare non eſt neceſſe. c. 16. n. 3.
Grauia indicia quæ ſint. c. 18. n. 4.
Quid vero ipſa operentur. ibid. n. 9. & 10.
Grauiſſima indicia quæ ſint. c. 18. n. 5.
Quid vero ipſa operentur. ibid. n. 12.
Guelfi contra Gibbelinos teſtes eſſe nan poſſunt. c. 17. n. 34.

H

HÆretici accuſare non poſſunt. cap. 16. n. 20.
Homines quique ſubijci, & iudicari queunt, non omnes apti ſunt præeſſe, ac iudicare. c. 7. n. 2.

I

IGnorantia cunctorum vitiorum eſt mater. cap. 18. n. 16.
Illiteratus nequit eſſe iudex. c. 7. n. 24.
Imperia legibus firmantur. cap. 5. n. 4.
Imperia iudicijs iniquis ſubuertuntur. ibid. n. 5.
Impubes non poteſt eſſe iudex. cap. 7. n. 11.
Neque teſtis ante 20. annos in criminalibus. c. 17. n. 28.

An

Digitized by Google

An accuſare queat. cap.16.n.34.
Inconſtantia quod indicium ſit.c.18.n.58.
Indicia quid ſint. cap.18. n.1.
Indicia leuia, grauia, & grauiſſima, & quæ ſint. ibid.n.2.& ſeq.
Leuia quid operentur. ibid.n.6.
Grauia quid operentur. ibid.num.9.
Grauiſſima quid operentur. ibid.
Indicia vehementia non ſufficiunt ad condemnationem. c.18. n.10.
Indicia multa ſunt. principaliora quæ ſint. ibid.n.19.
Qualia ſint iudex iudicare debet. ibid.n.18.
Indicia duo ſi concurrant quid operentur. c.18.n.54.
Indicia oportet eſſe probata, & quomodo probentur. ibid.n.59.
Indicia probanda quæ ſint. ibid. n.60.
Indicia a quibus petenda ſunt, & per quos probanda. ibid.n.61.
Indicijs ex leuibus viri probi, ac bonæ famæ capi non debent. c.18.n.7.
Indicium idem diuerſorum reſpectu leue, & graue eſt. c.18.n.13.
Infamato, ſi per triennium continuum bene vixerit, fama probata minime nocet.c.18.n.43.
Infames qui ſint. cap.8.num.28.
Accuſare non poſſunt. cap.16.n.18.
Neque teſtificari. cap.17.n.27.
Infamia quid ſit. cap.8.num.5.
Illius nomen quid ſignificet. cap.8.n.1.
Eſt duplex iuris, & facti. ibid.n.7.
Infamia canonica per quid incurratur. cap.8. num.34. & 35.
Quomodo tollatur. ibid.n.37.
Infamia facti quæ ſit. cap 8.num.9.
Per quid incurratur. ibid.n.13.
A dignitatibus repellit. ibid.n.14.
Et a ferendo teſtimonio. ibid.n.15.
Et ab accuſando quemuis. ibid.n.16.
Et a promotione ad ordines. ibid.n.17.
Quomodo tollatur. ibid.n.18.
Infamia iuris eſt duplex. cap.8.n.8.
Infamia iuris quæ ſit. ibid.num.19.
Ordinum executionem tollit. ibid.num.24.
Per quod incurratur. ibid.n.20.& 21.
Tollitur a ſolo principe. ibid. num. 26.
Infamia fundamentum proceſſus per viam inquiſitionis contra certas perſonas eſt. cap.16. n.88.
Accuſatoris loco ſuccedit. ibid.n.89.
Probanda eſt, vt afficere infamatum queat. ibid.n.92.
Quomodo probari poſſit. ibid. num.93.

Arte

Digitized by Google

INDEX.

Ante inquiſitionem orta eſſe debet, vt afficere queat, ibi. n.95.
Infamia pro qua indicitur canonica purgatio vnde ortum habere debeat. c. 21. num. 10.
Infamis non poteſt eſſe iudex, c.7.n.4.
An aliquando iudicare poſſit, ibid.n. 5.6. & 7.
Infamis recuſari poteſt, c.14.n.27.
Infamis qui dicatur, c.8.num.6.
Infamis infamia facti qui ſit. ibid.n.10.
Infamis iure ciuili qui dicatur, c.8. n.22.
Infamis abſque diſpenſatione electus non intelligitur ab infamia diſpenſatus, ibid.n.28. & 29.
Infamis electus tabellio non eſt legitimus tabellio, neque illius inſtrumentis eſt adhibenda fides, ibid.n.32.
Infamis iure ciuili, & quoque iure canonico infamis eſt, c.8.n.36.
Infidelis accuſare non poteſt, c.16. n.21.
Inhabiles teſtes qui ſint. Vide teſtes inhabiles.
Inimici accuſare non poſſunt, c.16.n.10.
Etiam in criminibus exceptis, ibid.n.41.
Inimici teſtificari non poſſunt, c.17.n. 4.
Etiam in criminibus exceptis, ibid. n.5.
Etiam in crimine violatæ religionis, ibid.
Quamuis tantum præſumpti inimici ſint, ibid. n.6.
Licet inimicitia publica minime ſit, ibid. n.7.
Etiam ſi cum eo, contra quem teſtes adhibentur, reconciliati ſint, ibid.n.8.
Quamuis ex cauſſa minus probabili inimicitia orta ſit, ibid.n.9.
Inimici iudicis recuſatio de iure naturali eſt, c.12.n.6.
Inimicitia capitalis, & grauis in cauſſa fidei Inquiſitorem a iudicando repellit, c.14.n.20.
Non capitalis, nec ita grauis in aliis criminibus alios iudices, ibid.n.21.
Inimicitia quod indicium ſit, & quid operetur, c.18. n.48.
Debet eſſe euidens, ac probata, & quomodo probetur, ibid.
Inimicitiæ capitales a iudicando, accuſando, ac teſtificando repellunt, capit. 14. num. 23.
Inimicus nequit eſſe iudex, c.7.n.25. & ſeq.
Neque accuſator, vel teſtis contra inimicum de iure naturali, c.12.n.16.
Inimicus vt recuſetur quis dicatur, & ſit, c.14.n. 22.
De illius domo prodeuntes teſtificari nequeunt, c.17.n.13.
Iniuriã propriam, & ſuorũ proſequentes omnes accuſare poſſunt, c.16.n.38.
Inopes accuſare non poſſunt, c.16.n.30.
Neque teſtimonium dicere in iudicio, c.17.n.37.
Inquiſitio quid ſit, c.16.num.73.
Inquiſitio quotuplex ſit, ibid.num. 74.
Inquiſitio generalis ſimpliciter quæ ſit, ibid.num.75.

In ea

Digitized by Google

In ea omnes admittuntur ad teſtimonium ferendum. ibid. n.82.
Inquiſitio generalis quo ad perſonas tantum quæ ſit. c. 16. n.85.
Inquiſitio generalis quo ad delicta ſolum quæ ſit. ibid. n.87.
Inquiſitio ſpecialis quæ ſit. ibid. n.91.
In inquiſitione poni debent locus, & tempus commiſſi delicti. c.16. n.95.
Inquiſitor recuſari poteſt in cauſſa hæreſis. c.14. n.12.
Inſtituta regularia pro iure gentium Regularibus ſunt. c.13. n.8.
Interiora delicta quæ ſint. c.16. n.1.
Interlocutoria ſententia quæ ſit. c.15. n.18.
Ab ea an de iure canonico appellari poſſit. ibid. n.21.
An vero de iure ciuili. ibid. n.22.
Interlocutoriæ ſententiæ pro accuſatore, vel teſte repellendo forma. c.20. n.39.
Interrogatio Rei in quolibet iudicio de iure diuino neceſſaria eſt. c.12. n.2.
Interrogationes purgandi, & compurgatorum. c.21. n.38. & ſeq.
Inuenta res alicuius in loco, vel circa locum delicti quod indiciũ ſit, & quid operetur. cap.18. n.52.
Iudex Deus ipſe eſt, in præfatione.
Iudex in iudicio neceſſarius eſt. ibid.
Fortis, & conſtans eſſe debet. c.1. n.17.
Manſuetus, & patiens. ibid. n.18.
Et quoque Miſericors. ibid. num.19.
Iudex poteſtate præditus eſſe debet. c.2. n.1.
Iure naturæ abſque iuriſdictione ius dicere nequit. ibid. n.2.
Suę iuriſdictionis fundamẽtũ ignorãs proceſſũ formare nequit. ibi. n.5.
Neque etiam ſi de illa dubitet. ibid. n.6.
Ab eo incõpetente iudicium factum vſurpatũ, ac temerariũ eſt. ibi. n.7.
Nulla p̄dictus poteſtate iudicare præſumens lethaliter peccat. ibi. n.19.
A quadruplici poteſtate quadrupliciter nominatur. ibid. n.20.
Iudex in iudicando veritatem ſequi tenetur. c.3. n.1.
Quam veritatem ſequi debeat. ibid. n.9.
Perſona publica eſt, vices communitatis gerens. ibid. n.10.
Omnia, quæ non nouit vt iudex ignorat. ibid. n.11.
Priuata ſciẽtia innocẽtẽ ſciẽs, ex actis uero nocẽtẽ, quid faciet. ibi. n.12.
Tuta conſcientia quomodo innocentem damnare poſſit. ibid. n.13.
Si ex eo conſcientiæ ſcrupulis agitetur, quid faciet. ibid. n.14.
In conferendis officijs, ac dignitatibus propriam conſcientiam ſequi poteſt. ibid. n.16.
Delicta ſubditorũ cognoſcens extra iudiciũ, ut ea puniri queat. ib. n.20.
Iudex proceſſũ incipere nequit modo aliquo procedendi non ſeruato. c.4. n.8.
In præparato ijs deficiens recuſari poteſt. ibid. n.11.
An de delicto ĩ exceptione p̄poſito inq̃rere poſſit ſeparato p̄ceſſu. ib. n.7.
Illi neceſſaria ſcientia eſt. cap.5. n.1.
Iudex illiteratus an iudicare poſſit. cap.5. n.8.

Digitized by Google

INDEX.

Expenſis partium aſſeſſorem adhibere poteſt. ibid. n.11.
Male iudicans ad reſtitutionem læſæ parti tenetur.ibid.n.16.
Iudex eccleſiaſticus peritiam iudicandi habere debet. c.5.n.9.
Iudex vitæ puritatem habere debet,& quam.c.6.per totum.
A peccato immunis eſſe debet,cũ iudicandi poteſtatem exercet. ib.n.5.
In peccato publico exiſtens propter ſcandalum peccat.ibid.n.8.
Mortifero innodatus peccato iudicandi poteſtatem non ammittit.ibid. num. 9.
Nulla paſſione motus iudicare debet.ibid.n.11.
Paſſione aliqua motus iudicans nullam non reddit ſententiam.ib.n.13.
Iniuſtam ſententiam proferens lætbaliter peccat.ibid.n.15.
Iudex qui eſſe,vel non eſſe poſſit.cap.7. per totum.
Iudex recuſari in ſummario iudicio poteſt.c.11.n.19.
Facilius recuſatur quam teſtis. c.14.n.6.
Quomodo recuſetur de iure canonico. ibid.n.45.
Quomodo de iure ciuili.ibid.n.46.
Recuſatus in cauſſa procedere amplius nequit.ibid.n.52.
Iudex tam ordinarius,quam delegatus recuſari poteſt.c.14.n.11.
Et quoque ſuſpectus,& inimicus,& alij. ibid.n.17.& ſeq.
Iudex a quo appellatum eſt,amplius in cauſſa procedere nequit.c.14.n.53.
Terminum ad petendos apoſtolos concedere debet.c.15.n.39.
In quibus caſibus appellationem admittere non tenetur. ibid.n.49.
Iudex quid faciet cum accuſator accuſationẽ proponere voluerit. c.16.n.47.
Accuſationem conſiderare debet. ibid. n.48.
Accuſatorem legitimum admittere,illegitimũ repellere debet.ibi.n.49.
Iudex ex officio accuſatorem crimінoſum ; & illegitimum repellere debet. c. 16. num.50.
Contra quenquã procedere nequit,niſi cõſtet de corpore delicti.ib.n.52.
Accuſatori pænam talionis proteſtare debet.ibid.n.56.
Denunciationem vt admittere debet. ibid. n.68.
De illius domo prodeuntes teſtificari non poſſunt. c.17. n.19.
Contra iudicandum ab ipſo teſtis eſſe non poteſt. ibid.n.31.
Leuia,grauia,& grauiſſima indicia quæ ſint ipſe iudicare debet. c.18. numero 18.
Iudex Regularium. Vide Regularium iudex.
Iudices Dij appellantur,& quare.in præfat. & c.5. n.6.
Iudicio duriſſimo iudicabuntur a Deo,ſi male iudicauerint.c.5.n.6.
Iudices iniqui Diaboli iudicio iudicabuntur a Deo. ibid. n.7.
Iudices Dei vices in terris gerunt. cap.6. n.6.
Iudices ordinarij religioſorum qui ſint.c.9.n.2.& 7.
Iudices appellationis religioſorum qui ſint. ibid. n.8.
Iudices religioſorum omnium in cauſſis fidei, qui ſint. ibid.n.10.
Iudici eccleſiaſtico arbitraria canonica purgatio eſt. c.21. n.15.

Iudicialis

Iudicialis appellatio quæ ſit, c. 15. n. 9.
Iudicialis denunciatio quæ ſit, & quotuplex, c. 16. n. 60.
Iudiciarius ordo in regularium cauſſis obſeruandus eſt, c. 10. n. 21
Iudicis nomen quid ſignificet, c. 1. num. 1.
Illius officium quod ſit, ibid. n. 2.
Illius immediatum munus quod ſit, ibid. num. 3.
Illius definitio quæ ſit, ibid. num. 7.
Iudicis conditiones quas habere debet, quæ ſint, ibid. n. 9.
Iudicis Poteſtas vnde eliciatur, c. 1. n. 10.
Veritas, ibid. num. 11.
Forma iuris, ibid. num. 12.
Scientia, ibid. num. 13.
Vitæ puritas, ibid. num. 14.
Iudicis conditiones in quadam ſalomonis ſententia continentur, ibid. n. 15.
Eliciuntur ex nomine Iudex, & quomodo, ibid. n. 16.
Iudicis conditiones affirmatiuæ, & negatiuæ, & quæ ſint, c. 7. n. 1.
Iudicis æqualitas partium reſpectu de iure diuino, eſt, c. 12. n. 3.
Eum læthaliter peccare, ſi in peccato iudicet manifeſto qui doceant, cap. 6. numero 6.
Iudicis recuſatio. Vide cap. 14. per totum.
Iudicis ad quem appellatum eſt quę ſint partes, c. 15. n. 54.
Iudicis eccleſiaſtici peritia qualis eſſe debeat, c. 5. n. 10.
Iudicijs iniquis imperia ſubuertuntur, c. 5. n. 5.
In iudicijs quędam ſpectant ad eſſentiam, quędam ad ſolemnitatem, capit. 11. num. 1.
In iudicijs, quę de iure ordinario fiunt, quę ſeruanda ſint, ibid. n. 2.
In iudicijs ſummarijs quę ſeruanda ſint, ibid. num. 3.
Iudicium Dei eſt. in prefatione.
Iudicium quattuor perſonarum generibus conſtituitur, ibid.
Iudicium quid ſit, cap. 2. n. 3.
Iudicium a iudice incompetente factum, vt appelletur, ibid. n. 7.
Iudicium ſine aliqua iuris forma factum temerarium, & inualidum eſt, cap. 4. numero 2.
Iudicio duriſſimo iudicabuntur male iudicantes iudices, c. 5. n. 2.
Iudicum ſuſpectorum iudicium declinare naturale eſt, c. 14. n. 2.
Iuramenti exactio a partibus, ac teſtibus in ſummario iudicio neceſſaria, c. 11. num. 15.
Iuramētum in iudicio neceſſariū eſt, neque a Chriſto fuit prohibitū, ibi. n. 16
Iuramentum in iudicijs eſt de iure naturali, c. 12. n. 14.
Iuramentum exhibetur tactis ſcripturis ab omnibus preterquam ab epiſcopis, & ſacerdotibus, a quibus exhibetur tacto pectore, c. 17. n. 95.
Iuratum dictum non iurato preferertur, c. 17. n. 62.
Iurare quid purgandus debeat, c. 21. n. 19.

Iure

INDEX.

Iure diuino; ac naturali quæ in iudicijs requirantur. capite 12. per totum.
Iure diuino, ac naturali qui repellantur a teſtimonio ferendo. capite 17. numero 38.
Iuris ordo in ferenda ſententia ſeruandus eſt,& qui ſit.cap.20.n.7.
Iuriſdictio in iudice neceſſaria eſt.cap.2.n.1.
Ius diuinum, & naturale in Regularium iudicijs ſeruandum eſt. capit.13. numero 1.
Ius humanum,ſcilicet canonicum in ijs quoque ſeruandum eſt remotis apicibus,& rimulis.ibid.n.2.& 3.
Ius naturale, vel gentium tollere nequit Princeps. c.15.n.4.
Ius poſitiuum non adimit facultatem iure naturali conceſſam. capite 15. numero 24.
Iuſtus Deo ſimilis eſt. in præfatione.

L

Laici Clericos accuſare non poſſunt. cap.16.n.15.
Laici contra Clericos nequeunt eſſe teſtes.cap.17.n.24.
Licet in minoribus tantum ſint conſtituti. ibid.n.26.
Laicorum leuia delicta quomodo puniantur. cap.10.n.11.
Laicus an clericos iudicare poſſit.cap.7.n.27.
Legati, & Vicelegati non ſunt iudices Regularium. cap.9. n.9.
Legatus de latere poteſt recuſari. cap.14.n.13.
Lege diuina quæ in indicio neceſſaria ſint.cap.12.n.1.& ſeq.
Lege diuina qui ab accuſando arceri videantur.c.16.n.35.
Lege diuina qui teſtificari prohibeantur. c.17.n.38.
Lege naturali quæ in iudicijs neceſſaria ſint.c.12.n.6.& ſeq.
Lege naturali qui accuſare prohibeantur.c.16.n.36.
Lege naturali qui teſtificari prohibeantur. cap.17.n.38.
Legem quis condere poſſit.c.2.n.4.
Legibus firmantur imperia,& principatus. cap.5.n.4.
Leuia delicta quæ ſint.c.10.n.3.
Quomodo puniantur in regularibus.ibid.n.9.
Quomodo puniantur in laicis. ibid.n.11.
In illis non admittitur appellatio,nec iudicis recuſatio. ibid.
Niſi modus excedatur.ibid.n.10.
De illis proceſſum formare non eſt neceſſe. c.16. n.3.
Leuia indicia quæ ſint.c.18.n.3.
Leuia indicia quid operentur.ibid.n.6.
Leuibus indicijs viri probi, & bonæ famæ capi non debent. capite 18. numero 7.
Lex accuſator in iudicio diuino eſt.In præfatione.

c Liberti

Digitized by Google

Liberti accuſare non poſſunt.cap.16.n.32.
Lites abſque ſuſpicione procedere debent.c.14.n.18.
Litigantes de facili accuſare non poſſunt. c.16.n.26.
Litteræ dimiſſoriæ quare dicantur Apoſtoli.c.15.n.40.
Litteræ ſine nomine,& earum valor. cap.16.n.65.
Litteræ patentes,pro ſponte purgato canonica purgatione. c.21.n.46.
Luxuriæ vitium non debet in ſene, ac in iuuene præſumi.c.18.n.14.

M

Mandatarij aſſertio quod indicium ſit, & quid operetur. capit. 18. num.35.
Manifeſta delicta quæ ſint.cap.10.n.5.
Quomodo in Regularibus puniantur.ibid.n.12.
In illis non admittitur appellatio. ibid.n.13.
Neque iudicis recuſatio. ibid.n.14.
Manſuetudo in iudice neceſſaria eſt.cap.6.n.17.
Mendacium quod indicium faciat,& quid operetur.c.18.n.57.
Mente capti teſtificari nequeunt.c.17.n.32.
Milites accuſare non poſſunt. cap.16. num.34.
Minæ quod indicium ſit,& quid operetur.cap.18.n.49.
Modi in iudicio ſeruandi quattuor ſunt,& qui.c.4.n.4.
Modi in iudicio quomodo ſeruandi ſint.ibid.n.5.
Modica cauſſa iudicem a iudicando repellit. c.14.n.19.
Modus in recuſatione iudicis de iure canonico ſeruandus. cap.14.n.45.
Modus in iudicis recuſatione ſeruandus de iure ciuili. ibid n.46.
Modus in appellatione de iure ciuili ſeruandus. cap.15. n.30.
Modus in appellatione de iure canonico ſeruandus.ibid.n.31.
Modus incipiendi proceſſum per viam accuſationis.cap.16.n.6.
Modus incipiendi proceſſum per viam denuntiationis. ibid. n.59.
Modus incipiendi proceßum per viam inquiſitionis.ibid.n.72.
Modus in inquiſitione generali,ſeu in Viſitatione ſeruandus.ibid.n.76.
Modus incipiendi proceſſum per viam exceptionis. c.16. n.97.
Modus continuandi proceſſum per viam accuſationis. c.19. n.1.
Modus continuandi proceſſum per viam denuntiationis.ibid.n.18.
Modus continuandi proceſſum per viam inquiſitionis generalis quo ad perſonas tantum.ibid. num.20.
Modus continuandi proceſſum per viam inquiſitionis generalis quo ad delicta ſolum.ibid. num.24.
Modus continuandi proceßum per viam exceptionis. ibid.n.31.
Modus in canonica purgatione ſeruandus.cap.21.n.17.& n.34.& ſeq.
Monachorum nomine veniunt Religioſi quique. c.13.n.4.
Præſertim Canonicis Regulares.ibid.n.5.

Monitio

Digitized by Google

Monitio vt præcedere denuntiationem debet.c.16.n.66.& ſeq.
Monitio compurgatoribus facienda in purgatione canonica.cap.21.n.37.
Moribus deprauati facilius in peccata labuntur.c.18.n.40.
Moſis abbatis exemplum pro iudicibus. c.6.n.2.
Mulier vt poſſit eſſe iudex. c.7.n.13.
Mulieres teſtificari non poßunt, c.17.n.26.
Neque accuſare. cap.16.n.34.
Munera iudex acceptare non debet.c.6.n.18.
Munera prudentes quoque excecant, ibid.n.19.
Munera peruertunt iudicium. ibid.
Mutus nequit eſſe iudex.cap.7.n.9.

N

NEminem inaudita parte condemnare de iure diui. eſt . capite 12. numero 5.
Nomina actoris , ac teſtium Reo aperienda ſunt.c.11.n.23.
Etiam Regularibus.ibid. n.24.
Nomina, cognomina, patria, ætas, &c. teſtium in actis deſcribenda ſunt. c. 17.n.102.& cap.19.n.2.
Nominum ſuppreſſio actoris, ac teſtium in violatæ religionis officio ad fidei fauorem ſingularis eſt.cap.11.n.25.
Notario an potius quam teſti credatur. c.17.n.60.
Numerus teſtium defectum ſupplet.c.18.n.32.
Nuntij Apoſtolici non ſunt iudices regularium. c.9. n.9.

O

OBiectum noſtræ beatitudinis ipſe Deus eſt.in præfatione.
Obſcurum dictum ad iuris effectum pro non dicto habetur. capit. 17. numero 70.
Obſeruanda in Viſitatione a ſuperioribus Regularium.c.16.n.79.
Occulta delicta quæ ſint.cap.10.n.6.
Occulta delicta quomodo in Regularibus puniantur. ibid. n.18.& 22.
Occulto peccato irretitus iudicans, an peccet.c.6.n.7.
Occultos criminoſos prodere non tenentur interrogati in Viſitatione , ſeu in inquiſitione generali. cap.16.n.78.
Officia indigna petentes ſunt infames. c.8. n.38.
Officium aſſumens abſque peritia neceßaria, vt peccat.c.5.n.14.
Etiam ſi nullum damnum inde ſequatur.ibid.n.15.
Ommißo medio an ad principem prouocari poſſit.c.15.n.28.
Ommiſſo medio ad Romanam ſedem omnes appellare queunt. ibidem numero 29.

c 2 Omnes,

Omnes,qui legibus ciuilibus ab accuſando repelluntur,& iure canonico reij-ci debent.cap.16.n.34.
Omnes qui accuſare non poſſunt,nec teſtificari queunt. cap.17.nu.37.
Ordinaria poteſtas quæ ſit. c.2.nu.9.
Ordinarij Regularium iudices qui ſint.c.9.n.2.& ſeq.
Ordinarius quare dicatur Epiſcopus.c.2.n.11.
Ordinum capita viſitanda ſunt.cap.16.n.81.
Ordo iudiciarius in cauſis Regularium obſeruandus eſt. c.10.n.21.
Ordo appellationis Regularium.c.15.n.59.
Ordo iuris in ferenda ſententia ſeruandus eſt.c.20.n.7.
Otium cunctorum vitiorum magiſter eſt.c.18.n.17.

P

PAllor quod indicium faciat. cap.18.n.58.
Papa eſt omnium iudex ordinarius. c.2.n.10.
Papa infamem eligens ſciens,& volens,cum eo intelligitur diſpenſare. c.8. num.30.
Papa infamem eligens,infamiam ſi ignoret,illam non tollit.ibid.n.31.
Papa eſt Regularium ſupremus iudex. c.9.n.2.& 5.
Totius orbis eſt caput.ibid.n.3.
Eccleſiaſticorum peculiari modo eſt iudex. ibid.n.4.
Regularium vero magis peculiariter. ibid.n.5.
Peccator in diuino iudicio Reus eſt. in præfat.
Peccatum perpetratum teſtis contra peccatorem in diuino iudicio eſt. ibid.
Peccatum mortale neque iuriſdictionem tollit, neque iudicij rectitudinem. c.5.num.10.
Pendente appellatione illæſus damnati ſtatus conſeruari debet. capite 15. num.52.
Perſonas accipere contra ius diuinum,& humanum eſt.c.1.n.4.
Petitio actoris in ſcriptis, vel ſaltem in voce in quolibet iudicio neceſſaria eſt.c.11.n.8.
Petitio ab actore quomodo in ſummario iudicio facienda ſit. ibid. n.9.
Petitio,& datio defenſionum. c.19.n.17.
Phyſionomia quod indicium ſit,& quid operetur. c.18.n.50.
Pluralitas teſtium in iudicijs de iure diuino eſt. c.12.n.4.
Pœna à iudice quomodo infligenda ſit.c.4.n.13.
Pœna delicto conformis eſſe debet. c.4.n.13. & c.20.n.22.
Pœna vt minui,vel augeri queat,ſi à lege taxata ſit. c.20.n.23.
Pœna vt commutari poſſit.ibid.n.24.
Pœna à ſtatuto impoſita iuris communis pœnam tollit.ibid.n.25.
Pœna carceris in grauiſſimis delictis Regularium puniendis ſufficere debet. c.20.n.27.

Pœna

Digitized by Google

Pœna carcere maior in iure canonico minime datur. ibid. n. 28.
Pœna damnationis ad triremes an Regularibus infligenda. ibid. n. 29.
Pœna falſi teſtis tum ad offenſam, tum ad defenſam, tum laici, tum clerici. c. 17. num. 84.
Pœnæ Regularibus pro illorum delictis puniendis unde ſumi debeant. c. 20. numero 25.
Pœnæ Regularibus infligendæ non ſunt a iure communi mutuandæ. ibidem num. 26.
Pœnarum extenſio nimia vitanda eſt. ibid.
Poteſtas in iudice neceſſaria eſt. c. 2. n. 1.
Potêſtas quadruplex ordinaria, Delegata, Arbitraria, & Acceſſoria. ibid. numero 8.
Poteſtates enumeratæ in ſacris litteris. ibid. n. 18.
Poteſtates ordinis, & iuriſdictionis ambæ a Deo ſunt. c. 6. n. 7.
Prælati Deum imitari debent; & in quo. in præfatione.
Prælati Dei nomine gaudent, & quare. ibid.
Prælati iuſtitiam diligere debent. ibid.
Præparatoria iuris a iudice in iudicando ſeruanda quæ ſint. c. 4. n. 10.
In eorum aliquibus deficiens iudex recuſari poteſt. ibid. n. 11.
Præſumptio ad abſoluendum ſufficit, ad condemnandum vero an ſatis ſit. c. 18. num. 10.
ad Principem an ommiſſo medio appellari poſſit. c. 15. n. 28.
Princeps ius naturale, aut gentium tollere nequit. c. 15. n. 4.
Principatus legibus firmantur. cap. 5. n. 4.
Principatus iniquis iudicijs ſubuertuntur. ibid. n. 5.
Priuilegia Regularium quid ſibi velint, cum in eis dicitur, quod non ſecundum iura: ſed iuxta Conſtitutiones contra illos procedatur. c. 13. n. 12.
Probationes, maximè in criminalibus debent eſſe luce meridiana clariores. cap. 17. num. 4.
Proceſſum nequit incipere iudex modo aliquo procedendi non ſeruato. cap. 4. numero 8.
Proceſſum de quibus teneatur formare iudex regularium. c. 16. n. 4.
Proceſſum per exceptionem formaturus quid faciet. c. 16. n. 99.
In eo debent apponi tempus, & locus delicti in exceptione propoſiti. ibid. num. 101.
Proceſſus quattuor vijs, ſiue modis formari poſſit. c. 16. n. 5.
Proceſſus incipiendi, & continuandi modus. Vide Modus.
In illius continuatione quæ neceſſaria ſint. c. 17. n. 1.
Proceſſus terminatio in quo conſiſtat. c. 20. n. 1.
Procurator alicuius pro eodem teſtis eſſe non poteſt. c. 17. n. 20.
Prodeuntes de domo inimici accuſare non poſſunt. c. 10. n. 10.
Neque teſtificari. c. 17. n. 13.
Prodeuntes de domo iudicis teſtificari nequeunt. c. 17. n. 19.

Prodeuntes de domo accuſatoris teſtimonium ferre non poſſunt. ibid. n. 20.
Protectores Regularium eos iudicare debent iuxta illorum inſtituta. cap. 13. num. 14.
Protectores Regularium quare ita dicantur. ibid. n. 15.
Prouinciales Congregationum iudices ordinarij Regularium ſunt. c. 9. n. 7.
Pſalmi 81. expoſitio paraphraſtica. c. 5. n. 3.
Publica delicta quæ ſint, & an ea quis accuſare teneatur. c. 16. n. 43.
Publico delicto maculatus an iudicando peccet. c. 6. n. 8.
Purgatio canonica antiqua eſt. c. 21. n. 1.
Ea ſummi Pontifices multi ſe purgarunt. ibid. n. 2.
Similis apud Romanos erat. ibid. n. 3.
Illius vſus pene abolitus eſt præterquam in Sanctiſſimo Inquiſitionis officio. ibid. n. 4.
Quare ita dicatur, & adinuenta ſit. ibid. n. 6.
Quid ſit. ibid. n. 7.
Quibus indici poſſit. ibid. n. 8. & ſeqq.
Illam quis indicere queat. ibid. n. 14.
Quo in loco indici debeat. ibid. n. 16.
Modus qui ſeruandus in ea ſit. ibid. n. 17.
Effectus illius qui ſit. ibid. n. 28.
Illam ſubire nolens quomodo tractandus. ibid. n. 30.
Non ita facile ab eccleſiaſticis iudicibus indicenda eſt. ibid. n. 31.
A decreto illius indicendæ an appellari poſſit. ibid. n. 32.
Illius indicendæ modus, & forma. ibid. n. 34. & ſeqq.
Purgatus de aliquo crimine an poſſit amplius ſuper eo moleſtari. c. 21. n. 33.

Q

QVare trina ſolummodo ſuper eodem conceditur appellatio. capite 15. numero 25.
Quattuor modis iudicium humanum peruertitur, & quibus. c. 6. n. 12.
Quattuor modis ſeu vijs proceſſus formari poteſt. & qui ſint. capite 16. num. 5.
Quattuor perſonarum genera in vnoquoque iudicio eſſe debent. in præfat.
Quæ in cuiuſque proceſſus continuatione neceſſaria ſunt. c. 17. n. 1.
Quæ ad ſolemnitatem in iudicijs faciant. c. 11. n. 4.
Quæ ad vim, & eſſentiam iudiciorum ſpectent. ibid. n. 5.
Quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio. c. 14. n. 10.
Quæ in Viſitatione obſeruanda ſint. c. 16. n. 79.
Qui non poteſt eſſe iudex. c. 7. n. 4. & ſeqq.
Qui accuſare non poſſunt. c. 16. n. 9. & ſeqq.
Qui occaſionem damni dat, damnum dediſſe videtur. c. 5. n. 16.
Qui cum inimicis commorantur accuſare nequeunt. ibid. n. 13.

Qui

Qui non admittuntur ad accuſationem, neque ad denunciationem admitti debent. cap.16.n.62.
Qui admittuntur ad denunciationem in criminibus exceptis. ibid.n.64.
Qui teſtes eſſe non poſſunt. c.17. n.3.& ſeqq.
Qui de domo iudicis prodijt, teſtis eſſe non poteſt. ibid.n.19.
Qui falſum teſtimonium alias dixit, non poteſt eſſe teſtis. ibid.n.23.
Qui nequit eſſe iudex, omnis recuſari poteſt. c.14.n.28.
Qui non ſunt bonæ conuerſationis, non poſſunt eſſe teſtes. c.17.n.24.
Qui de domo accuſatoris prodijt, teſtificari non valet. c.17.n.20.
Qui de inimici domo prodijt nequit eſſe teſtis. c.eod.n.13.
Quibus iudici canonica purgatio poſſit. c.21.n.8.
Quinque ſpecies Apoſtolorum Dimiſſorij, Refutatorij, Reuerentiales, Conuentionales, ac Teſtimoniales. c.15.n.41.
Quis canonicam purgationem indicere poſſit. c.21.n.14.
Quiſque illa ſcire tenetur, ſine quorum cognitione operari nequit. cap.5. numero 12.
Quiſque noſſe debet ea, quæ ad illius officium, & ſtatum pertinent. ibid.n.13.
Quoties a ſententia definitiua appellari poſſit. c.15.n.23.

R

Recuſari nequit iudex dum leuia delicta punit. c.10.n.9.
Neque dum grauia delicta manifeſta, ſiue notoria punit. ibid.n.14.
Niſi ſit inimicus, atque ſuſpectus. ibid.& c.14.n.16.
Recuſari poteſt iudex in iudicio ſummario. c.11.n.9.
Recuſari poteſt iudex tam delegatus, quam ordinarius. c.14.n.11.
Etiam inquiſitor in cauſſa violatæ religionis. ibid.n.12.
Et quoque legatus de latere. c.eod.n.13.
Etiam Concilium prouinciale, & quare. ibid.n.14.
Et quoque ſenatus, ſi adſit cauſſa rationabilis. c.eod.n.15.
Recuſatio iudicis incompetentis, & iniqui de iure naturali eſt. c.14.n.1.
Recuſatio ſuſpecti iudicis (maximè in criminalibus) iuris naturalis eſt. ibid. numero 2.
Recuſatio iudicis ad legitimas defenſiones pertinet. c.14. n.5.
Recuſatio iudicis quomodo fiat. ibid.n.45.& ſeq.
Recuſatur Iudex ſuſpectus, & inimicus. c.14.n.17.
Infamis, & criminoſus. ibid.n.27.
Omnis, qui iudex eſſe non poteſt. ibid.n 28.
Qui ordinem iuris non ſeruat. c.eod.n.29.
Alteri parti nimium fauens. ibid.n.30.
Parti nimis familiaris, & amicus. ibid.n.31.
Qui non habet iuris peritiam. c.eod. n.32.
Qui modum excedit in exequendo. c.14.n.33.

Qui in alia cauſſa fuit recuſatus, vel a quo alias fuit appellatum. ibid. num.34.
Similem cauſſam habens.c.eod.n.36.
Qui commenſalem habet aduerſæ partis aduocatum.ibid.n.37.
Qui aduerſarij ſuffraganeus eſt, vel de terra ipſius. c.eod. n.38.
Si accuſator, vel teſtis de illius domo producitur. ibid. n.39.
Qui eſt officialis alicuius, qui aduerſario famili aris eſt. ibid.n.40.
Rediens ad carcerem ſtatim poſt fugam, non eſt puniendus vt fuggitiuus. c.18.num.47.
Regulares in quibus caſibus incurrant infamiam.c.8.n.23.
Eorum infamiam quis tollere poſſit. ibid.n.27.
Regulares quare Iudices, ac Rei ſint.c.9.n.1.
Papæ ſunt immediatè ſubiecti.ibid.n.6.
Eorum iudices qui ſint tam ordinarij, quam alij.c.eod. n.2.5.7.& 8.
Inquiſitoribus ſubiecti ſunt in cauſſis hæreſis. ibid.n.10.
Epiſcopis in quibus ſubiecti ſint.cap.eod.n.11.
Regulares parum debent prælaturas curare.c.10. n.20.
In eorum cauſſis ſummarie procedendum eſt.ibid. n.24.
In eorum iudicijs quæ requirantur. c.12.n.17.
In eorum iudicijs quando ius commune ommitti poſſit. c.13.n.9.
In eorum inſtitutis modus eos iudicandi paſſim eſt diminutus.ibi.n.10.
In eorum cauſſis dupliciter procedi poteſt.c.10.n.24.
In eorum delictis puniendis quæ obſeruanda ſint.c.13.n.11.
Eorum priuilegia quid ſibi velint, cum in eis dicitur quod non iura, ſed conſtitutiones in eorum iudicijs obſeruentur.ibid.n.12.
Eorum Conſtitutiones in quibus iuri communi præferantur. ibid.n.13.
Eorum Protectores quomodo illos iudicare debeant. ibi.n.14.
Regulares iudicem ſuſpectum recuſare poſſunt. c.14.n.41.
In quibus caſibus id poſſint.ibid. n.43. & 44.
Regulares appellare a quibus nequeunt. c.15. n.55.
Si modus in eorum correctione excedatur appellare queunt. ibid.n.56.
In quibus caſibus appellare poſſint.c.eod. n.58.
Illos appellare poſſe definitum eſt, & a quo. ibid.n.59.
Ius diuinum, naturale, & canonicum obſeruare debent. c.16. n.37.
Quibus pœnis cogi poſſint ad teſtimonium ferendum.c. 17.n.105.
Regulares Viſitatores ſacros canones in viſitationibus obſeruare debent. c.16.num.77.
Regulares inter canonica purgatio maxime periculoſa eſt, et quare.c.21. n.5.
Regularia inſtituta pro iure gentium in ipſis Regularibus ſunt. c.13.n.8.
Regulari carcer ad cuſtodiam, & ad torturam vt dari queat. c.18.n.64.
Si detur quid faciendum a iudice ſit. ibi. n.65.
Regularibus iura ignorare facilius permittitur. c.10.n.19.
Ipſis dicta, & nomina teſtium aperienda.c.11.n.24

Digitized by Google

Illis quare non concedatur appellatio, nec recuſatio a correctione. cap. 14. num. 42.
Illis carcer pro pœna in grauiſſimis delictis ſufficere debet. c. 20. n. 27.
Regularibus indici canonica purgatio poteſt. c. 21. n. 9.
Regularis ex indicijs vehementibus condemnari poteſt. c. 18. n. 11.
Regularis an poſſit accuſare Laicum offenſorem ſui, vel ſuorum. c. 16. n. 38.
Regularis denuntiatio quæ ſit. c. 16. n. 60.
Regularium delicta leuia quomodo puniri debeant. c. 10. n. 9.
Eorundem crimina manifeſta quomodo puniantur. ibid. n. 12.
Delicta vero grauia, & occulta. c. eod. n. 18. & 22.
Regularium delicta talia indicanda, taliterq. punienda ſunt, qualia, & qualiter in eorum inſtitutis præſcribuntur. c. 13. n. 11.
Regularium appellationem non admittens punitur. c. 15. n. 57.
Quomodo verò in eorum appellationibus procedendum ſit. ibid. n. 60.
Regularium iudex de quibus proceſſum formare teneatur. c. 16. n. 4.
Quid faciet cum accuſator accuſationẽ proponere voluerit. ibid. n. 47.
In delictis Regularium grauiſſimis vt procedere debet. c. 18. n. 8.
Regularium pœnæ vnde ſumendæ ſunt. c. 20. n. 25.
Non ſunt a iure communis mutuandæ. ibid. n. 26.
Regularium ſuperiores in conferendis officijs, ac dignitatibus propriam conſcientiam ſequi poſſunt. c. 3. n. 16.
Rei veritas quæ ſit. c. 3. n. 4.
Rei veritas non ſemper a iudice ſeruanda. ibid. n. 7.
Rei citatio in ſummario iudicio neceſſaria eſt. c. 11. n. 21.
Rei citatio in quolibet iudicio neceſſaria eſt. c. 11. n. 11.
Rei citatio de iure diuino eſt. c. 12. n. 2.
Rei fauorabiliores ſunt quam actores. c. 14. n. 51.
Vide infrà. Reo. & Reus.
Religioſi cogi poſſunt ad ferendum teſtimonium. c. 17. n. 105.
Torqueri poſſunt pro eo ferendo, ſi neceſſe ſit. ibid. n. 107.
Religioſi quique Monachorum nomine veniunt in iure canonico. c. 13. n. 4.
Religioſus confirmationem a Papa impetrans, ſi tacuit ſe eſſe religioſum non eſt confirmatus. c. 8. n. 35.
Reo quando licitum eſt iudicem recuſare. c. 14. n. 7. & 8.
Reo iudex de illius conſenſu dandus in cauſſa recuſationis. ibid. n. 50.
Reo ſiue conuicto, ſiue etiam confeſſo defenſiones tribuendæ ſunt. c. 19. n. 11.
Repertus in fragranti crimine vt tractandus. c. 18. n. 30.
Reus peccator in diuino iudicio eſt. in præfatione.
Reus in iudicio neceſſarius eſt. ibid.
Reus in actis non probatus talis, condemnari nequit. cap. 3. n. 17.
Illi grauato appellare licet. c. 11. n. 21.
Reus abſoluitur actore non probante. c. 20. n. 15.
Ante ſententiam condemnatoriam citandus eſt. ibid. n. 21.

Reus interrogari nequit niſi de criminibus, de quibus accuſatus, vel denunciatus, vel inquiſitus eſt, aut de quibus præceſſerunt infamia, vel indicia. cap.19.num.5.
Reus quomodo interrogandus.cap.19. n.6.
Si non fateatur delictum, quid agendum ſit. ibi. n.8.
Illius cum teſtibus confrontatio licita. ibi.n.9.
Cogi poteſt ad fatendam veritatem, & quomodo. cap.19.n.10.
Quomodo ſe defendere queat. cap.eo.n.12.& 13.
Illius confrontatio cum teſtibus quomodo facienda. ibi.n.16.
Res furata apud aliquem inuenta quod indicium ſit, & quid operetur. c.18. num.51.
Res alicuius in loco delicti, vel circa inuenta quod indicium ſit, & quid operetur.cap.18.n.52.
Rigor in exceptionis proceſſu minime obſeruatur.cap.19.n.32.
Niſi exceptoris, ac teſtium conſpiratio detegatur. ibi.n.33.
Romanam ad ſedem ommiſſo medio omnes appellare queunt. c.15.n.29.
Romani purgatione vtebantur. c.21.n.3.
Rubor quod indicium ſit, & quid operetur.c.18.n.18.

S

Sacramentalis confeſſio nulli nocere debet. c.18.n.21.
Scientia iudici neceſſaria eſt.c.5.n.1.
Senatus recuſari poteſt.c.14.n.15.
Sententia quomodo a iudice ferenda ſit. c.4.n.12.
Ex ſolo iuſtitiæ defectu inualida redditur.c.6. n.14.
Sententia in ſummario iudicio vel ſedendo, vel ſtando, vel vt iudici placuerit ferri poteſt. c.11. n.28.
Sententia præcipitanter lata etiam in ſummario iudicio nulla eſt. ibi. n.29.
Sententia definitiua quæ ſit.c.15.n.17.
Ante illam an appellari poſſit.ibi.n.13.
Ab ea an prouocari queat.c.eo.n.19.
An à quauis ſententia appellari poſſit. c.15.n.16.
A definitiua in cauſa hæreſis appellari nequit. ibi.n.23.
Quare ter ab illa appellari poſſit, & non vltra. ibi.n.35.
Triplex eſt Abſolutoria, Condemnatoria, & Declaratoria.capite 20. numero 2.
Sententia abſolutoria quando ferenda. ibi.n.3.& n.14.
Sententia condemnatoria quando ferenda ſit. c.20.n.4.& n.20.
Sententia condemnatoria ferri nequit niſi contra confeſſum, vel conuictum. c.16.num.4.
Sententia declaratoria quando ferenda ſit. ibi.n.5.& n.54.
Duplex eſt fauorabilis, & contraria. ibi.n.35.

INDEX.

Sententia non eſt præcipitanda.c.20.n.6.
In ea ferenda iuris ordo ſeruandus eſt. ibi. n.7.
Ferri debet ſuper his, quæ in proceſſu habentur.ibi.n.8.
Si ex actis non iuſtificatur, dicitur notoriè iniuſta. ibid.
Ante illam citatio neceſſaria eſt.ibid.n.9.
Sententia in ſcriptis ferenda eſt.c.20.n.10.
In ea cauſſam ponere non eſt neceſſe.ibi.n.11.
An ſedendo ferenda ſit.c.eo. n.12.
Sententia poſt decem dies in rem iudicatam tranſit.c.20.n.33.
Sententia definitiua non eſt neceſſaria ad accuſatorem, teſteſq. repellendos. ibid. num.38.
Sententiæ abſolutoriæ forma. c.20.n.18. & 19.
Sententiæ condemnatoriæ forma.ibi.n.30.& 31.
Sententiæ declaratoriæ formæ.ibid. n.36. & 37.
Sententiæ interlocutoriæ ad accuſatorem, vel teſtes repellendos forma. ibid. numero 39.
Sententia interlocutoria quæ ſit.c.15.n.18.
Ab ea an de iure canonico appellari poſſit. ibid. n.21.
An vero de iure ciuili.c.eod.n.22.
Sententiæ ſolemnitates in ſummarijs iudicijs non ſunt neceſſario ſeruandæ. c.20.num.13.
Sententiam ante abſolutoriam citandi ſunt Accuſator, vel Denunciator. ibid.num.16.
Sententiam ante condemnatoriam citandus eſt Reus.c.20.n.21.
Serui nequeunt accuſare.c.16.n.31.
Seruus an poſſit eſſe iudex.c.7.n.16.& 17.
Similior Deo qui ſit. in præfatione.
Singulares teſtes qui ſint. Vide Teſtes.
Socij criminis teſtes eſſe non poſſunt.c.17.n.35.
Præſumptionem attamen faciunt, ac indicium.ibid.n. 36.
Socij criminis dictum quid operetur. c.18.n.31.
Si duo deponant, quid operentur. ibid.n.32.
Socij criminis dictum tortura firmatum quid operetur.c.18.n.33.
An ſine tortura ſufficiat ad torturam. ibid.n.34.
Solemnitates iudicij in ſummarijs iudicijs reijciendæ ſunt.c.11.n.3.
Solemnitates iudicij quænam ſint.ibid.n.4.
Solemnitates ſententiæ in ſummarijs iudicijs non ſunt neceſſariæ.c.20.n.13.
Solitus delinquere qui dicatur. c.18.n.28.
Sollicitati ad malum aſſertio quod indicium ſit, & quid operetur.ibid.n.35.
Suam, & ſuorum iniuriam proſequentes omnes accuſare poſſunt.c.16.n.38.
Spurius infamis eſt.cap.8.n.38.nequit eſſe teſtis.c.17.n.27.
Summarium iudicium quomodo peragendum ſit.c.11.per totum.
Summi Pontifices, qui ſe purgarunt canonicè. c.21.n.2.

Digitized by Google

Superiores Congregationum iudices ordinarij Regularium ſunt. c.9.n.7.
Superiores in conferendis officijs, ac dignitatibus propriam conſcientiam ſequi poſſunt.c.3.n.16.
Supremus Regularium iudex Papa eſt.c.9.n.2.
Surdus nequit eſſe iudex.c.7.n.9.
Suſpecti accuſare non poſſunt.c.16.n.11.
Suſpectus nequit eſſe iudex.c.7.n.23.
Illius recuſatio de iure naturali eſt. c.12.n.6.
Et ad legitimas pertinet defenſiones.c.14.n.5.

T

TAlionis pœna accuſatori proteſtanda.c.16.n.56.
Talionis pœna accuſator plectendus eſt.c.eod.n.46.
Et denunciator apud aliquos.c.eo.n.63.
Tempus appellandi decendium eſt.c.15.n.32.
Tempus ad proſequendam appellationē receptis Apoſtolis quod ſit.ibi.n.43.
Terminatio proceſſus in quo conſiſtat. c.20.n.1.
Teſtes in diuino iudicio qui ſint contra peccatorem.in præfatione.
Teſtes contra excipi in iudicio poteſt.c.11.n.20.
Teſtes de fama deponentes, quid fama ſit, noſcere debent. c.16.n.94.
Teſtes qui eſſe non poſſint.cap.17.n.3. & ſequent.
Teſtes quales eſſe debeant, maximè in criminalibus. ibid.n.39.
Teſtes inhabiles quando admitti queant.cap.17.n.41.
Quid operentur.ibid.n.42.
Qui admittantur in criminibus exceptis. ibid.n.43.
Admittuntur ad defenſam, & quid operentur. ibid. n.44.
Admittuntur quando habiles haberi non poſſunt. ibid.n.45.
Ex pluribus coadiuuantur, & ſupplentur.c.18.n.32.
Teſtes ſingulares, qui dicantur. cap.17.n.47.
Quid operentur. cap.eod.n.48.
In delicto iterabili quid operentur. ibid. n.52.
De actu continuato probant. ibid.n.53.
Per tales nemo condemnari poteſt. ibid.n.54.
Concordandi ſunt, vt fiant conteſtes. ibid.
Teſtes in ſubſtantialibus, & circunſtantijs neceſſarijs conuenire debent. c.17.num.49.
Teſtes diſcordes qui dicantur.cap.17. n.65.
Si eiuſdem ſint partis quid agendum ſit. cap.eod.n.66.
In paruis diſcordes, vt probent. ibid.n.67.
Si diuerſarum partium ſint quid faciendum ſit.ibid.n.68.
Teſtes confuſe loquentes qui ſint.c.17.n.69.
Pluries examinandi ſunt.cap.eod.n.71.
Si abſint, vel ſe declarare neſciant. quid agendum ſit. ibid. n.72.

Teſtes de credulitate qui ſint. cap.17. num.73
Quid operentur.cap.eo.num.74.
Vide Teſtis.
Teſtes, in facto principali ſi concordent, ſufficit.ibid. num.82.
Teſtes vacillantes. Vide Teſtis.
Teſtes varij. Vide Teſtis.
Teſtes falſi. Vide Teſtis.
Teſtes omni exceptione maiores. Vide Teſtis.
Teſtes conteſtes qui ſint.cap.17. nu.89
Quid operentur.cap.eo.nu.90
In dubio teſtes præſumuntur conteſtes.ibid.
Probant licet in minimis diſcordent.ibid.num.91.
Teſtes vt legitime probent quid opus ſit. ibid. num.92.
Teſtes in confrontatione quoque iurare debent.cap.19.num.16.
Teſtes etiam ad effectum vt probent concordandi, & conciliandi ſunt. cap. 17.nu.49.& 66.
Non tamen in criminalibus.ibid.
Teſtes ordine iuris ſeruato interrogandi ſunt.cap.17.nu.96
Teſtes licet multas patiantur difficultates, ex pluribus tamen coadiuuari queunt, ac ſaluari.cap.17.nu.41.
Teſtes quando veritatem celare queunt.cap.eod.nu.97.
Quando reſpondere teneantur, & veritatem aperire. ibid. nu. 98.
De quibus interrogandi ſunt.ibid. nu.99.
Prius monendi ſunt antequam interrogentur. ibid.nu. 101.
Vt cogi ad veritatem deponendam queant.ibid.nu.104.
Qui torqueri poſſint, vt veritatem deponant.ibid.nu.106.
Teſtes de quibus interrogandi in Viſitatione ſint.cap.16.nu.79.
De quibus inter. ſunt in Accuſatione.cap.19.num.2.
Quomodo interrogandi ſint.ibid.nu.4.
De quibus inter. ſunt in Inquiſitione generali quo ad perſonas tantum. cap.19. num.21.
Si delictum facti ſit tranſeuntis.ibid.num.23.
De quibus interrogandi ſunt in Inquiſit. generali quò ad delicta ſolum. ibid. num.24.
De quibus interrogandi ſunt in Inquiſitione ſpeciali.cap.eo. numero 19. 21.& 29.
Teſtes plures numero paucioribus præferuntur.cap.17.nu. 68.
Teſti an potius credendum ſit quam notario.cap.17. nu.70.
Teſti vario non creditur.cap.17.nu.64.
Teſti falſo nulla fides adhibenda eſt.ibid. nu.80.
Teſti non iurato minime creditur. ibid.nu.94.
Teſti deponenti ſe vidiſſe de nocte vt creditur.cap.18.nu.56.
Teſtibus non citatis nulla fides adhibenda.cap.11. num.17.

Teſtibus

Teſtibus deferendum eſt iuramentum. cap. 17. n. 94.
Teſtibus examinatis quid faciet iudex. cap. 19. n. 5.
Teſtibus pro repellẽdis ſentẽtiæ interlocutoriæ, ſeu decreti forma. c. 20. n. 39.
Teſtis in iudicio neceſſarius eſt. in præfatione.
Teſtis vnicus minime probat. cap. 12. n. 4.
Teſtis minus idoneus quid cum integro teſte operetur. cap. 17. n. 46.
Teſtis omni exceptione maior ſemiplenam facit probationem. c. 17. n. 51.
Teſtis varius qui dicatur. cap. 17. n. 55.
Si contraria deponit quando probet. ibid. n. 56.
Si primo deponat per verbum credo; poſtea aſſertiue loquatur. ib. n. 57.
Si primo ſe nihil ſcire dicat, poſtea de veritate deponat. ibid. n. 58.
Si negat prius depoſitam teſtificationem. ibid. n. 59.
Si deponat contrarium eius, quod extra iudicium dixit. ibi. n. 61.
Si cum iuramento contraria dixerit. ibid. n. 63.
Si reuocauerit extra iudicium, quod in iudicio dixit. ibid. n. eod.
Teſtis de credulitate, vt probet, quid opus ſit. cap. 17. n. 75.
Regulariter non probat. ibid. n. 76.
Teſtis vacillans qui ſit. cap. 17. n. 77.
Vt probet, quid neceſſe ſit. ibid. n. 78.
Teſtis falſus qui dicatur. cap. 17. n. 79.
Circa accidentalia tantum falſus probat. ibid. n. 81.
Quomodo conuincatur de falſitate. ibid. n. 83.
Illius pœna quæ ſit. ibid. n. 84.
Teſtis omni exceptione maior qui ſit. cap. 17. n. 85.
Quid operetur in iudicio. ibid. n. 87.
Teſtis in dubio pro idoneo haberi debet. cap. 17. n. 87.
Teſtis non citatus ſuſpectus redditur. cap. 17. n. 93.
Teſtis quid iurare debeat. ibid. n. 95.
Teſtis de cauſa ſcientiæ, & credulitatis præſertim interrogandus eſt. cap. 17. num. 100.
Teſtis officium publicum, & neceſſarium eſt. cap. eod. n. 103.
Teſtis de viſu quod indicium faciat. c. 18. n. 53.
Teſtis de auditu, alijs ve ſenſibus, quod indicium faciat. ibid. n. 55.
Teſtium dicta, & nomina Reo aperienda ſunt. cap. 11. n. 23.
Eorum pluralitas de iure diuino eſt in iudicijs. c. 12. n. 4.
Eorum ſecreta interrogatio de iure naturali eſt. cap. 10. n. 14.
Eorum defectum ſupplet numerus illorum. c. 18. n. 32.
Eorum plura genera, & quæ ſint. c. 17. n. 2.
Teſtium contrarietates conciliandæ pro poſſe a iudice ſunt. cap. 17. n. 66.
Teſtium nomina, cognomina, patria, ætas, ſtatus, &c. in proceſſu deſcribenda ſunt. cap. 17. n. 102. & cap. 19. n. 2.
Tortura vſquequo reiterari ex confeſſionis in illa factæ reuocatione poſſit. c. 18. num. 27.

Tortura

Tortura quæ regularibus adhibenda. cap.18.n.53.
Torturæ genera, quibus alij vtuntur iudices, Regularibus non conueniunt. c. 18. num. 62.
Tremor quod indicium faciat. cap.18.n.58.
Triremium damnatio an Regularibus conueniat. cap.20.n.29.

V

VAcillantes teſtes qui ſint. Vide Teſtis.
Vacillantes torqueri poßunt, ac debent. cap.17.n.78.
Vacillatio quod indicium faciat. cap.18.n.57.
Variatio quod indicium faciat. cap.18.n.57.
Varius teſtis. Vide Teſtis.
Vehementes ſuſpiciones quæ ſint. cap.18.n.4.
Vehementes ſuſpiciones quid operentur. ibid. n.9.
Vehementia indicia ad condemnationem vt ſufficiant. cap.18.n.10.
Vehementibus ex indicijs Regularis condemnari poteſt. cap.18.n.11.
Veritas duplex Rei, & Conſcientiæ. cap.3.n.3.
Veritas Rei quæ ſit. ibid.n.4.
Veritas Conſcientiæ quæ ſit. ibid.n.5.
Veritas Conſcientiæ triplex eſt, & quæ. ibi.n.5.
Veritatem in iudicando iudex ſeruare debet. cap.3.n.1.
Quam vero ſequi veritatem debeat. ibid.n.9.
Violentæ ſuſpiciones quæ ſint. cap.18.n.5.
Violentæ ſuſpiciones quid operentur. ibid.n.12.
Viſitari debent capita ordinum. cap.16.n.81.
Viſitatio quomodo peragenda. cap.16. n.76. & ſeqq.
In ea nullum exigi iuramentum debet. ibid.
In ea omnes ad teſtimonium ferendum admittuntur. ibid.n.82.
In ea capitula formanda ſunt pro viſitatis interrogandis. ibid. n.83.
In ea quomodo proceßus formandus ſit. ibid. n.84.
Viſitatores Regularium ſacros canones obſeruare debent. c.16.n.77.
Vitæ puritas in iudice neceſſaria eſt, ne iudicando peccet. cap.6.n.1.
Vitæ puritas duplex in iudice requiritur. cap.6.n.3.
Vitæ puritas interior duplex eſt, & quæ. ibid.n.4.
Vitæ puritas exterior in iudice requiſita in quibus conſiſtat. ibid.n.16.
Vitia non debent ſuſpicari in morigerato, & ſtudioſo, ac in parum boneſto, ignaro, & otioſo. cap.18.n.15.
Vnus pro alio, an appellare queat. cap.15.n.eod.
Vulnerati aßertio quod indicium ſit, & quid operetur. cap.18.n.35.

FINIS.

Digitized by Google

D. FRANCISCI GHISILERII

De Iudice Regularium.

PRÆFATIO.

Erudimini qui iudicatis terram. Pſalm. 2.

Pſ. 105. BEati qui cuſtodiũt iudiciũ, & faciunt iuſtitiã in omni tẽpore.
D. Tho. 1.2.q.3. ar.1.& 3. Et quidem, cum vera noſtri beatitudo in eo conſiſtat; vt obiecto beatiſſimo copulemur, eoq; fruamur: illud autem Deus ipſe ſit. Ei ne poterunt, qui alijs præferuntur, copulari, eodemvè frui; ſi eius imitatores non ſint; ideoq; perfecti, quemadmodum eſt ille perfectus? minime gentium. Præcipuum verò, in quo Deum prælati, & imitari, & eidem ſimiles eſſe debent, iudicium eſt. in iudicando namque
a Deu.1. Dei vices gerunt in terris. *a* Dei etenim iudicium eſt. Et *b* Deus
b Iſa.30. eſt iudicij dominus. Hoc & Plato Philoſophorum facilè primus teſtatur in Theeteto dicens. Deo ipſi iuſtiſſimo inueniri ſimilius quidquam minime poſſe; quam is, qui inter homines iuſtiſſimus fuerit. Propterea Dei nomen ſolummodo Prælatis, ac ſuperioribus, à quibus iudicandi ſunt inferiores, a ſacris litteris communicatur. & quan-
c Exo.21 do *c* ſeruus, qui ſeptimi anni libertate donari non curat, Dijs
d Exo.28 offerri mandatur. & *d* cum furatis alicui rebus, furq; ipſe latet, dominum domus ad Deos applicandum fore committitur: Dijſque non eſſe detrahendum
e Pſ. 81. præcipitur. & quoque cum *e* Deum ipſum Deos iudicare, eundemque met aliquos Deos appel-

appellare dicitur. etenim quemadmodum *f* Deus iuſtitiam diligit. *g* Amatq. iudicium: Quare *h* Iudicium, atque iuſtitia nedū ſedi illius præparatio ſunt: verum & *i* opera manuum eius. ita Prælati terram, homines videlicet qui terrena ſapiunt, iudicaturi; *l* Iuſtitiam diligere debent, *m* Amareq. iudicium, *n* Sedere ſedes in iudicio, *o* Facereq. iudicium, & iuſtitiam, & vi oppreſſos de calumniatorum manibus liberare; *p* Ne calumniatoribus ipſi tradantur. Quid itaque mirum, ſi ego religioſorum omnium minimus, religioſorum omnium ſuperioribus imitationem huiuſmodi, atque ſimilitudinem: quare, & perfectionis, & beatitudinis conſequutionem exoptans; modum illis ad iudicium cuſtodiendum, atque ad faciendam ſibi ſubiectis iuſtitiam pro ingenij mei tenuitate ratione, qua potero breuiori, niſus fuero demonſtrare? Rem certè multis, iiſq. grauiſſimis refertam difficultatibus aggredior: ſed quæ ſuperni iudicis, qui ſapientiā tribuit omnibus affluenter, auxilio, facilis reddi ſit poſſibilis. Verum enimuero cum in vnoquoque iudicio quattuor perſonarū genera ſit requiri neceſſe. Iudicem videlicet, Accuſatorem, Teſtes, ac Reum. 4. quæſt. 4. cap. 1. & quæſtione 4. capit. 2. & cap. forus, de verborum ſignific. §. in omni quoque negotio. quæ in iudicio etiam diuino reperire eſt. in eo namque Iudex eſt ipſe Deus. Iſa. 3. Stat ad iudicandum Dominus; ſtat ad iudicandos populos. Accuſator Diabolus, & ipſa lex. Diabolus quidē. Apocal. 12. Proiectus eſt accuſator, qui accuſabat illos ante conſpectum Dei noſtri, die, ac nocte. Lex verò. Io. 5. Eſt qui accuſat vos Moyſes. Teſtis vnus ipſa conſcientia. Rom. 2. Teſtimonium illis reddente conſcientia. Teſtis alter perpetratum peccatū. Ier. 2. Arguet te malitia tua. Teſtis tertius creaturæ ipſius abuſus. Iac. 5. Aurum, & argentum veſtrum eruginauit, & erugo eorum in teſtimonium vobis erit. Reus vero ipſe peccator. Matth. 5. Omnis, qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio. Qui dixerit racha, reus erit concilio. Qui autem dixerit fatue, reus erit gehennæ ignis. Et quidem optima ratione. Cum etenim de aliquo crimine in quouis iudicio perueſtigatio fiat: Accuſator neceſſarius erit, qui detegat ipſum crimen. Reus, cui eiuſmodi obijciatur. Teſtes, qui Reo illud ineſſe probent. ac Iudex, qui & Accuſatorem, & Teſtes, & Reum audiat, & cum audierit, vel abſoluat, vel condēnet. De hiſce vniuerſis ſub Iudicis nomine tractationem inſtitui. tum quia illa omnia, quæ in hoc tractatu continentur à iudice (in cuius gratiam onus iſtud ſuſcepi) neceſſario cognoſcenda ſunt. tum quia dictarum quattuor perſonarum nobilior, atque præſtantior iudex ipſe pro fecto eſt. tum etiam quia tractatus de iudice, tractationem de

f Pſ. 10
g Pſ. 36
h Pſ. 88
i Pſ. 110
l Sap. 8.
m Iob 36
n Pſ. 121
o Ier. 22
p Pſ. 118.
Iac. 1.

de accuſatore,teſtibus,atque Reo includat, eſt opus. etenim Iudex accuſatore ſine teſtibus, & reo iudicium exercere nequit. Accuſator vero, teſtes, ac reus iudicem præſupponunt. Accuſator quidem Iudicem cui accuſatio fieri. Teſtes autem,ac Reus Iudicem coram quo illi teſtificari, iſte cauſam dicere debet. At verò titulum appoſui de Iudice Regularium; propterea quod eiuſmodi Iudicem inſtruendum aſſumpſi. Itaque Iudicis nomen, officium, rationem, conditionesq́; primo. deinde modum in Regularium cauſis (criminalibus præſertim) cognoſcendis, atque diiudicandis ab eorum iudicibus obſeruandum, tum quò ad theoricam, tum quò ad praxim ſpectare videtur, breuibus declarare, tradereq́; in hoc tractatu mea intentio eſt. Vtinam cunctis Regularium iudicibus ſatisfaciam.

De Iudicis nomine, officio, ratione, & conditionibus. Caput Primum.

SVMMARIVM.

1 *Iudicis nomen quid ſignificet, tum latine, tum græce.*
2 *Iudicis officium quod ſit.*
3 *Iudicis munus immediatum.*
4 *Perſonas accipere contra ius diuinum, & humanum eſt.*
5 *Areopagitę noctu, ac in tenebris iudicabant, & quare.*
6 *Areopagitę Rhetoricę partem commouentem damnarunt.*
7 *Iudicis definitio.*
8 *Iudicis conditiones quę ſint.*
9 *Iudicis conditiones ex ſacris litteris, ex ſacris canonibus, & ex ipſamet ratione deducuntur.*
10 *Poteſtas.*
11 *Veritas.*
12 *Forma iuris.*
13 *Scientia.*
14 *Vitę puritas.*
15 *Iudicis conditiones adducta in quadam Salomo. ſententia vniuerſę contentę.*
16 *Eliciuntur & ex nomine Iudex.*
17 *Iudex fortis, & conſtãs eſſe debet.*
18 *Manſuetus, & patiens.*
19 *Miſericors quoque.*
20 *Ciceronis ſententia maxime à Iudicibus adnotanda.*

DE Iudice verba facturus à nominis illius etymologia exordium mihi ſumendum eſſe
1 videtur. Itaque † Iudex à iudicando, ſiue à ius dicendo nuncupatur, quaſi ius dicens, ſiue ab eo, quod iure diſceptet, iure autem diſceptare iuſtè iudicare eſt; ita docemur 23. quęſt.2.cap.1.& cap.forus,§.Iudex, de verb.ſign. D.Th.2.2.q.60.ar.1.quare iudicis erit nuncupatione minimè dignus, quo cum non erit iuſtitia. cap.1.23.qu.2.& cap.forus, cit. Græce Philoſopho teſtè lib. 5. Ethic.ca.4. Iudex δικαστὴς appellatur, quaſi διχαστὴς .i.bipartitor, ſeu mediator. Homines enim cùm altercantur inter ſe ſe, ad iudicem, tanquam ad legem,& iuſtitiam animatam confugiunt, ipſumq́; velut mediatorem ad

æqualitatem inter ſe conſtituen-
2 dam quærunt. Ex quo † iudicis habetur officium; ſua nempe cuiq; ex iudicij ratione tribuere. Dei ſimilitudine, cuius & nomine gaudet, quemadmodum in præfatione dictum eſt; vicemq; tenet in terris. Deut. 1. Sap. 6. & Roma. 13. D. Tho. loc. cit. artic. 2. ad ſecundum. Qui Deus iuſtiſſimus iudex vnicuiq; tribuit ſecundum opera ſua. pſal. 61. Qua-
3 re † immediatum iudicis munus erit, ac proprium, non vnius tantum: ſed partis vtriuſq; bonum indifferenter intueri: aliter nanque agens iniuſtus eſſet, ac
4 perſonarum acceptator † contra præcepta legis, tum diuinæ. Deut. 1. & 16. & Eccleſ. 42. Non accipietis cuiuſquam perſonam, & Prou. 24. Cognoſcere perſonam in iudicio non eſt bonum. tum humanæ. capit. in iudicijs. de reg. iur. in 6. In iudicijs non eſt acceptatio perſonarum habenda. Cuius vitij grauitatem, & quoq. antiqui damnarunt Sapien-
5 tes, de † Areopagitis enim iudicibus narrat Lucianus noctu eos, ac in tenebris iudicare ſolitos fuiſſe, ne dicentes viderent; ſed illa tantum, quæ dicerentur attentius conſiderarent. illa mo-
ti ratione fortaſſis; ne aliquo ſiniſtro affectu, vel per aſpectum partium excitati, a iuſtitiæ rectitudine deflectere poſſent. Qua-
6 re † illam quoque Rhetoricæ partem, quæ ad effectus commouendos valere videtur, & conſequenter ad huiuſmodi perſonarum acceptionis crimen impellere poteſt, Ariſtotele teſte, commendanteque pœnitus eiecerunt. Iudicis officium ſapiens illis verbis elegantiſſime declarauit. Sap. 9. Conſtituiſti hominem, vt diſponat orbem terrarum in æquitate, & iuſtitia; & in directione cordis iudicium iudicet. Ex dictis, Iudicis elici
7 definitio poteſt. † Iudex humana perſona eſt ſibi quoquo modo ſubiectis iuſtitiam adminiſtrans. Verum enimverò, vt recte Iudex, & abſq; peccato cauſſas cognoſcere, ac diiudicare
8 poſſit; † quinque debet eſſe conditionibus, veluti militibus illum cuſtodientibus conſtipatus. Poteſtate nempe, Veritate, Forma iuris, Scientia ad faciendum iudicium, & Animæ puritate. quarum tres priores adeo cuiq; iudici neceſſariæ ſunt; vt ſine ipſis iudicium ab eo factum inualidum omnino ſit. D. Tho. 2. 2. quæſt. 60. art. 2. quarta quoq; iudici neceſſaria eſt per ſeipſum, vel ſaltem per aſſeſſorem, vel conſultorem. quinta ſine, iudicium quidem conſiſtit: verum iudicans peccatum committit. Suo quęquæ loco huiuſcemodi conditiones examinabuntur.
9 † Illæ autem eliciuntur vniuerſæ tum ex ſacris litteris; tum ex ſacrorum canonum ordinationibus; tum ex ipſamet ratione.
10 † Poteſtas. Rom. 14. Tu quis es, qui iudicas alienum ſeruum? 6. q. 3. cap. 1. & eſt D. Greg. lib. 12. epiſto. epi. 9. Scriptum eſt in lege. Per alienam meſſem tranſiens falcem mittere non debet. falcem

Digitized by Google

ergo iudicij mittere non potes in eam ſegetem, quæ alteri videtur eſſe commiſſa. idem capit. 2. & 3. ead. quæſt. & 25. quęſt. 2. cap. in Galliarum. Et quidem optima ratione. etenim agens quemadmodum paſſum nequaquam vincere poteſt, niſi intra ſuæ actiuitatis ſpheram contineatur, (neque enim ignis lignum, niſi intra ſui actiuitatem ſit, comburere poteſt) ita iudex in quemuis, qui ſibi ſubiectus minime ſit, iudicandi munus exercere non valebit.

11 † Veritas. Deut. 17. Si difficile, & ambiguum apud te iudicium eſſe perſpexeris, venies ad ſacerdotes Leuitici generis, & ad iudicem, qui fuerit illo tempore: quæreſq; ab eis, qui indicabunt tibi iudicij veritatem. Prouer. 9. Rex, qui iudicat in veritate pauperes: thronus eius in æternum firmabitur. & de ipſo Deo omnium iuſtiſſimo iudice habetur Pſal. 88. Miſericordia, & veritas præcedent faciem tuam. & Pſal. 110. Opera manuum eius veritas, & iudicium. 3. q. 7. cap. iudicet, §. final. & eſt D. Ambr. ſer. 20. ſuper Pſal. 118. In iudicando magis cordi ſit veritatis cuſtodia, quam obedientia voluntatis. Et quidem, rectam ne ſentebtiam proferet ipſe iudex: niſi veritatem illius, de quo controuerſia eſt, perfectè cognouerit: illamque fuerit in iudicando ſequutus?

12 † Forma iuris. Deut. 6. Hæc ſunt præcepta, & cæremoniæ, atque iudicia, quæ mandauit dominus Deus veſter, vt docerem vos: & faciatis ea in terra, ad quā tranſgredimini poſſidendam, & cap. 16. Iuſte, quod iuſtum eſt proſequeris, id eſt ſecundum formam legis tibi præſcriptam. 1. Tim. 5. Aduerſus præsbiterum accuſationem noli recipere, niſi ſub duobus, aut tribus teſtibus. 3. quæſt. 7. cap. iudicet. cit. & eſt D. Amb. loc. cit. Bonus iudex nihil ex arbitrio ſuo facit, & domeſticæ propoſito voluntatis: ſed iuxta leges, & iura pronunciat, & ſtatutis iuris obtemperat. & cap. qualiter, & quando. el 2. de accuſat. forma quædam iuris præſcribitur, iudicibuſque ſeruanda committitur. Illud autem efficaciſſima ratione fulcitur. foret namque plenum confuſione iudicium, nulla iuris forma ſeruata, nullo habito procedendi modo, quare nec ipſa veritas iudicanda coguoſci, diſcernivè poſſet. id cuique oculo purgato rem ipſam conſideranti fit manifeſtum.

13 † Scientia. Pſal. 2. Erudimini, qui iudicatis terram: apprehendite diſciplinam, ne quando iraſcatur dominus, & pereatis de via iuſta. & Eccl. 18. Ante iudicium para iuſtitiam tibi: & antequam loquàris, diſce. cap. 5. de conſangui. & affinit. Cæterum tuam prudentiam volumus non latere, quod non ſunt cauſſæ matrimonij tractandæ per quoſlibet: ſed per iudices diſcretos, qui poteſtatem habeant iudicandi, & ſtatuta Canonum non ignorent. cap. 1. de pœnit. diſt. 6. Iudiciaria poteſtas hoc expoſtulat: vt; quod

debet iudicare, diſcernat. capit, item. 1. diſt. 18. Ignorantia mater cunctorum errorum maximè in ſacerdotibus Dei vitanda eſt. idem diſt. 36. capit. quoque 1. & alibi ſæpius. At verò quomodo iuſte, quod iuſtum eſt poterit iudicare, qui iudicandi laborat inſcitia?

14 † Vitæ puritas. Eccli. 18. cit. Ante iudicium para iuſtitiam tibi. & infrà eodem cap. Ante iudicium interroga te ipſum: & in conſpectu Dei inuenies propitiationem. Rom. 2. Propter quod inexcuſabilis es ò homo omnis, qui iudicas: in quo enim iudicas alterum; te ipſum condemnas. eadem enim agis, quæ iudicas. & Ioan. 8. Qui ſine peccato eſt veſtrum; primus in illam lapidem mittat. 3. quæſt. 7. ci. cap. 4. & eſt D. Ambro. loc. cit. Iudicet ille de alterius errore, qui non habet, quod in ſeipſo condemnet. hoc eadem cauſſa ſæpius repetitur. Vide D. Tho. 2. 2. q. 60. art. 2. cit. Indignus profectò eſt alios iudicare, qui ſeipſum iudicare, atque purgare non vult, ac diuino eſt iudicio condemnandus, qui proximum peccatis inuolutus iudicare præſumit.

15 † Conditiones iſtæ omnes in illis verbis continentur. Sap. 6. (Cum eſſetis miniſtri Regni illius) ecce poteſtatem. (non rectè iudicatis.) ecce veritatem. (nec cuſtodiſtis legem iuſtitiæ.) ecce formam iuris. (neque ſecundum voluntatem Dei ambulaſtis.) ecce vitæ puritatem. (ad vos ergo hi ſermones mei, vt diſcatis ſapientiam rectè iudicandi, & non excidatis.) ecce ſcientiam ad faciendum iudicium. Illis verò, qui eas minime poſſident, quid euenturum ſit, eodem capite ſubditur. (Horrende, & citò apparebit vobis; quoniam iudicium duriſſimum his, qui præſunt; fiet. nec ideo ſine metu ſint, quia ſubitæ punitionis gladium minime ſentiunt. ſequitur enim. (Exiguo quidem conceditur miſericordia: potentes autẽ potenter tormenta patientur.)

16 † Eliciuntur quoque prædictæ conditiones vniuerſæ ex ipſomet nomine IVDEX, quinque litteris conſtante, quarum I. iuris formam ſignat. V. veritatem. D. diſciplinam iudicandi. E. eminentiam poteſtatis. X. vitæ puritatem. X. enim denarij nota eſt numeri omnium numerorum perfectiſſimi, quippe qui & illorum differentias vniuerſas, & proprietates, atque rerum omnium genera, decem videlicet prædicamenta contineat, idcirco mirum cuique non erit, ſi vitæ puritatem, quæ maximè in decem præceptorum obſeruatione conſiſtit, littera X. præſertim in iudice notet.

17 † Fortis quoque, & Conſtans eſſe iudex in iudicando debet. Eccliſ. 7. Noli quærere fieri iudex, niſi valeas virtute irrumpere iniquitates: ne forte extimeſcas faciem potentis, & ponas ſcandalum in agilitate tua.

18 Manſuetus, & patiens. Eccl. 5. Eſto manſuetus ad audiendum verbum, vt intelligas, & cum ſapien-

pien-

pientia proferas reſponſum ve-
19 rum. Atq; † Miſericors. Iacob. 2. Iudicium ſine miſericordia *illi*, qui non fecerit miſericordiam. Matt. 7. In quo iudicio *i*udicaueritis, iudicabimini. & eadē menſura, qua menſi fueritis, remetietur & vobis. & Ezech. 7. Secundum iudicia eorum *i*udicabo *i*llos. vide D. Auguſtin. epiſt. 54. ad Macedon. to. 2. At vero *iſtæ*, ſimileſq; conditiones ad vitæ puritatem reduci queunt. illam etenim in quarumcunque virtutum poſſeſſione conſiſtere, nemo non cognoſcit.

20 † Ciceronis aurea verba noſtro huic propoſito deſeruientia addere viſum eſt; quæ maxime præ oculis quiſque iudex habere debet. Is namque in oratione pro Cluentio. Eſt ſapientis iudicis (inquit) meminiſſe ſe hominem: cogitare ſibi tantum eſſe permiſſum, quantum commiſſum ſit, & creditum; & non ſolum ſibi ſoli poteſtatem eſſe datam: verum, & fidem habitam eſſe. meminiſſe poſſe, quem oderit, abſoluere; quem non oderit, condemnare. & ſemper non quæ vult *i*pſe: ſed quid lex, & religio cogat, cogitare. animaduertere qua lege reus citetur, de quo reo cognoſcat, quæ res in quæſtione verſetur. Cum hæc ſint videnda: tamen illud eſt hominis magni, iudicis, atque ſapientis; habere in conſilio legem, fidem, religionem, æquitatem: libidinem autem, & inuidiam, metum, cupiditates omnes amouere. maximi æſtimare conſcientiam mentis ſuæ, quam a Dijs immortalibus accipimus, quæ à nobis diuelli non poteſt.

De Iudicis Poteſtate, ſiue iuriſdictione. Caput Secundum.

SVMMARIVM.

1 *Poteſtas, & iuriſdictio in Iudice neceſſaria eſt.*
2 *Iudex natura iure abſque iuriſdictione ius dicere nequit.*
3 *Iudicium quid ſit.*
4 *Legem quis condere poſſit.*
5 *Iudex, qui ſuæ iuriſdictionis fundamentum ignorat, proceſſum formare nequit.*
6 *Et quoque iudex de ſua iuriſdictione dubitans.*
7 *Iudicium a iudice incompetente factum, vſurpatum, ac temerarium dicitur.*
8 *Poteſtas quadruplex. Ordinaria Delegata, Arbitraria, Acceſſoria.*
9 *Ordinaria poteſtas quæ ſit.*
10 *Papa eſt omniū iudex ordinarius.*
11 *Epiſcopus quare dicatur ordinarius.*
12 *Delegata poteſtas quæ ſit.*
13 *Arbitraria poteſtas quæ ſit.*
14 *Arbitri quare ita nuncupentur.*
15 *Arbitrorum poteſtas publica eſt.*
16 *Arbitri ligandi vim habent, non autem exequenai.*
17 *Acceſſoria poteſtas quæ ſit.*
18 *Poteſtas quadruplex in ſacris litteris.*
19 *Iudex nulla poteſtate præditus in-*

dicare præſumens lethaliter peccat.

20 Iudex a quadruplici poteſtate, quadruplex nomen ſortitur.

Conditio prima, quam in indice quouis fore neceſſariam dixi, Poteſtas iudicandi, ſiue (vt a-
1 iunt) iuriſdictio eſt. † quam in iudice adeo neceſſariam eſſe Doctores affirmant; vt ſine ipſa iudicium corruat, & proceſſus, ſententiaque nulla ipſo iure ſit. argum. Deuter. 16. Iudices, & magiſtros conſtitues in omnib. portis tuis; vt iudicent populum iuſto iudicio. & Rom. 14. Tu quis es, qui iudicas alienum ſeruum? diſt. in. 96. per totum, 3. q. 6. 6. q. 3. 11. q. 1. 21. q. 5. atque tit. de foro compet. ſimiliter per totum, l. vltima, ff. de iuriſd. omn. iud. D. Th. 2. 2. q. 60. art. 2. ac 6. & q. 67. art. 1. Caietan. ceteriq. Thomiſtę ibid. Dom. Soto lib. 3. de iuſt. & iure, q. 4. art. 2. & 6. & lib. 5. q. item 4. Gregor. de Val. tom. 3. Comment. Theol. diſput. 5. q. 11. puncto primo. Abbas, & Doct. in c. ſententia, & ſicut, de ſent. & re iud. ac in titu. de foro compet. Silueſt. verbo iudicium. num. 6. Proſper Farinac. q. 7. n. 1. in pract. crim. & eſt omniũ communis nemine contradicen-
2 te. † immo iuris naturalis per ſe noti eſſe aliquem iuſte ſine iuriſdictione ius dicere minime poſſe, docet Martin. Nauar. conſ. 1. de foro compet. n. 2. tomo 1. ex l. vltima, ff. de iuriſd. omn. iud. cit. Cuius veritatis illa ratio aſſignari
3 poſſe videtur etenim † Iudicium nihil aliud eſt, quam legis ad perſonas applicatio cum vi coactiua
4 quemadmodum igitur † legem vim coactiuam habentem condere nemo poteſt, niſi qui ad illud præſtandum habet auctoritatem: ita neque huiuſmodi legem perſonis particularibus applicare quis poterit, niſi tali ſit præditus poteſtate. Adeoque neceſſaria eſt ad iudicandum iſta poteſtas, ſiue iuriſdictio; quod Panor. in c. ad noſtram. de iureiur. affirmauerit.
5 † Iudicem, qui ſuæ iuriſdictionis fundamentum ignorat, (licet illam habeat) proceſſum formare minime poſſe. quod ſi formauerit, inualidum fore cenſendum. aſſerit idem, ac probat Felic. de foro competen. c. ſi clericus laicum. num. 3. Nauar. in c. ſi quando, de reſcript. cauſſa 11. nullit. num. 1. tomo 3. atque Iacob. Menoch. lib. 1. de arbitr. iudic. quæſt.
6 75. num. 5. qui † dictum iſtud ad iudicem quoque de propria iuriſdictione dubitantem extendit, tam ordinarium num. cit. quam
7 delegatum, num. 11. † Iudicium vero a iudice incompetente factum, hoc eſt ſine iuriſdictione perpetratum, iudicium vſurpatum & dicitur, & prohibetur, 6. q. 3. c. primo. D. Thom. 2. 2. q. 60. cit. art. 6. Dom. Sot. lib. 3. de iuſt. & iure, q. 4. art. item 6.

De iudicis itaque poteſtate ſermonem inſtituentes illam cum Gabr. in 4. ſent. diſt. 15. quæſt. 6. art. 1. Sot. loco cit. lib. 5. q. 4. art. 1. concl. 2. Valen. to. 3. diſp. 5. q. 11. puncto 1. Toleto lib. 5. inſtru. ſacer. c. 56. n. 5. alijſque commu-
8 niter. † Quadruplicem eſſe dicimus,

mus, videlicet Ordinariam, Dele-
gatam, Arbitrariam, & Acceſſo-
9 riam. † Ordinaria poteſtas illa
dicitur, quæ alicui aut ex dignita-
te, aut ex officio iuriſdictionem
annexam habente conuenire di-
10 gnoſcitur. Ita † Pontifex maxi-
mus ex dignitate, qua gerit Chri-
ſti vices in terris, ordinariam ſu-
per omnes fideles in ſpiritualibus
poteſtatem habet; atque etiam in
temporalibus ſpiritualium illis
annexorum ratione. Ita Papa,
Imperator, Reges, Principes, ac
Reſpublicæ in ſæculares ſuæ iu-
riſdictioni ſubiectos ordinariam
in temporalibus poſſident pote-
ſtatem. Epiſcopus in propria diœ-
ceſi, loquendo in ſpiritualibus.
11 † quare & ordinarius nuncupa-
tur. Legati apoſtolici in ſua pro-
uincia, vel regno. Generales or-
dinum in ſua quiſque congrega-
tione. Prouinciales in ſua quiſq;
prouincia. Abbates, Priores, Præ-
poſiti, Cuſtodes, ac Prælati in ſuo
quiſque monaſterio, ſeu conuen-
tu ordinariam poteſtatem in ſibi
ſubiectos habent. Iulius Clarus
libro 5. recept. ſenten. §. fin. quæſt.
35. ver. quæro quis ſit iudex Mo-
nachorum.

De hac poteſtate in lib. 1. tum
Decretalium, tum Sexti, tum Cle-
mentinarum, tum Extrauagan-
tium communium ſub titulo de
officio iudicis ordinarij, & a Ca-
noniſtis eiſdem in locis pertra-
ctatur. Gratianus, 2. quæſt. 6. c.
a iudicibus.

12 † Delegata poteſtas illa nomi
natur quæ ex iudicis ſuperioris or
dinarij commiſſione competit
alicui: ſiue generaliter ad omnes
cauſſas, ſiue ſpecialiter ad quaſ-
dam ſolummodo cognoſcendas
deputetur. Hac poteſtate præditi
ſunt Commiſſarij, Auditores, Pre
tores, ceteriq; a iudicibus ordina-
rijs ad cauſſas in locis eorum iu-
riſdictioni ſubiectis cognoſcen-
das electi. Regulares inter Viſita
tores, alijq; quocumque nomine
honeſtetur a Generali, ſiue a Pro-
uinciali ad aliquam religioſorum
ſibi ſubditorum cauſſam cogno-
ſcendam deſtinati, iudices erunt
delegati. De huiuſmodi agitur po
teſtate lib. 1. Decretalium, & Sex-
ti, & Extrauagantium communiū
ſub titulo de officio, & poteſtate
iudicis delegati. quibus etiam in
locis de illa canoniſtæ loquūtur.
13 † Arbitraria poteſtas dr̄, q̄ vel
p̄ alicuius electionē fit. ita Papa,
Imperator, & ſuperior quilibet
ſeipſum cuiuſuis iudicio ſubmit-
tere poteſt. D.Thom. 2.2. q. 67.
art. 1. ad 2. vel ex litigantiū partiū
electionē oritur alicui. Partes ete-
nim litigantes vel ad expenſas fu-
giendas; vel ad procuratorum, ad
uocatorūq; cauillationes, ac uer-
ſutias euitandas; vel aliquib. alijs
de cauſſis inter ſe ſe aliquando
cōueniunt; vnumq;, vel duos, aut
etiam plures viros probos, & bo-
nos concordi eligunt voluntate:
vel vna pars vnū, altera pars alte-
rum; qui litem ipſos inter ortam,
prout eis iuſtum fuerit viſum, vel
arbitrio, vel iure dirimant, atque
14 definiant. † Ita electi iudices ar-
bitrarij, ſiue compromiſſarij
nuncupantur; arbitrariamque
ad litem eiuſmodi terminan-
dam

Digitized by Google

dam poſſident poteſtatem. quæ 15 † poteſtas, licet priuata eſſe videatur; publica tamen quodammodo eſt. Cum etenim vnuſquiſque alteri fidem ſeruare teneatur; iure gentium cautum 16 eſt; † vt qui arbitri ab aliquibus fuerint conſtituti, ligandi vim per ſuam ſententiam habeant. at verò ſententiæ ipſius executio ad principem, illiusvè miniſtros, qui vim habent coactiuam, ſpectare videtur. De hac poteſtate in libro 1. Decretalium, & Sexti ſub titulo. De arbitris, ibique a Doctoribus pertractatur. Gratian. 2. q. 6. c. a iudicibus cit. c. peruenit, & c. ſi ſacerdos, 11. q. 1. l. 1. ff. de arbitris.

17 † Acceſſoria verò poteſtas illa nominatur, quæ ratione alicuius facti, vel cauſſæ contingentis oritur alicui. Hac poteſtate Bononienſis Papæ ſubiectus delictũ Florentiæ ſi committat, a magno Etruriæ Duce puniri poteſt, accedente illi ſuper Bononienſem huiuſmodi poteſtate ratione delicti in eius iuriſdictione commiſſi. tribuit namque iuriſdictionem delictum, 6. quæſt. 3. c. placuit, c. 1. de raptor. l. alterius, ff. de accuſation. c. finali, de foro competenti, gloſ. c. poſtulaſti, eod. titulo. ac 3. quæſt. 6. in princ. D. Tho. 2. 2. q. 67. art. 1. ad 3. Farin. loco cit. Eandem acceſſoriam poteſtatem tribuit domicilium, & poſſeſſio. c. ſane. de foro compet. gl. loco cit. 3. q. 6. Cæſar de Graſſis auunculus meus deciſ. 61. nu. 11. Farinac. vbi ſupra. Hac poteſtate poterit quoq; alicuius Monaſterij prælatus alterius conuentus Regularem in ſuo delinquentem punire.

18 † Quadruplex iſta poteſtas in ſacris etiam litteris reperitur. Ordinaria quidem, quam Moyſes, Ioſue, Iudices, Reges, ac Duces habuere. Delegata, qua & ſeniores a Moyſe coſtituti populum iudicabant. Exod. 18. & Daniel ab ipſo Deo electus, ſenes, qui contra Suſannam falſum tulerant teſtimonium, condemnauit. vt elicitur Dan. 13. D. Thom. 2. 2. quæſt. 67. art. 1. ad primum. Arbitraria, qua mulieris prægnantis occiſorem inter, illiuſque virum arbitri iudicare debebant. Deuter. 21. Acceſſoria verò, qua Dauid eos, qui ſibi tributam Siceleg ciuitatem ſuccenderant, licet ſibi ſubiecti minime eſſent, & morti adiudicauit, & interfecit. 1. Reg. c. item 21.

Harum poteſtatum altera ita eſt ad iudicandum neceſſaria; 19 quod † iudex, qui nulla earum præditus, iudicare præſumpſerit, mortiferum peccatum committet. Nauarr. in Manuali, c. 25. num. 13. Sot. libro 3. de iuſt. & iure, quæſt. 4. art. 2. Tolet. lib. 5. inſtr. ſacer. c. 56. num. 5. Silueſtr. verbo Iudicium, num. item 5. prę terquamquod iudicium inualidum redditur, vt initio capitis huius dictum eſt.

20 † Ab iſta quadruplici poteſtate Iudex quadrupliciter appellatur. videlicet. aut Ordinarius. aut Delegatus. aut Arbiter, ſiue Compromiſſarius. aut delicti, ſiue Domicilij.

De Veritate in Iudice neceſſaria. Caput Tertium.

SVMMARIVM.

1 *Veritatem in iudicando ſeruare debet Iudex.*
2 *Aaron quare in pectore portabat rationale iudicij.*
3 *Veritas duplex Rei, & Conſciẽtiæ.*
4 *Veritas rei quæ ſit.*
5 *Veritas conſcientiæ quæ ſit.*
6 *Veritas conſcientiæ triplex.*
7 *Rei veritas non ſemper ſeruanda eſt in iudicando.*
8 *Conſcientiæ veritas in iudicando non ſemper ſeruanda eſt.*
9 *Quam ueritatem iudex ſequi teneatur in iudicando.*
10 *Iudex perſona publica eſt, & communitatis vices gerit.*
11 *Iudex omnia, quæ non nouit vt iudex, ignorat.*
12 *Iudex priuata ſcientia innocentẽ, ex actis vero nocentem cognoſcens, quid facere poſſit, ac debeat.*
13 *Tuta conſcientia talem condemnare poteſt.*
14 *Si conſcientiæ ſcrupulis agitetur, quid faciet.*
15 *Conſcientiam contra operari peccatum eſt.*
16 *Iudex in conferendis officijs, ac dignitatibus propriam ſcientiam ſequi poteſt.*
17 *Reus in actis non probatus talis, condemnari nequit.*
18 *Forum exterius ad occulta delicta non extenditur.*
19 *Delicta occulta quæ cenſeantur.*
20 *Iudex, & ſuperior delicta ſubditorum cognoſcens extra iudicium, an illa punire queat.*

1 Altera conditio in iudice neceſſario requiſita Veritas ipſa eſt. † Iudex etenim veritatem ſeruare in iudicando debet. iuxta illud. Zach. 7. Hæc dicit dominus: iudicium verum iudicate. Iudicia quoque Dei, cuius gerit vices ipſe iudex, vera ſunt, ac iuſtificata in ſemetipſa Pſ. 18. & Deu. 13. habetur. Si audieris in vna vrbium tuarum, quas dominus Deus tuus dabit tibi ad habitandum dicentes aliquos. egreſſi ſunt filij Belial. de medio tui, & auerterunt habitatores vrbis ſuæ, atque dixerunt. eamus, & ſeruiamus Dijs alienis, quos ignoratis, quære ſollicite; & diligenter rei veritate perſpecta; ſi inueneris certum eſſe, quod dicitur, & abominationem hanc opere perpetratam, ſtatim percuties. &c.

2 Quare † in pectore Aaron ſummi ſacerdotis omnium difficilium (quemadmodum Deut. 17. ordinatur) iudicis, quando ſacerdotalibus ornabitur veſtimentis, rationale iudicij, in quo erant Veritas, & Iudicium, ponebatur. Exo. 28. nempe vt oſtenderetur in iudice, & veritatem, & doctrinam ad faciendum iudicium eſſe neceſſaria. Verum enimuero vt, quæ veritas in iudice requiratur, pateſiat. principio de ipſa diſtinguendum eſt veri-
3 tate. Itaque † Veritas (quod ad præſens negotium attinet) duplex eſt.

eſt. vna Rei, conſcientiæ altera.
4 † Veritas rei dicitur illa, quæ cum
ipſa re conuenit, adeo vt, quod
5 aſſeritur, ita re ipſa ſit. † Veritas
verò conſcientiæ illa nuncupa-
tur, quæ aut cum re ipſa conue-
niat, aut non conueniat, eiuſmo-
di tamen eſſe exiſtimatur. quare
non prout eſt; verum prout exi-
6 ſtimatur, aſſeritur. † Hæc veritas
conſcientiæ triplex eſſe poteſt.
vna cum quis aliquid nouit veluti
Dei miniſter in ſacramentali con
feſſione. altera cum quis aliquid
nouit veluti perſona priuata. ter-
tia cum quis aliquid nouit veluti
perſona publica; videlicet per le-
gitimas teſtificationes, ſeu inditia
ſufficientia, ſiue (vt aiunt) per a-
cta, & probata in iudiciali rite
fabricato proceſſu.
7 † Rei ueritatem ſemper iudex
minime ſeruare tenetur; quia
multories Deo ſoli nota eſt, ac in-
ueſtigari nequit.
8 Similiter † neque conſcientiæ
ueritatem, quam uel in ſacramen-
tali confeſſione cognouit: illam
etenim extra conſcientiæ forum
quomodolibet reuelare non po-
teſt. cap. ſi ſacerdos. de offic. iud.
ordin. & cap. omnis vtriuſque ſe-
xus. de pœn. & remiſ. vel nouit vt
perſona priuata. gloſ. in cap. non
prohibeat. de conſe. diſt. 2. cum
etenim iudex communitatis vi-
ce fungatur, iuxta veritatem com-
munitati quoque notam iudica-
re debet: non antem iuxta illam,
quæ ſibi ſoli nota eſt. alioquin
vt priuatus, nequaquam vt iu-
dex iudicaret. at verò vt priua-
tus nullam poſſidet iudicandi
poteſtatem.
9 † Veritatem igitur illam ſe-
qui tenetur, ac debet ipſe iudex,
quæ ſibi tamquam iudici, & per-
ſonæ publicæ communitatis vices
gerenti nota eſt, quæ quidem il-
la eſſe videtur, quæ in actis legi-
timis conſtat; licet contrarium
ipſe tamquam priuatus eſſe co-
gnoſcat, atque certo ſciat. 3. q. 7.
cap. iudicet. 11. quæſt. 3. capit. ſu-
mopere. cap. paſtoralis de off. de-
leg. l. illicitas. ff. de offi. præſidis.
Gratian. 30. q. 5. poſt cap. ſi quis
gloſ. cap. iudicet. 3. q. 7. cit. verbo
audit; vbi multa circa hoc. cap.
primo de off. iud. de leg. cit. & ca.
item primo de offi. iud. ordin. D.
Th. 2. 2. q. 64. art. 3. ad 3. & quæſt.
67. art. 2. Caiet. Bannes. Salon. &
Arragon. ibidem. Alex. de Aleſ.
3. par. quæſt. 20. memb. 6. artic. 2.
Dom. Soto li. 5. de iuſt. & iu. q. 4.
art. 2. Couar. lib. 1. var. reſol. cap.
1. Henri. de Gand. quod. 3. quæſt.
25. Io. Maior. in 3. diſt. 33. queſt.
4. Nauar. in manu. cap. 25. num.
9. & 10. & in cap. ſi quis. de pœn.
diſt. 7. numero 129. Abulenſis in
cap. 23. Exodi quæſt. 6. Tole. lib.
5. inſtr. ſacer. cap. 56. nume. 8. &
omnes pene moderni, alijq; cita-
ti a Couar. & Sot. vbi ſupra. Bart.
quoque in l. illicitas cit. Io. Andr.
in ſpecul. tit. de allegat. & proba.
§. ſatis. nnm. 13. Hippol. de Mar-
ſil. in pract. crimin. §. diligenter.
num. 25. Turrecrem. & Archid.
in cap. ſi ſacerdos. de offi. ordin.
Menoch. lib. 1. de arb. iud. quæſt.
24. numero 3. quam opinionem,
& veriorem, & communiorem
tam in ciuilibus, quam in crimi-
nalibus

Digitized by Google

nialibus eſſe affirmant Couarr. &
Tole.loc.cit. illam quoq; Rotam
Romanam ſequi docet Cæſar de
Graſſis auunculus meus vir do-
ctiſſimus in deciſionibus proprijs
deciſ. 147. num.9. Cuius doctri-
næ illa potiſſima ratio poteſt aſ-
10 ferri. † Iudex perſona publica
eſt, in iudicandoq; communita-
tis vices profecto gerit. ergo cum
iudicandi munus exercet, illud,
quod communitas operaretur,
facere debet. communitas verò
nequaquam iuxta vnius priua-
tam ſcientiam: ſed iuxta illam,
quæ teſtificatione publica in a-
ctis legitime fabricatis conſiſten
te, ſiue iuxta legitime acta, &
probata conſtat, vtique iudicaret.
igitur Iudex quoque non ſecun-
dum priuatam notitiam, aut con-
ſcientiam, aut veritatem ſibi pri-
uatim notam, cum ipſe minima
ſit (vt priuatus) communitatis
pars; quare & facillime falli que-
at: verum ſecundum publicam
ſcientiam, quæ ex teſtium legiti-
morum depoſitionibus toti con-
ſtat communitati, iudicet, eſt ne-
11 ceſſe. † Iudex etenim quæ-
cunq; vt iudex non cognoſcit,
ignorat. Nauar. conſil.vni.de of-
fi.iudicis.num.5.

12 † Poteſt verò iudex, qui pri-
uata ſcientia aliquem certò in-
nocentem nouit; qui attamen
in proceſſu nocens eſſe probatur,
facere quæcunque fieri ſine ſcan-
dalo queunt, vt ſententia con-
tra huiuſmodi non feratur, nec
lata exequatur. vel commodum
ei, vt e carceribus fugiat, tribu-
endo, vel teſtes examinando
de loco, tempore, die, alijſque
circunſtantijs exquiſita diligen-
tia; quò illorum inconſtantiam,
aut varietatem, aut mendacium,
aut conſpirationem, aut ſubor-
nationem, aut falſitatem inue-
niat, detegatq; vel accuſatorem
ſiue partem placando, quò in a-
liqua lege (ſi iudex ſuperiorem
non cognoſcens ſit) diſpenſare
queat. vel (ſi aliqua ſpes foret)
ad ſuperiorem iudicem per ap-
pellationem Rei cauſſam remit-
tendo, coram quo ſuperiori iudi-
ce poſtmodum iudex inferior pro
ipſo Reo teſtificaretur. vel aliud
quid iuxta ſui prudentiam ope-
rando pro innocentis liberatio-
ne. Quod ſi nullum ſatis reme-
13 dium eſſet; † tuta conſcientia
illum poterit condemnare. Neq;
contra conſcientiam, ſiue con-
tra ius operabitur; tum quia il-
lum nequaquam vti priuata per-
ſona, quæ illius innocentiam no-
uit, condemnat: ſed vti iudex qua
re publica perſona, cui per acta,
& probata de illius nocentia con-
ſtat; tum quia non eſt ipſe iudex,
qui eiuſmodi damnat innocen-
tem: verum ipſamet lex. per dicta.
23.q.5.cap.homicidas. & capit.
cum homo.ea.quæſt.& per gloſſ.
14 diſt.1.in principio. At vero † ſi
iudicem aliquem reperire ſit, qui
conſcientiam deponere nequeat:
ſed peccatum eſſe in proceſſu con
uictum Reum, ſibi autem cogni
tum innocentem condemnare
pro certo habeat, vel proba-
biliter dubitet. huiuſmodi iu-
dex talem abſque peccato con-
demnare minimè poterit; quia
con-

. contra conſcientiam operaretur.
13 † contra quam operantes peccare nemo non affirmat. ex D. Paulo, Rom.14.& cap.litteras, de reſtit.ſpoliat.

Illud autem incidenter addere viſum eſt; quod licet in publicis ferendis ſententijs iudex iuxta publicas teſtium probationes
16 procedere debeat: † in dignitatibus attamen, ac officijs conferendis, atque in alijs etiam, quæ illius committuntur arbitrio; non teſtium dicta, neque aliorum ſcientiam ſequi tenetur: ſed illam, quam ipſe de cuiuſque meritis habet notitiam, ſequi poteſt, ita l. 1. & 2. ff. de iuriſdict. omn. iudic. Silu. verbo, iudex, 2. quæſt.5. in principio. Michael Salon.2.2.quæſt.67.artic. Sayrus in Claui Regia, lib.12.cap.8. numero 18.

Ex ijs, quæ ſuperius habita
17 ſunt infertur, quod † licet iudex eum, quem in vinculis tenet reum euidenter eſſe cognoſcat: cum attamen id vel non legitime probatur; vel ille teſtimonijs legitimis purgatur, eum condemnare minime poteſt. Sot. lib.5. de iuſt. & iure, quæſt.4. ar.2. quinimo illum tenetur abſoluere. Speculat. 3. par. tit. de accuſat. §.1. n. 28. Nauar. conſil.4. de iudicijs,
18 num.8. to.1. etenim † forum exterius ad occulta delicta nequa-
19 quam extenditur. at vero † illa occulta eſſe cenſentur; quæ legitime iuxta regulas iuris probata eſſe minime conſtat, iudicis autem ſcientia teſtimonium ſufficiẽs nequaquam reputatur. Qua-
20 re † iudex, ſiue prælatus ſi à ſuis admiſſa crimina, vel quia ipſe vidit, vel quia à fide dignis audiuit extra iudicium, cognouit, eiſdem pœnam vt iudex nequibit inferre: (de grauioribus loquendo) at vero admonitione paterna, vel etiam emendatione aliqua, ſiue extraordinaria pœnitentia illum cum talibus vti, nihil prohibere videtur. Sotus loc. cit. Clar. lib.5. §. fin. quæſt.8. verſ. ſed pone, & quæſt.66. verſic. ſcias autem. Victorinus Auerſa, lib. de modo proced. in cap. regul. c. 3. num.4.

De forma iuris à iudice in iudicando ſeruanda. Caput Quartum.

SVMMARIVM.

1 *Forma iuris aliqua ſeruanda in iudicijs eſt.*
2 *Iudicium ſine aliqua forma iuridica factum temerarium, & inualidum eſt.*
3 *Forma iuris in iudicando ſeruanda in quattuor conſiſtit, & quæ illa ſint.*
4 *Modi in iudicio ſeruandi quattuor ſunt, & qui.*
5 *Accuſationis, Denunciationis, Inquiſitionis, & Exceptionis viæ quomodo ſeruandæ.*
6 *Delictum contra exceptum probatum an puniri queat.*
7 *An de eodem poſſit ſeparato proceſſu inquirere iudex.*
8 *Proceſſum incipere nequit iudex modo*

modo aliquo procedendi non ſeruato.

9 *Accuſatio, & Denunciatio contra ſuperiores a ſubditis factę non ſunt de facili admittendę.*

10 *Pręparatoria iuris a iudice in iudicando ſeruanda quę ſint.*

11 *Iudex in pręparatorijs deficiens recuſari poteſt.*

12 *Sententia quomodo a iudice ferenda ſit.*

13 *Pœna quomodo infligenda a iudice ſit.*

TErtia conditio in iudice ne-
1 ceſſaria forma iuris eſt. † q̃
adeo ſeruari debet, quod ſine aliqua iuris forma iudicium factum nullum pœnitus exiſtimetur, & ſit. arg. Gen. 18. Clamor Sodomorum, & Gomorreorum multiplicatus eſt, & peccatum eorum aggrauatum eſt nimis: deſcendam, & videbo, vtrum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint, aut non eſt ita, vt ſciam. Luc. 16. Homo quidam erat diues, qui habebat villicum, & hic diffamatus eſt apud illum, quaſi diſſipaſſet bona illius, & vocauit eum, & ait illi. quid hoc audio de te? redde rationem villicationis tuæ. Deut. 16. Iuſte qđ iuſtum eſt proſequeris. ex his namque locis colligitur in iudicijs aliquam formam ſeruandam fore, vt ſubſiſtentia ſint, legitimaq. Et certè Ioſ. 7. Achan ſorte extrahitur, vocatur, ore conuincitur proprio, res furatæ quæruntur, inueniuntur, & producuntur, antequam contra illum condemnationis ſententia proferatur. cap. eorum. 11. q. 3. & ca. qualiter, & quando, el 2. de accuſatio. forma quædam ſaltem proceſſum incipiendi pręſcribitur. ſparſim verò eod. tit. alijſq. cætera ad illum proſequendum, ac terminandum edocentur neceſſaria. Idem quoque affirmãt. D. Tho. 2. 2. quæſt. 60. arti. 2. Sot. lib. 3. de iuſt. & iur. quæſt. 4. art. 2. Valen. to. 3. diſp. 5. quæſ. 4. punc. 2. Tole. lib. 5. Inſtr. Sacer. cap. 56. nu. 9. Gregor. Sayrus. lib. 12. Clauis Regię. cap. 9. cuius neceſſitatis illa poteſt aſſignari ratio. Iudex de re ſibi minime nota iudicare nequit, iuſtumve de re deducta proferre iudicium, niſi eam, eiuſq; veritatem legitime norit. At verò iudex neque rem noſſe iudicandam ſine accuſare, aut illius gerente vices; neque rei veritatem legitime ſcire, abſque illius per teſtium, ac Rei examen inueſtigationem; neque ſententiam proferre, niſi veritate perſpecta poteſt; hæc autem nihil aliud ſunt, quam forma iuris. Igitur ſine iuris forma iudiciũ ipſe Iudex exercere non pote-
2 rit, † iudiciumq. ab ipſo ſine aliqua iuris forma factum temerarium, ac inualidũm profecto cenſendum erit. arg. cap. quæ contra. de reg. iur. in 6. Quæ contra ius fiunt, debent vtique pro infectis haberi.

3 Forma † verò iuris in iudice neceſſaria in quattuor potiſſimum videtur conſiſtere, videlicet. In modo procedendi. In præparatorijs. In ferenda ſententia. & In pęna imponenda. ex Tol.

&

& Sayro loco citato.

4 † Modi quibus in iudicio iure procedi poteſt quattuor ſunt. Per accuſationem. Per Denunciationem. Per inquiſitionem, & per Exceptionem. capit. ſuper his. de accuſa. iunctis cap. inquiſitionis. & cap. qualiter, & quando el ſecondo eod. tit. glo. in cap. qualiter, & quando. ci. & omnes communiter.

5 † Per viam Accuſationis nequit procedere iudex abſq; accuſatore legitimo accuſationem in ſcriptis, aut verbotenus porrigente. Per viam Denunciationis, niſi præceſſerit denunciantis charitatiua monitio. Per viam Inquiſitionis, niſi præceſſerit infamia a pluribus, non prauis, & maleuolis: at probis, & beneuolis orta ante iudicium. cap. qualiter. cit. iuncta glo. Nauar. conſil. 3. de accuſat. num. 4. to. 2. Achilles de Graſſis auunculus meus. deciſ. 321. num. 3. & eſt omnium communis. Per viam Exceptionis, niſi excipiens legitime obijciat, accuſatorem, vel teſtem ab accuſatione, vel teſtimonio repellendo; ſiue promouendum ad ordines, aut dignitates inhabilem oſtendendo. arg. capit. ſuper his. de accuſa. cit. & cap. paſtoralis. de except. Clar. lib. 5. §.
6 fin. quæſt. 19. † Quo caſu, licet contra exceptum delictum probetur; iudex attamen contra illum criminaliter procedere nequit; ſiue pro tali delicto eum pœna vel ordinaria, vel extraordinaria mulctare: at ſolum ciuiliter ab accuſatione, ſiue teſtificatione, ſiue ordinatione, ſiue dignitate, vel officio illum velut illegitimum, ſiue inhabilem repellere poteſt; niſi fortaſſis excipiens teſtem de falſitate, petat illi tanquam falſo nullam fidem adhiberi, & præterea illum de falſo puniri. tunc enim de falſitate (ſi probetur) a iudice ordinaria pęna falſi puniri, poteſt. eo nanq; caſu excipiens ipſius accuſatoris partes videtur aſſumere, docet, ac probat. Clar. loc. cit. quod idem aſſerendum eſt quoq; de accuſatore, exceptoq. ſi crimen illis obijceretur, & obijciens illos nedum repellere, ſed & puniri vellet, ac poſtularet.

7 † Poterit verò iudex de delicto ſimili exceptione probato iudicio inquirere ſeparato contra delinquentes, contraq; illos criminaliter per modum inquiſitionis procedere, ſi ei placuerit. Clar. vbi ſupra.

8 † Hi procedendi modi adeo neceſſarij ſunt; quod iudex nedum iudicare, ſed neq; proceſſum incipere poteſt ſine legitimo accuſatore, aut Denunciatore, aut Exceptore, aut Infamia præcedente eo, quo dictum eſt modo. probat Nauar. conſ. 4. de accuſa. num. 3. to. 2. ac Tol. lib. 5. inſtr. ſacer. c. 56. num. 10.

9 † Accuſationem autem; ſiue Denunciationem contra ſuperiores à ſubditis porrectas non ita facile iudex admittere debet. argum. capit. qualiter, & quando ci. de accuſa. quo loci habentur huiuſcemodi verba. Diligentius tamen obſeruandum eſt in prælatis,

Digitized by Google

tis, qui quaſi ſignum poſiti ſunt ad ſagittam; & qui non poſſunt omnibus complacere; cum ex officio ſuo teneantur non ſolum arguere, ſed etiam increpare: quinimmò interdum ſuſpendere, nonnunquam verò ligare, frequenter multorum odium incurrunt, & inſidias patiuntur, &c. quare illa obſeruare poterit ipſe iudex, quæ habentur ſecunda quæſtione 7. capitulo ſi, qui ſunt, & capitulo quærendum, de qua re inferius proprio loco pertractabimus, capitulo 16. num. 47.

10 † Præparatoria ſunt Citationes, Delatio Iuramenti, Termini, Dilationes, Exceptiones, Appellationes, Tortura, Defenſiones, & reliqua in fabricando proceſſu, tam pro veritate delictorum habenda, quam pro ipſius rei defenſione contingentia, quæ omnia iudex peragere, deferre, concedere, recipere, acceptare, inferre, procurare, tribuere, & exequi iuxta leges, aut ſtatuta, aut conſtitutiones, debet. Tolet. loco cit. numero 9. & reliqui omnes.

11 † Huiuſmodi præparatoria adeo iuribus conformia ſunt, adeoque à iudice obſeruanda; vt Iudex in eorum aliquibus deficiens, (licet de crimine violatę religionis ageretur) meritò recuſari queat, ab eo quæ per appellationem declinare quiſque poſſit. Dir. inquiſit. 3. parte, de recuſatione, quæ fit ab Inquiſitore, & ibidem Franciſc. Pegna com. 30. & 31.

12 † Sententia verò non ex proprio iudicio, ſiue (vt aiunt) ex proprio capite à iudice proferenda eſt: verum quæ iuris, aut ſtatutorum, aut conſtitutionum diſpoſitioni ſit conformis, cap. 1. de ſentent. & re iudic. in 6. neque præcipitanda eſt: ſed maturo ponderanda iudicio antequam proferatur, argum. Sap. 12. Cum tranquillitate iudicas. Pſal. 121. Illic ſederunt ſedes in iudicio, & 2. quæſt. 1. cap. Deus omnipotens, ac 11. quæſt. 3. cap. ſummopere, neque ferenda eſt contra non confeſſum, aut legitimè conuictum. 2. quæſt. 1. c. 1. & 2. neque ante veram, & iuſtam probationem, cap. Deus omnipotens, cit. Quod ſi iudex ipſe iuris diſpoſitionem ignoret, aut qualiter ſit ferenda ſententia neſciat; aſſeſſorem conuocare tenetur. Tolet. loco cit. num. 9.

13 † Pœna delicto debet eſſe conformis. Deut. 25. Pro menſura delicti erit, & plagarum modus. argumen. cap. pro qualitate, 26. quæſt. 7. Neque debet, aut poteſt iudex ſupra pœnam à iure ſtatutam quemuis punire. Tolet. loco citato. Pœnarum etenim extenſio nimia vitanda eſt, probat Achil. de Graſſis, deciſ. 161. numero 6. Pœnam autem à iure ſtatutam in delictis atrocibus ad vnguem infligere poterit; ne delinquendi (ſi mitius ageret) præbeatur occaſio. at verò in leuioribus rigorem iuris cum miſericordia temperare debet.

Iudicium etenim ſine miſericordia illi, qui non fecit miſeri-

cordiam, vtiq; fiet. Iaco.2.& ca. alligant.26.q.7.dicitur.& eſt D. Io. Chryſ. homel. 43. in Matth. oper.imperf. Melius eſt propter miſericordiam rationem reddere, quam propter crudelitatem, & ſeſſ.13.Concil.Trid.c.1.de reſor.cir.medium,cum māſuetudine rigor, cum miſericordia iudicium, cum lenitate ſeueritas adhibenda eſt.

De Scientia Iudici neceſſaria. Caput Quintum.

SVMMARIVM.

1 *Scientia iudici neceſſaria eſt, vt iudicare queat.*

2 *Iudicio iudicabuntur dirriſſimo iudices male iudicantes.*

3 *Expoſitio paraphraſtica. pſ.81.*

4 *Legibus firmantur Imperia, & Principatus.*

5 *Imperia iniquis iudicijs ſubuertuntur.*

6 *Iudices quare Dij appellantur.*

7 *Iudices iniqui Diaboli iudicio iudicabuntur a Deo.*

8 *Iudex illiteratus an iudicare poſſit.*

9 *Iudex eccleſiaſticus peritiam ſaltem mediocrem iudicandi habere debet.*

10 *Iudicem eccleſiaſticum peritiſſimum eſſe non eſt neceſſe.*

11 *Iudex ignarus aſſeſſorem expenſis partium adhibere poteſt.*

12 *Quiſq. illa ſcire tenetur, ſine quorum cognitione operari nequit.*

13 *Quiſque tenetur ex noſſe, quæ ad ſuimet ſtatum, ac officium pertinent.*

14 *Aſſumens officium abſque peritia neceſſaria, vt peccat.*

15 *Etiam nullo damno inde ſequuto.*

16 *Iudex imperitus male iudicans ad reſtitutionem leſæ parti tenetur.*

QVarta conditio in iudice re-
quiſita ipſa ſcientia ad iu-
1 dicandum neceſſaria eſt. † quæ in
ipſo adeo ex neceſſitate requiri vi
detur; quod illa ſine actitatum iu
dicium temerarium ſit, & ipſe iu-
dicans mortifere peccet. pſal. 2.
Erudimini, qui iudicatis terram;
apprehendite diſciplinam, ne ira
ſcatur dominus, & pereatis de via
iuſta. Sap.6. Melior eſt ſapientia,
quam vires; & vir prudens quam
fortis. Audite ergo reges, & intel
ligite, diſcite iudices finium ter-
ræ; quoniam data eſt poteſtas vo
bis, & virtus ab altiſſimo, qui in-
terrogabit opera veſtra, & cogita
tiones ſcrutabitur; quoniam cum
eſſetis miniſtri regni illius non re
ctè iudicaſtis, nec cuſtodiſtis le-
gem iuſtitiæ, neque ſecundum vo
2 luntatem Dei ambulaſtis, † hor-
rende, & cito apparebit vobis;
quoniam iudicium duriſſimum
his, qui præſunt, fiet, & infrà. Si er
go delectamini ſedibꝰ, & ſceptris
ô Reges populi, diligite ſapien-
tiam; vt in perpetuum regnetis:
diligite lumen ſapientię, qui pre-
eſtis populis, & cap.10. Rex inſi-
piens perdet populum ſuum. Pſ.
81. qui de iudicibus eſt.
3 († Neſcierunt.ſ.iudices, neque
intellexerunt, in tenebris ambu-
lant.) quare iniquis, ac temera-
rijs illorum iudicijs (mouebun-
tur omnia fundamenta terræ)
iura,

4 iura ſilicet, atque † leges, quibus
Imperia, Principatuſq. firman-
5 tur. Vel † Imperia ipſa,& Princi-
patus, quæ iniquis ſubuerti iudi-
cijs nemo non cognoſcit, fundi-
tus euertentur. Attamen ò Iudi-
ces (ego dixi Dij eſtis, & filij ex-
6 celſi omnes.) † vos appellatione
mea præ cunctis mortalium, pro-
pter muneris, quo fungimini di-
gnitatem, vt Dij quidam terreni
habeamini, ſum dignatus; & re-
ctum iudicium facere minime
didiciſtis? Idcirco (vos ſicut ho-
mines moriemini) nulla veſtræ
dignitatis habita ratione, velut
abiectiſſimi, & viliſſimi quique
homines morte ſecunda peribi-
tis. (& ſicut vnus de principibus
7 cadetis.) † quemadmodum ſili-
cet tenebrarum Principes acer-
biſſimis, exquiſitiſſimiſque ſup-
plicijs cruciabimini, Sathanæ ip-
ſius grauiſſimo addicti iudicio.
de quo ait Apoſtolus. 1. Tim. 3.
Ne forte incidat in iudicium
Diaboli.

Scientiam quoque in iudici-
bus fore neceſſariam docemur.
2.q.2.cap. vltimo, de pœn. diſt.
6.cap.j. c. ex litteris, de conſang.
& affin. in Authen. de iudicijs, in
princip. gloſ. in cap. ſciſcitatus,
de reſcript.

8 Quod † ſi Iudex illiteratus exi-
ſtat; peritiam tamen habeat iu-
dicandi: cauſſa illi committi po-
terit vtique iudicanda, l. certi iu-
ris, C. de iudicijs, gloſ. cap. ſci-
ſcitatus, cit. arg. l. parabolani, C.
de epiſ. & cler.

9 At † vero Iudex Eccleſiaſticus
mediocriter ſaltem in iure de-
bet eſſe peritus, arg. Oſe. 4. Quia
tu ſcientiam repuliſti, repellam
te, ne ſacerdotio fungaris mihi.
& Baruch. 3. Quia non habue-
runt ſapientiam, interierunt pro
pter ſuam inſipientiam. cap. cum
nobis olim, de elect. ad hoc facit
quoque cap. cum in cunctis, &
cap. dudum, eod. tit. cap. ſi forte,
eod. tit. in 6. & clem. 1. de ætat. &
qual. ord. iuncta gl. Silueſt. verbo
iudex primo. quæſt. 4. numero 10.
Armilla ver. eod. nu. 24. D. Aug.
lib. 19. de Ciuit. Dei, cap. 6. Igno
rantia iudicis, plerumque eſt ca-
lamitas innocentis.

10 Illum † vero peritiſſimum eſ-
ſe minime neceſſarium eſt: ve-
rum ſufficit competentem habe-
re ſcientiam, arg. cap. cum nobis,
cit. de elect. eoque magis cum
11 ex † defectu ſcientiæ aſſeſſorem
ſibi partium expenſis aſſumere
poſſe concedatur. cap. Statutum,
§. aſſeſſorem, de reſcript. in 6. D.
Anton. 3. par. tit. 9. Silu. loc. cit.
Firmiſſima quoque ratione Iu-
dici neceſſariam eſſe iudicandi
peritiam confirmari poteſt. ete-
12 nim † ſi vnuſquiſque illa ſcire
tenetur, ſine quorum cognitio-
ne actum ſibi debitum rectè ne-
13 quit exercere; † ſingulique il-
la, quæ ad eorum ſtatum, ac
officium ſpectant noſſe neceſſa-
rio debent, vt docet D. Thom.
1.2. quæſtione 76. artic. ſecun-
do, id erit in iudice forte negan-
dum? hanc eandem affirmant
ſententiam D. Antonin. loco ci-
tat. capit. ſecundo, in principio.
Nauar. in Manual. capit. 25. nu-
mero duodecimo, & in capit. ſi

quando, de reſcrip. excep. 7. numero tertio, de iure naturali, & excep. 12. & ſeq. Sumiſtæ verbo Iudex, & iudicis peccata, omneſq; Doctores communiter, immo D. Antoni. parte 2. tit. tertio, cap. 6. §. 4. circa medium, eiuſmodi regulam ponere non vetetur.

14 † Qui officia publica aſſumunt exercenda cum ea ignorantia, vt veriſimile ſit per eorum exercitium notabile damnum alteri in perſona, vel rebus euenturum, Læthaliter peccant, arg. c. fin. de iniur. & dam. dato. Addit Nauar. in comment. capit. inter

15 verba, 11. q. 3. concl. 18. † id, quod proximè dictum eſt nedum fore veriſſimum, quando ex huiuſmodi adminiſtratione damnum ſequatur: verum etiam cum nullo damno inde ſequuto officia huiuſmodi appetit quis, vel aſſumit. adeo quod abſolui abſque eo, quod illis vel renuntiet, vel ſaltem propoſitum habeat renunciandi, minime queat; propter damnificandi periculum, cui ſeipſum exponit, argum. cap. non eſt, j. q. j. §. quiſquis, & cap. iem. Non eſt, de reg. iu. in 6. at melius per dictum Sapientis Eccleſ. 3. Qui amat periculum in illo peribit.

16 Addo ego quod † ille, qui ex imperitia perperam iudicare præſumit, nedum peccatum committit: ſed quoque læſæ parti, & ad litis expenſas, & ad omne intereſſe tenetur, inſtit. de oblig. quæ ex deli. qual. naſc. & per dictum gloſſ. in cap. ſicut, de teſtam. Qui occaſionem damni dat, damnum dediſſe videtur, arg. cap. eod. cap. paſce 86. diſt. & diſt. 87. cap. ſi expoſitus, ff. ad leg. Cor. de ſicarijs, nihil intereſt, l. illicitas, §. ſicuti, ff. de offic. præſid. gloſ. & Panor. in cap. quoniam contra, de probat. in verb. negligentia. Armil. verb. iudex, numero 14. Siluef. ver. eod. queſt. 12. numero 17. Tabie. eod. numero 19.

De Vitæ puritate in Iudice requiſita. Caput Sextum.

SVMMARIVM.

1 *Vitæ puritas in iudice requiritur, ne iudicando peccet.*
2 *Moſis abbatis exemplum pro iudicibus.*
3 *Vitæ puritas duplex eſt.*
4 *Vitæ puritas interior duplex.*
5 *Iudex a peccato immunis eſſe debet, quando iudicandi poteſtatem exercet.*
6 *Doctores affirmantes iudicem lethaliter peccare, ſi in peccato iudicet manifeſto.*
7 *Poteſtates ordinis, & iuriſdictionis ambæ a Deo ſunt.*
8 *Iudex in delicto exiſtens publico, & iudicans propter ſcandalum peccat.*
9 *Iudex mortifero innodatus peccato, iudicandi poteſtatem non amittit.*
10 *Peccatum mortale neque iuriſdictionem tollit, neque iudicij rectitudinem.*

11 *In-*

11 *Iudex nulla paſſione motus iudicare debet.*

12 *Quattuor modis iudicium humanum peruertitur, & quibus.*

13 *Iudex quauis paſſione motus iudicans non reddit ſententiam nullam.*

14 *Sententia ex ſolo defectu iuſtitiæ inualida redditur.*

15 *Iudex paſſione aliqua motus iniuſtam ſententiam proferens, Lethaliter peccat.*

16 *Vitæ puritas exterior in iudice requiſita in quibus conſiſtat.*

17 *Manſuetudo in iudice neceſſaria eſt.*

18 *Munera iudex acceptare non debet.*

19 *Munera prudentes quoque excæcant, ſubuertuntque iudicia.*

POſtrema in iudice requiſita conditio, vt rectè, ideſt abſ-
1 que peccato iudicare poſſit, † Vitæ puritas eſt, quæ illi adeo ineſſe debet, vt illa ſine iudicans peccati labe inficiatur. Rom. 2. Propter quod inexcuſabilis es ò homo omnis, qui iudicas; in quo enim iudicas alterum, te ipſum condemnas; huc referri poteſt auctoritas illa Ierem. 21. Iudicate mane iudicium, 1. ſobrij à vino, & à vitijs. Qua de re motus propheta regius miſericordiam domino canens, atque iudicium, in proprij cordis ambulans innocentia, proprioſque ante oculos rem iniuſtam nequaquam proponens, in matutino aiebat ſe interficere peccatores. Pſal. 100. contra illos etenim tunc ſententiam proferebat; quando ad orationem nocte ſurrexerat intempeſta, lachrymiſq. proprium ſtratum de commiſſis delictis pœnitentiam agendo rigauerat, 3. q. 7. cap. iudicet, & eſt D. Ambroſ. ſerm. 20. ſuper Pſal. 118. dicitur. Iudicet ille, qui non agit eadem, quæ in alio putauerit eſſe punienda, ne cum de alio iudicat, in ſe ferat ipſe ſententiam, & cap. ſeq. & eſt D. Gregor. in præfat. lib. Iob. In grauibus peccatis quis poſitus, dum ſuis premitur, aliena non diluit.

2 † Moſis abbatis exemplum, de quo in vitis patrum libro 3. capit. 52. legitur huic propoſito accommodari poteſt. Hic à ſanctis patribus ad fratrem, qui fortè deliquerat iudicandum aduocatus, profectionem conſulto diſtulit, ab eremi præpoſito ſacerdote compulſus, tandem acceſſit, ſportam arena plenam ſecum deferens, illum fratres eidem obuiam facti cum vidiſſent, quid ſibi allata illa ſporta vellet, interrogarunt, quibus reſpondit Moſes, propria illa eſſe peccata, quæ cum nequaquam cognoſceret: ad aliorum peccata venerat iudicanda, quo audito illi patres compuncti delinquentem iudicare auſi minimè fuerunt.

3 Verum enimuero † Vitæ puritas in iudice duplex requiri videtur. Interior vna, exterior altera.
4 † Interiorem quoq. duplicem poſſidere debet, alterã q abſque peccato ſit, alteram verò quod amore ſolo iuſtitiæ ad iudicandum moueatur: non autem odio,

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

odio, vel amore, vel timore, vel
cupiditate, vel alia quauis paſſio-
ne; adeo quod interiores duæ,
vna verò exterior in iudice puri-
5 tas eſſe debet. † Prima vitæ puri-
tas interior in eo ſita eſt; vt à pec-
cato, quando iudiciariam exer-
cet poteſtatem, ſit immunis. Io.
8. Qui ſine peccato eſt veſtrum,
primus in illam lapidem mittat,
c. poſtulatus, 3. q. 7. cit. & eſt Be-
dæ in cap. 8. Ioan. Cum quælibet
proximorum errata cõſpicimus,
non hæc ante reprehendenda iu-
dicemus, quam ad conſcientiam
noſtram reuerſi, digito eam di-
ſcretionis ſolerter exculpemus.
argum. 33. diſtinct. cap. habuiſſe,
& cap. fin. de temp. ordinat. qui-
bus in locis eum, qui mortali ob-
ſtrictus peccato eſt, coram Deo,
& ſeipſo fore ſuſpenſum affirma-
6 ri videtur. † Et quidem, læthali-
ter peccare iudicem in manifeſto
exiſtẽtem peccato iudicium exer-
centem docuere. Alex. de Ales, 3.
par. quęſt. 40. memb. 3. D. Thom.
4. ſent. diſt. 19. quæſt. 2. art. 2. quę-
ſtiuncula. 2. Pal. ead. diſt. q. 3. art.
3. Silu. verbo, correctio, quæſt. 16.
num. 15. quorum placito fauere
videtur D. Paul. Rom. 2. cit. & di-
ctum Leuit. 19. Sancti eritis quo-
niam ego ſanctus ſum. Iudices
namque Dei vices in terris, velut
ipſius miniſtri gerunt. Deuter. 1.
Sap. 6. & Rom. 13. quare dum iu-
dicandi poteſtatem exercent, à
peccatis liberi eſſe deberẽt, quod
idem ratio quoque ipſa naturalis
videtur innuere. Qui namque
de coloribus iudicat viſus, ab om
ni alienus debet eſſe colore. 2.
de anima. quare non ita Iudex
cum de alterius crimine iudi-
cium proferre voluerit, à quo-
cumque crimine eſſe debet immu-
7 nis? † At verò licet quidam de
ordinis, ac iuriſdictionis poteſta-
te diſtinguentes affirment Eccle-
ſiaſticum peccare tunc ſolum,
quando ordinis poteſtatem exer-
cet; non autem cum iuriſdictio-
nis, cuiuſmodi eſt iudicare, de
quo in præſenti ſermonem ha-
bemus, vtitur poteſtate. illis
attamen reſponderi facillimè po
teſt; earum poteſtatum vtram-
que à Deo eſſe. Rom. 13. Non eſt
poteſtas niſi à Deo, quare in
vtraque fore Dei miniſtros, vt ha
betur Sap. 6. idcirco illi quoque
in vtraq. & in ſanctitate, & in pu-
ritate ſimiles eſſe debere. Quod
ſi alicui fortaſſe grauior appa-
reat iſta ſententia; ſaltem affir-
mare quiſque cogetur, veniali-
ter peccare iudicem, qui pec-
cato irretitus, vel occulto, proxi-
mum iudicare præſumit. Etenim
cum ille, qui alium iudicat, ſe à
crimine mundum actu eodem
profiteatur, & mundus minimè
ſit; quoddammodò hypocrita
eſt, ideoque à Saluatore Matt. 7.
reprehenditur illis verbis. Quid
vides feſtucam in oculo fratris
tui, trabem verò in oculo tuo
non vides? Hypocrita eijce pri-
mum trabem de oculo tuo: &
tunc videbis eijcere feſtucam de
oculo fratris tui, aliumque iudi-
cando, ſe vtique dignum, qui ſen-
tentia ſimili condemnetur, oſten-
dit. iuxta illud. Luc. 19. Ex ore
tuo te iudico ſerue nequam. &
Rom.

Digitized by Google

Rom.2. cit. In quo alterum iudicas, te ipſum condemnas.

8 †Quod ſi crimine publico maculatus iudex ipſe ſit; grauius quidem propter ſcandalum populi dicendum eſt illum peccare. Scandalum enim patitur ipſe populus, qui non eandem vim habere iuſtitiam in iuſtitia videt, quam ille in ſubiectos exercere non veretur, adeoq; graue ſcandalum eſſe poſſet, quod peccaret mortifere, ita ſentire videtur. D. Tho.2.2.quæſt.60.artic.2.ad tertium ac 3. par. quæſt. 64. artic.6. Caiet. 2.2. quæſt.60. artic.2. cit. Sot.libro 3.de iuſt. & iu.quæſt.4. art.2. Nauar. in rubr.de iudicijs, numero 42. Valen.to.3. diſpu.5. quæſt.4.pun.2.qui hanc eſſe communem affirmat. Illud verò ex prædictis authoribus notandum

9 eſt.† Iudicem læthali maculatum peccato iudicandi poteſtatem nequaquam amittere. 15.q. vltima gloſ.3.quæſt.7.in principio,quinimo contraria huic ſententia hęreſis Vuitclefi eſt in Conſtantienſi damnata concilio. Quare licet iudex mortali peccato irretitus exiſtat, in eoq: iudicandi actum exercens aut læthaliter, aut venialiter ſaltem peccet: ſi alioqui iuſtam ſeruato iuris ordine ſententiam proferat,firma, validaq; il-

10 la profecto erit. † Mortiferum enim peccatum, & mulro minus veniale, neq; iuriſdictionis auctoritati, neq; rectitudini ad iudicium requiſitę per ſe contrariatur. Quare poterit iudex peccato innodatus mortifero iuſte, quod iuſtum eſt iudicare; iuris ordinem, ac rectitudinem obſeruare; ex actiſq;, ac probatis iuſtam, & validam proferre ſententiam.

11 † Altera Vitæ puritas interior in iudice requiſita in eo conſiſtit; vt Iudex neq; amore, neq; odio, neq; cupiditate, neque timore, neq; alia quauis paſſione motus iudicare præſumat: verum ſolo affectu iuſtitiæ, quam præ oculis habetur perpetuò debet, quod ſuum eſt æqualiter vnicuiq; abſq; vlla perſonarum acceptatione tribuendo, arg. Deut. 1. Non accipietis cuiuſquam perſonam, & Pſal. 81. Vſquequo facies peccatorum ſumitis? Eccl. 7. Noli quærere fieri iudex, niſi valeas irrumpere iniquitates, ne forte extimeſcas faciem potentis, & ponas ſcandalum in agilitate tua. Et Mich. 3. vbi Iudices principes, qui in muneribus iudicabant, reprehenduntur. 3.quæſt.7.cap.iudicet. & eſt D. Ambro. Ser. 20. ſuper Pſal.118. Iudicet ille, qui ad pronunciandum nullo odio, nulla offenſione, nulla leuitate ducatur, & 11. q.3. ca. quattuor,

12 habetur. † Quattuor modis peruertitur humanum iudicium, timore, cupiditate, odio, & amo-

13 re. Itaq; ſi † iudex rectam quidem ex iuridice deductis ferat ſententiam; ſed amore, alia ve paſſione ad illud operandum moueatur; ſententia profecto, & iuſta erit, & valida: verum ipſe peccatum eiuſdem generis, cuius paſſio eſt, qua fuit motus, committet. ex. gr. ſi motus inuidia fuit, peccatum committet inui-

diæ; ſi cupiditate, auaritiæ delictum perpetrabit; & ita de reliquis, verumtamen quia minime contra iuſtitiam; ſed alias contra virtutes fuit operatus, ab eo prolata ſententia valida erit. arg. Matt. 23. Super Cathedram Moyſi ſederunt Scribæ, & Phariſei: omnia ergo quæcunque dixerint vobis ſeruate,
14 & facite. † Sententia nanque ex alio inualida reddi minime poteſt, quam ex defectu iuſtitiæ.
15 † At vero ſi alicuius dictarum paſſionem impulſu; vel iniuſte iuſtum, vel iniuſtum iniuſte iudicarit; a mortali reatu nequaquam poterit excuſari; & quoque nulla iudicanda erit ipſa ſententia, his nanq; caſibus nedum alias contra virtutes: verum & contra ipſammet iuſtitiam fuit operatus. ex D. Tho. & alijs ſuprà citatis auctoribus.
16 † Exterior autem Vitæ puritas in iudice requiſita in duobus potiſſimum videtur conſiſtere; nempe in Manſuetudine, & a muneribus abſtinentia.
17 † Manſuetudo iudici neceſſaria eſt: neq; enim aut verbis contumelioſis, aut verberib. per ſe vti debet; neq; vltra terminos a iure, conſuetudine ve ſtatutos, ac debitos, & cuiuſque vires quêquam torquere; neque vllis accerbitatibus aliquem contra charitatis virtutem, ac iuris diſpoſitionem, perſonarum, & delictorum habita ratione, afficere. Sed cum manſuetudine audiat opus eſt, maxime ipſum Reum, illiuſq; aduocatos, & procuratores, eorum memor, quod *a* Deus ipſe fortis, & patiens, *b* qui ſuſcipit manſuetos, *c* illiſq; dat gratiam; *d* Iudices quoq. manſuetos in iudicio dirigit, viaſq; ſuas docet, ac *e* illis præcipit vt ad verbum audiendum ſint manſueti: *f* ipſum imitantes qui mitis, & corde humilis eſt, ac tandem *g* in ſalutem manſuetos
18 exaltat. † Abſtinentia quoq. a muneribus iudici neceſſaria eſt, neque enim abſq; peccato iudex aut pro iudicio faciendo, aut pro ferenda ſententia munus aliquod accipere debet, arg. Exo.
19 23. Nec accipiens munera, † quæ etiam excecant prudentes, & ſubuertunt uerba iuſtorum, idem Deut. 16. & Eccl. 20. Pſal. quoque 14. illum in Dei ipſius tabernaculo habitaturum, firmumq; tempore manſurum æterno docemur, qui munera ſuper innocentem nequaquam accepit, quod idem Iſa. 33. confirmatur, & Prouer. 15. habetur. Conturbat domum ſuam, qui ſectatur auaritiam: qui autem odit munera, viuet. Idem cap. non licet. 11. quæſt. 3. cap. non ſane. 14. quæſt. 5. capit. cum ab omni. de uit. & hone. cler. & cap. ſtatutum, de reſcrip. in 6. Plura uidere qui uult, poteſt apud ſummitas uerbo Iudex, & Iudicis peccata.

a Pſal. 7.
b Pſal. 146.
c Pro. 3.
d Pſal. 24.
e Eccl. 5. 2. Tim. 2.
f Matt. 11.
g Pſ. 149.

Quis

Quis Iudex eſſe, vel non eſſe poſſit. Caput Septimum.

S V M M A R I V M.

1 *Iudicis conditiones quædam affirmatiuæ, quædam negatiuæ.*
2 *Homines quique ſubijci, & iudicari ſunt apti; non omnes præeſſe, & iudicare.*
3 *Iudex quilibet eſſe poteſt, qui legibus minime prohibetur.*
4 *Infamis nequit eſſe iudex.*
5 *Si toleratus ſit, poteſt, ac illius tenet ſententia.*
6 *Si electio iudici obijciatur infamia, remouetur.*
7 *Si pendente iudicio iudex efficiatur infamis, recuſari poteſt.*
8 *Criminoſus qui eſſe, uel non eſſe iudex poſſit.*
9 *Surdus, & mutus nequit eſſe iudex.*
10 *Perpetuo furioſus.*
11 *Impubes.*
12 *Ammotus ab officio.*
13 *Fœmina.*
14 *Si a principe ſcienter mulieri committatur iudicium, poteſt illa iudicare.*
15 *Vbi conſuetudo viget, & ubi iuriſdictionem habent mulieres, iudicare queunt.*
16 *Seruus nequit eſſe iudex.*
17 *Seruo tali ignorato ſi cauſſa committatur, ipſe iudicare poteſt.*
18 *Excõmunicatus nequit eſſe iudex.*
19 *Quod intelligitur ſi denunciatus ſit.*
20 *Toleratus excommunicatus qui dicatur.*
21 *Dominus aduerſarij nequit eſſe iudex.*
22 *Conſanguineus, & affinis aduerſarij non poteſt eſſe iudex.*
23 *Suſpectus nequit eſſe iudex.*
24 *Illiteratus iudex eſſe non poteſt.*
25 *Inimicus nequit eſſe iudex.*
26 *Siue ſit capitalis, ſiue non.*
27 *Etiam in criminibus exceptis.*
28 *Quæ intelligi debent tam de iudicibus ordinarijs, quam de alijs.*

DE Conditionibus, quas habere quiſq; debet; vt rectè, ac ſine peccato iudiciariam poteſtatem exercere queat, hactenus verba fecimus. Nunc de illis, quibus carere quamuis perſonam, vt iudicandi munus aſſequi
1 poſſit, neceſſe eſt, habendus eſt ſermo. † Illæ affirmatiuæ conditiones, iſtę negatiuæ iudicis reſpectu nuncupari queunt, ille nanq; iudici ineſſe; hæc non ineſſe debent, illæ iudicem bonum, legitimumq; conſtituunt; eundem iſtæ a iudicandi poteſtate repellunt, quiſq; iudex illas omnes poſſidere debet; iſtarum nullam iudicem habere fas eſt.

2 Principio itaq; illud eſt animaduerſione dignum, † vniuerſos quidem homines aptos fore, vt ſubijciantur, & iudicentur: at verò non oẽs aptos eſſe, vt præſint, ac iudicent. arg. Deut. 16. Iudices, & magiſtros conſtitues in omnibus portis tuis; vt iudicent populum iuſto iudicio. Ecce quod meliores, & aptiores eligi ad alios iudicandũ pręcipit Moyſi, reliqs vt iu-
3 dicent dimiſſis. † Igit index eſſe qcũq; poteſt, qui legibus minimè pro-

prohibetur, arg. cap. conſuluiſti. 2. q. 5. cap. apud, de ſponſal. cap. nuper. de ſent. excom. ff. ex qui. ca. ma. l. nec non, & l. mutus, ff. de procurat. glo. cap. inter corporalia, de tranſl. epiſcopi.

4 † Prohibentur verò legibus ip-
5 ſis, qui ſequuntur. Primo † Infamis, & Criminoſus. 3. q. 7. cap. primo, & cap. ſciſcitatus, de re-
6 ſcriptis, † attamen ſi infamia laborans toleratur, eſſe iudex vtique poteſt, illiuſq; ſententia tenet, arg. cap. nonne. 8. q. 4. glo.
7 cap. 1. 3. q. 7. cit. † Quod ſi alicui in iudicem electo obijciatur infamia, huiuſmodi tunc a iudicio remouetur, licet fuerit illucuſq. toleratus, cap. ſciſcitatus cit. ca. inter dilectos, de exceſſ. prælato. ff. ad legem Iuliam, de vi priuata, l. 1. gloſ. 3. q. 7. loc. cit. ſi verò
7 † pendente iudicio efficiatur infamis, repelli vtiq. poteſt, cap. inſinuante, de offi. de leg. glo. cap.
8 ſciſcitatus cit. verſi. infamem. † Criminoſus autem ex officio iudicare poteſt, licet non ex merito vitæ, arg. 15. q. vl. cap. fin. attamen iudicando peccat; vt in præcedenti capite probatum eſt. Se-
9 cundo † Surdus, & Mutus. Gratia. 3. quæſ. 7. §. tria ſunt. Tabie. & Arm. verſic. iudex, in principio. Sil. ver. iudex primo, quæſt. 2. nu-
10 mero 2. † Tertio Perpetuo furioſus, ijdem locis cit. ſecus ſi ad tempus tantummodo furioſus eſſet, gloſ. 3. quæſt. 7. ci. cap. 1. verſic. &
11 qui perpetuo. Quarto † Impubes, ex defectu iudicij, ijdem locis ci-
12 tatis. Quinto † Ammotus ab officio. Gratia. loc. cit. Vel cuius electio, propter aliquod vitium caſſata fuit, gloſ. ibid. ver. ammo-
13 tus. Sexto † fœmina, tum quia contra conſuetudinem eſt; tum quia contra iura. 33. q. 5. cap. mulierem, ff. de regul. iur. fœminæ.
14 Tabie. Sil. & Armil. loc. cit. † Niſi forte princeps alicui mulieri cauſſam ſcienter delegaret; eo namq; caſu illa iudicare vtiq. poſſet, arg. Iud. c. 4. de prophetiſſa Delbora, quæ populum Iſraeliticum iudicauit. 2. q. 5. cap. Menam. 12. q. 2. cap. cum deuotiſſi-
15 mam, & 23. q. 4. ca. ſi quos, † atq; etiam ſi in aliquibus locis eiuſmodi conſuetudo vigeret, quòd fœminæ in ſibi ſubiectos iuriſdictionem exercerent, ibi namq; ipſæ mulieres iudicandi poteſtate vti profecto valerent, cap. di-
16 lecti de arbitris. Septimo † Seruus, cap. ſciſcitatus. ci. de reſcrip. Grat. loco cit. 3. q. 7. Tab. Sil. & Arm. loco cit. quod & conſuetudine fuit vbiq; receptum, ne ſer-
17 uus poſſit eſſe iudex. † At vero ſi alicui ſeruo, qui putatur eſſe liber, cauſſam aliquam committi contigerit; illius vtiq; valida ſententia erit. Gratia. loc. cit. §. veritatem, gloſ. ibid. verbo tria ſunt.
18 in fine. Octauo † excommunicatus, cap. decernimus, de ſent. excom. in 6. Sonci. in cap. ſacris eod. titu. numero 241. Tab. Sil. & Armil. vbi ſupra, priuatur enim quis iuriſdictione, quamdiu in excommunicatione perſeuerat. c. penult. & vlt. 15. q. 6. argum. cap. intelleximus de iudicijs, & cap. 1. de ſup. neg. prælat. li. 6. Nauar. in man. cap. 27. num. 21. ver. decimo.

Digitized by Google

mo.D.Antonin.3.parte,tit.23.c.
76.ver.decimo. Henriquez, de
excom.lib.13.cap.7.§.2.& alij
19 Communiter.† Illud verò intelli
gẽdum eſt,ſi denunciatus exiſtat;
etenim ſi eſt occultus, ac tolera-
tus;licet iudicando peccet;neque
iuriſdictionem exercere debeat;
ſi tamen iudicat,actum ve iuriſdi
ctionis exercet; geſta per ipſum
valent. Extrau.ad euitanda. Ri-
char.in 4.ſent.diſt.18.art.11.q.2.
art.4.Aſten.2.p.lib.7.tit.4.q.10.
in Summa. D.Anton.loc.cit.Ta-
bie. verbo,excommunicatio pri-
mo, verbo,vndecimo. Nauar. in
Man. cap.27.num.7.qui citat Pa
nor. Innoc. & Felin. in cap.ſi ve-
rè, de ſent.excom.num.6. Couar.
in cap.alma mater, prima par.§.
11.num.4. & alij ab eo cit. & eſt
omnium Communis.
20 † Toleratus verò ab Eccleſia
ille reputatur, qui non eſt clerici
percuſſor notorius: aut non eſt
iuridice excõmunicatus. Extrau.
cit.ad euitanda. Doct. in cap.ad
probandum, de ſenten. & re iud.
& in cap. ſciſcitatus, de reſcript.
21 Nono † Dominus aduerſarij, c.
cauſam,de officio delegat.gloſ.c.
accuſatores,el 3.3.qu.5. Decimo
22 † Conſanguineus, & affinis ad-
uerſarij, cap.accedens,el 2. vt lit.
non conteſt. gl. ibi: & c.cauſam,
23 de off.deleg.cit. Vndecimo † Su-
ſpectus aliàs, cap. quod ſuſpecti,
3.q.5.Specul.receptus,tit.de recu
ſat.§.cauſa.Nauar.in cap.ſi quan
do,de reſcript. cauſ. 10.nullit.nu.
24 2. Duodecimo † Illiteratus,cap.
ex litteris, de conſangu. & affin.
gl. cap.ſciſcitatus,cit. De hoc vi-
de ſuperius cap.5. De ſcientia iu-
25 dici neceſſaria. Tertiodecimo †
Inimicus, cap. quod ſuſpecti,cit.
3.queſt.5. cap. ſciſcitatus ſimili-
ter, cit. cap. ſuſpitionis, de offic.
deleg. l. apertiſſimi, C. de iudic.
Tab.& Arm. verb.iudex,in prin.
Silu. verb. iudex,primo quæſt.2.
num.2. Couar.lib.practic.quæſt.
cap.26.in principio. Nauarr.vbi
26 ſuprà. † Siue capitalis inimicus
ſit,ſiue non,gloſ.11.queſt.3.cap.
27 quicunque autem.† Etiam in cri-
minibus exceptis, vel in crimine
violatæ religionis.Direct.Inqui-
ſitor. 3.par. de recuſat.inquiſito-
ris, & ibi Franc. Pegna com.30.

Laicus etiam, clericos iudicare nequit, 11.q.1.per totum cap. cum non ab homine, at ſi clerici. clerici, & qualiter, de iudic. cap. ſignificaſti,de foro comp. Etiam pro quocunque enormiſſimo delicto,& atrociſſimo, probat Farinac. quæſt.8. num.28.& ſeq. Vbi autem citatio non requiritur,nec tangitur perſona,aut modica cauſæ cognitio eſt, vtique poteſt. Achil.de Graſſis,deciſ.338.num.7. & cum res non agitur in figura iudicij; idem loco cit. num. 10. vide Farinac. eadem quæſt. 8. Alij quoque varijs de cauſis à iudicando repelluntur, & à partibus recuſantur, de qua re videndum inferius eſt in cap. 14. quo loco de Iudicis recuſatione tractabitur. Quod verò de iudicibus dictum eſt, intelligi debet tam de ordinarijs, quam de delegatis, c. ad hæc, el primo, de appellat. & c.ſi quis,el 2. de foro compet. gl. in cap. quod ſuſpecti, 3. quæſt.5.

cit.

Digitized by Google

cit.verb.iudicabat. Fr.Pegna, loco cit.verſ.tametſi vero. Quis autem inimicus dicatur, inferius edocebo, c.14.num.22.

De Infamia, quæ Iudex carere debet. Caput Octauum.

SVMMARIVM.

1 *Infamiæ nomen quid ſibi velit.*
2 *Contrariorum uno cognito, cognoſcitur, & reliquum.*
3 *Fama duplex eſt bona, & mala.*
4 *Fama quid ſit.*
5 *Infamia quid ſit.*
6 *Infamis quis dicatur.*
7 *Infamia duplex eſt facti, & iuris.*
8 *Infamia iuris duplex eſt, iuris ciuilis, & iuris canonici.*
9 *Infamia facti quæ ſit.*
10 *Infamis īfamia facti qui dicatur.*
11 *Boni viri, & graues qui dicantur.*
12 *Benemeritus qui dicatur.*
13 *Infamia facti per quod incurratur.*
14 *Infamia facti repellit à dignitatibus.*
15 *A teſtimonio ferendo.*
16 *Ab accuſatione porrigenda.*
17 *A promotione ad ordines.*
18 *Infamia facti quomodo tollatur.*
19 *Infamia iuris quæ ſit.*
20 *Infamia iuris ciuilis per quod incurratur. & 21.*
22 *Infamis ipſo iure ciuili qui ſit.*
23 *Regulares in quibus caſibus incurrant infamiam.*
24 *Infamia iuris ordinum executionem tollit.*
25 *Collatio infami facta eſt ipſo iure nulla.*
26 *Infamiam iuris tollit ſolus Princeps.*
27 *Regularium infamiam quis tollat.*
28 *Infamis abſque diſpenſatione electus non intelligitur ab infamia diſpenſatus.*
29 *Quod intelligitur de electionibus ab inferioribus factis.*
30 *Papa infamem ſciens, & volens cum eligit, cum eo intelligitur diſpenſare.*
31 *Quod ſi infamiam ignoret, illam non tollit.*
32 *Infamis creatus Tabellio nō eſt legitimus Tabellio; neque illius inſtrumētis eſt adhibenda fides.*
33 *Religioſus confirmationem à Papa impetrans, ſi tacuit ſe eſſe religioſum non eſt confirmatus.*
34 *Infamia Canonica per quid incurratur.*
35 *Incurritur in omnibus caſibus, in quibus incurritur de iure ciuili.*
36 *Infamis ſecundum leges ciuiles, eſt quoq. infamis iure canonico.*
37 *Infamia iuris canonici quomodo tollatur.*
38 *Infames qui ſint.*

INter negatiuas conditiones, quas perſonam quamlibet à iudicandi poteſtate repellere diximus, præcipua eſſe videtur Infamia, quæ cum & ab accuſatione, & à teſtimonio quoque ferendo repellat, quemadmodum hoc eodem capite auctoritatibus confirmabitur; non abſonam rem, neque à noſtro alienam inſtituto me operari ſum arbitratus, ſi hoc loco, vbi primum infamiæ facta men-

Digitized by Google

mentio eſt, de infamia ipſa tractationem inſtituerem; quid, & quotuplex illa ſit, cæteraque ad illius cognitionem neceſſaria edocendo.

1 †Infamia itaque, ſi nomen ipſum attendas, negatiuum eſt ipſius famæ, illiuſq; in bonam partem acceptæ contrarium. Idcirco Infamia quaſi non fama, vel
2 ſine fama ſonat. At vero cum† vno contrariorum cognito reliquum, & facilius, & citius cognoſcatur, ex Ariſt. in prædicam. vt, quid infamia ſit cognoſcamus; prius quid fama ſit, videamus.

3 Cum autem † fama, vt notat Panor. in cap. veſtra, de cohabit. cler. & muli. ſit duplex bona, & mala, dicitur enim a mala fama latro famoſus, leg. capitalium, §. famoſos, C. de pęna, arg. capitulo ex parte de teſtam. famam, quæ bona eſt, intelligimus tantummodo definire, prout opponitur infamiæ.

4 †Fama itaque illæſæ dignitatis, vel maieſtatis eſt ſtatus legibus, & moribus comprobatus, ac in nullo diminutus, leg. cognitionum, ff. de var. & extraor. cogn. §. æſtimatio, C. ex qui. ca. inf. irro. l. 1. gloſ. in cap. veſtra ci.
5 Quare a contrario ſenſu † Infamia læſæ dignitatis, aut maieſtatis qualitas erit lege, ac moribus
6 reprobata. † Infamiſque ille dicetur, ac erit, cuius ſtatus lege, moribuſque reprobatus eſt, ff. de in ius voc. l. ſed ſi hac lege, §. prætor, in glo. & ff. de obſeq. a libe. l. honori, & l. licet.

7 † Duplex autem infamia eſt,
8 facti videlicet, atque Iuris, † & hæc quoque duplex eſt. Iuris nempe ciuilis, & Iuris canonici, qua de re Panor. in cap. teſtimonium, de teſt. quem alij ſunt ſequuti, Triplicem diſtinxit Infamiam facti videlicet, iuris ciuilis, & iuris canonici.

9 †Infamia facti dicitur illa, quę propter aliquod turpe factum incurritur, ſiue per homicidium, ſiue per adulterium, ſiue per lenocinium, & eiuſmodi.

10 † Tunc vero propterea infamis aliquis appellatur, cum bonos viros apud, graueſque de talibus delictis infamatus eſt, l. licet, ff. de obſe. a libe. cit. & 6. q. 1. ſunt plurimi. Dynus c. infamibus, de reg. iur. lib. 6.

11 †Boni autem, graueſque viri nuncupantur, qui neque mali ſunt, neque leues, vt notat gloſ. cap. licet ex quadam, de teſt. qui videlicet bonæ famæ, opinioniſque ſunt, quemadmodum
12 † benemeritus dicitur, qui nondum demeruit, ff. de leg. l. 2. cum pater, §. rogo, l. cum quidam, & cap. vnico de ſeruis. Huiuſmo-
13 di quoque † infamia facti nedum crimina propter incurritur, quemadmodum dictum eſt: verum etiam quandoque propterea quod iuſtè quis ad pœnam carceratus eſt, vel a teſtimonio ferendo repulſus, cap. teſtimonium, de teſt. alijſq; modis, & caſibus, de quibus vide apud ſummiſtas verbo Infamia.

14 †Infamia iſta facti a dignitatib. quem-

quemcumque illa notatum repellit. cap. inter dilectos, de exceſſ. prælato. & cap. infamibus. de reg.
15 iur. in 6. † à teſtimonio quoque ferendo, cap. nulli. 3. q. 4. c. conſtituimus. 3. q. 5. cap. qui crimen. 6. q. 1. & cap. teſtimonium, cit. de teſt. & ibi. Io. Andr. & Panor. & in cap. Inquiſitionis, §. penult. de
16 accuſat. † & ab accuſando. l. qui accuſare, ff. eod. & à poſtulando.
17 l. 1. ff. eod. † à promotione quoque ad ordines, cap. tantis, Daniel. 81. diſt. & cap. omnipotens, de accuſ. Vide Silu. ver. Infamia, nu. 6. Tabie. eod. num. 4. & Ang. eod. num. 3.

18 Tollitur † hæc infamia facti per contrarium factum. Panorm. in c. diligenti, de ſimon. Io. And. 6. q. 1. Silu. loc. cit. num. 7. vel per emendationem vitæ. Armil. nu. 10. Nauar. conſil. 3. de rapto. nu. 2. tom. 2. vel per ipſiuſmet Principis, alteriuſve Superioris, ad illud iuriſdictionem habentis diſpenſationem. Panor. in cap. cum te, de ſent. & re iud.

19 Infamia † verò iuris ea vocatur, quæ à iure introducta eſt. cum autem duplex reperiatur ius, ciuile nempè, atque canonicum; duplex quoque Infamia iuris eſt, ciuilis videlicet, atque ca-
20 nonici. † Infamia iuris ciuilis, ſiue à iure introducta ciuili incurritur primo per ſententiam definitiuam (non attamen per interlocutoriam, vel arbitri) iudicis propter crimen publicum, vel priuatum, vt furti, homicidij, ſtupri, falſi, & aliorum quorumcunque criminum, ſiue delictorum, capit. infames, 3. q. 7. §. porro, capit. cum te, de re iud. l. quid ergo. §. ex compromiſſo. & ſeq. ff. de ijs, qui not. infa. Innoc. in cap. qualiter el ſecondo, de accuſat. Silu. vbi ſupra, num. 8. Tab.
21 & Arm. num. j. Secundò † incurritur ipſo facto in caſibus, in quibus iure tale quid operanti irro-
22 gatur infamia. † Quare infamis iure ipſo erit, qui pugnat in arena, text. & gloſ. cap. infames, 3. q. 7. §. porro. cit. miles, cui Imperator aufert inſignia, vel in exilium mittitur, l. quod ait, §. ignominioſa, ff. de his, qui not. infam. vſurarius improbum fœnus exercens, c. vſurarum, 3. q. 7. in adulterio deprehenſus, l. palam, §. quę in adulterio, ff. de ritu nupt. qui cum duabus viuentibus nupſit, l. quid igitur, ff. de his, qui not. infa. cap. nuper à nobis, de bigamis. qui lenocinium exercet. l. athletas, §. ait prætor. ff. eo. alij quoque, de quibus in d. l. athletas. & in d. §. porro. 3. q. 7. ca. Infames. Conuictus etiam de furto. glo. in d. cap. & §. porro. Tab. & Armil. num. 1. ver. infamia.

23 † Regulares inter incurritur infamia in omnibus caſibus ſupradictis, ex ſententia videlicet, aut facto ipſo iure infamia notato. & quoque ex publica pœnitentia, ex deiectione à gradu profeſſionis, ex priuatione actiuæ, ac paſſiuæ vocis, ex priuatione officij, & dignitatis, ex mancipatione alicuius carceribus: atque etiam illam incurrunt, qui vt maledici, & detractores condemnati ſunt. Victorinus Auerſa.

ſa. in modo proced. in cauſis regular. cap. 23. nu. 13. ex Hoſtienſ. in Summa, tit. de maledicis.

24 † Hæc iuris infamia ordinum executionem tollit, & cuiuſque dignitatis exercitium; honorem quoque vel quæſitum, vel quærendum, text. in l. infamia, C. de decurion. Panormit. in cap. quærelam, de iureiur.

25 † Et collatio infami facta ex ipſo iure nulla, cap. quæ contra, de regul. iur. in 6. iuncto cap. infamibus, eod. tit. l. 2. C. de dignit. facit quoque cap. inter dilectos, de exceſ. prælato. Tabie. verbo, infamia, nu. 4. in fine. Silu. nu. 15. quæſt. 10.

26 † Iuris infamiam tollit ſolus Princeps cum ſibi ſubiectis. Papa cum omnibus clericis, ac religioſis, cap. cum te, de ſenten. & re iudic. l. 1. ff. de poſtul. gloſ. & Panor. in d. c. cum te. Silu. loco cit. num. 16. quæſt. 11. Tabie. num. 6. Armill. eod. Nauar. conſil. 3. de rapto, n. 2. tomo 2. Sfort. Oddus, par. 2. art. 4. & ſeq. in tract. de reſtit. in integr. Farin. quæſt. 6. nu. 45. imò eam tollere nequit Rex, aut Princeps ſuperiorem recognoſcens, iuxta Innoc. cit. & Silu. vbi ſuprà, num. 18. quæſt. 13. ac Tabie. num. 7.

27 † At vero infamiam, quam Regulares incurrunt propter ſuperius dicta in §. Regulares inter, num. 23. quæ iure Communi nequaquam incurritur, tollere, ac diſpenſare valet Capitulum generale, ſiue etiam Generalis cum definitoribus capituli generalis, ex Vitor. loc. cit. n. 4. & Panorm. in cap. cum te, cit.

28 Verum enimuero † Infamis abſque præuia diſpenſatione, aut ſine verbis diſpenſatorijs ad aliquam dignitatem electus, non propterea intelligitur ab ea diſpenſatus. Innoc. in c. veniens, de fil. presbyt. & c. diuerſis fallacijs, de cler. coniug. Nauar. conſil. 1. qui filij ſint legit. num. 4. tomo 2. in Man. cap. 25. num. 74. & in c. ſi quando, de reſcript. except. 10. num. 3. tomo 3.

29 † quod attamen de electionibus ab inferioribus factis intelligendum eſt, hi namque ſine cauſa diſpenſare minimè queunt.

30 At vero † ſi Pontifex maximus eligat eum, quem infamem, aut aliàs inhabilem nouit; cum eo intelligitur diſpenſare, licet huiuſmodi non exprimat diſpenſationem, ſine cauſa namque Papa quemlibet diſpenſare vtique poteſt. Nauar. loco cit.

31 † Quod ſi talem infamiam, aut inhabilitatem ignoret; eum, qui vel infamis, vel aliàs inhabilis eſt eligendo; illa minimè tollit, neque ſuper illis intelligitur diſpenſare. Innoc. in cap. ſciſcitatus, de reſcript. quem ſequitur Felin. ibid. num. 4. ac Hoſtienſ. cap. 1. de tranſac. & in cap. Cœnomanenſem, 56. diſt. & ita electus non eſt verus, nec legitimus Prælatus per ſupradicta eod. cap. §. Hæc iuris infamia, num. 24. etenim huiuſmodi electio fuit ipſo iure nulla, confirmatur per ea, quæ habet Couarr. lib. practicar. quæſt. cap. 19. ſub num. 4. quo loci

32 † Infamem à rege Tabellionem creatum non eſſe verum, ac legitimum Tabellionem docet, neque illius

illius inſtrumentis vllam fidem adhibendam fore; niſi Rex Principis poteſtate huiuſmodi tollat infamiam, & quoque per ea, quæ docet Abb. in cap. ad noſtram audientiam, de confir. vtil. vel inu-
33 til. nempè † Religioſo, qui à Papa confirmationem impetrauit ſuper temporali adminiſtratione, vel primatu; ſi tacuit ſe eſſe regularem, confirmationem huiuſmodi nequaquam valere.

34 † Infamia autem Canonica, ſiue Canonico introducta iure incurritur primò propter quodcumque læthale crimen, cap. infames, 6. q. 1. iuncta gloſ. duratq. donec ſublatum fuerit ipſum crimen. Tabie. verbo, infamia, nu. 9. Silu. eod. num. 11. Armilla, eodem, nu. 8. quare peracta huiuſmodi ſcelerum pœnitentia, ceſſat. Quod ſi detur in peccato perſeuerantia; & ab accuſando, & à teſtificando repellit, cap. teſtimonium, cit. de teſtibus, ijdem locis citatis.

35 † Incurritur ſecundo in omnibus caſibus, quibus incurritur de
36 iure Ciuili; adeo quod † qui eſt ſecundum leges ciuiles infamis, & quoque ſecundum canones infamis eſt, cap. omnes vero, 6. q. 1. Innoc. in c. qualiter & quando, el ſecondo, de accuſ. Silu. loco cit. num. 11. Armil. & Tabie. eod. nu. 1. & hæc eadem, quæ ciuilis iuris infamia facit, & irrogat, opera-
37 tur & ipſa, † eodemq. pacto, & tollitur, & diſpenſatur; etenim ipſa quoque iuris infamia eſt. Plura de infamia, qui volet, apud Summiſtas quærat.

38 † Qui autem dicantur, & ſint infames, videre eſt 6. q. 1. cap. infames, videlicet. Apoſtatæ. Hæretici. Schiſmatici. Fures. Sacrilegi. Capitalibus criminibus irretiti. Sepulcrorum violatores. Læſæ maieſtatis rei. Conſpiratores in proprios ſuperiores. Inceſtuoſi. Homicidæ. Periuri. Raptores. Malefici. Venefici. Adulteri. De bellis fugientes. Indigna officia petentes. Calumniatores. Excommunicati. Delatores. Ab Eccleſia pro ſuis pulſi ſceleribus. Et omnes, quos iura tum Ciuilia, tum Canonica infames vocant. Alchimiſtæ ex trau. ſpondent. de crimine falſi. Dilapidatores bonorum Eccleſiæ. Archid. in cap. nobis, & in cap. Vulteranæ, 12. q. 2. Abb. in cap. venerabili, de offic. deleg. Detenti in carceribus Sanctiſſimæ Inquiſitionis ex cauſis concernentibus ipſum tribunal. Cæſar de Graſſis auunculus meus in deciſ. Rotæ, tit. de accuſ. deciſ. 2. numero 4. Crimen quoque notorium reddit infamem. Tabie. verbo, infamia, numero 11. Armilla, eod. num. 9. Spurij etiam ſunt infames. Gab. Paleot. lib. de Nothis, & ſpur. cap. 55. numero 4. Farinac. quæſt. 56. nume. 399. contra canones agens. Tabie. verbo, lex, num. 17. quod intelligendum cenſeo quando canones ipſi præcipiunt, & contemptus adeſt, arg. cap. infames, cit. 6. quæſt. 1. in principio.

Digitized by Google

Quis Iudex Regularium ſit. Caput Nonum.

SVMMARIVM.

1 *Regulares quare Iudices, ac Rei ſint; iudicijſq. indigeant.*
2 *Supremus Regularium iudex Summus Pontifex eſt.*
3 *Papa totius mundi caput eſt.*
4 *Papa modo peculiari eccleſiaſticorum eſt Iudex.*
5 *Modo magis peculiari ipſorum eſt Regularium iudex.*
6 *Regulares Papæ ſunt immediatè ſubiecti.*
7 *Generales, Prouinciales, & Monaſteriorum Prælati ordinarij Regularium iudices exiſtunt.*
8 *Iudices appellationis Regularium qui ſint.*
9 *Legati, Vicelegati, Nuntij, Locorũ ordinarij, alijq. iudices, an Regulares iudicare queant.*
10 *Iudices omnium Regularium, violatę religionis reſpectu, ſoli ſunt Inquiſitores.*
11 *Epiſcopi quibus in caſibus Regulares iudicare poſſint.*

QVid ſit Iudex, quod illius officium, quævè requiſitæ tum affirmatiuæ, tum negatiuæ conditiones, vt rectus, legitimuſque iudex conſtituatur, ſint; ſuperiorib. explicatum capitibus eſt. Ad Regularium iudices, in quorum gratiam hunc laborem ſuſcepi, modo ſermonem conuerto,
1 inde ſumens exordium. † Si Regularium prælati veri paſtoris ſuper a Deo ſibi commiſſas oues, in ſortemq. ipſius electas munere fungerentur; illaſq. *a* vt in Dei diuitijs ipſi paſcerentur, *b* in proprij cordis innocentia ſcientia, doctrinaq. paſcerent, *c* iuxta tabernacula paſtorum; ſecundum videlicet patrum ſuorum, qui veri, boniq. fuere paſtores, documenta; *d* non vt dominantes in cleris; ſed velut forma facti gregis ex animo. equidem ſolo paſtoris amabili nomine cohoneſtarentur, nequaquam iudicis appellatione timorem iudicandis incutiente, nuncuparentur. Et quoq; Si regulares ipſi ſubiecti electę oues paſcuæ Dei, ouium manſuetudinem imitarentur, ac *e* deponẽtes omnem malitiam, dolum, ſimulationes, inuidias, detractiones; *f* induerent ſicut electi Dei ſancti, & dilecti viſcera miſericordiæ, benignitatem, humilitatem, modeſtiam, patientiam, ſupportantes inuicem, *g* & donantes ſimetipſis, ſi quis aduerſus aliquem habet quærelam: *h* eſſentq. vnanimes, idipſum ſentientes, vinculum perfectionis habentes ipſam charitatem, *i* quæ patiens eſt, benigna eſt, non æmulatur, non agit perperam, non inflatur, non eſt ambitioſa, non quærit, quæ ſua ſunt, non irritatur, nõ cogitat malum, omnia ſuffert, omnia ſuſtinet, ouis vtiq. placidiſſima nuncupatione gauderent: accuſatoris aũt, vel rei, eorum indignis nominibus nequaquã appellarent. Verũenimuero qa Prælati *l* qñq. dormitant, & non eſt qui congreget; *m* qñq. preuaricantur; quan-

a Pſal 36.
b Pſal 77. Ier. 3.
c Cant. 1.
d 1. Petr. 5.
e 1. Petr. 2.
f Coloſ. 3.
g Phil. 2.
h Coloſ. 3.
i 1. Cor. 13.
l Nahum 3.
m Ier. 2.

Digitized by Google

n Ier. 10. o Ier. 31. p Ezec. 34. q Pſ. 118. r Ier. 2. ſ 2.Ti. 3. t Tit. 1. u Tit. 3. x Tit. 1. y Pſ. 49. z Iſa 28. a Iſa 46. b 1. Cor. 5.

qñque *n* ſtulte agunt: *o* quãdoq.
diſperdunt gregem paſcuæ Dei; *p*
quandoq. non oues, at ſemetip-
ſos paſcunt, & cum auſteritate im-
perant, potentiaq;. Subditi vero
q errantes aliquando velut ouis,
q̃ perijt, *r* à Deo ipſo elongãtur,
ambulantq. poſt vanitates *ſ* aliqñ
ſeipſos amantes ſunt, ideoq. cupi
di, elati, ſuperbi, blaſphemi, in-
obedientes, ingrati, ſine affectio-
ne, ſine pace, criminatores, incõ-
tinentes, immites, ſine benignita
te, tumidi, & voluptatum, plus q̃
Dei amatores exiſtunt; aliquãdo
t vaniloqui, ſeductores, & qui do
mos ſubuertunt; aliquando *u* in-
ſipientes, deſiderijs, ac volupta-
tibus varijs ſeruientes, in malitia,
& inuidia agentes, odibiles, odi-
entes inuicem, multaq. mala per-
petrantes. Idcirco *x* eos redargue-
re neceſſe eſt; *y* contra faciem il-
lorum ſtatuere; *z* eoſq. vexare, vt
illis detur intellectus; *a* redeant-
que ad cor; *b* ipſoſq. in corpore
punire, vt ſpũs eorum ſaluus fiat.
Quare iudice quoq. ad eiuſmodi
circa dictas regulares perſonas e-
xercẽda opus eſſe, nemo nõ videt.
2 †Eorum itaq. ſupremus iudex
3 ſummus Pontifex eſt. † Qui licet
orbis totius caput ſit. c. vnam ſan-
ctam. de maiorit. & obed. om-
niumq. hominum iudex ordina-
rius, c. cuncta. 9. q. 3. quippe qui
Ieſu Chriſti gerit vices in terris.
4 Matth. 18. & Io. 21. † modo atta-
men peculiari eccleſiaſticarum
perſonarum quarumcunq. tam
ſæcularium, quam regulariũ, quæ
à Deo eſſe in ſortem ipſius electæ
noſcuntur, caput exiſtit, ac iudex.

5 †imò magis peculiariter ipſorum
regularium; iſti namq. ab ordina-
rijs, alijſq. iudicib. exẽpti (quod
ſæcularibus clericis minime con-
ceſſum eſt) in ius, & proprietatẽ
Beati Petri, & Apoſtolicæ ſedis,
ſub illius protectione ſunt ſpecia
6 li, & immediata recepti. † Quare
immediate ſedi Apoſtolicæ, ac
Romano Pontifici ſubiacere pri-
uilegio gaudent ſpeciali, c. aucto
ritate. de priuil. §. 1. lib. 6. gl. c. 1.
de reb. eccleſ. non alien. eo. lib. 6.
verbo proprij. Compend. priuil.
verbo exemptio. nu. 10. 11. & 15.
7 † Alij autem regulariũ iudices or
dinarij sũt Generales in ſua quiſ-
que congregatione. Prouinciales
in ſua quiſque prouincia. Prælati
Monaſteriorum quocumq. voca-
bulo nuncupentur in ſuo quiſque
conuentu. c. ea quæ, de ſta. mona-
chor. Panor. ibid. Nauar. com. 2.
de regular. nu. 63. to. j. & conſi. 6.
de foro compet. n. 1. & 2. to. ſimi-
liter. j. etiam nouitiorũ. Nau. cit.
d. conſ. 6. & conſ. 5. eo. tit. text. &
Abb. c. ne religioſi, de regul. Spe-
cul. tit. de off. ord. §. j. pro quo re
vidẽdus eſt Emanuel Rodericus.
to. j. quæſt. regul. q. 21. ar. 11. acto.
8 2. q. 2. ar. 10. † Eorum aũt iudices
appellationis extra Congregatio
nes Illuſtriſs. Cardinales Prote-
ctores, ac Illuſtriſs. item Card. ſa-
cræ Congregationis ſuper nego-
tijs Epiſcoporum, ac Regularium
ex apoſtolica conceſſione ſunt; p
decretum ſacræ Congregationis
prædictæ anno 1587. publicatũ.
de quo videndum eſt Compend.
priuil. Cordubæ verbo appella-
tio. in annotationibus Capucini.
Le-

by Google

9 †Legati vero, Vicelegati, Nuntij Apoſtolici, Locorũ ordinarij quocumq. vocabulo nũcupentur, cæteriq. iudices, ac præfecti, tã ſecularesquã Eccleſiaſtici, regulares ipſos minime iudicare queũt. Cõpẽd. priuil. cit. verbo exẽptio. niſi ex apoſtolicæ ſedis cõmiſſione ſpeciali ad eorum cauſſas cognoſcendas fuerint deputati.

10 †At vero de quibuſcunq. cauſſis ad ſanctæ Inquiſitionis officium pertinentib. licet olim aliquorũ regularium ſuperiores cognoſcere, quò ad ſibi ſubiectos, poſſent; nequeunt amplius tñ de illis cognoſcere; verum (quò ad eiuſmodi violatæ religionis cauſſas) omnium, & quorumcumque regularium iudices ipſimet Inquiſitores, ſiue locorum ordinarij, quib. Inquiſitionis eſt commiſſum officium, ſunt; ex conſtitutione Sanctiſſimi D. N. Pauli Papæ V. quæ incipit Romanus Pontifex anno 1606. emanata.

11 †Illud aũt eſt animaduerſione dignum, q Epi poterunt illos regulares punire, qui intra clauſtra degentes, extra illa ita notoriè deliquerint, vt populo ſcãdalo ſint; ſi facta per eos inſtantia, vt à ſuo ſuperiore puniantur, intra tẽpus ab Epiſcopis præfigendum puniti minime fuerint. ex Conc. Trid. ſeſſ. 25. tit. de regularib. c. 14. & conſtit. Clementis VIII. quæ incipit, Suſcepti muneris. Eos quoque regulares punire valebunt Epiſcopi, qui abſque ſuperioris mandato in ſcriptis obtẽto a conuentibus recedentes reperti fuerint. ex eod. Concil. loc. cit. cap. 4. Io. Baptiſta Confectius in ſummario priuil. tit. de foro comp. regular. c. 2. Emanuel Roder. to. 2. quæſt. regular. q. 63. art. 11. apud quem videre eſt, in quib. caſib. regulares ipſi ſubdantur epiſcopis.

Regularium Iudex quomodo in eorũ cauſſis procedere poſſit, ac debeat. Cap. X.

SVMMARIVM.

1 *Delicta aut leuia, aut grauia ſunt.*
2 *Et hæc aut manifeſta, ſiue notoria, aut occulta.*
3 *Leuia delicta, quæ ſint.*
4 *Grauia delicta quæ ſint.*
5 *Manifeſta delicta, quæ ſint.*
6 *Occulta delicta, quæ ſint.*
7 *Delictorum diuiſio in leuia, grauia, & grauiſſima.*
8 *Delictorum diuiſio in publica, & priuata.*
9 *Regularium delicta leuia quomodo puniantur.*
10 *Si modus excedatur in punitione, quid ſubditus facere queat.*
11 *Laicorum leuia delicta ſine iudicij ſtrepitu puniuntur.*
12 *Regularium delicta manifeſta quomodo puniantur.*
13 *In illis non admittitur appellatio.*
14 *Neque iudicis recuſatio.*
15 *Citari attamen, audiriq. debent ipſi Rei.*
16 *Defenſiones cum ſint de iure naturali, negari poſſunt nemini.*
17 *Si delictum iudici ſoli manifeſtum ſit, quid agendum.*
18 *Regulariũ ſuperiorum delicta grauia, & occulta quõo puniẽda ſint.*

19 Regularibus iura ignorare facilius, quam alijs permittitur.

20 Regulares parum curare debent prælaturas.

21 Iudiciarius ordo in regulariũ cauſis obſeruandus eſt.

22 Regulariũ ſubditorũ delicta grauia occulta quomodo punienda ſint.

23 In cauſſis regularium dupliciter procedi poteſt.

24 In cauſſis regularium ſummarie procedendum eſt.

25 Quod approbatum, et conceſſum a ſummis Pontificibus eſt.

VT modus in regularium per
ſonarum cauſſis cognoſcen
dis ab illorum iudice obſeruan-
dus tradatur a nobis: principio
delictorum, de quibus iudicandi
ſunt, adducenda partitio eſt. Igi-
tur (quod ad inſtituti noſtri pro-
1 poſitum pro nunc attinet) † Deli-
2 cta aut leuia ſunt, aut grauia, & †
hæc vtraque, aut manifeſta, ſiue
notoria, aut occulta eſſe noſcun-
3 tur. † Leuia delicta dicuntur illa,
quæ culpam mortalem annexam,
ſaltem euidentem non habent, e-
iuſmodi ſunt in choro ridere, ſine
venia ſilentium violare, verbis cũ
fratre contendere, murmurare, in
aliquem minas, vel maledicta ex
impetu iræ proferre, & ſimilia, q̃
in religioſorum conſtitutionibus
in ca. de leui, aut ẽt de graui culpa
4 continentur. † Grauia delicta nun
cupantur, quæ culpam mortalem
euidentem in ſe continent, vel pręſeferunt, vt votorum violatio, in
prælatum conſpiratio, furtum gra
uis percuſſio, litterarum, & ſigilli
Generalis falſificatio, & huiuſmo
di, quæ in regularium conſtitutio
nibus, in cap. de grauiori, & gra-
uiſſima culpa cõtenta eſſe noſcun-
tur. ex Io. a Turrecremata in expo
5 ſitione regulæ S. Benedicti † Mani
feſta, ſiue notoria delicta vocan-
tur, quæ nulla poſſunt tergiuerſa-
tione celari. Abb. c. ex litteris. de
iureiur. Iul. Clar. lib. 5. §. fi. q. 9.
in principio. eiuſmodi vero ſunt,
quæ aut publice coram omnibus,
vel maiori parte; aut coram ſupe-
riore, ſiue iudice multis videntib.
perpetrantur. Dom. Sot. lib. 5. de
6 iuſt. & iu. q. 4. art. 1. ad tertium. †
Occulta vero delicta nominãtur,
quę vel occulte coram paucis fiũt;
vel ita perpetrantur, vt vix, aut nõ
ita facile probari queant; vel in-
digent probatione, gloſ. in c. ma-
nifeſta. 2. q. 1. Non me latet alio-
7 rum † diuiſio in delicta leuia, gra-
uia, & grauiſſima ſiue atrociſſima,
de qua diuiſione Bart. in l. ſi non
ſolum, §. ſi mandato meo. num. 7.
ff. de iniur. & in l. leuia, ff. de ac-
cuſa. gloſ. in l. auxilium, ff. de mi-
nor. Sali. in l. j. C. de requi. reis. Fe
lin. in c. cum illorum, de ſen. excõ.
Abb. in c. tuæ, de pęn. Clar. cit. lib.
5. §. primo. ver. sũt etiam. Io. Ber.
Diaz in pr. crim. can. cap. 1 1. ver.
grauia, & plura perpetrarunt faci
8 nora. † Illorum quoque qui deli-
cta in publica, & priuata diſtin-
guũt. de qua diſt. Spec. 3. par. tit.
de accuſa. §. 2. & Clar. d. §. j. in prĩ
cipio. & nos infra c. 16. n. 43. quo
eodem c. n. 1. & 2. alię delictorum
diuiſiones adducunt. Verum inſti
tuto noſtro pro nũc allata diuiſio
admodum ſufficiens eſſe videtur.
Qua poſita, declarataq; ſit.

Prima

9 Prima Propoſitio.†Regulariũ
iudex, ſiue prælatus qñ leuia ſub-
ditorum delicta iuxta regularia
inſtituta punit, proceſſum forma
re, aut ſententiam in ſcriptis ferre
nequaquam tenetur. Lap. alleg.
74.n.5. Feder. de Senis, conſ.105.
Io. Monach. cap.1. de relig. dom.
lib.6. neq. appellationem admit-
tere, c. ad noſtram, & c. reprehen-
ſibilis, de appell. c. cum ſpeciali,
§. porrò, eod. tit. neque iudicis re
10 cuſationem, c. cum ſpeciali, cit. †
Niſi correctionis modus exceda-
tur, c. de priore, de appell. Abb. c.
ad noſtram, cit. & c. cum ſpeciali,
ſimiliter cit. Feder. de Sen. cit. cō-
ſil.55. circa fin. Alphonſ. Villag.
in pract. crim. can. lib.6. concl.3.
Victor. Auerſa. in modo proced.
in can. reg. c.5. n.4. & c.6. n. eod.
11 † Id quoque in laicis iudicandis
obſeruatur, l. læuia, ff. de accuſat.
De his namque proceſſum forma
re, ac ſtrepitum iudicij facere, prę
terquam quod ridiculum eſſet; in
maximum quoque ipſius obediē
tiæ vergeret detrimentum. Sot. li.
5. de iuſt. & iur. q.4. art.1. cit. Ro-
der. to.2. quæſt. regular. q.3. ar.1.
12 Secunda Propoſitio.† Regula-
rium iudex, ſiue prælatus qñ gra-
uia ſubditorum delicta manife-
ſta, ſiue notoria iuxta regularia
inſtituta punit, & corrigit, mo-
dum in huiuſcemodi punitione
nequaquam excedens; & quando
repertum in fragranti crimine ſi-
militer punit, iudiciarium ordi-
nem ſeruare minimè tenetur, arg.
1. Cor.5. quo loco habetur D. Pa.
ordine iudiciario nullo ſeruato,
notorium illum inceſtuoſum ſa-
thanæ per excōicationis ſniam
tradidiſſe, c. de manifeſta, iuncta
gl.2.q.j.c. ad noſtram, el 2. de iu-
reiur. Specul. cit. 3.p. tit. de accuſ.
§.j.n.17. D. Anton.3.p.tit.9.c.8.
§.3. Clar. lib.5. §. fin. q.8. in prin.
13 Farin. q.21. n.133. & ſeq. † neque
appellationem admittere, c. ad
noſtram, cit. c. cum ſit Romana,
§. pręterea, c. peruenit, c. cōſuluit,
el 1. & c. cum ſpeciali, §. porrò, in
fin. de appell. Farin. loc. cit. n.117.
14 Victor. loc. cit. in fine. † Neque iu
dicis recuſationem, d. c. peruenit,
iuncta gl. ver. manifeſta, in noto-
rijs.n. locus recuſationi non eſt,
c. cum ſpeciali, cit. Niſi iudex ini-
micus eſſet, vel ſuſpectus, vt inf. c.
15 14.n.16. dicetur. † Vocari attamē
Reus ipſe debet, arg. Gen.3. & 4.
Card. Zab. in Clem. ſępè, de verb.
ſign. §. non ſic tamen, verſ. quarto
nota. Atque audiri, ſi quam forte
pro ſe vellet excuſationē, aut de-
fenſionem afferre. Clar. li.5. §. fi.
q.8. verſ. ſed numquid capto reo.
16 Farin. q.39. n.32. † Neque enim
defenſio, cum ſit de iure naturali,
c. paſtoralis, §. ceterum, in Clem.
Farin. loc. cit. n.18. cuique vel ex-
communicato negari poteſt, cap.
cum inter, de except. imò nec Dia
bolo ipſi, ſi adeſſet in iudicio. Spe
cul.3.p. tit. de inquiſit. §. fin. verſ.
ego diſtinguo. Victor. loc. cit. c.
17 7.n.5. † Quod ſi prelato ſoli deli
ctum huiuſmodi manifeſtum ſit;
vtique ſine ordine iudiciario ne-
quaq̃ procedere valet; cum idem
nequeat eſſe accuſator, & iudex,
deducit Grat. c. de manifeſta, 2.
q.j. cit. §. ſed ſciēdum eſt, probat
Iul. Clar. loc. cit. d. q.8. verſic. fin.

Digitized by Google

18 Tertia propoſitio † Cum de grauibus occultis delictis contra Prælatum religioſum peragitur, iudiciarius ordo quemadmodum in ſæcularium prælatorum cauſis cognoſcendis ad vnguem non eſt obſeruandus neceſſario, cap. qualiter, & quando, el ſecondo, de accuſat. §. vltimo, & Doct. ibidem. Cuius ratio illa
19 eſſe videtur. Vel quia † Regularibus iura facilius, quam alijs ignorare permittitur. Innoc. in cap. cum in cunctis, de electione. Vel quia titulum ita fixum, & firmum, quemadmodum ſæculares prælati minimè habent: quare & liberius, & leuioribus de cauſis à prælatura queunt remoueri, cap. qualiter & quando, cit. & cap. pertuas, de ſimon. §. fi. Vel
20 etiam quia † cum ſtudere humilitati religioſorũ prelati debeant illis, vt ab adminiſtratione remoueantur, valdè curandum non eſt.

21 † Aliquis attamen iudiciarius ordo in eorum cauſis cognoſcendis, atque diiudicandis obſeruandus erit, argum. cap. cit. qualiter & quando. Panor. ibid. Villagut. d. lib. 6. concluſ. 3. adeo quod iudiciarius ordo quò ad ſubtilitatem remoueri poteſt; non autem quò ad veritatem: quæ in nullo prorſus omitten la iudicio eſt. Panor. vbi ſuprà. Quare nedum vocandi erunt, cum de iure diuino id ſit. Gen. 3. & 4. cit. verum quoque teſtium dicta, & nomina illis exhibenda erunt. Clem. ſæpè, de verb. ſignif. & per text. in cap. olim, de accuſat. gloſ. ibi, verbo, copiam, & Abb. expreſsè pro regularibus, in d. cap. olim. Villagut. loco cit. Victor. cap. 7. numero 8. idque rationi conſonum eſſe videtur. Etenim ſi teſtium nomina illis tradi nequaquam deberent, & audaciores teſtes ad infamandum eſſent, & dictis prælatis legitimæ defenſiones minimè tribuerentur, de hac re vide infra capitulo ſeq. numero 24.

22 Quarta Propoſitio. † Cum de grauibus occultis delictis ad infamiam, dedecuſve regularium agitur ſubditorum; aliquis etiam ordo iudiciarius veritatis concernens indaginem neceſſario eſt obſeruandus; neque illis deneganda ſunt, quæ iuris diuini ſunt, atque naturalis; qualia eſſe videntur citatio, exceptiones, dilationes, defenſiones, de quibus cap. 12. ſermonem inſtituemus, patet ex capit. qualiter & quando, cit. Panor. ibid. qui huiuſmodi verbis vti minimè veretur. Aliquis ordo ſeruandus eſt, ſi agitur contra regularem obedientialem, cum agitur de maximo præiudicio; cui fauet quoque Felin. in cap. olim, de accuſat. in fine. Qui autem contrarium docere videntur, vt Foller. in pract. crim. can. cap. 36. à nu. 30. & alij, iuxta ſuperius poſitas propoſitiones primam videlicet, ac ſecundam, intelligendi ſunt. Quare idemmet ordo in ſubditorum cauſis cognoſcendis obſeruandus erit, quem in prælatorum delictis puniendis ſuperius diximus fore ſeruandum. Villagut.

Digitized by Google

gut. d. lib.6. concl.5. Victor. vbi ſuprà. Sot.l.5. de iuſtit.& iure,q. 4.artic.1.

23 Quinta Propoſitio. † In cauſis regularium, tam prælatorum, quam ſubditorum, quando proceditur per viam accuſationis, aut denunciationis, aut inquiſitionis, aut exceptionis: dupliciter procedi poteſt. Aut de iure (vt aiũt) ordinario, nihil eorum, quæ legibus præſcripta ſunt omittendo. Aut ſummariè, & de plano ſola rei veritate inſpecta. Specul.3.par.tit.de inquiſit. §.fi. in verſ.ego diſtinguo,cit. Prępoſit.in cap.cum paſtoris, 2.quęſ.8. Abb. c.ea quæ. de ſtatu monach. & in cap.cum contingat, de foro compet. Villagut.loco cit.concl. 3. circa medium. Victor. vbi ſuprà,cap.5.num.6. & cap.7.num. 1. Rodericus, tomo 2. quæſt.Regular.quæſt.3.art.1. & deducitur ex d.cap.qualiter,cit. vbi non interdicitur ipſis regularibus iudicarius ordo, qui de iure ordinario eſt: verum tantummodo dicitur. Non credimus hunc ordinem in perſonis regularibus eſſe vſquequaque obſeruandum. Idcirco regularium perſonarum iudices proprio relinquit arbitrio; vt vel ordinario, vel ſummario iure contra dictos regulares eis procedere liceat, prout ipſis magis viſum fuerit expedire.

At verò quorumcumque Do-
24 ctorum conſilio † à priori, iure videlicet ordinario, abſtinẽdum eſt; veluti religioſis viris parum accommodato: quippe qui & iura paſſim ignorant, & quibus iudiciorum ſtrepitus, procuratorum, & aduocatorum eſſe conueniens minimè videtur, id affirmant præcipuè. Panor.in cap. ſi quis contra clericum, & in cap. cum contingat, cit. de foro compet.Felin.in cap.olim,ci.Lap.alleg. 73. Villagut. loco cit. concl. vlt. Victor.cap.7.num.1. Rodericus vbi ſuprà, alijq. omnes.

25 † Quod & Summi Pontifices voluiſſe, aut ſaltem laudaſſe videntur, qui regularibus ipſis priuilegia concedentes, liberam illis abſque iuris apicibus, ac rimulis, tamquam eorum ſtatui magis conſonam, iudicandi facultatem concesserunt. Compend.priuil.verbo,appellare, numero 1. & uer. correctio fratrum, numero 6. Quid uerò ſit ſummariè procedere, de plano &c. proximè ſequenti capite declarabitur.

Quid ſit ſummariè procedere, & de plano, ſine ſtrepitu iudicij, ſola rei veritate inſpecta, rimulis, & apicibus iuris poſtpoſitis.
Caput Vndecimum.

SVMMARIVM.

1 *In iudicijs quædam ad neceſſitatem ſpectant, quędam ad ſolemnitatem.*

2 *In iudicijs quę de iure fiunt ordinario, quæ ſeruanda ſint.*

3 *In ſummarijs iudicijs quæ ſeruanda ſint.*
4 *Quæ ad ſolemnitatem in iudicijs faciant.*
5 *Quæ ad vim, & eſſentiam in iudicijs faciant.*
6 *Accuſator, ſeu Denunciator, ſeu Exceptor, ſeu Infamia in quolibet iudicio requiritur.*
7 *Quattuor perſonarum genera in quolibet iudicio neceſſaria ſunt.*
8 *Petitio actoris ſiue in ſcriptis, ſiue in voce in iudicio neceſſaria eſt.*
9 *Petitionem in ſummario iudicio ſatis eſt generaliter fieri.*
10 *Citatio Rei in ſummario iudicio neceſſaria eſt.*
11 *Citatio Rei in quolibet iudicio fieri debet.*
12 *Etiam ſi princeps ipſe proceſſum formaret.*
13 *Etiam ſi Reus ſubditus eius ſit.*
14 *Princeps de plenitudine poteſtatis contra non citatum procedere nequit.*
15 *Iuramenti exactio a partibus, ac Teſtibus in ſummario iudicio neceſſaria eſt.*
16 *Iuramentum in iudicijs neceſſarium eſt, nec a Chriſto prohibitum.*
17 *Teſtibus non iuratis nulla fides adhibetur in iudicijs.*
18 *Exceptiones, dilationes, appellationes, &c. in ſummario iudicio vt neceſſariæ ſint.*
19 *Iudex recuſari in ſummario iudicio poteſt.*
20 *Accuſatorem contra, Teſteſq; excipere in ſummario iudicio quis poteſt.*
21 *Reo grauato in ſummario iudicio appellare licet.*
22 *Dilationes, induciæque Reo in ſummario iudicio ut concedēda sūt.*
23 *Depoſitiones, ſiue dicta, & nomina actoris, ac teſtium in ſummario iudicio ipſi Reo concedenda, & aperienda ſunt.*
24 *Regularibus quoque tum dicta, tum nomina.*
25 *Actoris, teſtiumque nominum ſuppreſſio in hæreſis crimine ſingularis eſt.*
26 *Feriatis diebus propter hominum neceſſitatem in ſummario iudicio procedi poteſt.*
27 *Citatio partium ad ſententiam definitiuam in ſummario iudicio neceſſaria eſt.*
28 *Sententia in ſummario iudicio nō eſt opus vt ſedendo feratur.*
29 *Sententia præcipitanter lata, etiā in ſummario iudicio nulla eſt.*

1 IN iudicijs quædam eſſentialia ſunt, quæ videlicet ad vim, eſſentiamq; ipſorum pertinere, quędam verò, quæ ad illorum ſolemnitatem, perfectionem ve requiri
2 videntur. † In iudicijs, quæ iure ordinario fiunt, ſiue iuxta communis iuris formam exactam geruntur, eſſentialia nedum; ſed quoq; illa, quæ ad ſolemnitatem, perfectionem ve requiruntur iudiciorum (vt conſiſtant) ad apicem ob-
3 ſeruanda ſunt. At verò † in ſummarijs iudicijs ſolemnitates ipſæ reijciuntur: quæ autem ad iudicij vim, ac eſſentiam ſpectare dignoſcuntur, omitti abſque vitio nequęunt. etenim ſine ipſis iudiciū iniquum profectò eſſet.
4 † Quæ verò ad ſolemnitatem, ſiue

ſiue ad exactam iudicij formam,
ac perfectionem requiruntur, illa
ſunt. Citatio die non feriata. Li-
belli porrectio in ſcriptis. Litis
conteſtatio. Teſtium multitudo.
Longæ dilationes. Teſtium poſt
publicatas atteſtationes receptio.
Sententiæ ſedendo prolatio, &
huiuſmodi.

5 † Quæ autem ad iudicij vim,
ac eſſentiam ſpectant, illa omnia
ſunt, quę in Clementi. ſępe. de ver
borum ſignificat. continētur, quæ
videlicet ad ipſius veritatis realē,
perfectamque cognitionem, ac
legitimas defenſiones peragen-
das neceſſaria eſſe videntur, &
quæ aut diuino, aut naturali iure,
aut euidentiſſima ratione ſeruare
docemur. Pegna com. 104. ver.
fin. in 3. par. dir. inquiſ. Ac Primo
6 quidem † in iudicio quo uis accu-
ſatorem, aut denunciatorem, aut
exceptorem, aut Infamiam præ-
cedentem adeſſe neceſſarium eſt,
neque enim illis abſque excitari
iudicium poteſt, argum. Gen. 4.
Vox ſanguinis fratris tui clamat
ad me de terra, & cap. 18. eodem
libro. Clamor Sodomorum, &
Gomorreorum venit ad me. Luc.
16. Homo quidam habebat villi-
cum, & hic diffamatus eſt apud
illum. Clementi. ſæpe cit. §. Ve-
rum quia. hæc habentur. Verum
quia iuxta petitionis formam
pronunciatio ſequi debet pro par
te agentis, ac etiam rei, ſi quid pe
tere voluerit, eſt in ipſo litis exor-
dio petitio facienda. Victori. c. 7.
n. eo. Et quidem, cum in vnoquo-
que iudicio quattuor perſonarū
genera requirātur, Iudex, Actor,
Reus, ac Teſtes. 4. q. 1. c. 1. & q. 4.
c. 2. & ca. forus. §. in omni quoq.
negotio. de verb. ſignif. vt in præ-
fatione dictum eſt. in ſummario
quoque iudicio Actor, ſiue accu-
ſator, aut illius vices gerens denū
ciator, aut exceptor, aut infamia
debebit adeſſe; qui attamen legi-
timus, idoneuſq; ſit. ca. nihil. 2. q.
8 1. Secundo. † Actoris petitionem,
verbo ſaltem, adeſſe neceſſe eſt.
arg. Mat. 18. Videntes ſerui illius,
quæ fiebant, venerunt, & narraue
runt domino ſuo. Quam tñ peti-
tionem (ſi in ſcriptis minime por
rigatur) actuarius, ſiue tabellio
ſcriptis mandare cōtinuò debet.
dicta clem. ſępe. §. eo. Petitio fa-
cienda eſt, ſiue in ſcriptis, ſiue ver
bo; actis tamē continuò inſeren-
da. & §. 1. Sancimus, vt Iudex, cui
taliter committimus neceſſario li
bellum non exigat. Bar. ſuper exi
trau. ad reprimendum. §. & figu-
ra. Card. Zabarella. in d. clem. ſæ-
pe. §. nō ſic tamen. ver. octauo no
ta. Villag. li. 6. cap. 1. concl. 3. Me-
noch. lib. j. de arbitr. iud. q̄ſt. q. 18.
Cōſti. noſtræ Cano. Regul. S. Sal-
uatoris. ca. 13. nu. 24. ſufficit vero
petitionē verbotenus factam ip-
ſius facti narrationem continere;
licet neceſſaria omnia, q̄ de iure
requiri vidētur, minime habeat.
arg. 3. Reg. 3. de ſummario Salo-
monis iudicio; in eo namq; me-
retricis petitio ſimplicem conti-
nuit narrationē ſine aliqua pror-
9 ſus ſolemnitate. † Itaq; ſatis eſſe
uidetur, ſi petitio generaliter fiat,
ac eiuſmodi quod ex narratione,
quid ſibi actor ipſe uelit, com-
prehendi queat. argum. l. fin. C.
de

de do. except. Villagut. loc. cit.

10 Tertio † Rei citatio neceſſaria in iudicio eſt. argum. Gen. cap. 3. Adam vbi es? & cap. 4. Quid feciſti Cain? Matt. 18. Tunc vocauit illum dominus ſuus, & ait illi. Serue nequam, &c. Luc. item. 18. & vocauit eum ſcilicet villicum, & ait illi. Quid hoc audio de te? redde rationem villicationis tuæ. clem. ſæpe cit. §. citationem. habetur. Citationem vero per commiſſionem huiuſmodi intelligimus non excludi. Bartol. & Zabar. loco cit. Clar. lib. 5. § . fin. q. 31. in principio. Villagut. vbi ſupra. Menoch. lib. 1. cit. quæſt. 17.

11 † Adeoque Rei citatio, ſeu vocatio neceſſaria in vnoquoque iudicio eſt; quod niſi Reus citatus fuerit, aut citatio nulla, vel minus legitime facta extiterit; tam proceſſus formatus, quam ſententia lata contra huiuſmodi Reum ſunt ipſo iure nulla. gloſ. in l. ſi accuſatoribus, in gloſ. fin. C. de accuſa. quam communem theoricam eſſe docet Rolan. conſ. 68. numero 14. lib. 2. arg. Clem. paſtoralis. §. nos quoque.

12 † Quod etiam verum eſt, ſi Princeps ipſemet huiuſmodi proceſſum formaret, aut ſententiam ferret, neque enim de ordinaria poteſtate contra non citatum ipſe procedere poteſt. Corſet. in repert. Abb. ver. Princeps. & quoque ſi Papa. Sonci. inter conſil. Curtij ſenioris, conſilio 20. num. 4. & ſeq. cuius doctrinæ illa ratio eſt, quia vt cap. ſeq. dicemus. Rei citatio diuini iuris eſt.

13 † Licet ille contra quem proceditur ſubditus eorum ſit. clem. paſtoralis, de re iud. quam eſſe communem tradit Sonci. conſil. 87. numero 19. ver. capio ſextam. lib. 3. & conſil. 164. numero 6. in fine, lib. 2. & conſil. 266. num. 46. eod. vol. & conſil. 120. poſt num.
14 10. libro 3. addit † fateri omnes, Principem de poteſtatis plenitudine contra non citatum nequire procedere. cuius rationem, præter allatam ſuperius, illam poſſemus adducere, citationem ea de cauſſa fieri, vt reus certior factus, ſibi conſulendo, comparere, ac ſe ſe tueri poſſit; quod vnicuique de iure naturali concedendum eſſe, nemini dubitare fas eſt. contra vero ius naturale procedere, nec princeps ipſe poteſt. clem. paſtoralis cit.

15 Quarto † a partibus, ac teſtibus exactionem iuramenti de calumnia, & malitia, & quoque de veritate dicenda, requiri in vnoquoque iudicio neceſſarium eſt. d. clem. ſæpe. §. eod. Citationem vero, ac præſtationem iuramenti de calumnia, vel malitia, ſiue de veritate dicenda, ne veritas occultetur, per commiſſionem huiuſmodi intelligimus non excludi. Bartol. loc. cit. ver. item an de calumnia. quo loco illud, quod a nobis dictum eſt affirmat nedum: ſed quoque ſubdit, iuramentum iure naturali in iudicijs introductum fuiſſe tempore Moyſis. per tex. Exod. 22. num. octauo, & 11. Capite. quoque. Etſi Chriſtus. de iureiuran-
16 do. † Iuramentum in iudicijs neceſſarium eſſe docetur; nec Salua-

ua-

natorem, nec illius Apoſtolum Iacobum contrarium præcepiſſe; quinimmò & Saluator ipſe, & D. Paulus Apoſtolus ſæpius iurarunt; quemadmodum ex Euangelijs, & epiſtolis D. Pau. manifeſtum eſt. Imola quoque in dicta Clem. ſæpè, in verſic. quarto vero quæritur, de iure diuino docet exigi iuramentum etiam à teſtibus; cum ad veritatis indaginem hoc ſpectare videatur. Cæſar de Graſ-
17 ſis, deciſ. 88. num. 4. ac † teſtibus non iuratis nulla ſit adhibenda fides, cap. nuper, de teſtam. Villagut. loco cit. concluſ. 8. & 9. Menoch. vbi ſuprà quæſt. 20. num. 4. & quæſt. 26. num. 3. & 4. Teſtes autem præſente parte iurare debent, ſi neceſſitas id expoſtulet. Bart. vbi ſuprà, aliter, inquit, auferrētur à reis defenſiones, quod repugnat naturali æquitati. Huic ſententiæ Bartol. Imola quoque ſubſcribit loco cit. verbo, octauo quæro. Villagut. loco citato, concluſ. 10.

18 Quintò † exceptiones, & legitimæ appellationes quæcumque prout in ordinario iudicio fieri contingit, admittendæ neceſſario ſunt: non autem fruſtatoriæ, ac ſuperfluæ, d. Clem. ſæpè, §. 1. cit. Exceptiones, appellationes, dilatorias, & fruſtatorias repellendo, ergo à contrario ſenſu exceptiones, & appellationes legitimæ, quæ nequaquam ad iudicium protrahendum fiunt; ſed pro neceſſaria defenſione, aut pro cauenda iniuſtitia, vtique erunt admittendę, quod gloſ. ibidem videtur innuere, verbo, dilatorias, dicens, nolle Summum Pontificem exceptiones ſurreptionis, vel nullitatis contra reſcriptum intelligere, vel recuſationis contra iudicem, vel dilatoriam ſolutionis, hiſque ſimiles repellendas fore, hoc docet quoque Bartol. loco cit. verſ. item an poterit opponi. Zabar. vbi ſuprà, verſic. octauo oppono. Imola in d. Clem. verſ. gloſſa dilationes. Menoch. loco cit. lib. 1. quæſt. 19. num. 9. Villagut. vbi ſuprà, concluſ. 4. Et quidem, niſi exceptiones admitterentur legitimæ, defenſiones vtique ipſi reo neceſſariæ tollerentur, quę iure illi competunt naturali, vt ſæpius dictum eſt. Menoch. ibid. quæſt. 32. numero 1.

19 Quare † poterit iudex recuſari ſuſpectus, ſi ratio admodum probabilis illum adſit recuſandi,
20 † poterit quoque accuſatorem contra excipi, quod illegitimus ſit; contraque teſtes quod ſint mi-
21 nus idonei, † grauato quoque reo (ſi verè grauatus exiſtat) etiā ab interlocutoria, nedum à definitiua ſententia appellare licebit, iſta namque deneganda ſunt nulli, cum ad legitimas defenſiones attineant. Idcirco Summus Pontifex ſolas exceptiones dilationes, appellationeſq. fruſtatorias, quæ videlicet non admodum probabili fulciuntur ratione; verum ad iudicium tantummodo cauendum, aut protrahēdum opponi videntur (quare neque de iure naturali concedendæ ſunt) repellandas fore committit, quod & præcitati authores

thores iiſdem in locis ſentire videntur.

22 Sexto † Dilationes congruentes, ſiue deliberatoriæ induciæ reo ipſi exhibendæ ſunt, ac dies certus tam ad actoris petitioni reſpondendum, quam ad acta omnia, & munimenta, quibus in cauſa vti Reus poſt articulorum dationem voluerit, conſtituendus eſt: necnon ad neceſſarias probationes, excuſationes, ac defenſiones Reus ipſe neceſſario debet admitti, d.Clemen.§. non ſic. Non ſic tamen iudex, inquit, litem abbreuiet, quin probationes neceſſariæ, & defenſiones legitimæ admittantur, & infrà, §.& quia. Statuimus vt iudex ſic deputatus à nobis, niſi aliud de partium voluntate appareat; procedat ad dandum ſimul vtrique terminum; quem dare poſſit, & ad exhibendum omnia acta, & munimenta, quibus partes vti volunt in cauſa, poſt dationem articulorum; & diem certum, quandocumque ſibi videbitur, valeat aſſignare, &c. Docent hoc idem Bart. vbi ſuprà, verſ. item an dari debeant dilationes. Imol. loco cit. verſ. ſeptimo quæritur. Zabar. in §. & quia, per tot. Menoch. loco cit. q. 19. numero 5. & ſeq. & quæſt. 24. Villag. loco cit. concluſ. 7. Farinac. quæſt. 39. num. 3. & ſeqq. & quidem, cum iudex neque probationes, neque legitimas defenſiones, neque aliud, per quod aut impediatur, aut occultetur cognitio veritatis omittere queat; profectò & ſupra enumerata Reo ipſi concedere debet, vt & veritas probari, & Reus defendi poſſit.

23 Septimo † Depoſitiones actoris, ac teſtium Reo ſunt cum illorum nominibus tradendæ, atque publicandæ, d.Clem. ſæpè, §. cit. Et ad exhibendum omnia acta, & munimenta, quibus partes vti volunt. Quæ autem iſta ſunt acta, munimentave, niſi proceſſus ipſius copia cum actoris, teſtiumque nominibus; quibus viſis, conſideratiſq; Reus ipſe illos, illorumq; dicta impugnare queat? argum. cap. qualiter & quando, el ſecondo, de accuſat. §. debet. Bartol. in d. Extrau. ad reprimendum, §. & figura, in ver. an requiratur publicatio teſtium. Imol. loco cit. verſ. octauo quæritur. Ignatius Lopez in annot. ca. 118. pract. crim. Diaz. verſ. ex qua ſententia, latè Farinac. d. quæſt. 39. per totum, præſertim num. 15. 16. & 17. Villagut. vbi ſuprà, con-

24 cluſ. 11. † & eod. lib. 6. c. 2. concluſ. 4. pro regularibus idem affirmat; quod videlicet teſtium dicta nedum; verum & nomina quoque illis tribuenda, aperiendaq. ſunt. Quod & Panormit. docet in cap. olim, & c. qualiter, el 2. cit. de accuſat. Rodericus tomo 2. q. regular. quæſt. 16. artic. 1. Villag. vbi ſuprà, quo etiam loco Hoſtienſi contrariam opinionem tenenti reſpondet. Victor. Auer. cap. 7. num. 8. in criminalibus, & grauiſſimis regularium cauſis, & ipſe concedit. Poteſt autem opinio iſta, quam ego veriſſimam, tenendamq; puto, hac ratione pro-

probari. Cum regulares inter inuidiæ, æmulationes, rixæ, iurgiaque multa exoriri compertum ſit, atque debachari; niſi in eorum cauſſis accuſatoris, ac teſtium dicta, nominaque Reis publicarentur; malignis criminationibus, inſidijs, machinationibus, conſpirationibus, detractionibus, & vindictæ locus daretur apertiſſimus, & periculum, quod teſtibus (inquit Rodericus loco cit.) euenire ab accuſatis, inquiſitis, denunciatis, exceptisvè ſolet, longe leuius eſt audacia, quam ex ſubticendis eorum dictis, atque nominibus teſtes ipſi ſumere ſolent ad falſo, confuſe, temereque deponendum; vt quoque dicitur cap. qualiter, & quando cit. Quare in regularium tam prælatorum, quam ſubditorum cauſſis cognoſcendis, atque diiudicandis dicta nedum accuſatoris, ac teſtium: verum & eorumdem nomina Reo publicari debent; vt ipſe ab iniuria ſe, vel excipiendo, vel opponendo aliquid contra illos, liberare queat.

25 † Nominum ſuppreſſio in violatæ religionis officio fidei fauore peculiaris eſt, docet id, ac probat, cauſſamque reddit Franc. Pegna in dir. inquiſit. 3. par. comment. 124. Roderi. cit. vbi ſupra, Farinac. d. quæſt. 39. numero 87. Igitur ex ea illud officium ſupprimi non debent. Farinac. ibi. numero 16.

26 Octauo † In huiuſmodi ſummario iudicio feſtis diebus propter mortalium neceſſitatem introductis procedi poteſt. in illis vero, qui propter Dei honorem ſunt feriati, non item. d. clement. ſæpe. §. 1. Tempore etiam feriarum ob neceſſitates hominum inductarum a iure procedere valeat. A contrario ſenſu. ergo tempore feriarum propter Dei, ſanctorumq. reuerentiam inductarum ei procedere minime licebit. gloſ. ibi. ver. ob neceſſitates. Bartol. loco cit. ver. item an procedi poſſit. Imo. & Zabarel. vbi ſupra. Menoch. lib. 1. cit. quæſt. 30. Quare Iudex partibus etiam renitentibus huiuſmodi feriatis diebus ad cauſſæ cognitionem, ac terminationem procedere vtique poterit.

27 Nono, & vltimo. † Citatio partium ad ſententiam definitiuam pro totius expeditione negotij neceſſaria quoque
28 eſt. † Quam ſententiam vel ſedendo, vel ſtando, vel vt melius eidem placuerit diſpoſitus ipſe iudex, ex petitione, probatis, & actitatis (in ſcriptis tamen) pronunciare valebit. d. cl. §. ſententiam. Sententiam vero definitiuam, citatis ad id (licet non peremptorie) partibus in ſcriptis, & prout ſibi magis placuerit ſtans, vel ſedens proferat; etiam ſi ei videbitur, concluſione non facta, prout ex petitione, & probatione, & alijs actitatis in cauſſa fuerit faciendum. gloſſ. ibid. Bartol. & Imol. loco cit. Alphonſus Villagut, vbi ſupra conclu. fina. Iacobus Menochius loco cit. quæſt. 31. qui libro eodem primo, quæſt.

29 quæſtione 42. † ſententiam in huiuſmodi ſummario iudicio latam nullam fore, ſi præcipitanter, ac feſtinato ſine debita cauſſæ cognitione feratur, etiam ab Imperatore, vel Papa, docet, ac probat.

Quæ de iure diuino, ac naturali ſint in iudicijs obſeruanda. Caput XII.

SVMMARIVM.

1 *Accuſator, uel eius uices gerens præcedens iudicium in vnoquoque iudicio de iure diuino requiritur.*
2 *Citatio Rei, illiuſq; interrogatio iuris diuini eſt.*
3 *Aequalitas iudicis partium reſpectu diuino eſt iure ſeruanda.*
4 *Teſtium pluralitas de iure diuino eſt in iudicijs adhibenda.*
5 *Neminem inaudita parte condemnare iuris diuini eſt.*
6 *Inimici aut ſuſpecti iudicis recuſatio ad ius pertinet naturale.*
7 *Appellatio de iure naturali eſt.*
8 *Appellatio eſt de genere defenſionum legitimarum.*
9 *Defenſiones legitimæ iuris ſunt naturalis.*
10 *Defenſiones excommunicato negari non poſſunt.*
11 *Defenſiones & Diabolo ſunt concedendæ ſi iudicio adeſſet.*
12 *Brutis quoque defenſiones negari non debent.*
13 *Iuramentum de veritate dicenda iuris naturalis eſſe uidetur.*
14 *Teſtium ſecreta interrogatio de iure naturali eſſe uidetur.*
15 *De delicto conſtare debere ad ius naturale uidetur pertinere.*
16 *Inimicum neque accuſatorem, neque teſtem eſſe, iuris naturalis eſſe videtur.*
17 *Puerum, & ignarum pœnitus iudicandi iudicem eſſe contra ius naturale eſt.*
18 *In Regularium iudicijs, Accuſator idoneus, Teſtes legitimi, Defenſiones congruæ, & Iudex electus eſſe debent.*

NE forte affirmare quis audeat, vel etiam dubitare illa, quæ ſuperiori capite diximus in regularium cauſſis cognoſcendis, atque dijudicandis obſeruanda minime fore; me rem non incongruam iudicaui facturum, ſi omnia illa, vel ſaltem illorum maximam partem, iuris eſſe diuini, aut naturalis oſtenderem; ideoq. illa ſine iniuria, vitioque maximo in cuiuſuis perſonæ iudicio committere fas non eſſe. Itaque Diuini iuris eſt.
1 Primo † Accuſator, vel eius vices gerens, ſiue Denunciator ſit, ſiue exceptor, ſiue infamia qui accuſator, vel eius gerens vices iudicium præcedere debet. Accuſator quidem, aut Denunciator, aut Exceptor. Geneſ. 4. Vox ſanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Ecce vocem accuſatricem, ſeu denunciatricem, qua ſine ad Caini condemnationem Deus ipſe nequaquam pro-

proceſſit. Matth. 18. Pater ille familias ingratum ſeruum, auarum, ac immitem non vocauit, ſeu citauit, aut condemnauit prius, quam iuiſſent illius conſerui, ipſiuſq. auaritiam, ingratitudinem, & immiſericordiam illi narraſſent, & c. nihil, 2. q. j. dicitur. Chriſtus Iudam eſſe furem ſciebat; ſed quia non eſt accuſatus, non eſt ciectus. Io. 8. vbi ſunt, qui te accuſabant? nemo te condemnauit? nec ego te condemnabo. Infamia verò. Gen. 18. Clamor Sodomorum, & Gomorreorum venit ad me; deſcendam, & videbo, &c. Ecce iudicium præcedentem infamiam, idem Luc. 16. Antequam villicus ille vocetur à diuite, apud illum prius de bonorum illius diſſipatione diffamatus eſſe perhibetur.

2 Secundo † Citatio Rei, illiuſq. interrogatio. Gen. 3. Adamum ipſum hominem primum, volens Deus de commiſſo eſus vetiti ligni delicto condemnare, illum primo vocauit, eique dixit. Adam vbi es? & cap. 4. idem cum Caino fratricida ſeruauit, illum vocando, atque interrogando. Matt. quoque 18. cit. ſeruum illũ, qui decem millia talenta familias pijſſimus pater dimiſerat, qui deinde conſeruum ſuum ei centum denariorum debitorem in carcerem immitis coniecerat, idem pater familias iudicare volens; vocauit, dixitq; illi ſerue nequam, &c. & Luc. 16. ſimiliter citat. Villicum de bonorum ſuorum diſſipatione diffamatum diues ille vocauit, illi qui dixit, quid hoc audio de te? redde rationem uillicationis tuæ.

3 Tertio † Æqualitas iudicis partium reſpectu, ita ut neque uni, neque alteri deferat parti. Deuter. 1. Non accipietis cuiuſquam perſonam, quia Dei iudicium eſt. Pſal. 81. Vſquequo iudicatis iniquitatem, & facies peccatorum ſumitis? Iacob. 2. Si autem perſonas accipitis peccatum operamini, redarguti à lege, quaſi tranſgreſſores.

4 Quarto † Teſtium pluralitas, adeo quod ſola unius accuſatione, ſiue denunciatione, ſiue teſtificatione condemnari nemo poſſit. Deut. 17. & 19. In ore duorum, uel trium teſtium peribit, qui interficitur. Nemo occidatur uno contra ſe dicente teſtimonium, quæ ſententia in nouo teſtamento cõfirmata eſt à Chriſto. Matt. 18. dicente. In ore duorum, uel trium teſtium ſtet omne uerbum, & à D. Paul. 2. Cor. 13. immò præcepta. 1. Tim. 5. Aduerſus presbyterum noli accuſationem recipere, niſi ſub duob. aut trib. teſtibus. Hinc elicitur, quod teſtis unicus non probat, l. iuſiurandi, C. de teſt. Cæſar de Graſſis deciſ. 76. num. 7. Farinac. quæſt. 63. num. 1. & ſeqq.

5 Quinto † Neminem inaudita parte condemnare. Eccl. 11. Antequam interroges, ne uituperes quemquam; & cum interrogaueris corripe iuſtæ. Lucæ 16. Redde rationem uillicationis tuæ, hoc & ijſdem auctoritatibus, quæ cum de citatione ſermonem habuimus; fuerunt à

nobis

nobis adductæ, comprobatur. Veruntamen Reum citare minimè ſufficit: ſed illum audire quoque neceſſarium eſt.

Iuris verò naturalis ea ſunt.

6 Primo † Inimici, ſuſpectique iudicis recuſatio, cap. quod ſuſpecti, 3. quæſt. 5. cap. ſecundo requiris, in fin. de appell. l. apertiſſimi, C. de iudicijs. Couarr. lib. practicarum quæſtionum, capit. 26. in principio.

7 Secundo † Appellatio. Abb. in rubr. de appellat. Silu. & Armil. verbo, appellatio, num. 2. & 12. Gregor. Sayrus in claui regia, lib. 12. cap. 17. num. 31. & 38. Vi-
8 ctor. Auerſa, cap. 7. numero 9. † eſt enim de genere defenſionum legitimarum. Dom. Sot. lib. 5. de iuſtit. & iure, quæſt. 6. artic. 3. Nauar. conſil. 5. de appellat. num. 6. Sayrus loco cit. numero 31. niſi enim de iure naturali eſſet, D. Paulus minimè appellaſſet. Acto. 25.

9 Tertio † Defenſiones legitimæ, cap. paſtoralis, de ſentent. & re iudic. in clem. l. vt vim, ff. de iuſtit. & iure. Farinac. quæſt. 39. nu. 1. & 18.

10 † Quæ neque excommunicato negari debent, cap. cum inter, de except. Farinac. loco cit. n. 49.

11 † Neque Diabolo ſi adeſſet in iudicio, peteretq. Speculat. 3. parte, tit. de inquiſit. c. vltimo. Abb. cap. cum contingat, num. 27. de foro compet. Farinac. vbi ſupra, num. 50.

12 † Neque Brutis. Marſil. conſil. 8. num. 27. Roland. conſi. item 8. num. 66. & ſeq. vol. 3. Ambroſinus in proceſſu informatiuo, lib. 3. cap. 1. num. 9.

13 Quartò † Iuramentum de veritate dicenda, quod partibus ipſis, maximè teſtibus deferri ſolet. Bartol. ſupra extrauag. ad reprimendum, §. & figura, verſic. item an de calumnia, per text. Exo. 22. num. 8. & 11. confirmat Imola, in clem. ſæpè, de verb. ſign. verb. quarto quæritur.

14 Quinto † Teſtium ſecreta interrogatio, vel diuini, vel ſaltem naturalis iuris eſt, à Daniele primo forſan introducta, quando ſenes, qui Suſannam innocentem damnauerant, ſeorſum examinauit, ſiue interrogauit. Daniel. 13. docet id gloſ. in l. ſi quando, C. de teſtibus, & Bartol. vbi ſupra, verſ. an requiratur publicatio teſtium, refert, ac probat Villag. lib. 6. pract. crim. can. cap. 1. concl. 11.

15 Sexto † illud etiam quod aiunt in criminibus facti permanentis, De ipſo delicto conſtare debere iuris naturalis eſſe videtur, arg. Ioſ. 7. quo loco dicitur, quod Ioſue Dux, licet Achan furtum commiſſum confeſſus fuiſſet: attamen lictores miſit, qui res furatas requirerent, inuenirent, atque in publico deferrent iudicio. quaſi Rei confeſſio ad illum condemnandum ſatis minime fuiſſet, abſque eo, quod de furto commiſſo re vera conſtaret.

16 Septimo quod † Inimicus capitalis neque ad accuſandum, niſi ſuam, aut ſuorum iniuriam proſequatur; neque ad vllo in caſu teſtificandum admittatur.

docet

docet id Martinus del Rio. tomo 3. diſquiſitionum magicarum. li. 5. ſectio. 6.

17 Octauo quod † Puer, aut qui nullam habet iudicandi peritiam iudex conſtituatur naturali iuri vtique repugnare videtur. Nauar. in cap. ſi quando, de reſcript. except. 7. num. 3. ex Perſio Poeta dicente.

Publica lex hominum, naturaq. continet hoc fas.
Vt teneat vetitos inſcitia debilis actus.

Quibus ita conſtitutis, ac ſe habentibus, quis poterit dubitare in regularium quoque perſonarum iudicijs hæc obſeruanda fore? Nauar. conſil. 1. in fine, de re iudic. & conſil. 5. n. 10. ſimiliter, in ſi. de appell.

18 † In quibus etiam iudicijs, quemadmodum in alijs quibuſcumque accuſator idoneus teſtes legitimi, defenſiones congruæ, ac iudex electus eſſe debent, 4. quæſt. 4. cap. primo. alioquin iudicium ne dixeris, at latrocinium, vel aſſaſſinium potius appellaueris.

Ius commune an, & quomodo in Regularium cauſſis obſeruandum ſit.
Caput Tertiumdecimum.

SVMMARIVM.

1 *Ius diuinum, & naturale in regularium iudicijs obſernandum eſt.*
2 *Ius humanum. ſ. Canonicum in huiuſmodi iudicijs obſeruandum eſt.*
3 *Ius commune remotis apicibus, ac rimulis in regular. iudicijs obſeruari debet.*
4 *Monachorum nomine religioſi quique veniunt in iure canonico.*
5 *Monachorum nomine veniunt Canonici Regulares, etiã in odioſis.*
6 *Canonici Regulares Monachis æquiparantur.*
7 *Canonum obſeruatio in iudicijs fauorabilis eſt.*
8 *Inſtituta regularia pro iure gentiũ ipſis regularibus ſunt.*
9 *In regularium iudicijs quando ius commune ommitti poſſit,*
10 *In regularium conſtitutionibus, regulis, & ſtatutis modus illos iudicandi paſſim non eſt, aut eſt diminutus.*
11 *Delicta regularium talia iudicanda ſunt, taliterque punienda; qualia & qualiter in eorum inſtitutis præſcribitur.*
12 *Priuilegia regularium quid ſibi velint, cum in eis habetur, quod nõ ſecundum iura; ſed iuxta cõſtitutiones contra illos procedatur.*
13 *Conſtitutiones regularium in quib. iuri communi præferantur.*
14 *Illuſtriſſimi Protectores, illorumq; Auditores indices appellationis regularium ipſos regulares iuxta eorum inſtituta iudicare debent.*
15 *Protectores regularium quare ita nuncupentur.*

Diuinum ius, naturaleque in regularium iudicijs fore obſeruãdum, ſanæ mentis qui ſit, nemo ibit inficias.

D At

At vero ſacrorum canonum ignarus dubitare poſſet, an ius quoque humanum in talibus obſeruandum ſit. Cui dubitationi ſatisfacientes affirmatiue reſpondemus.

2 † Iuxta ſacrorum canonum decreta regulares ipſos fore iudicandos. Etenim cap.1.de conſtitut. ad canonum obſeruantiam in iudicando omnes obligantur, ipſis regularibus minime exceptis. Confirmat id Concil. Triden. ſeſſ. 25.cap.18.de refor.cap.ſi Romanorum, 19. diſtinct. & cap. ſi quis omnem,1.q.7.Neq.in cap.qualiter, & quando, el ſecondo, de accuſat.docemur contrarium: ſed in regularium iudicijs non ita exactæ quemadmodum in aliorum iudicijs procedendum eſſe ibi permittitur,glo.c. moniales,de purg. can. Abb. in c.ea quæ,de ſtatu monachor.

3 Quare † ius commune in regularium perſonarum iudicijs peragendis (apicibus, & rimulis poſthabitis, ſi placet) obſeruandum eſt. Docet id quoque Comp. priuil. ver. appellare. in annot. Capucini. §.2. his verbis. Non eximuntur regularium ſuperiores a iure communi, nec ab eis, quæ ſunt de ſubſtantia, & eſſentia iuris: vt ſunt teſtes idonei, legitimæ probationes, exceptiones, ac legitimæ defenſiones: quia ſine ipſis iudicium eſſet iniquum, vbi audiretur impugnatio, & non defenſio. Victorin. etiam Auerſa. in modo procedendi. in cauſ. regular. cap.3. numero 4. inquit. Leges ſunt nobis ſacri Canones, cap.1. de conſtit. & cap. ea quæ, de ſtatu monach. Neq. dicendum eſt nomine Monachorum ſolos fore Monachos intelligendos.

4 Etenim † in conſtitutionibus Pontificijs Monachorum nomine veniunt religioſi quiquæ. Abb. cap. ex parte, de poſtulat. eoque magis cum ſimus in fauorabilibus, per cap. odia, de regulis iuris,
5 in 6. Imo † quandoque in odioſis monachorum nomine intelliguntur canonici regulares, vt in cap. ex parte. cit.

6 † Regulares enim canonici Monachis æquiparantur. glo. ibid. ver. item iudicium. licet id non ita ſimpliciter in odioſis auderem affirmare. at verò in fauorabilib. ſemper. niſi tex. expreſſe contrarium dixerit.

7 † Canonum autem obſeruatio in regularium iudicijs fauorabilis eſſe videtur tum ipſi iuſtitiæ pro facti veritate rite inueſtiganda; tum ipſis regularibus pro legitimis defenſionibus faciendis.

Quare in omnium, & quorumcumque regularium cauſſis iudicandis canones ſacri obſeruandi ſunt. Hoc ſenſiſſe videtur Nauar. vir eruditiſſimus, & com.2.de regularibus,numero 61. & 62.& comm.3. cod.rit.numero 50.& ſequen.multo quæ magis in conſilijs; & conſil.9.de conſtitut. & conſil.4.& 5.de appel. tomo 1. & conſil.3.4. & 8. de accuſat.tomo 2. alijsque plurimis, in quibus pro perſonis conſulit regularibus ex iuris communis præ-

ſcri-

Digitized by Google

ſcripto. quod, niſi in eorum iudicijs ius commune obſeruandum fore iudicaret, minime præſtaret. Villagut. quoque libro 6. cit. cap. 2. per totum, hanc eamdem tuetur, confirmatque ſententiam. Gregor. Sayr. etiam loco cit. cap. 17. numero 57. Deſumi quoque validiſſimum argumentum poteſt ad idem probandum ex Concil. Triden. cit. ſeſſione 25. cap. 8. quo loco præcipit regularium ſuperiores in ſuæ congregationis monaſterijs viſitandis illa obſeruare debere, quæ in ſacris canonibus, & in eodem concilio decreta ſunt.

8 † Inſtituta vero regularia, regula videlicet, atque conſtitutiones religioſorum pro iure gentium illis habendæ ſunt, vt recte Victorin. cit. dicto capite 7. numero 4. hiſce verbis notat. Nobis autem pro iure gentium habenda ſunt inſtituta regularia, ſiquidem omnibus Monachis, vel regularibus communia ſunt.

Itaque mihi dicendum videtur.
9 † In iudicando perſonas regulares, iuribus ommiſſis iuxta eorum inſtituta procedi poſſe, immo debere in ijs, quæ in regula, conſtitutionibusve reperiuntur. at vero illa, quæ in huiuſmodi reperire non. eſt, a iure communi mutuanda fore, nemo dubitare poteſt.

10 † Certe in Dom. Patris noſtri Auguſtini regula, & in Conſtitutionibus noſtris Canonic. Regularium Sancti Saluatoris tum delicta plurima notantur; tum pœnæ ijs, qui talia committere non verentur infligendæ ponuntur. Sed quomodo in huiuſcemodi criminibus, delictisve inueſtigandis, pęnisque iuridice infligendis procedendum ſit, nihil pœnitus inuenitur. pręterquam Actoris, ac Rei nomina, crimenque ſcriptis fore mandanda, Reumque citandum; qui ſi delictum fuerit confeſſus, mitiore; ſin autem de illo conuictus exſtiterit, grauiore pœna mulctetur. & ſi accuſator, aut denunciator in probatione defecerint, talionis pœna plectantur. capite decimotertio numero vigeſimoquarto, & ſeq. Quare pro delicti habenda veritate, pro legitimis Rei defenſionibus, pro cauſſæ determinatione rite obeunda, vtique a iure communi, nequaquam a proprio cuiuſque cerebro, petendus erit procedendi modus.

Illud attamen inuiolabiliter
11 obſeruandum eſt. † delicta ipſa talia eſſe iudicanda, taliterque punienda; qualia, & qualiter in cuiuſuis congregationis, ordinis vè regula, conſtitutionibusque præſcribitur; quamuis de iure communi fortaſſis, & delicta grauiora iudicentur, & pęna illis maior adhibeatur.

12 † Hoc enim ſibi volunt regularium priuilegia, cum in illis a ſummis Pontificibus indulgetur, ſiue conceditur, vt nequaquam ſecundum iura: ſed iuxta eorum conſuetudines approbatas, & generalia ſtatuta facta, & ſen-

D 2 da

Digitized by Google

da regulares ipſi corrigantur, & puniantur. vt habetur in compēd. priuil. ver. correctio fratrum. nu. 6. & 8.

13 † Iuri etenim communi regula, conſtitutioneſque regularium prȩponūtur in illis, quæ in eiſdem habentur: in illis autem quæ in huiuſmodi minime reperiuntur, ius commune in eorum iudicijs peragendis obſeruandum eſt.

14 † Quo etiam modo iudicandi, corrigendi, atque puniendi ſunt ipſi Regulares ab eorum appellationis iudicibus Illuſtriſſ. Card. Protectoribus, illorumq; Auditoribus; Nulla etenim aſſignari ratio poteſt, cur iſti regularium priuilegia obſeruare minime teneantur in eorum iudicijs pertractandis iuxta eorum inſtituta in illis, quæ in ipſis habentur. cum potius ijdem regulares ſub eorum protectione degentes contra quoſcumque illorum priuilegia volentes fringere, tueri, protegereque debe-

15 rent. † hac enim de cauſſa regularium protectores illos appallari nemo non videt.

De Iudicis Recuſatione. Caput Quartumdecimum.

SVMMARIVM.

1 *Recuſatio iudicis incompetentis, et iniqui de iure naturali eſt.*
2 *Maxime in cauſſis criminalibus.*
3 *Declinatio iudicis dupliciter fit, ipſius recuſatione, & ab eodem appellatione.*
4 *Iudicum ſuſpectorum iudicium declinare naturale cuique eſt.*
5 *Iudicis recuſatio ad legitimas pertinet defenſiones.*
6 *Iudex facilius, quā teſtis recuſatur.*
7 *Reo quomodo, & quando licitum ſit iudicem recuſare.*
8 *Etian poſt cauſſæ ipſius initium.*
9 *Et in quacumq; litis parte.*
10 *Quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio.*
11 *Recuſari poteſt iudex delegatus, et ordinarius.*
12 *Et Inquiſitor in crimine violatæ religionis.*
13 *Legatus de latere recuſari poteſt.*
14 *Concilium quoq; prouinciale.*
15 *Senatus quoq; recuſari poteſt, & Collegium doctorum.*
16 *In manifeſtis, notorijs ve criminibus iudex recuſari vt poſſit.*
17 *Recuſatur Iudex ſuſpectus, & inimicus.*
18 *Lites abſq. ſuſpicione procedere debent.*
19 *Modica cauſa iudicem repellit.*
20 *Inimicitia capitalis, et grauis cauſſa potiſſima iudicē recuſandi eſt, etiam in cauſſa fidei, ipſum inquiſitorem.*
21 *In alijs criminib. inimicitię quoq. non capitales, aut graues.*
22 *Inimicus qui dicatur, vt recuſari queat.*
23 *Inimicitiæ a iudicando accuſando, ac teſtimonium ferēdo repellunt.*
24 *Etiam poſt reconciliationem.*
25 *Etiam in criminibus exceptis.*
26 *Crimina excepta quæ ſint.*
27 *Recuſatur iudex infamis, & crimi-noſus.*
28 *Qui iudex eſſe nequit, omnis recuſari poteſt.*

Re-

29 *Recuſatur iudex, qui ordinem iuris non ſeruat.*
30 *Alteri parti nimium fauens.*
31 *Parti nimis, familiaris, et amicus.*
32 *Qui non habet iudicandi peritiam.*
33 *Qui modum excedit in exequendo.*
34 *Qui in alia cauſſa fuit recuſatus, vel à quo alias fuit appellatum.*
35 *Niſi crimen ſit manifeſtum.*
36 *Recuſatur item iudex, Qui ſimilem habet cauſſam.*
37 *Qui commenſalem habet aduerſæ partis aduocatum.*
38 *Qui aduerſarij ſuffraganeus eſt, vel de terra ipſius.*
39 *Si accuſator, vel teſtis de illius domo producitur.*
40 *Qui eſt officialis alicuius, qui aduerſario ſit familiaris.*
41 *Regulares ſibi ſuſpectum iudicem recuſare queunt.*
42 *Regularium recuſatio, & appellatio a correctione quare non admittatur.*
43 *Si in correctione excedatur, recuſare, & appellare poſſunt ipſi regulares.*
44 *Et in cauſſis grauibus, atq. in criminibus occultis.*
45 *Iudex quomodo recuſetur de iure canonico.*
46 *Quomodo recuſetur de iure ciuili.*
47 *Si cauſa recuſationis dubia ſit, quid agendum.*
48 *Si probata fuerit, quid faciendũ ſit.*
49 *Non probata recuſationis cauſſa captum iudicium proſequitur iudex.*
50 *Reo dãdus eſt iudex de illius cõſẽſu.*
51 *Rei fauorabiliores sũt, quã actores.*
52 *Iudex recuſatus in cauſa procedere nequit.*
53 *Iudex poſt iuſtam appellationem procedere amplius in cauſa non poteſt.*

IVdices, atq; magiſtros præcipit Deus fore conſtituendos, qui iuſto iudicio debeant iudicare, nec in alteram partem eis declinare fas ſit. Deuter. 16. quod ſi perſonas accipientes, alia ve cauſſa moti ad dexteram ſiue, ſiue ad ſiniſtram in iudicijs declinare præſumpſerint; prӕterquam quod peccatum operabuntur a lege redarguti, quaſi tranſgreſſores illius. Iacob. 2.

1 † Ab eorum quoque iniquis iudicijs declinare ipſamet natura, iuſque docet. capit. quod ſuſpecti. 3. quæſt. 5. cap. ſecundo requiris. de appell. l. apertiſſimi. C. de iudicijs. Couar. li. pract. quæſt. cap. 26. in principio.

2 † Quod maxime in criminalibus fieri poſſe docet gloſ. in cap. qualiter, & quando el ſecondo de accuſat. ver. ad inquirendum. non longe poſt initium. quam affirmat eſſe communem Card. Alex. in capit. de accuſat. colum. 41. ver. venio ad ſeptimum. 2. queſt. 8. Maria. in d. cap. qualiter. num. 78. Iul. Clar. lib. 5. §. fin. quæſt. 43. Menoch. lib. 2. de arbitr. iud. q. Centur. 2. caſu. 152.

3 † Huiuſmodi autem declinatio duobus modis fieri poteſt. aut iudicem recuſando, aut ad ſuperiorem ab ipſo appellatione mediante prouocando.

At vero cum in regularium ẽt cauſſis euenire poſſit, vt eorum iudices a debita iuſtitia deflectant;

illa maxime, quæ ſuperioribus tradita capitibus ſunt, minime obſeruando. idcirco, vt perfecta 7 de iudice regularium habeatur notitia, de iudicis quoque recuſatione, ac de appellatione ab ipſo facienda inſtituendus eſt ſermo. hæc materia in modo proceſſum continuandi tractanda fuiſſet: eam attamen hoc loco tractare viſum eſt; vt ſimul ea, quæ ad iudicem ipſum ſpectare videntur, pertractarentur; ex eo 8 namque iuſtior efficitur ipſe iudex; ſi norit, propter non recte ab eo adminiſtratam iuſtitiam ab illius iudicio declinari poſſe. primo autem de iudicis recuſatione verba faciam, cum & ante iudicium (ſi iuſta ſit cauſſa) iudex 9 recuſari queat. poſtea de appellatione, quæ non niſi propter grauamen in cauſſa iam cæpta factum intermitti, aut poſt cauſſæ concluſionem admitti debet, aut poteſt.

4 Itaque † naturale profecto eſt ſuſpectorum iudicium inſidias declinare, eorumque iudicium ſemper velle refugere. cap. cum 11

5 inter. de except. §. 1. & † ad legitimas defenſiones iudicis recuſatio ſpectat. cap. eod. quæ legitimæ defenſiones cuique iure competunt naturali; vt ſuperius cap. 12. numero nono habitum eſt.

6 Idcirco † iudicem facilius recuſari poſſe, quam teſtem docet gloſ. in cap. quicumque el 3. 11. quæſt. 3. cap. accuſatores. ſimiliter 12 el 3. 3. quæſt. 5. cap. inſinuante. de offic. deleg. verbo familiarem. & cap. cum R. eod. ti. Menoch. vbi ſupra, num. 6.

7 Quare † licitum erit Reo, qui ſuſpectum iudicem habet, antequam ipſa lis inchoetur illum recuſare. cap. quod ſuſpecti cit. §. & re vera. quod verum eſt, ſi cauſſa ſuſpitionis, ideoque recuſationis præceſſit iudicium, ac nota ſit recuſanti. probat Villagut. libro 1. pract. crimin. cano. tit. de accuſat. concl. 16.

8 At vero † ſi poſt cauſſæ initium, ante illius attamen concluſionem fuerit orta; poterit quoque Reus tunc iudicem recuſare. c. inſinuante cit. de offi. deleg. gloſ. in cap. ſciſcitatus, de reſcrip. verbo infamem.

9 † Vel etiam ſi ante cauſſæ initium orta quidem fuerit, ſed poſtea ad recuſantis notitiam peruenerit, in quacumque litis parte proponi poterit recuſatio. probat Couar. loco cit. cap. 26. n.

10 2. Etenim. † quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio. ff. de inter. actio. l. de ætate, §. ex cauſſa.

11 Et nedum † recuſari poteſt iudex delegatus. cap. poſtremo de appell. verum & ordinarius, cap. placuit. 2. quæſt. 6. cap. ſi quis el ſecondo, de foro compe. & capit. adhæc, de appell. l. nemo, C. de iuriſd. om. iud. gloſ. in cap. quod ſuſpecti cit. 3. q. 5. Hoſtien. tit. de recuſa. §. quis recuſetur. Fra. Pegna in dir. inquiſi. 3. par. com. 30. ver. tametſi vero.

12 Etiam † in crimine violatæ religionis ipſe inquiſitor. directo. inquiſi. 3. par. de recuſationo inqui-

quiſitoris.& Pegna loc. cit. ver. cæterum. ex Bernar. Locato, ac Tabie.

13 Recuſari quoq; poteſt legatus de latere; ſi cauſſa iuſta illum adſit recuſandi.

14 Imo † & Concilium Prouinciale. probat Nauar. multis auctoritatibus conſil. 3. de appell. modeſte attamen, ac reuerenter. idem, & Menoch. lib. 2. ci. centur. 5. caſu 458. qui numero 16. ibid. extendit, quando caput ſolumodo concilij prouincialis ſuſpectum eſt. multiſq. probat.

15 † Et quoque Senatus poterit recuſari. Menoch. loc. cit. num. 11. atque etiam Collegium doctorum. idem eodem loco. num. 12. quæ veriſſima ſunt, quando conſtat de iuſta recuſationis cauſſa.

16 † Nihilq; officiunt crimina, licet notoria ſint, quando ſuſpectus eſt iudex, ne recuſari queat, & quin ammotus in integrum reſtituatur. cap. quod ſuſpecti cit. iuncta glo. quæ iudicem in notorijs quoque recuſari poſſe tenet. cap. fin. 3. q. 5 ver. & ſi manifeſta. Cauſſæ vero, ex quibus iudex recuſari poteſt, plurimæ ſunt. de quibus tractant Specula. tit. de recuſat. Lanfranc. in capit. quoniam contra. de probat. ver. recuſationes. Præpoſi. in cap. poſtremo de appel. Io. Ferrarius in tract. de recuſat. Hoſtienſ. in ſumm. eod. tit. §. quæ ſunt iuſtæ cauſſæ. Io. Andre. & Panor. in cap. cum ſpeciali. de appell. multas quoq. adducit Nauar. in cap. ſi quando de reſcript. cau. 10. nullit. & alij multi.

17 Primo itaque † Recuſatur iudex ſuſpectus, & inimicus. cap. quod ſuſpecti. cit. 3. q. 5. capit. ſciſcitatus. de reſcrip. cap. ſuſpicionis, de off. deleg. cap. cum ſpeciali. de appell. cap. cum oporteat. de accuſa. iuncta gloſ. ibi verbo inimicus. l. apertiſſimi. C. de iudicijs. cit. Couar. lib. pract. quæſt. ca. 26. in principio. Specul. loc. cit. §. cauſſa. Nauar. vbi ſupra numero 2.

18 † Lites enim ſine ſuſpicione procedere debent. cap. quod ſuſpecti. & l. apertiſſimi citatis.

19 Ideoq; † modica cauſſa iudicem ipſum repellit. cap. accedens el primo vt lit. non conteſ. §. cum igitur. cap. cauſſam. de off. deleg. glo. in capit. accedens el ſecondo vt lit. non conteſt. cit. ver. nimis fauens. & capite cum R. cit. de offic. delegat. ver. cum ſint eius ſocij.

20 † Et vero. Cum inimicitia capitalis eſt, vel ſaltem grauis: Inquiſitor quoq. in fidei cauſſa recuſari poteſt. probat Pegna loc. cit. ver. iam non queuis inimicitia. ex Specul. Ioan. Andrea. Abb. & Felin.

21 † In alijs cauſſis, & criminibus etiam propter inimicitiam non capitalem, aut non ita grauem recuſari iudex ipſe poteſt glo. cap. quicumque el terzio 11. quæſt. 3. cap. cum oporteat. cit. ver. eod. & cap. accedens el ſecondo cit. vt lit. non conte. ver. eo.

Quid enim gratius, & amabilius dare quis inimico poteſt, quam ſi ei ad iudicandum, & pu-

puniendum, quem lædere cupit,
22 ſeipſum commiſerit? Inimicus
autem ex Franc. Pegna cit. comm.
116. in 3. par. dir. inquiſ. & Fari-
nac. queſt. 49. numero 1. & ſequen
tibus. dicitur Primo. qui occidit
conſanguineum alicuius. Se-
cundo qui conatus eſt occidere
aliquem. Tertio Qui minatus
eſt occidere aliquem. Quarto
Qui alicui parauit inſidias. Quin
to Qui aliquem accuſauit in cauſ-
ſa capitali. Sexto Qui depoſuit
contra aliquem, aut depone-
re voluit, in cauſſa capitali. Se-
ptimo Qui detinuit aliquem in
vinculis. Octauo Qui iniurias
graues in aliquem protulit. No-
no Qui adulterium cum alicu-
ius vxore commiſit, viro ipſo re-
clamante. idem dicas de ſorore,
matre, filiaque. Decimo Qui
mouit quæſtionem de ſtatu, vel
bonis, vel magna pecuniarum
quantitate. idem de illo, qui ali-
quem talibus ſpoliauit. Vndeci-
mo Qui offendit aliquem in per-
ſona, vel rebus. Duodecimo Qui
vulnerauit aliquem, maxime in
facie. Tertiodecimo Deſcenden-
tes ab inimico capitali. Quar-
todecimo Qui commoratur, &
admodum familiariter conuer-
ſatur cum inimicis. Quintode-
cimo Qui contraxit amicitiam
cum inimicis. Sextodecimo Guel-
fi cum Gibellinis, conſideratis
loco, tempore, perſonis, & alijs
conſiderandis. Decimoſeptimo
Iudex poſt ſententiam contra la-
tam. Ex hiſce adductis, aliæ tam
graues, quam minus graues elici
queunt.

23 † Hæ autem inimicitiæ graues,
& capitales nedum a iudicando:
verum, & ab accuſando, & a te-
ſtimonio ferendo quemquam re-
pellunt; etiam ſi illius contractæ
ſint culpa, qui iudicatur, vel accu-
ſatur, vel contra quem teſtimo-
nium perhibetur.
24 Etiam. † Si reconciliati ſint; ſiue
Iudex, accuſator, vel teſtis affir-
ment ſe fuiſſe reconciliatos.
Pegna, & Farinac. loco cit. Vil-
lag. lib. 1. vbi ſupra, cap. 2. concl. 2.
25 Et † nedum repellunt in crimi-
nibus ordinarijs; ſed quoque in
criminibus exceptis, qualia ſunt
26 † Hæreſis, Læſæ maieſtatis, Per-
duellionis, Sacrilegij, Simoniæ,
Fraudatæ pecuniæ publicæ; vel
annonæ, Dilapidationis bonorũ
eccleſiæ, Sodomiæ, & huiuſmo-
di; de quibus gloſ. in rubr. 6. q. 1.
& Villag. loc. cit. direct. inquiſit.
3. par. quæſt. 67. Fr. Pegna, & Fa-
rinac. vbi ſupra.
27 Secundo † recuſatur iudex
Infamis, Criminoſus, Perpetuo
Furioſus, Impubes, Amotus
ab officio, Fœmina, Seruus, Ex-
communicatus, Dominus aduer-
ſarij, illiuſque conſanguineus vel
affinis. Armilla. ver. iudex. num.
1. & nos ſuperius cap. 7. fere per
totum.
28 † Qui etenim iudex eſſe minime
poteſt; illum quoque recuſari poſ-
ſe omnibus in confeſſo eſt.
29 Tertio † recuſatur iudex, qui
ordinem iuris nequaquam ſer-
uando Reum ipſum grauare
veritus non eſt. aut iuris defen
ſiones illi negando, aut exce-
ptiones non admittendo, aut
ali-

aliquid illi neceſſarium minime concedendo, & quoque in crimine violatæ religionis. Direct. inquiſit. vbi ſupra de recuſatione inquiſitoris, & ibi Pegna. com. 30. ver. poſtremo, arg. cap. conſequente, de reſtitutione ſpoliat.

30 Quarto recuſatur iudex † alteri parti nimium fauens. capite accedens, el ſecondo, vt lit. non conteſt. Nauar. in cap. ſi quando, de reſcript. cit. cauſſa 10. nullitat. numero 5. Etenim contra ius diuinum operatur. Deut. 1. Non accipietis cuiuſquam perſonam, quia Dei iudicium eſt. & Iaco. 2. ac humanum, cap. in iudicijs, de reg. iur. lib. 6.

31 Quinto † Parti, ſiue aduerſario nimium familiaris, & amicus, cap. ad hæc, de reſcript. & cap. cum R. de offic. deleg. argum. cap. accuſatores, el tertio, 3. q. 5. Nauar. loc. cit. num. 3. ex Io. Andr. & Domin. Peruſ. ante, vel poſt litis conteſtationem, ante cauſſæ concluſionem, cap. inſinuante, de off. deleg.

32 Sexto † Qui non habet iuris peritiam, argum. cap. ex litteris, de conſanguin. & affinit. cap. 1. de pœnit. diſtinc. 6. ver. iudiciaria poteſtas, gloſ. capitulo ſciſcitatus, de reſcript. verb. impedimento, l. ad probandum, ff. de offic. prætor. & de re iudic. Specul. tit. de iudic. deleg. §. excipi poteſt. Tabien. verb. iudex, in principio. Sil. ver. eod. quæſt. 2. numero 2. Victori. cap. 3. numero 6. & cap. 26. numero 4. quod in eccleſiaſticis maxime cauſſis obſeruandum fore aduertit gloſ. in cap. cum nobis, de elec. & nos ſuperius capite 5. per totum.

33 Septimo † Qui modum excedit in exequendo. capite ſuper quæſtionum, §. 2. de off. deleg. Stephanus in lib. de recuſat. n. 73. Nauar. loc. cit. num. 6.

34 † Octauo recuſatur iudex a quo in alia cauſſa fuit appellatum, vel qui fuit alias recuſatus, ab eo qui appellauit, aut recuſauit, cap. ad hæc, el primo, & cap. propoſuit, de appellat. glo. c. accuſatores, el terzo, 3. quæſt. 5. cit. Nauar. vbi ſupra, numero 7. argum. capite conſequente, de reſtitut. ſpoliat. iuncta gloſ. ver. volueris.

35 † niſi crimen fuerit manifeſtum, in quo excuſatio conueniens afferri nequeat, aut ſuſpicionis iuſta cauſſa; propter quam iudex recuſari queat. cap. propoſuit, de appellat. Pegna in dir. inquiſit. 3. par. com. 31. ver. ſi autem inquiſitor.

36 Nono † ſimilem cauſſam habens. capite cauſſam. el ſecondo, de iudicijs, iuncta gloſ. parti etenim nimium fauorabilis eſſet.

37 Decimo † Qui commenſalem habet aduerſæ partis aduocatum, cap. ex inſinuatione, de appellat. gloſſ. cap. accuſatores, el terzo, 3. quæſt. 5. cit.

38 Vndecimo † Qui aduerſarij ſuffraganeus eſt, vel deterra ipſius, cum partes extra patriam, vel altera ſaltem ſit. capite accedens, el ſecondo vt lit. non conteſt. iuncta gloſ. ibi. & cap. accuſatores proxime cit.

Nauar.

Nauar. in cap. ſi quando, cau. 10. nulli t. cit. num. 4.

39 Duodecimo ſi accuſator, vel teſtis de illius domo producitur, cap. contra ſitum, 4. quæſt. 4. cap. cauſſam, de offic. deleg. l. qui iuriſdictioni, ff. de iuriſdict. omnium iudic.

40 Tertiodecimo. † Qui eſt officialis alicuius, qui aduerſario familiaris exiſtat, cap. inſinuante, de off. deleg. imo tota familia propter dominum recuſatur, C. ſi qua cumque præd. pote. l. vnica. gloſ. c. inſinuante ci. & c. cum R. eod. tit. ff. de off. deleg.

Si iudex propalauerit votum ſuum ad fauorem partis aduerſæ, vel minatus fuerit recuſantem. Cæſar de Graſ. deciſ. 93. num. 5. & 9. Iuſtæ quoque erunt cauſſæ, quando propoſitæ fuerint, ac illis non examinatis iudex ad vlteriora procedet. Idem ibidem numero 7. & acta ipſa nulla redduntur, ibi. num. 9. etiam quod cauſa eſſet commiſſa appellatione remota. ibi. num. 11.

41 † Regulares quoque iudicem ſibi ſuſpectum, cum hoc de iure ſit naturali, & ad legitimas pertineat defenſiones, quemadmodum initio capitis iſtius dictum eſt, recuſare poſſunt. docet id Victori. vbi ſupra. cap. 26. numero 4.

Neque obſtat cap. cum ſpeciali, §. porrò, in fine, de appell. quo loci regulares a iudicis recuſatione arceri videntur, & cap. ad noſtram; & reprehenſibilis, §. vlt. eod. titulo, quibus in locis regulares ipſi ab appellatione reijciuntur, quæ recuſationis iudicis aſſinis eſſe videtur. illi namque textus intelligendi ſunt, quando regulares a ſuis ſuperioribus iuxta regularia inſtituta corriguntur. quod ex verbis cap. ad noſtram, & cum ſpeciali citatis, habetur expreſſe, iuncta gloſ. in d. cap. ad noſtram. verbo minus, & nos ſuperius docuimus cap. 10. num. 9. 10. 11. & 12. cum duobus ſeqq.

42 Etenim † ideo non admittitur appellatio, aut recuſatio a correctione; quia fit ad pœnitentiam, & extra forum iudicij, gloſ. in d. cap. ad noſtram, ex cap. cum beatus, 45. diſt. & cap. ſi homo, 27. q. 1. At vero quando modum in huiuſmodi correctione, prælatus excedit, vtique recuſari poteſt, ab eoque appellari, cap. de priore, iuncta gloſ. de appell. c. licet, de offic. iudic. ordin. cap. ſuper quæſtionum, de offic. deleg. §. nos autem. Abb. in c. ad noſtram cit.

44 † Eoque magis in cauſſis grauibus, & in criminibus occultis, quando iuxta iudicij formam proceditur contra dictos regulares, ipſi vtique poterunt iudices recuſare, ab ejiſque appellare ſicut ceteri hominum, ſi iuſta id operandi cauſſa illis tribuatur. vt ex dictis a nobis cap. 10. cit. & ſeq. cuiq. pateſcere poteſt.

45 † Qui verò iudicem recuſare voluerit, coram eodem ſuſpicionis cauſſam probabilem, atque rationabilem in ſcriptis proponere debet, cap. inter monaſterium, de re iudic. c. cum ſpeciali.

li. & ſecundo requiris. de appell. l. apertiſſimi. C. de iudicijs. iuncta gloſ. verbo libellum. Hoſtien. Panor. & omnes alij in cap. quoniam contra. de proba. quod de iure Canonico intelligendum eſt.

46 † De iure namque ciuili dicere ſufficit, ſe iudicem habere ſuſpectum, gloſſ. in d. l. apertiſſimi. & l. quia poterat, ff. ad Trebell. & in l. item ſi ſuſpectus, ff. de procurato. gloſ. in verbo coram. cap. ſecũdo requiris ci. de appell. dummodo ſe calumniæ cauſſa illum non recuſare iuret. iuxta gloſ. receptam. in d. l. apertiſſimi. vbi poſt alios tradit hoc Iaſon. num. 26. Couar. lib. prac. quæſt. ca. 26. ſub numero ſecundo. Specula. de recuſa. §. qualiter. ver. propoſita. Nauar. in d. c. ſi quando de reſcript. cauſſa 10. nullita. numero primo.

47 † Quod ſi dubia cauſſa recuſationis huiuſmodi ſit; recuſatus iudex de illa cognoſcere minime poterit. Sed eo caſu aduerſarius, aut iudex ipſe vnum; recuſans vero alterum viros probos, atque peritos eligere debent; qui arbitri ſic electi de huiuſcemodi cauſſa, probabilis necne ſit, ideoque vel admittenda, vel reijcienda, diiudicabnnt. & ſi diſcordes illos inter ſe eſſe contigerit, tertium eligant ipſimet, & quod ex ipſis duo iudicauerint, robur obtineat firmitatis. cap. ſuſpicionis. iuncta gloſ. de off. iud. deleg. & cap. cum ſpeciali de appell. cit. iudex autem eiuſmodi arbitros ad ſuſpicionis cauſſam decidendam compellere poteſt.

48 † Quæ ſi probata fuerit, de recuſantis conſenſu idoneæ perſonæ cauſſam recuſatus committat; vel ad ſuperiorem ipſum recuſantem tranſmittat.

49 † Non probata vero, ſit a iudex [illegible] recuſatione, cauſſamque incœptam proſequatur. d. cap. cum ſpeciali [illegible] & c. ſuſpicionis cit. ver. ad quos omnia. vbi notandum eſt.

50 † Reo iudicem fore [illegible] conſenſu tribuendum. quod habetur quoque. 11. q. 1. ca. iudicat. cum gl. ibid. ea ratione fortaſſis,

51 quia † Rei fauorabiliores, quam actores ipſi ſunt. l. fauorabiliores, ff. de reg. iur. illud verò intelligendum cenſeo in ſimili fore ſuſpitionis caſu.

52 † Cum autem iudex recuſatur; in cauſſa procedere minime debet; niſi friuola recuſatio ſit. quod ſi fuerit procedere auſus; acta queuis poſt recuſationem huiuſmodi, & quoque de iure canonico ſunt ipſo iure nulla. probat Nauar. in d. c. ſi quando. cauſa 10. nullit. cit. numero 10. ex gloſ. 2. q. 6. cap. quoties, & cap. quod ſuſpecti. 3. q. 5.

53 † Quod idem intelligendum eſſe, aſſerendumque poſt iuſtam appellationem docet, ac probat idem Naua. loco cit. in fine, atque Achilles de Graſſis. deciſ. 205. numero primo.

De

De Appellatione a Iudice. Caput Quintumdecimum.

SVMMARIVM.

1 Appellatio quò ad ſubſtantiam de iure naturali eſt, quo ad formalitatem de iure poſitiuo.
2 Appellatio quare fuerit adinuenta.
3 Appellationis formalitatem tollere, ac mutare princeps poteſt; ſubſtantiam non item.
4 Ius naturale, vel gentium tollere nequit Princeps.
5 Appellatio quid ſit.
6 Appellatio ad maiorem fieri debet.
7 Et à delegato ad delegantem.
8 Appellatio duplex Iudicialis, & Extraiudicialis.
9 Iudicialis appellatio quæ ſit.
10 Extraiudicialis appellatio quæ ſit.
11 Appellare an liceat.
12 Appellare qui poſſit.
13 Ante ſententiam an poſſit appellari.
14 Appellans iudici non facit iniuriam.
15 Appellare vnus an pro alio queat.
16 A quauis ſententia an appellari poſſit.
17 Definitiua ſententia quæ ſit.
18 Interlocutoria ſententia quæ ſit.
19 A ſententia definitiua an appellari poſſit.
20 In cauſa hæreſis definitiua appellari non poteſt.
21 A ſententia interlocutoria an de iure canonico appellari poſſit.
22 An de iure ciuili.
23 Quoties a definitiua appellari poſſit.
24 Ius poſitiuum non adimit facultatem iure naturali conceſſam.
25 Quare trina ſolum ſuper eodem conceditur appellatio.
26 Ad ſuperiorē appellare de ſubſtantia appell. eſt, quod gradatim appelletur de accidentalibus.
27 In appellatione an gradatim procedendum ſit.
28 An omiſſo medio ad principem prouocari poſſit.
29 Ad Romanam ſedem ommiſſo medio omnes appellare queunt.
30 Modus in appellatione qui ſeruandus de iure ciuili eſt.
31 Qui de iure canonico.
32 Tempus appellandi decendium eſt.
33 Cur decem dies nec plures, nec pauciores ad appellandum concedantur.
34 Si reus abſit, quid agendum.
35 Quocumq. die illorum decem appellari poteſt.
36 Etiam die feriata.
37 Etiam de nocte.
38 Apoſtoli intra quod tempus petendi.
39 Iudex a quo terminum ad apoſtolos petendos conſtituere poteſt.
40 Litteræ dimiſſoriæ quare dicantur apoſtoli.
41 Apoſtolorum quinque ſpecies, Dimiſſorij, Refutatorij, Reuerentiales, Conuentionales, ac Teſtimoniales, & qui ſint.
42 Apoſtoli affirmatiui, & negatiui & qui ſint.
43 Tempus ad proſequendum appellatio-

tionem receptis apoſtolis quod ſit.

44 *Appellationem an debeat admittere iudex.*

45 *Si non admittatur, vel iudicis violentia timeatur, quid agendũ ſit.*

46 *Si appellantis ratio dubia ſit, quid faciendum ſit.*

47 *Si iudici cauſſa commiſſa ſit appellatione remota, quid agendũ ſit.*

48 *Remota appellatione non remouetur ſupplicatio.*

49 *In quibus caſibus iudex appellationi deferre non tenetur.*

50 *Appellans ab appellatione deſiſtere poteſt.*

51 *Appellatione interpoſita nihil nouandum.*

52 *Pendente appellatione illæſus damnati ſtatus conſeruari debet.*

53 *Effectus appellationis qui ſint.*

54 *Iudicis ad quem appellatum eſt, quæ ſint partes.*

55 *Regulares appellare à quibus nequeunt.*

56 *Si modus in eorum correctione excedatur appellare queunt.*

57 *Non admittens regularium appellationem punitur.*

58 *Regulares in quibus caſibus appellare queunt.*

59 *Sacra Congregatio definiuit Regulares appellare poſſe, ordinemque ſtatuit in eorum appellationibus ſeruandum.*

60 *In regularium appellationib. quomodo procedendum ſit.*

ALter ab iniquo iudice declinandi modus appella-
1 tio ipſa eſt. † quæ quidem naturali iure, quò ad illius attinet ſubſtantiam, eſt adinuenta; cum de legitimarum defenſionum genere ſit, quemadmodum ſuperius cap.12.num.7.& 8.probatum a nobis eſt. at verò quo ad illius formalitatem ſpectat, ſiue modum, ac tempus, iure fuit poſitiuo conſtituta. l. vna. C. de ſenten. præfecto. prætor. Abb. in rubr. de appell. Siluef. Tabienaq; verbo appellatio.n.2.

2 † Quod ea de cauſſa factum fuiſſe conſtat, vt iudicium malitia, imperitia ve corrigeretur; vt quod incaute in priori ommiſſum iudicio fuit, ſuppleretur; & quoque vt innocentiæ præſidio foret. cap. cum ſpeciali. §. porro. & cap. ad noſtram. de appel. Pegna in Dir. inquiſito. 3. par. com. 31. verſ. ſed hæc dubitatio. Id cum ita
3 ſit. † formalitatem, ſiue appellationis modum, ac tempus tollere quidem princeps, ac mutare valet; illius vero ſubſtantiam non item. Abb. & Felin. in rubr. de appell. cit. Sil. & Armilla. vbi ſupra.

4 † Neque enim princeps ea, quæ iuris naturalis, aut genitum eſſe conſtat vel tollere, vel mutare poteſt. clemen. paſtoralis. de ſen. & re iud.

5 † Eſt autem appellatio a minori iudice, ad maiorem; ſiue ab inferiori ad ſuperiorem prouocatio. Abb. vbi ſupra. argum. cap. omnis oppreſſus. cap. ſi quis. & cap. placuit. 2. q. 6.

6 † Quare Appellatio ad maiorem ſemper fieri debet, nunquam ad minorem, vel parem. arg. cap. 2. de conſuet. in ſexto. & l. 3.
7 ſi quis in appella... cod. † & a

de-

delegato ad delegantem. l. Imperatores, ff. de appell. leg. præcipimus. §. huic. C. item de appellat. cap. ſuper quæſtionum. §. porro. de offic. deleg. Pegna loc. cit. com. 30. ver. verum propter reuerentiam.

8 † Appellatio autem duplex eſt. Iudicialis, & Extraiudicialis.

9 † Iudicialis appellatio eſt ab inferiori ad ſuperiorem iudicem iniquæ ſententiæ ratione prouocatio; et iudicialis appellatur, quia in ipſo iudicio fit.

10 † Extraiudicialis vero appellatio eſt ab inferiori iudice ad ſuperiorem præſentis, aut futuri grauaminis ratione prouocatio. & extraiudicialis appellatur, quia extra iudicium fit; vt in electione. capit. conſtitutus. de appellatio.

11 † Appellare cuique licet abſque peccato, quotieſcunque ſe a iudice iniuſte fore grauatum cognoſcit. argu. cap. omnis oppreſſus cit. 2. quæſt. 6. D. Thom. 2. 2. q. 69. artic. 3. Tabie. verbo appellatio. numero 7. Angel. ver. eodem numero 15. id ratione admodum efficaci probatur a D. Thom. loc. cit. & a Sayro in claui regia. lib. 12. capit. 17. numero 31. Quod ſi cauſſæ differendæ, ſiue protrahendæ gratia; aut iuſtæ ſententiæ repellendæ, (cum de illius iuſtitia conſtat) ſiue ad effugiendum iudicium appellet quis, peccatum committit. & ſi ex huiuſmodi appellatione grauetur aduerſarius; aut illi notabile detrimentum inferatur; ad reſtitutionem quoque tenetur. argum. capit. quicunque, & capit. omnino. 2. quæſt. 6. cit. Angel. vbi ſupra.

12 † Appellare itaq; mortalium quicunque poteſt, qui oppreſſus, aut grauatus a iudice quolibet inferiori eſt. atque etiam, qui ratione valde probabili, ſiue coniectura opprimi, aut grauari veretur. ſi tamen vera, & non fictitia oppreſſio ſit. argu. cap. omnis oppreſſus cit.

13 † Etiam ante ſententiam cap. vt debitus de appell. & capit. non ita. 2. q. 6. gloſ. cap. 2. ea. quæſt. Nauar. conſil. 1. de appell. nume. 1. Iacob. Menochius. lib. 1. de arbitr. iud. quæſt. centur. 5. caſu 490. etiam poſt concil. Trid. ſeſſ. 13. cap. 1. de refor. in cauſſa viſitationis, & correctionis iuſta cauſſa expreſſa. Nauar. loc. cit. num. 3. ex capit. Romana. de cenſi. in 6. §. ſi autem. naturalis etenim ratio cuiq; ſuadere videtur; vt ſeipſum eo, quo meliori poteſt, modo tueatur. quare ſe iniuſte grauatum, vel grauandum ſentiens, quis ad ſuperiorem iudicem prouocare poteſt; vt hoc pacto ſe, ſuaque ſeruare queat.

14 † Nec appellans iudici facit iniuriam, cum iure vtatur ſuo. l. non videtur. ff. de regul. iuris. ſibi ipſi imputet iudex, quem proximum grauare minime pudet.

15 † Appellare quoq; vnus pro alio poteſt, licet illius procurator non ſit, ſi communi iure grauentur, atque iuuentur. ex. gr. ſi plures de vno, eodemque delicto

cto velut ſocij damnarentur, vnius illorum appellatio ceteris prodeſſet. capite vna ſententia. de appel. iuncta gloſ. & l. 1. C. ſi vnus ex pluribus appel.

16 † Aquauis prouocatur ſententia ſiue definitiua ſit, ſiue interlocutoria.

18 † Definitiua ſententia dicitur illa, qua iudicium ipſum terminatur. qua videlicet condemnatur quis, vel abſoluitur.

18 Interlocutoria vero illa nuncupatur, quæ cauſſæ ipſi interponitur. vt cum iudex iuſtas, & rationabiles Rei exceptiones nequaquam admitti; Reum iniuſte torqueri, vel non audiri; legitimas defenſiones eidem non eſſe tribuendas, & è conuerſo, decernit. cum accuſatorem legitimum, illegitimumvè; teſtes idoneos, vel non idoneos; huiuſmodique alia in cauſſæ progreſſione contingentia determinat, ſiue declarat.

19 † A ſententia definitiua, ſi quam iniuſtitiam in ſeipſa contineat, aut præſeferat, appellari poſſe, omnibus in confeſſo eſt. Val. to. 3. commentar. Theolog. diſputatio. 5. quæſt. 13. puncto tertio.

20 Præterquam a ſententia definitiua in cauſſa violatæ religionis, a qua non admittitur appellatio propter fidei fauorem, ac odium hæreticorum; ne iudicium protrahatur. Pegna in dir. inquiſ. loco cit. comm. 31. verſ. ſed hæc dubitatio.

21 † A ſententia vero interlocutoria ſi ratio, cauſſaque iuſta, vel probabilis adſit, appellari de iure canonico poteſt, cap. ſignificauerunt, de teſt. cap. vt debitus, cap. cum ſpeciali, & c. cum ceſſante, de appel. facit cap. 1. eod. titulo. in 6. Farinac. quæſt. 38. num. 16. etiam in cauſſa hæreſis. Pegna loco cit. ver. ab interlocutorijs. qui alios ad idem adducit.

22 † At vero de iure ciuili non itē. l. 3. C. quorum appell. non rec. & l. 2. C. de epiſcopis. Etenim, grauamen, quod per interlocutoriam infertur, per appellationem a definitiua reparari poteſt. Quod ſi eiuſmodi ſit grauamen, vt per prouocationem a definitiua nequeat reparari; & quoque de iure ciuili tam in criminalibus, quam in ciuilibus ab interlocutoria prouocare licet, l. ante ſententiam, ff. de appel. recip. facit glo. in l. ante ſententiæ tempus, C. quorum appell. non recip. ſupra cit. etenim quando præiudicium eſt irreparabile ſemper conceditur appellatio. Ceſar de Graſ. deciſ. 30. n. 6. arg. eorū quæ habet Concil. Trid. ſeſſ. 13. c. 1. de refor. circa finem.

23 † Quoties autem appellare quis a definitiua poſſit, vnica propoſitione determinari non poteſt.

Itaque dicendum eſt. Primo. Cum de ſententiæ iuſtitia conſtat, appellare nunquam licet. quinimo tunc appellans punitur. c. omnino, 2. q. 6.

Secundo cum de ſententiæ iniuſtitia liquet, appellare toties licet, quoties iniuſta profertur.

24 † Ius namque poſitiuum bis tan-

iudicis à quo illi de appellatione vel iuſta, vel rationabili, vel admittenda, vel licita conſtiterit. quinimmo dictum prouocantem repellere debet. niſi de partium conſenſu procederet. quo caſu licet appellatio minime producta fuiſſet, tamen procedere poſſet. Achil. de Graſſ. citat. deciſio. 30. numero 3.

Si exhibitæ litteræ fuerint, niſi in illis grauamen, & appellationis ab eo cauſſa poſita fuerit, prouocantem ſimili modo reijciat. Idem operetur, ſi in caſibus a iure non conceſſis, aut prohibitis appellauerit, de quibus hoc eodem capite ſupra numero 49. habitum eſt, l. finali, ff. de appellat. recip.

Si cauſſa dubia eſt, partes citare debet, vt rem perfecte cognoſcere queat. argument. l. de vnoquoque negotio. ff. de regulis iuris.

Si vero iuſtam, & rationabilem appellationem fuiſſe cognouerit, ideoque cauſam ad ipſum eſſe deuolutam; inhibere, citare, aliaque pro cauſſæ cognitione, proſequutione, ac terminatione agere neceſſaria poterit. Tabien. ver. appellatio. n. 20. velut primæ inſtantiæ iudex. Achil. de Graſ. deciſ. 207. num. 31

55 † Quo ad Regulares autem. Illis a ſuorum prælatorum, ſiue ſuperiorum correctione, ſi iuxta regularia inſtituta fiat, moduſque in ea non excedatur, appellare minime licet. cap. ad noſtram. c. reprehenſibilis, & c. cum ſpeciali. de appella. neque in caſibus ſuprapoſitis, c. 10. num. 9. & ſeqq.

56 † Quod ſi modus in huiuſmodi excedatur, profecto prouocare queunt. c. de priore, de appellation. gloſ. ibidem, & c. licet, ver. interclusum, de offic. ordina. & ibid. Panorm. & Dec. idem Panormit. in c. de priore cit. Sil. ver. appellatio. numero 9. Ang. eod. numero 10. Tabien. eod. numero 11. Nauar. conſilio 4. de appella. num. 2. & ſeq. tomo 1. & in commentar. 3. de regular. numer. 5 in atque etiam in commentar. 2. eod. titul. numero 61. quo loco affirmat hanc eſſe communem. Rodriquez in ſumma. parte 2. tract. de ordin. iudic. c. 13. concluſ. 3. & in quæſt. regular. tomo 1. quæſt. 29. articulo 2.

57 † Et non admittens regularium appellationem punitur. dicto c. de priore. Nauar. conſil. 1. eod. tit. in fin. & conſ. 4. nume. 6. tomo 1. Menoch. lib. 2. cit. Centur. 4. Caſu 368.

58 † Quando vero de occultis delictis grauioribus, atque grauiſſimis ad illorum infamiam, aut officiorum, ſiue etiam actiuę, ac paſſiuæ vocis priuationem, aut carcerationem, aut aliam grauiorem, vel grauiſſimam pęnam contra eoſdem agitur; ſi grauentur, quemadmodum alij quicumque mortalium, & ipſi appellare, ſiue prouocare queunt. id efficaciſſimis rationibus atque veriſſimis probant. Gregor. Sayrus in claui regia ſacerd. lib. 12. c. 17. num. 38. & ſeq. ac Emanuel Rodericus in

quæſt.regular.tomo 1.quæſt.29. articulo 2. poſt Nauar. conſil. 5. de appellat.numero 6.tom. 1. Et quidem, cum appellatio de iure ſit naturali, vt ſupra c. 12. num. 7. dictum fuit: grauato mortalium nemini illam denegare fas non eſſe, cuique ſanæ mentis profecto conſtat.

59 † Nunc vero temporis, de huiuſcemodi re nec dubitare licet. definita namque iſta quæſtio fuit a ſacra Illuſtriſſimorum Cardinalium congregatione ſuper negotijs Epiſcoporum, & Regularium. ab illa etenim de appellationis Regularium ordine decretum emanauit anno 1587. A prælato ad Prouincialem: a Prouinciali ad Generalem. a Generali ad Illuſtriſſimum Protectorem. a Protectore ad ſacram congregationem prædictam. de quo decreto vide Compend. Priuileg. verbo appellare in annotat. Capucini. §. 1. Roderic. & Sayr. locis citat.

Quod ſi Regularibus appellationis ordo a ſacra congregatione ſtatuitur; ab eadem profecto, eoſdem quoque appellare poſſe, decerni, nemo non videt.

60 † At vero in Regularium appellationibus modum in præſenti capite iuri vſquequaque conformem obſeruandum fore, minime credo. argum. capite. qualiter, & quando el ſecondo, de accuſat. §. final.

Quemadmodum enim ſomnius Pontifex ibi concedere videtur ordinem iudiciarium in regularium perſonarum cauſſis cognoſcendis non eſſe vſquequaque obſeruandum; ita quoque dubio procul concederet in eorum appellationibus modum, quem iura diſponunt ad vnguem non debere ſeruari.

Quare opus non erit appellationem in ſcriptis dato libello proponere; neque apoſtolorum facere petitionem, ſiue traditionem intra triginta dies. verum ſatis erit coram iudice a quo grauatum regularem verbotenus appellare, iudicis ad quem nomine, grauamine, cauſſaque propter quam ipſum grauamen impugnatur patefactis, atque propoſitis. quæ attamen vniuerſa ſcriptis a cauſſæ notario continuo tradenda erunt.

Poterit quoque iudex a quo proſequutionis eiuſdem appellationis tempus aſſignare prouocanti; interimque litteras de huiuſcemodi appellatione Iudici ad quem dare, vt quid agendum ſit, decernere queat. argument. Clementina, ſæpe, de verborum ſignificat. de qua ſuperius cap. 11. per totum ſermo habitus eſt.

De

De Modo, quo Regularium Iudex Proceſſum incipere debet, iuxta quattuor procedendi modos, cum ſuis formulis.

Caput Sextumdecimum.

SVMMARIVM.

1 *Delictorum quædam interiora, quædam exteriora: & quæ ſint.*
2 *Delicta facti permanentis, ac tranſeuntis quæ ſint.*
3 *De leuibus, & grauibus delictis proceſſum formare non eſt neceſſe.*
4 *De quibus delictis Regularium Iudex Proceſſum formare debeat.*
5 *Proceſſus quattuor vijs, vel modis formari poteſt.*
6 Modus proceſſum incipiendi per *viam Accuſationis.*
7 *Accuſator neceſſarius eſt in tali proceſſu formando.*
8 *Accuſator legitimus qui ſit.*
9 *Qui legibus accuſare prohibeantur.*
10 *Inimici.*
11 *Suſpecti.*
12 *De domo inimici prodeuntes.*
13 *Qui cum inimicis commorantur.*
14 *Conſanguinei inimicorum.*
15 *Laici clericos.*
16 *Excommunicati.*
17 *Criminoſi.*
18 *Infames.*
19 *Apoſtatę, & ſuſpecti de fide.*
20 *Hæretici.*
21 *Infideles.*
22 *Calumniatores.*
23 *Qui falſum teſtimonium dixere.*
24 *Conſpiratores.*
25 *Qui odio quemlibet proſequuntur.*
26 *Facile litigantes.*
27 *Adulatores.*
28 *Dominus aduerſarij.*
29 *Alienigenæ.*
30 *Inopes.*
31 *Serui.*
32 *Liberti.*
33 *Accuſatus accuſatorem ſuum.*
34 *Omnes quos leges ciuiles repellunt.*
35 *Qui videantur lege diuina repelli ab accuſando.*
36 *Qui videantur lege naturali.*
37 *Regulares ius diuinum, naturale, atque canonicum obſeruare debent.*
38 *Suam, & ſuorum iniuriam proſequentes omnes accuſare poſſunt.*
39 *In criminibus exceptis, qui non admittuntur ad accuſandum.*
40 *Crimina excepta quæ ſint.*
41 *Inimici non admittuntur in criminibus exceptis.*
42 *Neq; Conſpiratores.*
43 *Crimina publica omnes accuſare tenentur, priuata non item. Crimina publica, & priuata quæ ſint, ibid.*
44 *Accuſator inuidus eſt.*
45 *Accuſatio illaudabilis intentio eſt, & vix abſque culpa exerceri poteſt.*
46 *Accuſator talionis pęna mulctandus eſt.*
47 *Iudex regularium quid faciet cum ac-*

Digitized by Google

accuſator accuſationem propo-ponere voluerit.

48 *Iudex accuſationem conſiderare debet.*

49 *Iudex accuſatorem legitimum admittere, illegitimum repellere debet.*

50 *Iudex ex officio accuſatorem criminoſum, & illegitimum repellere poteſt.*

51 *Accuſatore delictum facti permanentis proponente quid faciet Iudex.*

52 *Iudex contra quemquam procedere nequit, niſi de corpore delicti conſtet.*

53 *De delicto conſtare debere vnde traxit originem.*

54 *Accuſator delictum facti permanentis deponens quid faciet.*

55 *Delictum facti tranſeuntis deponens quid agere debeat,*

56 *Iudex accuſatori talionis pœnam proteſtare debet.*

Accuſatio dupliciter deponi ab accuſatore poteſt, ibid.

57 *Forma incipiendi proceſſum per viam accuſationis a Iudice ordinario.*

58 *Forma incipiendi proceſſum eadem via a Iudice Delegato.*

59 *Modus incipiendi proceſſum per viam Denunciationis.*

60 *Denunciatio quadruplex, et quid vnaquæq. ſit.*

61 *Denunciationes quomodo inter ſe differant.*

62 *Qui non admittitur ad accuſationem, neque ad denunciationem admitti debet.*

63 *Conſtitutiones Can. Regular. Sancti Saluatoris Accuſationem, ac Denunciationem æquant.*

64 *Qui ad denunciationem in criminibus exceptis admittuntur.*

65 *De litteris abſque nomine, quod nulla ſint.*

66 *Denunciationem admonitio præcedere debet.*

67 *Exceptis delictis publicis, quæ ſine præuia monitione denunciari queunt.*

68 *Iudex vt denunciationem admittere debeat.*

69 *Denunciatio iure communi qua pœna puniatur in probatione deficiens.*

70 *Denunciatio vt ab accuſatione differat.*

71 *Forma incipiendi proceſſum per viam Denunciationis.*

72 *Modus Proceſſum formandi per viam Inquiſitionis.*

73 *Inquiſitio quid ſit.*

74 *Inquiſitio quotuplex ſit.*

75 *Inquiſitio generalis ſimpliciter, quæ ſit.*

76 *Modus in Inquiſitione generali ſimpliciter ſeruandus.*

77 *Viſitatores Regularium in viſitationibus ſacros canones obſeruare tenentur.*

78 *Criminoſos occultos prodere non tenentur interrogati in Viſitatione.*

79 *in Viſitatione, quæ obſeruanda ſint.*

80 *Si in Viſitatione detectum fuerit aliquod crimen, quod agendum.*

81 *Capita ordinum viſitari debent.*

82 *In inquiſitione generali omnes admittuntur.*

83 *Capitula formanda ſunt in Inquiſitione generali pro viſitandorum in-*

67

interrogatione.

84 *Forma proceſſum incipiendi in Inquiſitione generali, ſeu in Viſitatione.*

Forma incipiendi proceſſum contra infamatum repertum in Inquiſitione generali, ſeu in Viſitatione.

85 *De Inquiſitione generali quo ad perſonas tantum.*

86 *Forma proceſſus incipiendi in tali inquiſitione.*

87 *De Inquiſitione generali quo ad delicta ſolum.*

88 *Infamia fundamentum eſt inquiſitionis contra certas perſonas.*

89 *Infamia loco accuſatoris ſuccedit.*

90 *Forma proceſſus incipiendi in inquiſitione generali quo ad delicta.*

91 *De Inquiſitione ſpeciali.*

92 *Infamia probanda eſt.*

93 *Inf mia quomodo probetur.*

64 *Teſtes de fama deponentes quid fama ſit noſſe debent.*

95 *Infamia ante inquiſitionem orta eſſe debet.*

96 *Forma incipiendi proceſſum per viam Inquiſitionis ſpecialis.*

97 *Modus formandi proceſſum per viam exceptionis.*

98 *Exceptio dupliciter proponi poteſt, Ciuiliter, & Criminaliter.*

99 *Proceſſum per exceptionem ciuiliter formaturus iudex, quid faciet.*

100 *Excipiens non probans an, & quomodo ſit puniendus.*

101 *In proceſſus per exceptionem apponi debent locus, & tempus.*

102 *Forma incipiendi proceſſum per viam exceptionis.*

VT Regularium Iudex rite ſibi ſubditorum cauſſas diiudicare queat, cum in grauioribus, atque grauiſſimis eorum delictis occultis illud eſt agere neceſſarium; quomodò in huiuſmodi procedere, ſiue proceſſum formare debeat, nunc videndum eſt.

1 Principio itaque illud eſt animaduertendum. † Delictorum, ſiue Criminum quædam eſſe interiora, quæ ſoli Deo, & ipſi committenti ſunt nota, quædam vero exteriora, quæ ab alijs etiam cognoſci poſſunt.

De interioribus delictis, quæ ſola cogitatione conſummuntur, ſiue actu ſolo interiori fiunt, abſque eo quod in actum aliquem exteriorem procedant, Iudex in foro exteriori cognoſcere nequit; licet grauiſſima ſint. foro ſolo interiori hæc reſeruantur delicta, cap. erubeſcant, diſt. 32. ca. ſicut tuis, de Simo.

Quare ſola exteriora delicta, quæ verbo, vel nutu, vel facto cōſummuntur, ſiue actu aliquo exteriori ab alijs cognoſcibili, ſenſuque perceptibili fiunt, Iudici examinanda, & iudicanda in foro exteriori proponuntur cap. cogitationis, de pœn. diſt. 1. cap. ſi quando, 15. q. 6. l. cogitationis, ff. de pœnis. Specula. 3. par. in principio.

Secundo ad memoriam reuocanda illa delictorum partio eſt, quam ſuperius adduxi cap. 10. numero primo, & ſecundo, in Leuia, & grauia. Manifeſta, & occulta.

2 Tertio notandum eſt. † Delictorum amplius quædam eſſe facti permanentis, quædam vero facti tranſeuntis.

Facti permanentis delicta ſunt, quorum veſtigium aliquod poſt illa commiſſa ſenſibile manet, vt homicidium, ſtuprum, incendium, percuſſio cum enſe, vel gladio, vel etiam cum baculo, ſi linor, aut cicatrix relinquatur, furtum cum fractura, & ſimilia.

Facti vero tranſeuntis delicta illa dicuntur, quorum nullum poſt ipſa perpetrata ſenſibile manet veſtigium, vt hęreſis, blaſphemia, adulterium, iniuriæ, minæ, percuſſio ſine cicatrice, aut liuore, furtum ſine fractura, & huiuſmodi.

3 † De leuibus, & grauibus quoque manifeſtis delictis, vel facti ſint permanentis, vel tranſeuntis Regularium Iudex proceſſum formare nequaquam tenetur, iuxta illa, quæ ſuperius dicta ſunt cap. 10. cit. numero 9. & 12.

4 Itaque † ſola Regularium exteriora occulta delicta grauiora, ſiue grauiſſima, tam facti permanentis, quam facti tranſeuntis ab ipſorum iudice remanent exteriori examinanda iudicio, deque illis tantummodo proceſſum formare tenetur.

5 † Id autem cum quattuor modis, aut vijs fieri poſſit: per Accuſationem, per Denunciationem, per Inquiſitionem, & per Exceptionem, cap. ſuper his, iunctis cap. inquiſitionis, & cap. qualiter, & quando el ſecondo, de accuſat. gloſſ. in cap. qualiter cit. (nam de modo in notorijs procedendi, quem pro quinto ponit Specul. in principio 3. par. ſuperfluum duxi pertractare, cum in regularium iudicijs in huiuſcemodi notorijs, quemadmodum cum repertis in fragranti crimine proceſſum formare non ſit neceſſe, vt cap. 10. num. 9. & 12. cit. dictum eſt) Ego quoque modos quattuor proceſſum efformandi proponam. Et primo quidem Modos in vnaquaque via proceſſum incipiendi demonſtrabo in præſenti capite, deinde Modos eundem proſequendi, ſine continuandi, capite 19. poſtremo loco Modos illum terminandi, capite 20. etenim cap. 17. & 18. de teſtibus, atque de indicijs opus eſt pertractare. In hoc igitur capite Modos quattuor proceſſum incipiendi primo per Accuſationem, ſecundo per Denunciationem, tertio per Inquiſitionem, vltimo per Exceptionem oſtendam, eundemque met ordinem in capite 19. obſeruabo.

De

De Modo incipiendi Proceſſum per viam Accuſationis.

6 MOdum † proceſſus per viam Accuſationis incipiendi traditurus animaduerto, huiuſmodi proceſſum incipere
7 iudicem minime poſſe, niſi † Accuſator legitimus adſit, qui accuſationem aut in ſcriptis, aut verbotenus porrigat. c. nihil. ſecunda quæſt. 1. c. dignum, 3. quæſt. 9. c. 1. de accuſation. & c. forus, §. in omni quoque negotio. de verborum ſignificat. c. non oporteat. & ſeq. 3. q. 9. cit. Nauar. conſil. 5. de appellat. num. 1. tomo 1. D. Ambroſ. ſuper ſentẽtia D. Pau. qua inceſtuoſum illum 1. Corin. 5. damnauit. & refertur c. de manifeſta, ſecunda quæſt. prima cit. Sic, inquit, iudicis non eſt ſine accuſatore damnare, quia a domino Iudas, cum eſſet fur; quia non eſt accuſatus, non eſt eiectus. idem c. nihil citat. eadem quæſt. & Act. 25. dicitur. Non eſt conſuetudo Romanis damnare aliquem hominem; priuſquam is, qui accuſatur, præſentes habeat accuſatores, & c. & nos in c. 12. numero primo. Accuſatorem iudicium præcedentem iure diuino neceſſarium fore docuimus.

8 † Legitimus autem accuſator quilibet eſt, qui legibus accuſare minime prohibetur.

9 † Legibus autem plurimi accuſare vetantur.

10 Primo † Inimici. c. accuſatoribus. & ſeq. tertia quæſt. quinta, c. ſuſpectos, & c. omnes, eadem quæſt. c. cum oporteat, de accuſat. c. meminimus. & capite. cum P. Manconcella. eodem titu. Farin. quæſt. 12. num. 34. Etiam reconciliati, maxime de recenti. c. accuſatores, el primo 3. quæſt. 5. c. qui crimen, 6. quæſt. 1. iuncta gl. c. accuſatores cit. Farinac. quæſt. 12. num. 41. Qui vero inimici dicantur, habitum fuit ſuperius. ca. 14. num. 22.

11 Secundo † Suſpecti. c. accuſatores cit. & duobus ſeqq. 3. quæſt. 5. & c. accuſatores, el ſecondo, e terzo. addito c. omnes. eadem quæſt.

12 Tertio † de domo inimici prodeuntes, c. accuſatorib. 3. quæſt. 5. & c. accuſatores, el terzo, ead. quæſt.

13 Quarto † Qui cum inimicis commorantur. intellige familiariter. ca. accuſatoribus. tertia quæſt. 5. c. cum oporteat. de accuſation. & c. repellantur. iuncta gl. eodem titulo.

14 Quinto † Conſanguinei inimicorum. c. cum oporteat. cit. de accuſation.

15 Sexto † Laici contra clericos. c. de cetero. de teſtib. ca. cum P. Manconcella. de accuſation. iuncta gloſ. ibi. verſ. Laicus. ca. nullus. & ſequen. 2. quæſt. 7. Specul. 3. parte, tit. de accuſat. §. tertio videndum. verſic. ſed nec Laici. Panor. in c. cum P. cit. ver. nota vltimo. eodem tit. Felin. ibid. Petrus Follerius in pract. crim. can. verſ.

Ac-

Accuſatione porrecta.c.4.numero 43. quo loco hanc affirmat eſſe communem. Archidiac. in c.1. 1.quæſt.7. Farinac. d.quæſt. 12. numero 13.

16 Septimo.† Excommunicati. c. in ſancta,2.quæſt.7.cit.c.nullus, 3.quæſt.4.c.illi qui, & ſeq.6.q. 1. & c.certum,24.quæſt.3. Farinac. loc.cit.num. 27.

17 Octauo † Criminoſi.c.accuſatio. ſi qui ſunt. quærendum. & præſumunt. 2. quæſt. 7. c. criminationes. ſuſpectos. conſtituimus. & ſeq. 3. quæſt.5.c.cum dilectus. de accuſatio.gl.in c.ſi qui ſunt cit.& in c.1.de accuſat. Pan. & Felin.in d. c.1. de accuſat. Iul. Clar.libro 5.§.fin.q.14. ver.dixi quoque.

18 Nono† Infames.c.alieni,2.q. 7.c.conſtituimus, & præcedenti, & ſeq.3.q.5.Farin. d.q.12. n.17. & ſeqq.

19 Decimo † Apoſtatæ, vel de fide ſuſpecti.c.non poteſt,2.q.7.c. ſuſpectos,3.q.5.

20 Vndecimo † Heretici. capite pagani, 2. quæſt.ſeptima,& cum ſint excommunicati. ſupra numero 16. niſi hæreticos. c. ſi hæreticus. eadem quæſt. gloſ. in dicto c. pagani. Hæreticus autem dicitur etiam in contumacia condemnatus. Cæſar de Graſ. deciſ. 186. numero 2.

21 Duodecimo † Infideles,Pagani,Iudæi, c.pagani. cit. & c.ſuſpectos, 3. q. 3.

22 Tertiodecimo † Calumniatores.ca.ſimiliter. & ſeq. tertia, q. quinta, & quia ſunt infames, vt ſupra c.8. numero fin.quare nec vt huiuſmodi accuſare poſſunt. ſupra num. 18.

23 Quartodecimo † Qui falſum teſtimonium dixerunt, c. conſtituimus,3. q. 5.

24 Quintodecimo † Conſpiratores, c.omnes, 3.q.5. & c.cum dilectus. de accuſat.

25 Sextodecimo † Qui odio quęlibet proſequuntur. c. omnes cit. 3. quæſt. 5.

26 Septimodecimo † Facile litigantes. c. ſimiliter.& ſeq. tertia, quæſt.5.

27 Octauodecimo † Adulatores, qui & gratioſi appellantur. capite ſimiliter citat. iuncta gloſſ.

28 Decimonono † Dominus aduerſarij. c.accuſatores, el terzo 3. quæſt. 5.

29 Vigeſimo. † Alienigenæ. c. accuſatores, el ſecondo eadem quæſtio. pro quo Regulares inter aliarum congregationum perſonæ intelligi queunt. accuſatorem etenim, & accuſatum eiuſdem iudicis oportet eſſe ſubiectos, vt pœna talionis accuſatori, ſi in probatione defecerit, poſſit infligi.

30 Vigeſimoprimo † Inopes.c.in primis,2.quęſt.1.§.quia ergo.facile namque propter inopiam ſubornantur.

31 Vigeſimoſecundo† Serui.c.accuſatores,el 2. 3.quæſt.5. eadem ratione.

32 Vigeſimotertio † Liberti. ibidem. iuncta gl.

33 Vigeſimoquarto † Accuſatus nequit accuſatorem ſuum reaccuſare.c.neganda,tertia quæſt. 9.

dicet, aut illum ad locum deducens, aut inſtans, vt mittat ad videndum. dehinc producere teſtes ad probandum debet.

Cum autem iudici commiſſum fuiſſe delictum conſtiterit; accuſationem recipere, ceteraque proſequi poterit.

55 † Si vero facti tranſeuntis delictum propoſuerit accuſator; teſtes ad illud probandum adducere, ac nominare debet. Et ſi plura delicta obijciat; pro vnoquoque illorum probando teſtes aſſignare, ſiue nominare tenetur.

56 † Iudex, vel antequam in actis notarius accuſationem deſcribat, vel poſtea, Talionis pœnam proteſtare accuſatori debet, ab eo, niſi delictum probauerit, incurrendam; quo annuente proceſſum incipere, & proſequi poterit.

In cuius proceſſus initio Dei nomen apponendum eſt. dicente Apoſtolo. Coloſſ. 3. Omne, quodcumque facitis in verbo, aut in opere, omnia in nomine domini Ieſu Chriſti facite.

Annus deinde, Dies, ac Menſis currentes; Accuſatoris nomen, cognomen, patria, ætas, gradus, ſtatus profeſſio, ſi quæ habeat, vel faciat deſcribenda ſunt. Iudicis nomen, cognomen, dignitas, vel officium; Aſſeſſorum quoque nomina, &c. notarij, ac loci in quo iudicium exercetur; delicti ſpecies, locus, tempus, annus, menſis in quibus delictum fuit commiſſum. l. libellorum, ff. de accuſat.

Dies quoque ſi Reus petat, apponendus eſt. Clar. loco cit. q. 12. verſ. dixi etiam. Cæſar de Graſſis deciſ. 183. nu. 2. Accuſati quoque nomen, cognomen, &c.

Et ſi Iudex delegatus ſit, delegationis quoque facienda mentio eſt, auctoritatiſq. litteræ, ſeu patentes in actis deſcribendę ſunt Iuramentumque accuſatori deferendum eſt, quod non animo calumniandi accuſationem porrigat. Clement. ſæpe, de verb. ſign. §. 1. in fine.

56 † At vero Accuſatio aut in cędula deſcripta porrigitur, aut verbotenus proponitur.

Si in cædula porrigatur, ſcribẽdum eſt in actis; Cædulam porrexit accuſatoriam. eiuſque cædulę, ſeu libelli verba in principio, & in fine poſita deſcribenda ſunt in proceſſu.

Si autem verbotenus proponatur, ſcribendum in actis eſt. Accuſatoriam quærelam propoſuit contra N. inſtans teſtes infraſcriptos pro habenda veritate interrogari. quorum teſtium nomina, cognomina, patriam, ac ſtatum notarius ipſe deſcribat. Poterit vero proceſſus (quo ad illius initium ſpectat) ita formari.

Forma incipiendi Proceſſum per viam Accuſationis a Iudice ordinario.

57 † IN nomine Domini. Amen Anno a natiuitate domini 1612. die Nono Menſis

F Octo-

iudicis à quo illi de appellatione vel iuſta, vel rationabili, vel admittenda, vel licita conſtiterit. quinimmo dictum prouocantem repellere debet. niſi de partium conſenſu procederet. quo caſu licet appellatio minime producta fuiſſet, tamen procedere poſſet. Achil. de Graſſ. citat. deciſio. 30. numero 3.

Si exhibitæ litteræ fuerint, niſi in illis grauamen, & appellationis ab eo cauſſa poſita fuerit, prouocantem ſimili modo reijciat. Idem operetur, ſi in caſibus a iure non conceſſis, aut prohibitis appellauerit, de quibus hoc eodem capite ſupra numero 49. habitum eſt, l. finali, ff. de appellat. recip.

Si cauſſa dubia eſt, partes citare debet, vt rem perfecte cognoſcere queat. argument. l. de vnoquoque negotio. ff. de regulis iuris.

Si vero iuſtam, & rationabilem appellationem fuiſſe cognouerit, ideoque cauſam ad ipſum eſſe deuolutam; inhibere, citare, aliaque pro cauſſæ cognitione, proſequutione, ac terminatione agere neceſſaria poterit. Tabien. ver. appellatio. n. 20. velut primæ inſtantiæ iudex. Achil. de Graſ. deciſ. 207. num. 3.

55 † Quo ad Regulares autem. Illis a ſuorum prælatorum, ſiue ſuperiorum correctione, ſi iuxta regularia inſtituta fiat, moduſque in ea non excedatur, appellare minime licet. cap. ad noſtram. c. reprehenſibilis, & c. cum ſpeciali. de appella. neque in caſibus ſuprapoſitis, c. 10. num. 9. & ſeqq.

56 † Quod ſi modus in huiuſmodi excedatur, profecto prouocare queunt. c. de priore, de appellation. gloſ. ibidem, & c. licet, ver. intercluſum, de offic. ordina. & ibid. Panorm. & Dec. idem Panormit. in c. de priore cit. Sil. ver. appellatio. numero 9. Ang. eod. numero 10. Tabien. eod. numero 11. Nauar. conſilio 4. de appell. num. 2. & ſeq. tomo 1. & in commentar. 3. de regular. numer. 5 & atque etiam in commenta. eod. titul. numero 61. quo loco affirmat hanc eſſe communem. Rodriquez in ſumma. parte 2. tract. de ordin. iudic. c. 13. concluſ. 3. & in quæſt. regular. tomo 1. quæſt. 29. articulo 2.

57 † Et non admittens regularium appellationem punitur. dicto c. de priore. Nauar. conſil. 1. eod. tit. in fin. & conſ. 4. nume. 6. tomo 1. Menoch. lib. 2. cit. Centur. 4. Caſu 368.

58 † Quando vero de occultis delictis grauioribus, atque grauiſſimis ad illorum infamiam, aut officiorum, ſiue etiam actiuę, ac paſſiuæ vocis priuationem, aut carcerationem, aut aliam grauiorem, vel grauiſſimam pęnam contra eoſdem agitur, ſi grauentur, quemadmodum alij quicumque mortalium, & ipſi appellare, ſiue prouocare queunt. id efficaciſſimis rationibus atque veriſſimis probant. Gregor. Sayrus in claui regia ſacerd. lib. 12. c. 17. num. 38. & ſeq. ac Emanuel Rodericus in

quæſt.regular.tomo 1.quæſt.29. articulo 2. poſt Nauar. conſil. 5. de appellat.numero 6.tom. 1. Et quidem, cum appellatio de iure ſit naturali,vt ſupra c.12.num. 7. dictum fuit: grauato mortalium nemini illam denegare fas non eſſe, cuique ſanæ mentis profecto conſtat.

59 † Nunc vero temporis, de huiuſcemodi re nec dubitare licet. definita namque iſta quæſtio fuit a ſacra Illuſtriſſimorum Cardinalium congregatione ſuper negotijs Epiſcoporum, & Regularium. ab illa etenim de appellationis Regularium ordine decretum emanauit anno 1587. A prælato ad Prouincialem. a Prouinciali ad Generalem. a Generali ad Illuſtriſſimum Protectorem. a Protectore ad ſacram congregationem prædictam. de quo decreto vide Compend. Priuileg. verbo appellare in annotat. Capucini. §. 1. Roderic. & Sayr.locis citat.

Quod ſi Regularibus appellationis ordo a ſacra congregatione ſtatuitur; ab eadem profecto, eoſdem quoque appellare poſſe, decerni, nemo non videt.

60 † At vero in Regularium appellationibus modum in præſenti capite iuri vſquequaque conformem obſeruandum fore, minime credo. argum. capite. qualiter,& quando el ſecondo,de accuſat. §. final.

Quemadmodum enim ſomnius Pontifex ibi concedere videtur ordinem iudiciarium in regularium perſonarum cauſſis cognoſcendis non eſſe vſquequaque obſeruandum; ita quoque dubio procul concederet in eorum appellationibus modum, quem iura diſponunt ad vnguem non debere ſeruari.

Quare opus non erit appellationem in ſcriptis dato libello proponere; neque apoſtolorum facere petitionem, ſiue traditionem intra triginta dies. verum ſatis erit coram iudice a quo grauatum regularem verbotenus appellare, iudicis ad quem nomine, grauamine, cauſſaque propter quam ipſum grauamen impugnatur patefactis, atque propoſitis. quæ attamen vniuerſa ſcriptis a cauſſæ notario continuo tradenda erunt.

Poterit quoque iudex a quo proſequutionis eiuſdem appellationis tempus aſſignare prouocanti; interimque litteras de huiuſcemodi appellatione Iudici ad quem dare, vt quid agendum ſit, decernere queat. argument. Clementina,ſæpe, de verborum ſignificat. de qua ſuperius cap. 11. per totum ſermo habitus eſt.

De

De Modo, quo Regularium Iudex Proceſſum incipere debet, iuxta quattuor procedendi modos, cum ſuis formulis.

Caput Sextumdecimum.

SVMMARIVM.

1 *Delictorum quædam interiora, quædam exteriora: & quæ ſint.*
2 *Delicta facti permanentis, ac tranſeuntis quæ ſint.*
3 *De leuibus, & grauibus delictis proceſſum formare non eſt neceſſe.*
4 *De quibus delictis Regularium Iudex Proceſſum formare debeat.*
5 *Proceſſus quattuor vijs, vel modis formari poteſt.*
6 *Modus proceſſum incipiendi per viam Accuſationis.*
7 *Accuſator neceſſarius eſt in tali proceſſu formando.*
8 *Accuſator legitimus qui ſit.*
9 *Qui legibus accuſare probibeantur.*
10 *Inimici.*
11 *Suſpecti.*
12 *De domo inimici prodeuntes.*
13 *Qui cum inimicis commorantur.*
14 *Conſanguinei inimicorum.*
15 *Laici clericos.*
16 *Excommunicati.*
17 *Criminoſi.*
18 *Infames.*
19 *Apoſtatę, & ſuſpecti de fide.*
20 *Hæretici.*
21 *Infideles.*
22 *Calumniatores.*
23 *Qui falſum teſtimonium dixere.*
24 *Conſpiratores.*
25 *Qui odio quemlibet proſequuntur.*
26 *Facile litigantes.*
27 *Adulatores.*
28 *Dominus aduerſarij.*
29 *Alienigenæ.*
30 *Inopes.*
31 *Serui.*
32 *Liberti.*
33 *Accuſatus accuſatorem ſuum.*
34 *Omnes quos leges ciuiles repellunt.*
35 *Qui videantur lege diuina repelli ab accuſando.*
36 *Qui videantur lege naturali.*
37 *Regulares ius diuinum, naturale, atque canonicum obſeruare debent.*
38 *Suam, & ſuorum iniuriam proſequentes omnes accuſare poſſunt.*
39 *In criminibus exceptis, qui non admittuntur ad accuſandum.*
40 *Crimina excepta quæ ſint.*
41 *Inimici non admittuntur in criminibus exceptis.*
42 *Neq; Conſpiratores.*
43 *Crimina publica omnes accuſare tenentur, priuata non item.*
Crimina publica, & priuata quæ ſint, ibid.
44 *Accuſator inuidus eſt.*
45 *Accuſatio illaudabilis intentio eſt, & vix abſque culpa exerceri poteſt.*
46 *Accuſator talionis pęna mulctandus eſt.*
47 *Iudex regularium quid faciet cum ac-*

accuſator accuſationem propo-ponere voluerit.
48 Iudex accuſationem conſiderare debet.
49 Iudex accuſatorem legitimum admittere, illegitimum repellere debet.
50 Iudex ex officio accuſatorem criminoſum, & illegitimum repellere poteſt.
51 Accuſatore delictum facti permanentis proponente quid faciet Iudex.
52 Iudex contra quemquam procedere nequit, niſi de corpore delicti conſtet.
53 De delicto conſtare debere vnde traxit originem.
54 Accuſator delictum facti permanentis deponens quid faciet.
55 Delictum facti tranſeuntis deponens quid agere debeat.
56 Iudex accuſatori talionis pœnam proteſtare debet.
Accuſatio dupliciter deponi ab accuſatore poteſt, ibid.
57 Forma incipiendi proceſſum per viam accuſationis a Iudice ordinario.
58 Forma incipiendi proceſſum eadem via a Iudice Delegato.
59 Modus incipiendi proceſſum per viam Denunciationis.
60 Denunciatio quadruplex, et quid vnaqueq. ſit.
61 Denunciationes quomodo inter ſe differant.
62 Qui non admittitur ad accuſationem, neque ad denunciationem admitti debet.
63 Conſtitutiones Can. Regular. Sancti Saluatoris Accuſationem, ac Denunciationem æquant.
64 Qui ad denunciationem in criminibus exceptis admittuntur.
65 De litteris abſque nomine, quod nulla ſint.
66 Denunciationem admonitio præcedere debet.
67 Exceptis delictis publicis, quæ ſine præuia monitione denunciari queunt.
68 Iudex vt denunciationem admittere debeat.
69 Denunciatio iure communi qua pęna puniatur in probatione deficiens.
70 Denunciatio vt ab accuſatione differat.
71 Forma incipiendi proceſſum per viam Denunciationis.
72 Modus Proceſſum formandi per viam Inquiſitionis.
73 Inquiſitio quid ſit.
74 Inquiſitio quotuplex ſit.
75 Inquiſitio generalis ſimpliciter, quæ ſit.
76 Modus in Inquiſitione generali ſimpliciter ſeruandus.
77 Viſitatores Regularium in viſitationibus ſacros canones obſeruare tenentur.
78 Criminoſos occultos prodere non tenentur interrogati in Viſitatione.
79 in Viſitatione, quæ obſeruanda ſint.
80 Si in Viſitatione detectum fuerit aliquod crimen, quod agendum.
81 Capita ordinum viſitari debent.
82 In inquiſitione generali omnes admittuntur.
83 Capitula formanda ſunt in Inquiſitione generali pro viſitandorū in-

interrogatione.
84 *Forma proceſſum incipiendi in Inquiſitione generali, ſeu in Viſitatione.*
Forma incipiendi proceſſum contra infamatum repertum in Inquiſitione generali, ſeu in Viſitatione.
85 *De Inquiſitione generali quo ad perſonas tantum.*
86 *Forma proceſſus incipiendi in tali inquiſitione.*
87 *De Inquiſitione generali quo ad delicta ſolum.*
88 *Infamia fundamentum eſt inquiſitionis contra certas perſonas.*
89 *Infamia loco accuſatoris ſuccedit.*
90 *Forma proceſſus incipiendi in inquiſitione generali quo ad delicta.*
91 *De Inquiſitione ſpeciali.*
92 *Infamia probanda eſt.*
93 *Infamia quomodo probetur.*
64 *Teſtes de fama deponentes quid fama ſit noſſe debent.*
95 *Infamia ante inquiſitionem orta eſſe debet.*
96 *Forma incipiendi proceſſum per viam Inquiſitionis ſpecialis.*
97 *Modus formandi proceſſum per viam exceptionis.*
98 *Exceptio dupliciter proponi poteſt, Ciuiliter, & Criminaliter.*
99 *Proceſſum per exceptionem ciuiliter formaturus iudex, quid faciet.*
100 *Excipiens non probans an, & quomodo ſit puniendus.*
101 *In proceſſus per exceptionem apponi debent locus, & tempus.*
102 *Forma incipiendi proceſſum per viam exceptionis.*

VT Regularium Iudex rite ſibi ſubditorum cauſſas diiudicare queat, cum in grauioribus, atque grauiſſimis eorum delictis occultis illud eſt agere neceſſarium; quomodò in huiuſmodi procedere, ſiue proceſſum formare debeat, nunc videndum eſt.

1 Principio itaque illud eſt animaduertendum. † Delictorum, ſiue Criminum quædam eſſe interiora, quæ ſoli Deo, & ipſi committenti ſunt nota, quædam vero exteriora, quæ ab alijs etiam cognoſci poſſunt.

De interioribus delictis, quæ ſola cogitatione conſumuntur, ſiue actu ſolo interiori fiunt, abſque eo quod in actum aliquem exteriorem procedant, Iudex in foro exteriori cognoſcere nequit; licet grauiſſima ſint. foro ſolo interiori hæc reſeruantur delicta, cap. erubeſcant, diſt. 32. ca. ſicut tuis, de Simo.

Quare ſola exteriora delicta, quæ verbo, vel nutu, vel facto cõſumuntur, ſiue actu aliquo exteriori ab alijs cognoſcibili, ſenſuque perceptibili fiunt, Iudici examinanda, & iudicanda in foro exteriori proponuntur cap. cogitationis, de pœn. diſt. 1. cap. ſi quando, 15. q. 6. l. cogitationis, ff. de pœnis. Specula. 3. par. in principio.

Secundo ad memoriam reuocanda illa delictorum partio eſt, quam ſuperius adduxi cap. 10. numero primo, & ſecundo, in Leuia, & grauia. Manifeſta, & occulta.

Ter-

2 Tertio notandum eſt. † Delictorum amplius quædam eſſe facti permanentis, quædam vero facti tranſeuntis.

Facti permanentis delicta ſunt, quorum veſtigium aliquod poſt illa commiſſa ſenſibile manet, vt homicidium, ſtuprum, incendium, percuſſio cum enſe, vel gladio, vel etiam cum baculo, ſi liuor, aut cicatrix relinquatur, furtum cum fractura, & ſimilia.

Facti vero tranſeuntis delicta illa dicuntur, quorum nullum poſt ipſa perpetrata ſenſibile manet veſtigium, vt hęreſis, blaſphemia, adulterium, iniuriæ, minæ, percuſſio ſine cicatrice, aut liuore, furtum ſine fractura, & huiuſmodi.

3 † De leuibus, & grauibus quoque manifeſtis delictis, vel facti ſint permanentis, vel tranſeuntis Regularium Iudex proceſſum formare nequaquam tenetur, iuxta illa, quæ ſuperius dicta ſunt cap. 10. cit. numero 9. & 12.

4 Itaque † ſola Regularium exteriora occulta delicta grauiora, ſiue grauiſſima, tam facti permanentis, quam facti tranſeuntis ab ipſorum iudice remanent exteriori examinanda iudicio, deque illis tantummodo proceſſum formare tenetur.

5 † Id autem cum quattuor modis, aut vijs fieri poſſit: per Accuſationem, per Denunciationem, per Inquiſitionem, & per Exceptionem, cap. ſuper his, iunctis cap. inquiſitionis, & cap. qualiter, & quando el ſecondo, de accuſat. gloſſ. in cap. qualiter cit. (nam de modo in notorijs procedendi, quem pro quinto ponit Specul. in principio 3. par. ſuperfluum duxi pertractare, cum in regularium iudicijs in huiuſcemodi notorijs, quemadmodum cum repertis in fragranti crimine proceſſum formare non ſit neceſſe, vt cap. 10. num. 9. & 12. cit. dictum eſt) Ego quoque modos quattuor proceſſum efformandi proponam. Et primo quidem Modos in vnaquaque via proceſſum incipiendi demonſtrabo in præſenti capite, deinde Modos eundem proſequendi, ſiue continuandi, capite 19. poſtremo loco Modos illum terminandi, capite 20. etenim cap. 17. & 18. de teſtibus, atque de indicijs opus eſt pertractare. In hoc igitur capite Modos quattuor proceſſum incipiendi primo per Accuſationem, ſecundo per Denunciationem, tertio per Inquiſitionem, vltimo per Exceptionem oſtendam, eundemque met ordinem in capite 19. obſeruabo.

De

De Modo incipiendi Proceſſum per viam Accuſationis.

6 MOdum † proceſſus per viam Accuſationis incipiendi traditurus animaduerto, huiuſmodi proceſſum incipere
7 iudicem minime poſſe, niſi † Accuſator legitimus adſit, qui accuſationem aut in ſcriptis, aut verbotenus porrigat. c. nihil. ſecunda quæſt. 1. c. dignum, 3. quæſt. 9. c. 1. de accuſation. & c. forus, §. in omni quoque negotio. de verborum ſignificat. c. non oporteat, & ſeq. 3. q. 9. cit. Nauar. conſil. 5. de appellat. num. 1. tomo 1. D. Ambroſ. ſuper ſentẽtia D. Pau. qua inceſtuoſum illum 1. Corin. 5. damnauit. & refertur c. de manifeſta, ſecunda quæſt. prima cit. Sic, inquit, iudicis non eſt ſine accuſatore damnare, quia a domino Iudas, cum eſſet fur; quia non eſt accuſatus, non eſt eiectus. idem c. nihil citat. eadem quæſt. & Act. 25. dicitur. Non eſt conſuetudo Romanis damnare aliquem hominem; priuſquam is, qui accuſatur, præſentes habeat accuſatores, &c. & nos in c. 12. numero primo. Accuſatorem iudicium præcedentem iure diuino neceſſarium fore docuimus.

8 † Legitimus autem accuſator quilibet eſt, qui legibus accuſare minime prohibetur.

9 † Legibus autem plurimi accuſare vetantur.

10 Primo † Inimici. c. accuſatoribus. & ſeq. tertia quæſt. quinta, c. ſuſpectos, & c. omnes, eadem quæſt. c. cum oporteat, de accuſat. c. meminimus. & capite. cum P. Manconcella. eodem titu. Farin. quæſt. 12. num. 34. Etiam reconciliati, maxime de recenti. c. accuſatores, el primo 3. quæſt. 5. c. qui crimen, 6. quæſt. 1. iuncta gl. c. accuſatores cit. Farinac. quæſt. 12. num. 41. Qui vero inimici dicantur, habitum fuit ſuperius. ca. 14. num. 22.

11 Secundo † Suſpecti. c. accuſatores cit. & duobus ſeqq. 3. quæſt. 5. & c. accuſatores, el ſecondo, e terzo. addito c. omnes. eadem quæſt.

13 Tertio † de domo inimici prodeuntes, c. accuſatorib. 3. quæſt. 5. & c. accuſatores, el terzo, ead. quæſt.

13 Quarto † Qui cum inimicis commorantur. intellige familiariter. ca. accuſatoribus. tertia quæſt. 5. c. cum oporteat. de accuſation. & c. repellantur. iuncta gl. eodem titulo.

14 Quinto † Conſanguinei inimicorum. c. cum oporteat. cit. de accuſation.

15 Sexto † Laici contra clericos. c. de cetero. de teſtib. ca. cum P. Manconcella. de accuſation. iuncta gloſ. ibi. verſ. Laicus. ca. nullus. & ſequen. 2. quæſt. 7. Specul. 3. parte, tit. de accuſat. §. tertio videndum. verſic. ſed nec Laici. Panor. in c. cum P. cit. ver. nota vltimo. eodem tit. Felin. ibid. Petrus Follerius in pract. crim. can. verſ. Ac-

ciet, aut illum ad locum deducens, aut inſtans, vt mittat ad videndum. dehinc producere teſtes ad probandum debet.

Cum autem iudici commiſſum fuiſſe delictum conſtiterit; accuſationem recipere, ceteraque proſequi poterit.

55 † Si vero facti tranſeuntis delictum propoſuerit accuſator; teſtes ad illud probandum adducere, ac nominare debet. Et ſi plura delicta obijciat; pro vnoquoque illorum probando teſtes aſſignare, ſiue nominare tenetur.

56 † Iudex, vel antequam in actis notarius accuſationem deſcribat, vel poſtea, Talionis pœnam proteſtare accuſatori debet, ab eo, niſi delictum probauerit, incurrendam; quo annuente proceſſum incipere, & proſequi poterit.

In cuius proceſſus initio Dei nomen apponendum eſt. dicente Apoſtolo. Coloſſ.3. Omne, quodcumque facitis in verbo, aut in opere, omnia in nomine domini Ieſu Chriſti facite.

Annus deinde, Dies, ac Menſis currentes; Accuſatoris nomen, cognomen, patria, ætas, gradus, ſtatus profeſſio, ſi quæ habeat, vel faciat deſcribenda ſunt. Iudicis nomen, cognomen, dignitas, vel officium; Aſſeſſorum quoque nomina, &c. notarij, ac loci in quo iudicium exercetur; delicti ſpecies, locus, tempus, annus, menſis in quibus delictum fuit commiſſum. l. libellorum, ff. de accuſat.

Dies quoque ſi Reus petat, apponendus eſt. Clar. loco cit. q.12. verſ. dixi etiam. Cæſar de Graſſis deciſ.183. nu.2. Accuſati quoque nomen, cognomen, &c.

Et ſi Iudex delegatus ſit, delegationis quoque facienda mentio eſt, auctoritatiſq. litteræ, ſeu patentes in actis deſcribendę ſunt Iuramentumque accuſatori deferendum eſt, quod non animo calumniandi accuſationem porrigat. Clement. ſæpe, de verb. ſign. §. 1. in fine.

56 † At vero Accuſatio aut in cędula deſcripta porrigitur, aut verbotenus proponitur.

Si in cædula porrigatur, ſcribēdum eſt in actis; Cædulam porrexit accuſatoriam. eiuſque cædulę, ſeu libelli verba in principio, & in fine poſita deſcribenda ſunt in proceſſu.

Si autem verbotenus proponatur, ſcribendum in actis eſt. Accuſatoriam quærelam propoſuit contra N. inſtans teſtes infraſcriptos pro habenda veritate interrogari. quorum teſtium nomina, cognomina, patriam, ac ſtatum notarius ipſe deſcribat. Poterit vero proceſſus (quo ad illius initium ſpectat) ita formari.

Forma incipiendi Proceſſum per viam Accuſationis a Iudice ordinario.

57 † IN nomine Domini. Amen Anno a natiuitate domini 1612. die Nono Menſis Octo-

Octobris coram Reuerendiſſim. Patre Generali Congregationis Canonicorum Regularium Sancti Saluatoris ordinis Sancti Auguſtini Domino Blaſio Bagno, ac eius viſitatoribus D. C. D. E. D. F. & me D. S. viſitatore ſimul, & pro notario perſonaliter comparuit D. Inquietus de Malitioſis de tali ciuitate, & porrexit quamdam cædulam accuſatoriam folij vnius contra D. Turpilium de Improbis, de tali ciuitate, cuius initium eſt. Coram vobis Reuerendiſs. Patre Generali. &c. finis vero. & omni meliori modo. Ego D. Inquietus de Malitioſis de tali ciuitate. Et inſtetit procedi contra d. D. Turpilium teſtes examinando, prout in cędula, vt veritas habeatur.

Quo audito præfatus Reuerendiſs. Pater Generalis eidem D. Inquieto proteſtatus eſt, illum ad pęnam talionis peragendam teneri, niſi adducta delicta Dom. Turpilium perpetraſſe legitime probauerit, quare bene videat, quid faciat, Cui proteſtationi, & admonitioni d. D. Inquietus cum reſpondiſſet, ſe ad omnia fore paratum, denuo inſtans in cauſſa procedi; præfatus Reuerendiſſimus detulit eidem iuramentum, quod non animo calumniandi talia depoſuerit, prout tacto pectore, vel ſcripturis iurauit. quo iuramento habito præfatus Reuerendiſſimus Pater Generalis querelam acceptauit ſi, & inquantum omni meliori modo.

Acta ſunt iſta in Monaſterio Sancti Saluatoris Bononienſis in camera ſolitæ reſidentiæ præfati Reuerendiſs. Patris Generalis præſentibus. dd. admod. RR. PP. Viſitatoribus. Anno, die, ac Menſe ſuprapoſitis, & a me D. S. prædicto deſcripta.

Si coram Prælato alicuius Monaſterij accuſatio porrigatur, eodem modo Proceſſus incipiendus eſt, mutatis nominibus P. Generalis, & Viſitatorum in Prælati, ac diſcretorum nomina.

Forma incipiendi Proceſſum per viam accuſationis a Iudice delegato.

58 † In Dei nomine. Amen. Anno a natiuitate domini 1612. die 14. Menſis Septembris coram admodum Reuerendo Patre D. Candido Bononienſi, & me D. Io. Alberto Veneto Viſitatoribus Congregationis Canonicorum Regularium S. Saluatoris ordinis Sancti Auguſtini iudicibus delegatis a Reuerendiſſim. P. Generali præfatæ Congregationis virtute patentium litterarum ſub dat. Romæ &c. vt in illis, manu ipſius P. Generalis ſubſcriptarum, & Generalatus ſigillo munitarum, quarum tenor eſt. Nos D. B. Prior Generalis, &c. perſonaliter comparuit D. Inquietus de Malitioſis de tali ciuitate, & querelam accuſatoriam propoſuit contra D. Turpilium de Improbis de

tali

tali ciuitate his verbis.

Molto Reuerendi Patri Viſitatoris. Io accuſo D. Turpilio de gl'Improbi della tal città, che ſia biaſtemato il nome di Dio più volte queſt'anno in diuerſi luoghi, e tempi, e particolarmente nel Meſe d'Agoſto nel clauſtro, e nel Refettorio dopo pranſo dicendo al corpo, al ſangue, e ſimili, e di più, che hauendolo io ripreſo vna volta queſt'anno del Meſe pur d'Agoſto dopo pranſo nel Refettorio, mi ha detto un carico di villanie. Però domando giuſtitia a VV. PP. mm. RR. e fo inſtanza, che il detto D. Turpilio ſia caſtigato, e che per venire in cognitione della verità eſſaminino per teſtimonij ſopra la prima delle biaſtemie. D.F. Vicario del Monaſterio, e D.G. e ſopra la ſeconda delle villanie D. H. e Fra N. Refettorario, quali ſi trouarono preſenti al tutto.

Quo audito ad. R.P. D.C. maior Viſitator eidem D. Inquieto proteſtatus eſt, quod talionis pęna, &c. vt in præcedenti forma, hoc addito quod mandabunt d. accuſatori vt ſe ſubſcribat, vel ſi ſcribere neſcit, ſignum crucis propria manu faciat loco ſubſcriptionis.

De Modo incipiendi Proceſſum per viam Denunciationis.

59 Denunciationis via proceſſum formaturus regularium Iudex Primo animaduertere debet, quod Denunciatio eſt alicuius criminis apud Iudicem competentem ad alicuius emendationem facta delatio. Colligitur hæc definitio ex cap. 2. ac 3. & ſuper his, & cap. cum dilectus, de accuſ. & cap. nouit. de iudicijs.

60 † Quadruplex autem Denunciatio eſt. Euangelica, Iudicialis, Canonica, & Regularis. Docto. in cap. nouis. de iudicijs, & in cap. ſi peccauerit, 2. q. 1. Syl. ver. denunciatio. numero 1. Angel. eo. in principio. Dom. So. de ratione tegendi, & detegendi ſecretum, memb. 2. quæſt. 5. ſimiliter in principio.

Euangelica denunciatio eſt criminis apud iudicem, vt patrem delatio ad emendationem in fratre procurandam, quam in fraterna correctione obtinere minime potuit, zelo charitatis facta, vt præcipitur. Matt. 18. ſi te non audierit, dic Eccleſiæ. Iudicialis vero Denunciatio duplex eſt publica, & priuata.

Publica eſt criminis apud iudicem facta delatio, vt Rei puniantur, & quies Reip. conſeruetur. Et hæc ad c. riæ offi-

ciales pertinet fiſcalem, & alios, quibus a Iudice, ſiue a Rep. ſiue a Principe huiuſmodi officium crimina deferendi committitur.

Priuata eſt criminis apud Iudicem facta delatio pro ſuimet intereſſe, vt ſe, ſuaque aliquis tueatur.

Canonica Denunciatio eſt criminum apud iudicem facta delatio ad ea tollenda, damnũque Reip. reprimendum.

Regularis autem eſt criminum delatio, quæ in Religionibus fit iuxta illarum inſtituta ſine ſtrepitu, & figura iudicij ad ipſorum regularium emendationem, & ad commune religionis cuiuſque bonum conſeruandum. De his vide Angel. ver. denunciatio per totum.

61 † Differunt hæ denunciationes inter ſe; Euangelica, namque zelo charitatis, ſine ſtrepitu, & figura iudicij, ſolam fratris reſpicit emendationem. Iudicialis publica, Reorum punitionem. Iudicialis priuata, propriũ denunciantis intereſſe. Canonica publicum Eccleſiæ bonum. Regularis vero congregationis particularis item bonum. Præterea Euangelica, & Regularis, abſque iudicij ſtrepitu fiunt. Iudicialis autem, & Canonica non item.

Gregor. de Valent. to. 2. Comentar. Theolog. diſput. 5. quæſtio. 12. punc. 1. Denunciationes omnes ad duas tantum reducit; nempe ad fraternam, & iudicialem, ſiue iudiciariam.

Alij eas confundunt, vnica voce Denunciationis illas omnes comprehendentes, vt Sylu. verbo denunciatio. de ſola euangelica, qua omnes comprehendit, pertractando. Ego vero Angelum, alioſque nonnullos ſequutus ita diſtinxi; vt Regularium iudex illarum omnium cognitionem haberet.

De Regulari, & Euangelica denunciationibus, cum in illis proceſſum formare non ſit neceſſe, tractationem ommittam. De iudiciali ſolum, atque canonica breuiter ſermonem habebo, quas tamen vnico tractatu comprehendam, ambæ namque iſtæ iuridicæ ſunt, eodemq; modo in vtriſque procedendum eſt paucis mutatis, quod ad noſtrum propoſitum attinet, quinimo vt dictum eſt. Valen. loc. cit. ambas iſtas ſub vnico iudiciariæ denunciationis nomine comprehendit.

Notandum ſecundo, quod
62 † qui non admittitur ad accuſationem, neque ad huiuſmodi denunciationem admitti debet, arg. cap. qui ſine, 3. q. 4. & c. cum dilectus, de accuſat. glo. in rubr. 2. q. 8. & ca. in omni negotio, de teſt. Bartol. in l. diuus, num. 7. ff. de cuſto. re. Specula. titu. de denunciatio. §. quis poſſit denunciare, verbo, canonica quoque denunciatio. Diaz in pr. crim. can. cap. 6. Salyc. in leg. ea quidem, C. de accuſat. Angelus de maleficijs, verb. necnon ad denunciandum.

Vi-

Digitized by Google

Victori.c.14.num.4.Clar.q.7.loco cit.Villag.lib.2.tit.de denunciatione can.c.2.concl.1.

63 † Conſtitutiones noſtræ Canonicorum Regularium Sancti Saluatoris Denunciationem æqualem Accuſationi reddunt. c. 13.n.78.eadem pœna denunciantem in probatione deficientem, qua ipſum accuſantem plectentes Prælatumq. in hac re diſpenſare minime poſſe vetantes; & quidem optima ratione, vt videlicet a calumnijs, falſis denunciationibus litteriſq. maledicis ſubditi temperentur.

Neque id abhorret a D. Patris Auguſtini regula, in qua præcipitur fieri denunciatio; etenim D. Auguſtinus tunc ſolummodo fratrem denunciare committit, cum per duos, tres ve teſtes conuinci a denunciante poteſt.

Itaque a denunciando arcentur, qui ab accuſatione proponen
64 da repelluntur. † Niſi denunciatio de criminibus exceptis ſit; quo caſu omnes, (inimicis, & conſpiratoribus excluſis,) admittuntur. Aut niſi denuncians ſuam ſuorũque iniuriam proſequatur, quod attinet ad iudicialem priuatam denunciationem, quo etiam caſu omnes denunciare queunt eo modo, quo ſupradictum eſt, cum de accuſatione ſermo habitus fuit. num.38.& ſeq. hoc eodem capite. Aut etiam niſi iudicialis publica denunciatio ſit officiales namque omnes ad hoc deſtinati, licet infames (tales enim plurimum iſti ſunt delatores) denunciare vtique poterunt ad aperiendam iudici viam ad inquirendum contra ipſos Reos. id multis auctoritatibus probat Clar. loc. cit.

65 Notandum tertio. quod † contra quemquam via denunciationis nequit procedere iudex intuitu litterarum ſine nomine ipſi directarum; etiam ſi in illis teſtes nominati ſint. quod optime docet. Clar. quæſt.5. verſu ſcias igitur. poſt medium. & Rodericus tomo 2.q. regular.q.6.art.10.& ſi formetur ſuper illis proceſſus, eſt ipſo iure nullus, c. inquiſitionis, §. tertiæ, de accuſat. quo loci Panor. illius rationem reddit. huiuſmodi namque litteræ, ſiue potius libelli nullam prorſus infamiam irrogant alicui, c. fin. de accuſat. Iudex autem contra quemquam procedere nequit, niſi aut accuſator, aut denũciator, aut infamia adſit. c. inquiſitionis cit. & c. qualiter, & quando el 2. eod. titulo, hic autem cum ſcribentis nomen incertum ſit, deeſt accuſator, ſeu denunciator. & huiuſmodi litteræ cum nullam irrogent infamiam, aut ſaltem ad inquirendum inſufficientem (infamia namque a pluribus orta eſſe debet probis viris, & bonis: non autem a prauis, & maleuolis. c. inquiſitionis, & qualiter. cit. huiuſmodi vero litteras a maleuolis potius, & prauis quam a probis, & bonis ſcriptas fuiſſe credẽdum ſit.) infamia procul dubio deeſt. Quare nullum proceſſus ipſius fundamentum cum ſit; illum ſuper nihilo formatum corruere neceſſarium eſt.

66 Notandum quarto. quod † Denunciare quis minime valet, niſi prius denunciandum ipſum de illo delicto, de quo illum vult denunciare monuerit, & noluerit reſcipiſcere, capitulo, ſi quis, c. cum dilectus, & c. qualiter, & quando, el ſecondo, de accuſation. c. licet Hely, de ſimon. gloſ. in dicto c. ſi quis, in verbo charitatiue. argum. Matt. 18. Argue eum inter te, & ipſum ſolum, &c. D. Thom. 2.2. quæſt. 33. articulo 7. & omnes communiter.

Quam charitatiuam admonitionem ipſe denunciator ſe feciſſe adhibito iuramento probabit, ſi ſolus admonuit. At vero ſi alio, vel alijs præſentibus monuit; id ſe feciſſe nedum præſtito iuramento probabit: verum & illius, ſiue illorum quoque teſtimonio, qui adfuerunt, c. omni. de teſt. Panormit. in c. nouit. de iudicijs. Nauar. in man. c. 25. num. 33.

Quare iudex denunciantem delato ei iuramento interrogare tenetur, an denunciandum charitatiue monuerit, & an ſolus, an alio, vel alijs adhibitis id præſtiterit; ac deinde teſtes tam pro monitione, quam pro delicto probando (niſi ijdem fuerint) interrogandos ab eodem nominare, ſeu producere faciet.

67 † Quod autem de admonitione dictum eſt, intelligi debet, ſi de priuatis agatur delictis. Etenim ſi de publicis, & exceptis tractatur, neceſſaria nequaquam ipſa monitio eſt argum. 1. Tim. 5. Peccantes (ſcilicet publicè) coram omnibus argue. & refertur, 45. diſtin. idem c. 1. de pœnit. & remiſſ. D. Thom. loco cit. Archidiacon. in c. ſi peccauerit, 2. quæſt. 1. Silueſt. verbo denunciatio. quæſt. 3. Valen. loco cit.

Imo qui huiuſmodi crimina excepta, ſiue publica non denunciat, peccatum committit; etiam ſi iuraſſet ſe non denunciaturum. Innocent. in c. qualiter, & quando, el ſecondo, de accuſat. Panormit. in c. cum dilectus, de exceſſ. prælator. Nauar. in man. loco cit.

Sed neque cum de priuatis delictis agitur neceſſaria tunc monitio eſt, cum nulla per monitionem huiuſmodi ſperatur in fratre correctio. D. Thom. vbi ſupra. artic. 1. Nauar. loco cit. c. 24. num. 12. Tolet. lib. 5. inſtr. ſacer. c. 57. num. 5.

Aut quando graue timetur damnum probabile ſibi, vel alijs per huiuſcemodi monitionem euenturum. Aut etiam quando tempus monitionis non adeſt, quia periculum eſt in mora. de quibus vide Tolet. loco citat.

Neque etiam ab ijs monitio facienda requiritur, qui ex officio crimina in publica iudiciali denunciatione iudici denunciare tenentur. Iul. Clar. vbi ſup.

68 † Regularium itaque iudex, ſi denunciantem bonæ famæ, aut alias legitimum eſſe, bonoque zelo motum fuiſſe, non autem

ani-

animo calumniandi cognouerit; ipſeque denuncians iurauerit ſe charitatiue denunciandum admonuiſſe (cum id facere tenetur) per ſe, vel tali, ſiue talibus præſentibus, & dictum denunciandum non reſipiuiſſe de tali delicto; quem exprimere debet cum ſuis circumſtantijs loci, ac temporis, vt ſupra de accuſatione dictum eſt; teſteſque ad crimen probandum protulerit; illius denunciationem admittere, vtique poterit, ac debebit: illum de talionis pœna, ſi non probauerit, incurrenda proteſtatus; quo ad noſtram attinet Congregationem, ad aliaſq. inſtituta quarum denunciantem in probatione deficientem, æquè ac ipſum accuſantem puniri committunt.

Quo ad eas verò Congregationes, quæ ius commune in denunciatione ſeruant; huiuſmodi proteſtatio minime neceſſaria eſt.

69 Etenim † Denunciator ſi plene delictum non probat, talionis pœna ex iuris diſpoſitione nequaquam punitur: Verum ſuſpenditur, donec iuramento, quod tale crimen animo calumniandi non detulerit, ſe purget, cap. cum dilectus, de calumniatoribus, cum vero taliter ſe purgauerit, iudicis arbitrio puniri debet, gloſſ. in cap. cum dilectus, cit. in verbo calumniandi.

Quare doctorum nonnulli
70 † hoc differre accuſationem a denunciatione affirmant; quod in accuſatione, & inſcriptio, & plena probatio, neceſſaria ſunt, in denunciatione verò non item, Doct. in cap. ſuper his de accuſat. Poterit vero Proceſſus per viam Denunciationis hoc modo formari, quo ad illius principium attinet.

Forma incipiendi Proceſſum per viam Denunciationis.

71 † IN nomine Domini Amen. Anno a natiuitate domini 1612. die 12. Octobris coram admodum R. P. Priore D. P. & eiuſdem monaſterijs diſcretis D. F. D. I. & me D. S. diſcreto, & pronotario perſonaliter comparuit D. Obſeruans de Otioſis de tali ciuitate, ac denunciauit eidem P. Priori D. Nocentem de Impuris de tali ciuitate de impudica conuerſatione cum muliere, cum non paruo aliorum ſcandalo, hoc modo, videlicet.

Molto R. P. Priore: Trouandomi nel choro a dire le mie deuotioni queſt'anno nel meſe d'Agoſto il giorno di S. Lorenzo viddi D. Nocente de gl' Impuri della tal città in chieſa, che rideua con vna donna. Io trouatolo dipoi da ſolo: a ſolo con piaceuolezza lo ripreſi di tal fatto: ma egli ſe ne riſe. La feſta poi di S. Rocco nell'iſteſſo meſe, eſſendo pure io nel choro, dou'erano ancora D. G. e D.

H. li chiamai, e li moſtrai il detto D. Nocente, che pure con l'iſteſſa donna rideua, come l'altra volta; eſſendo nella Chieſa molti huomini, e donne. Per il che io denontio queſto fatto a V. P. M. R. acciò nel miglior modo, che la può, a coſi fatta temerità, e ſcandalo proueggа.

Quo audito præfatus P. Prior. detulit eidem D. Obſeruanti iuramentum, quod prædictum D. Nocentem charitatiue (vt aſſeruit ſe feciſſe) monuerit, & ille non reſipuerit, & quod non animo calumniandi: ſed bono zelo ductus illum detulerit, prout ipſe D. Obſeruans tacto pectore, vel ſcripturis iurauit, & præfatus P. Prior huiuſmodi denunciationem admiſit ſi, & in quantum omni meliori modo, & mandauit d. D. Obſeruanti vt eidem ſubſcribe ret, prout fecit. Acta ſunt iſta in prædicto Monaſterio in camera ſolitæ reſidentiæ præfati P. Prioris anno, die, ac Menſe ſuprapoſitis, & a me D. S. ſupradicto deſcripta.

Pœnæ talionis proteſtatio apponi poterit in Congregationibus, in quibus Denuncians non probans ea puniendus eſt. Idcirco quia in omnibus id fortaſſe minime præcipitur, aut ſeruatur; in denunciationis forma huiuſmodi protestationem nequaquam appoſui.

De Modo Proceſſum Incipiendi per viam Inquiſitionis.

72 INquiſitionis via proceſſum formaturus regularium iudex Primo aduertere debet.

73 Inquiſitionem nil aliud eſſe, quam criminum a iudice competenti canonice factam inueſtigationem, ex Hoſtien. lib. 5. tit. de inquiſi. §. 1. & Fel. in rubr. de accuſat.

Cum autem huiuſmodi inueſtigatio dupliciter fieri queat in generali videlicet, ac in particulari.

74 † Duplex quoque inde oritur inquiſitio, Generalis nempe, atque Specialis, ſiue vt ait ſpeculator 3. par. tit. de inquiſit. §. 2. nu. 9. quem ſequitur Victo. Auerſa. cap. 8. num. 1. Præparatoria, & Solemnis.

Generalis autem inquiſitio item duplex eſt, quędam generalis ſimpliciter, videlicet quo ad perſonas, & quo ad delicta, quædam vero generalis ſecundum quid, quæ duplex & ipſa eſt. Quędam generalis quo ad perſonas, non autem quo ad delicta. Quædam generalis quo ad delicta, nō autem quo ad perſonas.

Et quemadmodum Inquiſitio generalis ſimpliciter tantummodo præparatoria eſt; Inquiſitio vero ſpecialis quo ad perſonas, & quo ad delicta tantummodo ſolemnis. Ita Inquiſitiones ſecundum quid inter prędictas medię, partim pparatoriæ, partim ſolēnes

nes vtique dici poſſunt, præparatoriæ, quatenus generales exiſtunt; ſolemnes, quatenus ſpeciales. Quid vnaquæq; iſtarum inquiſitionum ſit, vt facillime ab omnibus cognoſci queant, breuibus explicabo.

Inquiſitio generalis ſimpliciter, ſiue præparatoria nuncupatur illa, quæ in viſitationibus Prouinciarum, Diœceſum, ac Monaſteriorum fit, nulla præcedente infamia ſiue perſonarum, ſiue delictorum, ad inueſtigandum crimina, & criminoſos, ſi qui ſint; vt Prouincia, Diœceſis, aut Monaſterium, & a criminibus|, a criminoſis ve purgentur, & omnes in officio contineantur.

Inquiſitio generalis quo ad perſonas tãtum illa nominatur, quæ fit, cum aliquo loco fuit commiſſum delictum v. g. homicidium, & ignoratur quis illud perpetrauerit: in eo namque in generali inquiritur de perſona, quæ ignoratur; at vero in particulari de ipſo perpetrato delicto, quis tale delictum commiſerit.

Inquiſitio generalis quo ad delicta ſolum dicitur illa, quę fit, quando infamia ſuadente, quod in aliquo loco multa contra fas a certis perſonis committuntur, contra dictas perſonas particulares inquiritur de illarum vita, cõuerſationeque.

Inquiſitio vero ſpecialis, & ſolemnis eſt, cum de certo delicto infamia præcedente contra certam perſonam, vel perſonas inquiritur, ex. gr. commiſſum fuit homicidium, infamatus eſt de illo Titius, inquiritur an Titius illud homicidium perpetrarit. Quoniãm vero in huiuſmodi inquiſitionibus diuerſi modi ſeruantur; quomodo in eorum vnoquoque regularium iudex ſe gerere valeat, demonſtrabo.

De Inquiſitione Generali ſimpliciter; ſeu de Viſitatione.

75 † IN Inquiſitione generali ſimpliciter, quam in viſitationibus ordinarijs fieri contingit nulla præcedente infamia perſonarum, aut delictorum, quando videlicet Generalis, aut Prouincialis, aut Viſitatores quotannis Monaſteria ſingula viſũnt, quẽadmodem Epiſcopi ſuas Diœceſes, de qua viſitatione quo ad Epiſcopos quidem habetur in cap. venerabilis, de cenſibus, cap. Romana, eodem tit. in 6. & in Concil. Trident. ſeſſ. 7. cap. item 7. ac ſeſſ. 24. cap. 3. de reformatione, quo ad regulares vero in cap. in ſingulis, de ſtatu Monach. & in eod. Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 8. & 20. de reform. In huiuſmodi inquam generali inquiſitione obſeruandum eſt primo.

76 Quod † Nullum in ea exigitur iuramentum ab interrogandis, extat text. expreſſus in capitulo Romana cit. de cenſi. in ſexto, §. ſane, idem tenet gloſ. in verbo coactione.

Spe-

Specula.3. par. titu. de inquiſit. cit.§.2.nu.13. Archid.& Philippus Franc. in cap. Romana cit. Villagut. in pr. crimi.can. lib. 3. titu.de inquiſi.cap.7.concl.1.

Neque dici poteſt illud ab epiſcopis, nõ autem a regularium ſuperioribus fore ſeruandum; quia certum eſt eandem facultatem regularium ſuperiores in ſuos habere ſubiectos, quam epiſcopi habent in ſuos, id omnes fatentur nemine contradicente. Etiam in viſitationibus hoc verum eſt; conſtituuntur etenim prælati regulares ſuarum Congregationum viſitatores a' Concil. Trident. locis præallegatis ſeſſ. 25. quemadmodum epiſcopi ſuarum diœceſum cap.3.ſeſſ.24.cit.

77 Et † eiſdem regularium prælatis cap.8. cit. ſeſſ.25. manifeſte præcipitur, quod in monaſteriorum ſuæ congregationis viſitatione illa obſeruare teneantur, quæ in ſacris canonibus, & in dicto Concilio decreta ſunt. At vero inter alia ſacrorum canonum decreta illud exiſtit, quod in inquiſitione generali, ſeu in Viſitatione peragenda nullum exigi debeat iuramentum, d.cap. Romana. Igitur nec ipſi regularium ſuperiores viſitantes in huiuſmodi generali inquiſitione iuramentum exigere poterunt, affirmat hoc Victorinus Auerſanus cap. 8. num.2. cum Specula. ſupraci. verum fuimet immemor alias contrarium docet, cap.9. cum ſaltem neceſſario ſe declarare debuiſſet, quemadmodum & Emanuel Rodericus in quæſtio. regular. tomo 2. quæſt. 5. art. item 5. pro ſe Hoſtienſem citans.

At vero intelligendi ſunt iſti eo modo, quo docet gloſſ. d. cap. Romana cit. ver. coactione, videlicet quod a principio nullum exigitur iuramentum, per quod aliquis occultum crimẽ prodere conſtringatur. Quod ſi abſque iuramento aliqua corrigenda referantur a quoquam; tunc poterit iudex inquirens ſuper his exigere iuramentum, formando ſpecialem, & ſolemnem inquiſitionem. Confirmatur ex auctore additionum ad gloſſ. d. lib. ſexti, qui ca. Romana cit. ad verba gloſſ. addit auctoritatem (præter alias) Hoſtienſis citati a Roderico, tamquam ſentientis idem, quod ipſa gloſſ. ſentit, videlicet, quod a principio nullum exigitur iuramentum; at ſolummodo quando ſine iuramento interrogati ipſi viſitati aliquod crimen, vel aliquem crimmoſum deponunt; etenim tunc ſpecialis formari debet inquiſitio, & in ea exigi poterit iuramentum.

Quare firmiter aſſerendum eſt in Inquiſitione generali ſimpliciter, etiam in regularium viſitatione peragenda nullum exigi iuramentum debere; niſi fortaſſe in aliquorum regularium conſtitutionibus exigi preciperetur, argum. cap. Romana cit.§.fin.

78 † Interrogati vero viſitati,

aut

aut cum iuramento, aut ſine ipſo, criminoſos occultos, qui nulla laborant infamia prodere nequaquam tenentur, c. qualiter, & quando, el primo, de accuſat. D. Thom. 2. 2. quæſt. 69. artic. 2. Caiet. ibid. Dom. Sot. de ratione tegendi, & deteg. ſecret. mem. 2. queſt. 6. Ang. ver. inquiſitio. num. 11. Nauar. c. inter verba, concluſ. 6. num. 21. & in rubr. de iudicijs, n. 87.

Modus autem interrogandi in inquiſitione generali, ſeu in viſitatione eſt, an ſciant, aut credant, aut fama ſit. vt colligitur. ex c. qualiter cit. el primo, de accuſation.

79 Secundo † in eadem Inquiſitione generali, ſeu Viſitatione obſeruanda ſunt quoque a regularium ſuperioribus illa, quæ habentur, in c. ea quæ, de ſtatu Monachor. & in c. Romana cit. ita præcipit Concil. Trident. ſeſſ. 25. c. 8. cit. neque enim illa ſunt contra rationabiles, & approbatas religioſorum conſuetudines, eorumque inſtituta; immo eiſdem valde conſona. illa vero ſunt.

Graui admonitione, exhortationeque præmiſſis, inquirere de cultu diuino; de obſeruatione regulę, atque conſtitutionum; de ſpirituali, ac temporali adminiſtratione; de vita, & conuerſatione tam prælati, quam ſubditorum; ac de alijs vniuſcuiuſque Congregationis ſtatui, bonoque regimini pertinentibus, atque neceſſarijs, & ſi quæ reformanda, corrigenda, aut punienda repererint tam in capite, quam in membris; reformare, corrigere, atque punire, nulla perſonarum habita ratione, iuxta illud Pſalm. 58. Intende ad viſitandas omnes gentes, & non miſerearis omnibus, qui operantur iniquitatem. Etenim ſi perſonas acceptauerint contra ius diuinum. Deuter. 1. & 16. atque Iacob. 2. & humanum. c. in iudicijs, de regul. iur. in 6. peccatum operabuntur. Iacob. 2. cit. illiſque dicetur ab omnium viſitatore ſupremo. Incraſſati ſunt, & impinguati, & præterierunt ſermones meos peſſime. Numquid ſuper his non viſitabo dicit dominus? aut ſuper gentem huiuſcemodi non vlciſcetur anima mea? Ierem. 5. certe ad iudices hic ſermo dirigitur, qui ſua, non quæ Dei ſunt, quærunt.

Vniuerſa quoque viſitationis acta ſcriptis mandanda ſunt, aliaque peragenda, prout in cuiuſque Religionis Conſtitutionibus præcipitur obſeruari, ſiue apud eaſdem congregationes in vſu eſt. argumen. c. Romana cit. §. finali.

80 Quod † ſi in generali inquiſitione, ſeu in viſitatione regulares interrogati crimen aliquod, aut criminoſum quemquam, vel grauiter infamatum detexerint; ſolemnis, ſeu ſpecialis de huiuſmodi inſtituenda inquiſitio eſt, teſtes, capitulis ex delatis in generali dicta inquiſitione, ſeu viſitatione formatis, adhibito iuramento interrogando

rogando

rogando an ſciant, vel credant, vel fama ſit. &c. c. qualiter cit. el primo, de accuſation. & admonendo quod ad inquiſita veritatem reſpondeant, c. cum dilecti, eodem titulo, procedendoque vt infra dicetur, & in præſenti, & in 19. capite cum de inquiſitione ſpeciali ſermo erit. gloſ. loco cit. c. Romana, Speculator, & alij a nobis citati ſuperius.

Hoc modo intelligendi, & concordandi ſunt authores omnes, qui iuramentum in generali peragenda inquiſitione docent eſſe præſtandum. vt optime notauit Villagut. loco cit. concluſ. 4.

81 Tertio † aduertere debent Regularium ſuperiores, quibus viſitationis eſt munus iniunctum; quod cetera nedum ſuæ Congregationis monaſteria viſitare debent; ſed & ipſum Monaſterium principale, ſeu ordinis caput. ita præcipit Concil. Trident. ſeſſ. 25. c. 8. de reformatione.

82 Quarto † quod in hac generali inquiſitione, ſeu viſitatione, omnes tam beneuoli, quam maleuoli admittuntur. Silueſtr. verbo inquiſitio ſecundo, numero primo, cuius ratio illa eſſe poteſt, quia cum teſtis non iuratus nullam fidem in iudicio faciat. c. tuis, & c. nuper, de teſtib. & in hac generali inquiſitione teſtes non iurent, vt probatum ſuperius eſt; quorumcumque teſtimonio in tali inquiſitione habito, nullus poterit condemnari, vel puniri. eo tantum iudicibus ad ſpecialiter, ac ſolemniter inquirendum aperietur via; in qua deinde ſpeciali inquiſitione admitti minime debent, qui a teſtimonio ferendo repelluntur, cuiuſmodi ſunt inimici, conſpiratores, & alij de quibus infra capite ſequenti pertractabitur.

83 Quinto † obſeruare debent Regularium Viſitatores, quod in viſitatione peragenda formari capitula debent, ſuper quibus interrogandi ſunt & Prælatus, & ſubditi viſitandi. hoc etenim pacto, & confuſio vitabitur, & facilius, & melius proprium munus exequentur ipſi iudices. Poterit autem viſitationis Proceſſus hoc modo formari.

Forma incipiendi Proceſſum Viſitationis, ſeu Inquiſitionis generalis ſimpliciter.

84 † In nomine Domini. Amen. Anno a natiuitate domini 1612. die 3. Octobris. Pontificatus ſanctiſſimi D. N. Domini Pauli PP. V. anno octauo. Sacrorum Canonum, ſacrique Concilij Tridentini decretis, ac noſtrarum conſtitutionum ordinationibus, de monaſteriorum Congregationis viſitatione inhęrendo, Reuerendiſſimus Pater Generalis Canonicorum Re-

Regular. S. Saluatoris Ordinis Sancti Auguſtini D. B. vna cum ſuis Collegis dictæ Congregationis Viſitatoribus D. C. D. E. D. F. & me D. S. Viſitatore, & Notarij vices gerente, acceſſit ad Monaſterium tale, & eiuſdem Monaſterij Patribus, ſiue Canonicis huiuſmodi viſitatione intimata, exhortationeque adhibita conuenienti; primo Eccleſiam, vt in Pontificali Romano ſtatuitur, viſitauit; dehinc ſacra vaſa, & veſtes, aliaque ad cultum Diuinum ſpectantia, omnibuſque (vt decet) inuentis, ad Canonicorum Sacerdotum in eodem conuentu commorantium, (vt in congregatione noſtra moris eſt) viſitationem in camera ſolitæ reſidentiæ admodum Reuerendi P. Abbatis eiuſdem Monaſterij ſe contulit vna cum prædictis Collegis.

Et cum dictus Pater Abbas D. I. vocatus adeſſet, a præfato Reuerendiſſimo P. Generali admonitus de veritate ſuper interrogandis fideliter dicenda, prout ſe facturum eſſe promiſit; ad opportunas interrogationes, vt infra depoſuit. Interrogatus ſuper primo. Reſpondit, ſuper ſecundo. Reſpondit, & ita de ſingulis.

Quibus habitis præfatus Reuerendiſſimus Pater Generalis mandauit eidem P. Abbati, vt ſi quid haberet, quod pro Dei honore, Monaſterij, & ſubditorum ſuorum bono diceret, libere deponeret.

Qui Reſpondit. Io non hò altro, che dire.

Tunc præfatus Pater Generalis præcepit eidem P. Abb. vt ſe ſubſcriberet, prout manu propria ſe ſubſcripſit.

Quā ſubſcriptione habita illum dimiſit.

Eadem die ſecundo loco vocatus D. L. eiuſdem Monaſterij Vicarius cum adeſſet admonitus, vt ſupra.

Interrogatus ſuper primo. Reſpondit. Super ſecundo. Reſpondit. Super tertio. Reſpondit &c.

Quibus habitis, &c. vt ſupra. Et ita proſequendus eſt Viſitationis proceſſus. Qui ſi in vna die minime terminetur, die altera initio apponendum erit. Die vero 4. eiuſdem menſis, & anni coram eiſdem uocatus D. M. &c. vt ſupra.

Interrogatorum depoſitiones eo ſermone deſcribendæ ſunt in proceſſu, quo ab eis prolatæ fuerint, ſermo vulgaris in vſu eſt. Si in hac generali inquiſitione nullum crimen, nulluſque criminoſus, aut de aliquo crimine infamatus reperiatur, ſit nomen domini benedictum. At vero ſi repertum fuerit aliquid, ſuper eo ſpecialis inquiſitionis proceſſus formabitur, cuius initium poterit ſequenti modo deſcribi.

Forma incipiendi proceſſum contra infamatum repertum in Inquiſitione Generali, ſeu in Viſitatione.

IN nomine Domini. Amen. Anno a natiuitate domini 1612. die vero 4. menſis Octobris.

Quia in Viſitatione huius Monaſterij D. Malitioſus de Impudicis de tali ciuitate repertus fuit de crimine linguæ infamatus. Quippe qui vt plures Canonici depoſuerunt multa obſcena ſæpius loquitur cum non paruo audientium ſcandalo. Reuerendiſſimus Pater Generalis Canonicorum Reg. S. Saluatoris D. B. vna cum ſuis Collegijs Viſitatoribus D. C. D. E. D. F. & me D. S. Viſitatore, & pro notario decreuit ſuper huiuſcemodi crimine contra d. D. Malitioſum ſpecialiter inquirere, teſtes adhibito iuramento interrogando, Reum ipſum conſtituendo, cæteraque opportuna peragendo, prout de iure.

Acta ſunt iſta in præfato Monaſterio in camera ſolitæ reſidentiæ ad R. P. Abbatis Anno, die, & menſe ſuprapoſitis, & per me D. S. qui ſupra, deſcripta.

Qui proceſſus continuabitur, ac terminabitur; vt infra cap. 19. & 20. De modo continuandi, & De modo terminandi proceſſum per viam inquiſitionis ſpecialis, & hæc de Inquiſitione Generali ſimpliciter, ac de Viſitatione dicta ſunt ſatis.

De Inquiſitione generali quo ad perſonas tantummodo.

85 † IN Inquiſitione autem generali quo ad perſonas, ſpeciali vero quo ad delicta, quæ eſt, cum in aliquo loco fuit commiſſam particulare aliquod delictum, v. g. homicidium, aut mutilatio, aut vulneratio, & ſimilia, quis vero delictum huiuſmodi commiſerit, ignoratur; idcirco non de ipſo delicto; verum de perſona, quæ illud perpetrauit inueſtigatio fit, aduertere debet ipſe iudex. Si delictum facti ſit permanentis, proceſſum incipere nequit, niſi prius de tali perpetrato delicto conſtiterit, per iura & doctores adductos hoc eodem capite ſupra num. 52. Cum etenim commiſſum delictum huiuſmodi proceſſus fundamentum ſit; de ipſius delicti corpore (vt aiunt) conſtare ante ipſius proceſſus initium vtique debet.

Ideo regularium iudex cum ad illius aures peruenerit delictum aliquod eiuſmodi fuiſſe perpetratum; ad locum delicti, vna cum diſcretis conferre ſe debet, factumque ipſum videre.

Digitized by Google

dere. ex. gr. ſi quis (quod Deus auertat) vulneratus fuerit; Prælatus vna cum eiuſdem conuentus diſcretis ad vulneratum accedet, inſpectoque vulnere, ac bene conſiderato, omnia deſcribi ab aliquo diſcretorum adamuſſim faciet; niſi iam adhibita fuerint medicamenta, quare vulnus ipſum videri minime queat. eo namque caſu deſcribere faciet, vulnus non potuiſſe propter adhibita medicamenta videri.

Deinde ipſum vulneratum delato ei iuramento de veritate dicenda ſuper interrogandis, interrogare debet, quare ita vulneratus eſt, quo tempore, quo loco, & a quo ſi nouit; quod ſi neſciat, quem credit fuiſſe, & quare ita credat.

Teſtes poſtmodum examinare adhibito iuramento tam de facto, quam de ſcientia, & credulitate, ac de cauſſa ſcientiæ, atque credulitatis debet; donec aliquis nominetur, & infametur, ſeu donec contra aliquem ſufficientia ad inquirendum habeantur indicia. & tunc contra illum ſpecialis inquiſitio ab ipſo formabitur. Si vero delictum factis ſit tranſeuntis neceſſaria alicuius denunciatio eſt, vt Proceſſus incipiatur: qua denunciatione accepta quid facere iudex pro continuando proceſſu debeat infra dicetur. c. 19. n. 23.

Forma incipiendi Proceſſum per viam Inquiſitionis generalis quo ad perſonas tantum, in delicto facti permanentis.

86 † In nomine domini. Amen. Anno a natiuitate domini 1612. die 3. Nouembris.

Cum ad aures admodum R. P. D. P. Abbatis, &c. perueniſſet D. Maledicum de Flagitioſis vulneratum fuiſſe; conuocatis eiuſdem Monaſterij diſcretis. D. I. D. L. & me D. S. diſcreto, & notarij fungente vices; vna cum illis acceſſit ad cellam d. D. Maledici, illumque in lecto decumbentem reperit, atque in facie vulneratum in dextera maxilla, cum maxima ſanguinis effuſione. quo vulnere per d. P. Abbatem, eiuſque diſcretos prædictos viſo, & bene conſiderato repererunt illud gladio factum fuiſſe, & eſſe longitudinis quattuor digitorum, vel circa. & per d. P. Abbatem delato iuramento de veritate ſuper interrogandis dicenda d. D. Maledico, prout tacto pectore iurauit, illum interrogauit. Quomodo ita vulneratus reperiatur.

Reſpondit Mentre io tornauo alla mia camera queſta notte, ſono ſtato ferito nell'entrare della porta del dormitorio, doue ſtà la mia camera a queſto modo, che V.P. vede.

Inter-

Interrogatus quis eum ita vulnerauit, & admonitus vt dicat.

Reſpondit. Io non lo sò, perche io ero ſenza lume, e colui che mi ferì, mi diede ſtandomi di dietro, e ſubito fugì via, di maniera ch'io no'l potei vedere, maſſime eſſendo anco ſmorzata la lampada.

Interrogatus quem credit fuiſſe, qui taliter eum vulnerauit.

Reſpondit. Io credo, che ſia ſtato D. Vindice de gl'Infleſſibili della tal Città.

Interrogatus quare ita credat .ſ. D. Vindicem de Inflexibilibus illum vulneraſſe.

Reſpondit. perche hieri haueſſimo parole inſieme, & egli ſi partì minacciandomi.

Interrogatus an aliquis adeſſet quando verba cum d. D. Vindice habuit.

Reſpondit. vi erano D. Venantio, e D. Feliciano.

Interrogatus. An animo calumniandi, aut odio d. D. Vindicem nominauerit.

Reſpondit. Io l'hò nominato, perche così credo ſia la verità, e non altrimenti.

Quibus habitis præfatus Pater Abbas d. D. Maledicum ad patienter ferendum, & ad veniam percuſſori tribuendam hortatus, illum dimiſit.

Acta ſunt iſta in dicta cella præfati Monaſterij. Anno, die, ac menſe ſupra poſitis, & per me D. S. ſupradictum deſcripta.

Formam incipiendi proceſſum in inquiſitione generali quo ad perſonas tantum, ſi delictum facti ſit tranſeuntis; ex dictis, atque etiam ex dicendis. c. 19. num. 23. componere per ſe quiſque poterit.

De Inquiſitione generali quo ad Delicta ſolum.

87 IN generali vero Inquiſitione quo ad delicta, ſpeciali autem quo ad perſonas, quæ eſt, cum infamia præcedente, clamoſaque inſinuatione ſubſequente, quod in aliquo loco multa contra ius, faſque committantur a certis perſonis; contra huiuſmodi perſonas particulares de illarum vita, & conuerſatione inquiritur, donec inueniatur genus delicti, & contra illos ſuper tali delicto, vel talibus delictis procedatur. & appellatur generalis quo ad delicta; quia de aliquo particulari delicto non infamantur: ſed in vniuerſali. quale namque delictorum genus committant ignoratur. dicitur autem ſpecialis quo ad perſonas, quia delinquentes perſonæ certæ ſunt. nempe tale Collegium, tales Canonici, tale Monaſterium, Iuuentus, Commiſſi, Officiales.

Itaque in huiuſmodi inquiſitione aduertere debet Regularium Iudex, quod contra dictas perſonas proceſſum incipere

pere nequit, niſi vere præcedat infamia, & clamoſa inſinuatio, quæ talem infamiam ad ipſius aures detulerit, non ſemel; at ſæpius.

Inquiſitionis etenim contra certas perſonas fundamentum infamia eſt, clamoſaque huiuſmodi inſinuatio, c. inquiſitionis, & c. qualiter, & quando, el ſecondo, de accuſation. Plene probat Farinac. quæſt. 9. num. 1. & ſeqq. Raph. Cumanus conſil. 130. in princ.

Succedit enim loco accuſatoris infamia, vt omnes Doctores fatentur, teſte Alex. in c. qualiter, & quando cit.

Quæ tamen infamia non a maleuolis, & maledicis: verum a prouidis, & honeſtis perſonis ante ipſam inquiſitionem ortum ducere debet.

Regularium itaque iudex, cum ad ipſum fama, clamoſaque inſinuatio non a maleuolis, & maledicis orta: ſed a prouidis, & honeſtis perſonis; non ſemel: at ſæpius detulerit, quod in tali Monaſterio, vel omnes, vel tales admodum licentioſe viuant, & conuerſentur; ac multa contra ius, faſque committere minime vereantur; ad Monaſterium illud accedere debet, atque ſuper talium infamatorum vita, & conuerſatione capitulis formatis, delatoque teſtibus iuramento, quod ad inquiſita, ſeu ad interrogata veritatem reſpondebunt, ſolemnem inquiſitionem formare; vt rei veritatem cognoſcat, & prouidere ſcandalo poſſit.

Proceſſum autem hoc modo incipere poterit.

Forma incipiendi proceſſum per viam Inquiſitionis Generalis quo ad delicta ſolum:

90 † In nomine domini. Amen. Anno a natiuitate domini 1612. die 20. Menſis Octobris.

Cum ad aures Reuerendiſſimi P. D. B. Prioris Generalis, &c. Fama deferente, clamoſaque inſinuatione ſubſequente non ſemel: at ſæpius; nec a maleuolis, & maledicis: verum a probis, & honeſtis perſonis peruenerit; quod in Monaſterio tali Canonici admodum licentioſe viuant, contra ius, faſque multa facinora perpetrantes; acceſſit ad ipſum Monaſterium, vt videret an res ita ſe haberet, huiuſmodique ſcandalo prouideret, quatenus opus eſſet.

Itaque præfatus Reuerendiſſimus Pater Generalis vna mecum D. S. eius collega Viſitatore, ac notarij vices gerente decreuit contra dictos Canonicos infamatos de illorum vita, & conuerſatione inquirere omni meliori modo.

Acta ſunt iſta in prædicto Monaſterio. Anno, die, ac menſe ſupradictis, & a me D. S. ſupradicto deſcripta.

De Inquiſitione ſpeciali, ſeu ſolemni.

91 IN Inquiſitione autem ſpeciali, ſiue ſolemni, quæ eſt cum de particulari delicto, vel particularibus delictis contra certam perſonam, vel certas perſonas inquiritur. exemp. gr. An Titius tale furtum commiſerit. An tales domum Titij ſtupris, adulterijs, cædibuſque repleuerint. An Titius Iſmaelem occiderit, illiuſque pecunias furatus fuerit. An Titius, & Iſmael talem domum incendio conſumpſerint, & huiuſmodi. proceſſum formaturus regularium Iudex illud non ignoret neceſſe eſt, huiuſmodi proceſſum incipere ipſum minime poſſe, niſi præceſſerit infamia, ſiue mala fama in eodem genere delicti. Maſcard. libro 2. de probation. concluſ. 831. numero 16. clamoſaque inſinuatio fuerit proſequuta, quæ ad ipſiuſmet iudicis aures, infamiam illam perduxerit eo modo, quo ſuperius dictum eſt, cum de inquiſitione generali quoad delicta ſolum verba habita ſunt. Vel indicia ſufficientia. DD. in l. milites, C. de quæſt. Ludou. Catus. conſil. crimin. 99. num. 1. lib. 1. Farin. q. 1. num. 40.

92 Et præterea, † quod Infamia, ſeu Fama contra certam perſonã, vel certas perſonas orta probanda eſt. argum. Geneſ. 18. Clamor Sodomorum, & Gomorreorum venit ad me. deſcendam, & videbo, &c. ortaque eſſe debet antequam nota fuerit ipſa lis. Farin. q. 47. num. 172.

93 Probari autem † hæc fama, ſeu infamia debet ſaltem per duos teſtes iuratos, & legitimos ſuper illa deponentes, quod publice illud dicatur, vel quod audierint publice dicere, & præſertim a talibus, eos nominando; (qui nominati, & ipſi examinandi, ſiue interrogandi erunt) a quo tempore orta fuerit hæc fama, & qua de cauſſa. Iul. Clar. §. final. libro 5. quæſt. 6. verſ. debent etiam dicere. ex Bald. in c. litteras, de præſumption. Pegna commen. 19. in 3. par. dir. inquiſit. ver. rurſus ſi teſtes. Farin. d. q. 47. n. 229. & ſeqq. Ambroſ. in proceſſu in for. c. 2. n. 18. libro 1.

94 † Qui teſtes quid fama ſit (eſt autem id, quod communiter, vel publice dicitur Farinac. locis cit. numero 236.) noſcere debent, adeo quod interrogati quid fama ſit, ſi dixerint ſe neſcire, nihil probabunt. Marſil. in l. de minore, §. plurimum, numero 104. Clar. locis citat. verſ. poſtremo ſcias.

95 Amplius † fama hæc mala, ſiue infamia, vt firmum inquiſitionis huiuſmodi fundamentum exiſtat, ante ipſam inquiſitionem ortum habere debet; alioqui proceſſus velut ſuper nihilo fundatus erit ipſo iure nullus. Farinac. vbi ſupra, nume. 172. & 178. Ambroſi. vbi ſupra. numero 19.

Fama

Fama probata, Iudex teſtes ſuper facto interrogare debet, vt cap. 19. dicetur, poſtea Reum ipſum citare, ſeu vocare, ac ſuper delicto, vel delictis de quo, vel de quibus fuit infamatus illum interrogare, & ſi negauerit, alij quoque teſtes examinandi erunt ad fortiora contra ipſum indicia perquirenda, & inuenienda. Famæ namque ipſius indicium per ſe, licet ad formandam inquiſitionem ſufficiat; minime tamen, aut ad condemnationem, aut ad torturam ſufficiens eſt. Clar. ubi ſupra, ver. ſucceſſiuè quæro, & quæſt. 21. num. 1. & nos infra cap. 18. num. 34. & ſeq.

Poterit autem Proceſſus hoc modo formari.

Forma incipiendi Proceſſum per viam Inquiſitionis ſpecialis, ſiue ſolemnis.

96 † IN Nomine Domini. Amen. Anno a Natiuitate Domini 1612. die 14. Menſis Nouembris.

Cum ad aures admodum R. P. D. S. Prioris &c. fama deferente, clamoſaque inſinuatione proſequente non ſemel: at ſæpius, nec a maleuolis, aut maledicis; verum a probis, & honeſtis perſonis peruenerit; quod Frater Impius de Execrabilibus de tali ciuitate in eodem Monaſterio ſibi ſubiectus commiſſus Dei nomen horribiliter blaſphemare, cum non paruo audientium ſcandalo, non veretur, conuocatis eiuſdem Monaſterij diſcretis D. B. D. C. & me D. S. diſcreto, ac pro notario, & cum illis habito conſilio ſuper infamia huiuſmodi, ad hoc ſcandalum tollendum decreuit contra d. Fr. Impium ſuper ea inquirere, contra quæ ipſum iuxta iuris diſpoſitionem, & conſtitutionum noſtrarum præſcriptum procedere omni meliori modo.

Acta ſunt iſta in tali Monaſterio in camera d. P. Prioris Anno, die, & menſe ſuprapoſitis, & a me D. S. ſupradicto deſcripta.

De Modo incipiendi Proceſſum per viam Exceptionis.

EXceptionis tandem via proceſſum formaturus regularium Iudex principio illud animaduertat opus eſt.

98 † Exceptionem dupliciter poſſe proponi. Ciuiliter nempe, & Criminaliter.

Ciuiliter quoque duplici modo. Aut accuſatorem, vel teſtes, vel etiam iudicem ipſum ab accuſatione, vel teſtimonio ferendo, vel iudicio peragendo repellendo. Aut aliquem ad dignitates, & officia, vel etiam ad ſacros ordines inhabilem oſtendendo.

Criminaliter autem accuſatorem,

torem, ſiue teſtes, ſiue alios nedum a prædictis repellendo, ac inhabiles ad ea oſtendendo: ſed quoque de illo crimine, quod propterea in exceptione depoſuit, illos puniri debere petendo, & inſtando.

Exceptio ciuiliter contra accuſatorem, ſiue teſtes propoſita in eodem accuſationis, aut denunciationis, aut inquiſitionis proceſſu videri, ac terminari debet, nec proceſſum ſpecialem requirit, iſta namque ciuilis exceptio ſolum expoſtulat, vt accuſator, vel teſtes ab accuſatione, vel teſtificatione reijciantur, in eodem igitur proceſſu iudex ipſe poterit (cum Reus accuſatorem, vel teſtes exceperit) de huiuſmodi exceptionibus videre an veræ, vel falſæ; an admittendæ, nec ne ſint; atque determinare an accuſator, vel teſtes repelli, nec ne debeant.

Huiuſmodi autem exceptiones ciuiles dicuntur, quia ſuper illis (etiam probatis) criminalis nulla ſententia ſequi poteſt; verum ſola ciuilis; nempe repulſionis accuſatoris ab accuſando, ac teſtium a teſtimonio ferendo.

Neque iudex accuſatorem, ſiue teſtes in exceptione repertos culpabiles, (etiam ſi conuicti fuerint) pena aut ordinaria, aut extraordinaria punire valet.

Tantummodo ex probationibus in huiuſmodi exceptione factis iudex contra delinquentem repertum ex officio inquirere, ad illumque puniendum procedere nouo inquiſitionis proceſſu poterit, ſi velit, probat Iul. Clar. lib.5. §. fin. quæſt.19. ver. vnum autem ſcias, & ſeq.

Accuſatus autem excipiens, ſi in probatione defecerit, puniri minime debet, quia vt ſe redimeret, ac tueretur, excepit. Specula.3. par. tit. de exceptio. num.3.

Exceptio vero criminaliter contra accuſatorem, uel teſtes porrecta in eodem proceſſu accuſationis quo ad accuſatorem, in omnibus vero quo ad teſtes vtique terminatur. Etenim conſtito iudici Teſtem falſum depoſuiſſe, de quo illum puniri debere accuſatus, vel denunciatus, vel inquiſitus inſtetit; iudex illum, & a teſtimonio ferendo, velut inhabilem repellere, & de falſo punire in eodem proceſſu debet, eo namque caſu excipiens accuſatoris partes aſſumit, quare contra ipſum teſtem velut de falſo accuſatum proceditur. Clar. loco cit. ver. Criminaliter autem.

Contra uero uel ad dignitates, ſeu officia, uel ad ordines promouendum porrecta exceptio criminalis eiuſdem generis eſt, cuius accuſatio, aut denunciatio ſunt.

Cũ itaq; in huiuſmodi Exceptionibus, vel particularis proceſſus minime requiratur; vel ſi requiratur, idẽ ſit cum proceſſu accuſationis, aut Denunciationis, aut inquiſitionis, de quibus iam ſuperius tractatio inſtituta fuit;

Mo-

Modum in hiſce proceſſum incipiẽdi, aut continuandi, aut etiam terminandi nouum formare non eſt neceſſe.

Exceptio autem ciuiliter propoſita, vt aliquis a dignitate, vel officio, vel ſacris ordinibus repellatur, proceſſum requirit ſpecialem.

99 † Hunc igitur formaturus regularium iudex aduertat, quod huiuſmodi proceſſum incipere nequit, niſi exceptor ſiue excipiens adſit, qui exceptionem proponat, aut in ſcriptis, aut verbotenus. nam inſcriptione in tali proceſſu opus non eſt. c. ſuper his, de accuſation.

Aduertat ſecundo, quod excipiens, Aut excipit contra non confirmatum, quod idem eſt apud regulares, quod contra promouendum, ſiue eligendum. (apud multos etenim regulares nulla requiritur confirmatio.) Aut excipit contra confirmatum, ſiue electum apud regulares contra illum ne eligatur, ſiue promoueatur, ſiue confirmetur. contra iſtum, vt ab illis remoueatur, vel ſuſpenſus declaretur.

100 † Si contra electum, ſiue confirmatum excipiat, non probans pœna extraordinaria iudicis arbitrio puniendus eſt, quia ius acquiſitum electo, aut confirmato auferre volebat, c. ſuper his cit.

Si vero excipiat contra non electum, ſiue non confirmatum, eligendum attamen, aut confirmandum, non probans aliqua pęna plectendus eſt, ne falſis criminationibus locus detur patientiſſimus; mitiore tamen pęna multandus eſt ea, qua punitetur, ſi contra electum, aut confirmatum excepiſſet. non electo enim, aut non confirmato ius ita acquiſitum non eſt; namque aut non eligi, aut non confirmari alia ratione, vel cauſſa potuiſſet. Elicitur doctrina hæc ex c. ſuper his, de accuſation. citat. ex Doct. ibid. ex Speculato. 3. par. titu. de exceptionibus. & ex Iul. Clar. loc. cit. quæſt. 19. ac Villag. libr. 3. pract. Canon. crimin. tract. de exceptionibus.

101 † Aduertat tertio, quod in Proceſſu per viam exceptionis apponenda ſunt Annus, menſis, dies, & locus, ac tempus delicti in exceptione deducti, ſiue propoſiti, quemadmodum in proceſſu per viam accuſationis, denunciationis, & inquiſitionis. Clar. loc. cit. ver. hinc infertur. Poterit vero exceptionis proceſſus hoc modo formari.

Forma incipiendi proceſſum per viam exceptionis.

102 † In nomine domini Amen. Anno a natiuitate domini 1612. die 8. Menſis Auguſti.

Coram Reuerendiſſimo P. D. B. Priore Generali &c. ac eiuſdem Congregationis Viſitatoribus. D. C. D. E. D. F. & me D. S. Viſitatore, & pro notario perſonaliter comparuit D. Zelotes de Inuidis de tali ciuitate, & excepit contra D. Bibacem

de Muſſolinis de Meuania, quod non debeat eligi in Priorem ex cauſſa, quam depoſuit prout infra hoc modo. videlicet.

Padre Generale, e PP. Viſitatori. Hauendo preſentito, che VV. PP. ſono per eleggere per Priore del tal Monaſterio D. Bibace de Muſſolini da Beuagna, io le dò eccettione, che lui ſpeſſo per il troppo bere ſi imbriaca, nella qual'imbriacchezza egli fà, e dice molte pazzie, & in particolare ciò gl'occorſe queſt'anno nel meſe di Gennaro il giorno di Santo Antonio dopò pranſo in Refettorio, eſſendoui preſenti D. H. e D. I. & il meſe di Marzo il Giouedì graſſo dopò cena, eſſendo nella camera del fuoco. e vi erano preſenti D. M. e D. P. altre volte anco gl'è occorſo l'iſteſſo in diuerſi tempi, come ſanno il Refettorario, & l'Infermario. Però à me non pare, che tal huomo debba eleggerſi al Priorato. Per il che io le dò queſt'eccettione, acciò VV. PP. non l'eleghino.

Quibus auditis Præfatus Pater Generalis detulit iuramentum d. D. Zeloti quod veritatem in omnibus in propoſita exceptione contentis dixerit, & quod non animo calumniandi dictum Dom. Bibacem exceperit, prout tacto pectore iurauit. poſtea dictus Reuerendiſſimus mandauit ei, vt ſe ſubſcriberet. qua ſubſcriptione habita illum dimiſit, & vna cum prædictis PP. Viſitatoribus propoſitam exceptionem acceptandi, & in quantum omni meliori modo.

Acta ſunt iſta in Monaſterio tali. in camera admodum Reu. P. Abbatis. Anno, die, ac menſe ſuprapoſitis, & per me D. S. prædictum deſcripta.

De Teſtibus:
Caput decimumſeptimum.

SVMMARIVM.

1 *Quæ in cuiuſque proceſſus continuatione ſint neceſſaria.*
2 *Teſtium plura genera.*
3 *Teſtes inhabiles qui ſint.*
4 *Inimici nequeunt eſſe teſtes.*
5 *Etiam in criminibus exceptis.*
6 *Etiam in crimine hæreſis.*
7 *Etiam inimici præſumpti.*
8 *Licet inimicitia publica minime ſit.*
9 *Etiam reconciliati.*
10 *Etiã ſi ex cauſſa minus probabili.*
11 *Ab inimicis deſcẽdẽtes nequeunt eſſe teſtes.*
12 *Conſanguinei inimicorum.*
13 *De domo inimici prodeuntes.*
14 *Suſpecti.*
15 *Conſanguinei accuſatoris.*
16 *Collaterales accuſatoris.*
17 *Familiares accuſatoris.*
18 *Criminoſi.*
19 *Qui de iudicis domo prodijt.*
20 *Qui de domo prodijt accuſatoris.*
21 *Conſpiratores.*
22 *Dominus aduerſarij.*
23 *Qui falſum teſtimoniũ alias dixit.*
24 *Qui non ſunt bonę cõuerſationis.*
25 *Laici contra clericos.*

Licet

80

26 Licet in minoribus tantum conſtitutos.
27 Mulieres.
28 Infames.
29 Impuberes ante 20. annos.
30 Accuſator contra accuſatum.
31 Iudex contra iudicandum.
32 Mente capti.
33 In cauſa communi neuter.
34 Guelfi contra Gibellinos, & è conuerſo.
35 Socij criminis.
36 Præſumptionem attamen faciũt, ac indicium.
37 Omnes, qui ad accuſationem non admittuntur.
38 Iure diuino, et naturali, qui repellantur a teſtimonio ferendi.
39 Teſtes quales eſſe debeant, præſertim in criminalibus.
40 Probationes maxime in criminalibus quales eſſe debeant.
41 Teſtes inhabiles, quando poſſint admitti.
42 Teſtes inhabiles quid operentur.
43 In criminibus exceptis qui admittantur.
44 Teſtes inhabiles admittuntur ad defenſam. & quid operentur.
45 Teſtes inhabiles admittũtur, quãdo habiles haberi nequeunt.
46 Teſtis minus idoneus, quid cum teſte integro operetur.
47 Teſtes ſingulares qui dicantur.
48 Teſtes ſingulares quid operentur.
49 Teſtes in circumſtantijs neceſſarijs, & ſubſtantialibus conuenire debent.
50 Teſtes in delicto iterabili ſingulares quid operentur.
51 Teſtis omni exceptione maior ſemiplenam facit probationem.
52 Teſtes ſingulares in die, ſolum ; quando probent.
53 Teſtes ſingulares de actu continuato probant.
54 Per teſtes ſingulares etiam plures nemo condemnari poteſt.
55 Teſtis Varius qui dicatur.
56 Si cõtraria deponit quãdo probet.
57 Si primo deponat per verbum credo, poſtea aſſertiue loquatur, an probet.
58 Si primo ſe nihil ſcire dicat, poſtea de veritate deponat.
59 Si negat primo depoſitam teſtificationem, quid agendum.
60 Teſti an potius, quam notario creditur.
61 Si deponat contrarium eius, quod extra iudiciũ dixit, quid agẽdũ.
62 Iuratũ dictũ nõ iurato præfertur. Si eum iuramento contraria dixerit, quid agendum, ibid.
63 Si reuocauerit extra iudicium, quod in iudicio depoſuit, quid faciendum.
64 Teſti vario non creditur.
65 Teſtes diſcordes qui dicantur.
66 Si teſtes eiuſdem partis diſcordẽt quid agendum.
67 Teſtes in paruis diſcordes, vt probent.
68 Si teſtes diuerſarum partium diſcordes fuerint, quid agendum.
69 Teſtes confuſe loquentes qui ſint.
70 Obſcurũ dictum ad iuris effectum pro non dicto habetur.
71 Teſtes obſcuri, cõfuſe, & ambigue loquentes pluries examinandi.
72 Si tales abſint, aut ſe ignorent declarare quid agendum.
73 Teſtes de credulitate qui ſint.
74 Teſtes de credulitate qd operẽtur.
75 Teſtis de credulitate vt probet, quid opus eſt.

76 *Teſtis de credulitate non valet regulariter.*
77 *Teſtis vacillans qui ſit.*
78 *Teſtis uacillans ut probet.*
79 *Teſtis falſus qui dicatur.*
80 *Teſti falſo nulla fides adhibenda eſt.*
81 *Teſtis falſus citra extrinſeca ſolum, & accidentalia probat.*
82 *Teſtes in facto principali ſi concordent, ſufficit.*
83 *Teſtis falſus quõ conuincatur.*
84 *Falſi teſtis pęna.*
85 *Teſtis oĩ exceptione maior qui ſit.*
86 *Teſtis omni exceptione maior quid operetur.*
87 *In dubio teſtis pro idoneo debet haberi.*
88 *Bonus quiſque præſumitur, niſi de contrario conſtet.*
89 *Teſtes conteſtes qui ſint.*
90 *Teſtes conteſtes quid operentur.*
91 *Teſtes conteſtes probant, licet in minimis diſcordent.*
92 *Teſtes vt legitime probent quid opus eſt.*
93 *Teſtis non citatus ſuſpectus redditur.*
94 *Teſti nõ iurato minime creditur.*
95 *Teſtis quid iurare debeat.*
96 *Teſtes ordine iuris ſeruato interrogandi ſunt.*
97 *Teſtes quando veritatem celare queunt.*
98 *Teſtes quãdo reſpõdere teneãtur.*
99 *Teſtes de quibus interrogandi.*
100 *Teſtis de cauſſa ſciẽtiæ, et credulitatis pſertim interrogari dẽt.*
101 *Teſtes prius a iudice monendi, & de quibus.*
102 *Teſtiũ noĩa, cognomina, patriæ, &c. in proceſſu deſcribẽda sũt.*
103 *Teſtium officium publicum, & neceſſarium eſt.*
104 *Teſtes vt cogi poſſint ad teſtimonium ferendum.*
105 *Clerici, et religioſi ad teſtimoniũ ferẽdũ cogi poſsũt, et qb. pęnis.*
106 *Teſtes qui torqueri poſſint.*
107 *Clerici, et religioſi teſtes torqueri poſſunt, & qua tortura ipſi religioſi.*

De modo proceſsũ cõtinuandi inſtituẽda tractatio erat:
1 Verũ enimuero quia † in cuiuſq; proceſſus continuatione De Teſtibus, Indicijs, atq; Tortura multoties facienda mentio eſt, quorũ tractatio præſertim de Teſtibus, ac Indicijs ſermone indiget longiori; idcirco antequã de modo proceſſum continuãdi ſermonem inſtituam, De Teſtibus, Indicijs, Torturaq. pertractabo.
2 De Teſtibus itaq; † verba facturus, illos multiplices fore animaduerto, quidam etenim Teſtes inhabiles nuncupantur, quidam Singulares, quidam Varij; quidã Diſcordes; quidam ambigue, cõfuſeq; deponentes; quidã dę Credulitate, quidã Vacillantes; quidam Falſi; quidam omni exceptione maiores; quidã tandẽ Conteſtes, & plene probãtes.

De quibus vniuerſis primo videndum eſt quid ſint. quid ve in iudicijs operentur, deinde vt legitime probent, quid cum illis agere neceſſarium ſit; cæteraq; de ipſis opus eſt pertractare, vt exactã regularium iudex de huiuſmodi habeat cognitionem, quæ illi ſummè neceſſaria eſt.
3 Itaque † Teſtes inhabiles illi sũt, q legib. teſtificari, phibẽtur.

Qui

Qui Teſtes eſſe non poſſunt.

AT vero legibus ipſis teſtimonium ferre vetantur. Primo
4 † Inimici, cap. accuſatores el primo, & duobus ſeqq. 3. q. 5. c. omnes, ead. quæſt. cap. cum oporteat, & c. meminimus, de accuſat. authen. ſi dicatur, C. de teſtibus. Bart. in l. filius familias, nu. 6. ff. de donat. Farinac. q. 12. num. 35. & q. 53. num. 3.
5 † Etiam in criminibus exceptis, cap. per tuas, de ſimo. Bart. in l. in quæſtio. ff. ad l. Iuliam. Marſil. conſil. 20. num. 27. Crauet. conſil. 9. nu. 60. Rolan. conſ. 20. num. 27. Tho. Gram. conſil. 43. num. 18.
6 † Etiam in crimine violatæ religionis. Pariſ. conſil. 2. num. 61. lib. 4. qui nu. 64. addit. iure gentium inimici teſtimonium repelli, ego verò adderem iure quoque naturali ipſos reijci, argum. cap. quod ſuſpecti, 3. quæſt. 5. & eorum quæ dixi ſupra cap. 12. num. 16. direct. inquiſit. 3. parte quæſt. 67. ibique Franc. Pegnæ comment. 116. Menoch. lib. 1. de arbitr. iud. quæſtio. q. 28. & alijs criminibus exceptis. Farin. loc. cit. num. 7.
7 † Et nedum inimici veri, ſed & quoq; præſumpti. Iaſ. conſil. 167. num. 8. lib. 4. Marſil. conſil. 15. num. 7. Gramma. conſil. 12. num. 2. & 3. conſil. 45. num. 17. & ſeq. & conſil 58. num. 9. Menoch. loco cit.

8 † Et licet inimicitia publica minime ſit. Marſil. ſingula. 178. poſt Bart. in l. 1. in fine, ff. de his quibus vt iud. Alex. conſil. 126. in fi. lib. 4. Grammat. conſ. 3. nu. 15. Farin. q. 53. num. 15.
9 † Etiam ſi reconciliati ſint, c. accuſatores, el primo 3. q. 5. & c. qui crimen, 6. q. 1. Imol. in l. filius familias, ff. de donat. ex ſententia Innoc. in cap. cum I. & A. de ſent. & re iud. multis probat Tiraquel. tract. quod ceſſante cauſſa, ceſſat effectus, limit. 16. n. 7. Couar. lib. prac. q. cap. 18. nu. 3. Menoch. vbi ſupra.
10 † Etiam ſi ex cauſſa minus probabili inimicitia hęc ipſa proueniat, arg. cap. veniens el ſecondo de ſponſal. & ibi Ant. Butrius. Alex. conſ. 99. n. 3. li. 2. Menoch. loc. cit. Farin. d. q. 53. nu. 20.

Quis vero inimicus dicatur, & ſit, in c. 14. n. 22. ſuperius habes.

Secundo legibus a teſtificando reijciuntur
11 † ab inimicis deſcendentes, l. athletæ, §. dat remiſſionem, ff. de excuſ. tut. Bald. & doct. ibidem.

12 Tertio † Conſanguinei inimicorum, c. 1. 3. q. 5. c. accuſatores, el terzo, ead. q. ca. cum oporteat, de accuſat. Farinac. vbi ſupra, num. 34.

13 Quarto † De domo inimici prodeuntes, 3. q. 5. c. i. c. 1. c. accuſatoribus, & c. accuſatores el terzo.

14 Quinto † Suſpecti, cap. teſtes, 2. q. 7. cap. accuſatores el primo, & duobus ſeq. & cap. accuſatores el terzo 3. q. 5. cap. in primis, 2. q. 1. argum. cap. quod ſuſpecti 3. q. 5. cit.

15 Sexto † Conſanguinei accuſatoris.3. quæſt.5. cap.1. & cap. accuſatores el terzo, eadem quæſtione.

16 † Septimo Collaterales accuſatoris uſq; ad quartum gradum, arg.l. Cornelia, §.1.ff. de iniur. Marſil.in l.1.§.præterea, n.105. ff.de quæſt.

17 Octauo † Familiares accuſatoris, 3.q.5. cap.1.qui uero ſint familiares, vide gloſ. in cap. in litteris,de teſt. Farinac.ea.q.53. num.36.

18 Nono † Criminoſi. cap. teſtes,2.q.7.cap.ſuſpectos, & cap. conſtituimus, 3.q.5. Farinac. q. 56.num.128.& ſeqq.

19 Decimo † Qui de domo iudicis prodijt,cap.fin.4.q.4. iuncta glo.argum. cap. cauſſam, de off. deleg.& l.qui iuriſdictioni, ff.de iuriſd.omn.iud.

20 Vndecimo † Qui de domo prodijt accuſatoris, in cap. litteris,de teſt.l.pen.ff.eod.

21 Duodecimo † Conſpiratores, cap.omnes,3.q.5.

22 Tertiodecimo † Dominus aduerſarij, glo. cap. accuſatores el terzo,3.q.5.argum.cap. cauſſam cit.de offic.deleg.

23 Quartodecimo † Qui falſum alias dixere teſtimonium, c.conſtituimus, 3.q.5. arg. cap. ſemel malus, de reg. iu.lib.6.Farin. d. q.56.num.186.& ſeqq.

24 Quintodecimo † Qui non ſunt bonæ conuerſationis, cap. ſuſpectos,3.q.5.

Sextodecimo Laici contra clericos,2.q.7.cap.nullus,& ſeq.ca. [illegible]atus,6.q.1.cap.ſacerdotes,ea. q.cap.3.11.quæſt.1.cap. de cætero, de teſt.cap. cum P.Mancocella,de accuſ.

25 † Licet in minoribus tantummodo ſint. Domin. in cap. ſicut ſacerdotes, 2.q.7. Felin. in d.ca. de cætero, de teſtibus, in principio.

Neque clericus contra Laicum in criminalibus. Farinac. q.61. num.59.

26 Septimodecimo † Mulieres. cap. mulierem, 33. quæſ.5. cap. forus,de verb.ſign. iuncta gl. Nauar.conſ.5.de accuſat.

27 Octauodecimo † Infames cap. teſtes,2.q.7. cap. conſtituimus,3.q.5.cap.beatus, & ſeq. 6. quæſt.1.Menoch.lib.1. cit.quæſtio.27.

Spurij, cum ſint infames. Farin.q.56.num.400.

28 Nonodecimo † Impuberes ante 20. annos, leg. teſta.in fin. ff.de teſt.cap.ſi teſtes,4.q.2.& 3. §.in teſtimonium.

29 Vigeſimo † Accuſator contra accuſatum, cap.1. & 2. 4.q.4. & cap.multi,2.q.1.

30 Accuſatus criminaliter, niſi in exceptis,cap.fin.de teſt. arg.cap. teſtimonium, eod.tit.

Vigeſimoprimo † Iudex contra iudicandum ab ipſo, cap.1.& 2.4.q.4.cit.

Aduocatus contra principalem aduerſarium ſui clientis, ca. ſi teſtes, §.teſtes, 4.q.3.Farinac. q.60.num.155.

Procurator ſimiliter, cap. inſuper,de teſt.in fin.Farinac.ibid. num.196.

Sollicitator, ibid. num.244.

Ad-

Digitized by Google

Adminiſtrator,& negotiorum geſtor.l.fin.ff.de teſtam.Farin.q. 60.cit.n. 261.

Tutor in cauſſa ſui pupilli.Farin.ibi.num. 262.

31 Vigeſimoſecundo †, Mentecapti.c.infames,§.3.3. q.7.& c.præterea, de teſt.

32 Vigeſimotertio. † In cauſſa communi duorum, teſtis neuter eſſe poteſt,argumen.l.illud,ff.de ritu nuptiar.

33 Vigeſimoquarto † Guelfi contra Gibellinos, & è conuerſo, vbi partes huiuſcemodi vigent.Bald.in l.vnica.C.de rapto. virg. quem ſequitur Ioan. Royas ſingula.200. Farinac. quæſt.53. num. 38.

35 Vigeſimoquinto† Socij criminis, ca.veniens, el primo, de teſt. c.1.de confeſſis,l.finali, C.de accuſat.Nauar.conſil.3.de accuſat. num. 2.& conſil.5. num. item 2. eod.tit. tomo 2.

36 † Præſumptionem attamen faciunt, ac indicium; etiam mulieres. c.quoniam aliqua. iuncta gloſs. de teſtib.& ca.ſignificaſti, de adulter. Cinus in l.vltima, C. de accuſat.Panorm.ca.1. de confeſſis. cit.Clar.libro 5.§.fi. quęſt. 21.verſ.dictum ſocij. Farin.q.43. num.146.

37 Vigeſimoſexto. † Omnes illi, qui ad accuſationem non admittuntur, neque ad teſtimoniũ ferendum admitti debent, ca.1. 4.quæſt.ſecunda,argumen.Deut. 16.dicto c.accuſatores, el primo, c.ſuſpectos, conſtituimus, & omnes, 3.quæſt.5.c.1.& 2. 4. quæſt. 4. c. de cetero, de teſtib.in principio. c. cum oporteat. iuncta gloſ. verſic. inimicus, de accuſat. Specul.3.parte, tit. de accuſat. §. tertio videndum, ver.& nota.Foller.in practic.crimin. canon.ver. accuſatione porrecta. cap. 4. numero 3.

† Qui autem ad accuſationem iure humano non admittantur, ſuperius vide cap. 16. nume. 10. & ſeq.

De his omnibus plene tractat Farin.q.53.cit. & ſeqq.

38 † Iure autem diuino, ac naturali a teſtimonio ſaltem ferendo qui arceantur,habes eod.c. 16.n. 35. & 36. quidquid de accuſatione ſit.

Et quidem, cum per teſtium dicta Reus conuincendus ſit,

39 atque condemnandus. † teſtes ipſi in criminalibus præſertim abſque vlla infamia, vel ſuſpicione, vel manifeſta macula, ſola veræ fidei plenitudine inſtructi eſſe debent. vt habetur. c. teſtes, 2.quæſt.7.& c. 1.de exceptio. D. Tho.2.2.quæſt.70. art.3. argum. 1.Ioan. 4. Nolite omni ſpiritui credere.

40 Eoque magis cum † probationes in cauſſa criminali neceſſe ſit eſſe luce meridiana clariores, l. ſciant cuncti,C.de probat. quod ſcire vniuerſos, & affirmare teſtatur. Boſs.in tit. de conuinctis, numero 8.Cæſar de Graſſis,deci. 184.num.2.Farinac.q.43. nume. 39.62.& 73.Anton.Gabr.libr. 1. commu.conclu.in rubr.de teſtib. concl.7. num. 7.

De

De Teſtibus Inhabilibus.

41 † Teſtes itaque inhabiles dicuntur, qui ſupra poſiti ſunt, legibus ipſis teſtimonium ferre prohibiti; qui vtique ad teſtificandum poſſunt admitti, debentque in inquiſitione, non autem in accuſatione, cum aliter haberi veritas minime queat. Farin. q. 62. num. 71. quam eſſe commu nem docet Decius conſilio 342. num. 8. Farin. quæſt. 62. num. 50. & ſeqq.

42 Et † licet ad condemnationem nequaquam ſufficiant, vt ſaltem Reus ordinaria pœna puniatur: attamen vel ad inquirendum, vel ad torturam inferrendam, vel etiam ad pœnam extraordinariam infligendam ſufficiunt. Foller. verbo capiant informationem, numero 18. Clar. loc. cit. quæſt. 24. verſic. ſciendum eſt tamen. in fine. Ambroſ. libro 1. capite 2. numero 28. argum. c. final. de teſt. Farinac. quæſt. 53. nume. 71. & 121. ac ſeqq. & q. 62. nume. 78. & ſeqq. & numer. 261. & ſeqq. ac numero 383. & ſequen. quemadmodum hoc eodem capite numer. 36. de ſocio criminis dictum eſt.

Teſtes namque licet patiantur multas exceptiones, poſſunt nihilominus ex pluribus coadiuuari & ſaluari. Cæſar. de Graſſ. deciſ. 174. numero ſecundo, niſi idemmet teſtis plures exceptiones pateretur, quia tunc nullo pacto debet admitti. Farinac. q. 62. num. 80. & 324.

43 † In criminibus quoque exceptis admittuntur vniuerſi, præter inimicos, ſuſpectos, & conſpiratores. Farinac. dicta quæſt. 62. numero 85. quemadmodum ſuperiori capite numer. 40. & duobus ſequentibus, de accuſatorib. dictum eſt. hi etenim neque inviolatę religionis crimine admittuntur. per Doct. allegatos nu. 6. huius capitis.

44 † Omnes etiam admittuntur ad ipſius Rei defenſionem, vt habet optime. Clar. dicta quæſt. 24. verſ. item ſcias. cum Speculat. 3. par. tit. de inquiſ. §. 1. numero 22. quam communem eſſe tradit. Anton. Gomez. c. 12. delictorum, n. 22. Farinac. d. quæſt. 62. num. 90. & ſeqq.

Bene verum eſt, quod non omnino probant. Farinac. ibi. n. 98. iudicis arbitrio, quanta fides illis adhibenda ſit, relinquitur iudicandum.

45 † Et quoque admitti debent, cum in eiuſmodi loco fuit commiſſum delictum, in quo habilium teſtium inueniri copia nequit. vt in Lupanari, Nemore, Sylua, Campis, Cubiculo, vel etiam de nocte, argum. c. fin. de teſtib. Farinac. loc. cit. numero 56. quod tunc maxime verum exiſtimo, cum de ipſius delicti corpore conſtat.

46 Amplius. † Quando teſtis omni exceptione maior vnus adeſt, cum alio minus idoneo plenam efficere probationem illum poſſe docet. Bald. in l. ſi

quis

quis ex Argentarijs, §. fin. de eden. quem alij doctores ibidem ſequi minime verentur. Cæſar de Graſ. deciſ. 174. num. 12. Farinac. d. q. 62. num. 328. & ſeqq. & num. 380.

Quæ tamen opinio (vt mihi videtur) perit ſecurior, ſi minus idoneo teſti ipſa tortura, ad illius tollendam, & purgandam inhabilitatem ex defectu famæ, vel ſtatus, non aliam; adhibita fuerit. Farinac. q. 67. nu. 380.

Verumtamen contra producentem huiuſmodi teſtem, probat. Farinac. q. 62. numero 211. & ſeqq.

De Teſtibus ſingularibus.

47 Teſtes uero ſingulares illi nuncupantur, qui ſuper diuerſis factis deponunt; ita vt eorum quilibet ſingularis in ſuo dicto ſit, exempli gratia, ſi unus deponat Iſmaelem adulterium commiſiſſe, alter uero eundem furtum perpetraſſe; uel unus Titium alapa Iſmaelem percuſſiſſe, alter uero fuſte, uel unus delictũ perpetratum fuiſſe domi, ſiue die Mercurij, alter autem in uia publica, ſiue die Iouis, uel unus commiſſum fuiſſe delictum de mane ante prandium, alter uero ueſperi poſt prandium, uel unus de Menſe Martij, alter de menſe Aprilis, licet in delicti ſpecie, ac in delinquente concordent.

48 † Huiuſmodi teſtes ſingulares ſuper diuerſa delicti ſpecie, uel in actus ipſius ſubſtantia, uel in alijs circumſtantijs neceſſarijs exiſtentes, nihil probãt, cap. licet, de probat. Panorm. in cap. bonę, el primo, de elec. Marſil. conſil. 1. num. 25. Dom. Sot. de iuſt. & iu. quæſt. 7. art. 2. Paul. Caſtrenſ. conſil. 137. in fine, & conſil. 151. ſimiliter in fin. lib. 2. Farinac. q. 64. num. 37. & ſeqq. Clar. quæſt. 53. uer. dixi etiam. Franc. Pegna com. 121. ver. ommiſſa igitur, in 3. par. direct. inquiſit. De diuerſis enim actibus hi teſtes, non de eodem loqui uidentur, quare nec delictum probant.

49 † Teſtes namque in criminalibus præſertim, ubi de maximo agitur præiudicio, de ſpecie delicti, loco, tempore, alijſque circumſtantijs neceſſarijs conuenire debent: alioqui minime probant, factum etenim, de quo tales in hiſce non concordantes deponunt, diuerſum eſſe iudicatur, uel ſaltem præſumitur, arg. cap. cum dilecti, de electio. & cap. tam litteris, de teſtibus.

Bene uerum eſt, quod teſtes concordandi ſunt ſi poſſibile eſt, etiam ad effectum, ut probent, c. cum tu, de teſt. Rui. conſ. 5. num. 17. lib. 4. Cęſar de Graſſis deciſ. 73. nu. 5. deciſ. 168. n. item 5. & deciſ. 175. n. 23. in criminalibus uero nunquam, ut probent contra Reum. Farin. q. 65. n. 106. Vnus eorum tamen ſuper delicti ſpecie, alijſque circumſtãtijs deponens, ſi omni exceptione ſit maior, indicium facit. Clar. loc. cit.

cit,q.21.ver.vnus teſtis,alter vero in illo iudicio nihil pœnitus operatur.

50 † Quod ſi de eadem ſpecie delicti deponant, quæ iterari queat, cuiuſmodi eſt furtum, adulterium etiam cum eadem, blaſphemia, & quid ſimile, licet de loco, aut etiam de tempore non concordent, quamuis non probent, pluſquam ſemiplenam tamen probationem inducunt, ſi teſtes omni exceptione maiores ſint. D. Thom.2.2.quæſt.70, artic.2. ad ſecundum Caietan. ibid. Dom. Sot. lib.5. de iuſt. & iu. quæſt.7. artic. 2. idque patet conſideranti.

51 † Teſtem omni exceptione maiorem doctorum quorumcunque conſenſu ſemiplenam facere probationem, gloſ.l. admonendi,ff.de iureiur. Bart.ibid. & nos infra num.86.

Quare igitur duo tales de eadem prorſus iterabili delicti ſpecie contra aliquem deponentes, vnuſquiſque per ſe probationem ſemiplenam minime faciet? & conſequenter ambo ſimul pluſquam ſemiplenam? Ex illorum etenim dictis Reum eſſe furem, vel adulterum, vel quid ſimile, oritur ſuſpicio vehemens, immo violenta. Caietan. loco cit. licet non plena probatio; quia de loco, tempore ve non concordant. Pegnà vbi ſupra.

Nihil autem operantur, ſi de vno, eodemque facto non iterato, vel iterabili tempore, loco ve diſſentiant, quinimo illorum falſitas ita detegitur: quemadmodum in ſenibus, qui contra Suſannam teſtimonium dixerant, euenit. Dan.13. vnica namque vice iuuenem cum Suſanna rem habuiſſe affirmarat vterque: ſed quiā de loco delicti, de quo bene poterant meminiſſe, diſſenſerunt, de falſitate fuere conuicti.

At vero eſſe vtique poteſt exẽpli gratia quod Titius de Menſe Martij in tali loco, talique die furatus ſit, vel cum tali muliere adulterium perpetrarit, & de Menſe Aprilis iterum in alio loco, alio ve die eadem operatus delicta ſit, pro quibus duabus vicibus, ſiue pro quo facto iterato a duobus teſtibus ſingularibus depoſito, ipſe Titius præſumitur vehementer, immo violenter de furto, adulterio ve ſuſpectus gloſ. cap. nihilominus, 3.q.9. Tabie. verbo teſtis, num. 6. in fi.

52 † Si autem de loco, perſona, delicti ſpecie, menſe, cæteriſquè ſubſtantialibus conueniant; de die vero vnus dicat, exempli gratia die Lunæ tali; alter autem dicat ſe non recordari de die præciſe, plene vtique probant, ſuntque conteſtes, & ad condemnationem ſufficiunt. D.Thom.loco cit. eo namque caſu nulla inter eos diſcordia eſt.

Secus foret ſi vnus diem Lunæ, alter vero diem Martis, vel alium ab illo die Lunæ diuerſum aſſertiue deponeret; tunc etenim inter ſe vtique diſſentirent.

Si-

Similiter ſi de loco, & tempore, quæ non ſunt de ſubſtantia actus vnus dicat ſe non recordari, ſuppletur per alium. Farinac quæſtio. 62. numero 333. & ſeq.

53 † Simili modo ſi de vno, eodemque actu continuationem præſeferente deponerent, licet vnus poſt alium vidiſſet. vt qui per foramen, vel ſciſſuram faterentur vidiſſe Titium cum tali muliere adulterium perpetraſſe vnus poſt alterum; plene que probarent. Innocen. & Ioan. Andr. in cap. qualiter, & quando, el ſecondo, de accuſation. quo etiam caſu ſunt conteſtes. Armil. ver. teſtis. numero 6. Silueſt. eod. quæſt. 3.

54 † Alio quocumque modo per teſtes ſingulares, licet plures nemo condemnari poteſt. Caietan. vbi ſupra. Armil. loc. cit. numero 5. in fine. probat Pegna. vbi ſupra ver. his fortaſſis. & ſeq. Cæſar de Graſſis. deciſ. 97. numero 5. & deciſ. 171. numero 6. tantummodo indicium faciunt ad torturam Abb. c. ſuper eo. de teſtib. Clarus quæſtio. 21. verſic. vnus teſtis, & quæſt. 52. verſ. dixi etiam. & probationem ſemiplenam, ſi ſuper facto deponunt, non autem ſuper indicio. Abb. c. iuramenta, de iureiur. attamen teſtes ſingulares iurandi ſunt, vt efficiantur conteſtes. Cæſar. citat. deciſ. 137. num. 5.

Pro hac materia vide Fran. Pegnam cit. comment. 121. per totum. in 3. par. direct. inquiſito. & Farin. q. 64. per totum.

De Teſtibus varijs.

55 † Teſtis autem varius dicitur ille, qui Vel contraria depoſuit, ſiue in eodem examine, ſiue in diuerſis. Vel primo per verbum credo, dehinc aſſertiue teſtificatur. Vel primo ſe nihil ſcire ait, poſtea de facti veritate deponit. Vel primo teſtimonium affert, deinde ſe ita depoſuiſſe negat. Vel vnum quid extra iudicium affirmat, poſtmodum contrarium, ſeu aliud in iudicio aſſerere non veretur. Vel tandem vnum quid aſſerit in iudicio, deinde illudmet reuocat extra iudicium.

De his omnibus quid veritatis, quidque fidei habeant, quid ve operentur videndum eſt.

56 † Itaque ſi teſtis in eodem examine contraria deponat, nec talis contrarietatis cauſſam iuſtam, ſeu rationabilem afferat, illi minime credendum eſt. argumen. c. cum eccleſia, de cauſa poſſeſſ. & propriet. Alexan. Conſil. 20. num. 3. libr. 4. Couar. libro 2. variar. reſolutio. c. 13. numero 8. Clar. quæſt. 53. ver. quartus eſt caſus, quod intelligendum eſt, ſi contrarium depoſuerit circa factum principale; aut circa qualitates ſubſtantiales: non autem circa extrinſeca. per ea quæ habet idem Clar. eadem quæſt. ver. ſcias tamen.

Si autem in diuerſis iudicijs contraria dixerit, cum vtrumque dictum adhibito iuramento depo-

depoſuerit; velut periurus, & falſus puniri poteſt. id affirmant omnes Doctores, nemine contradicente; illique non eſt adhibenda fides.

Si tamen in ſecundo examine primum dictum per ſe ipſum reuocauerit, dicto ſecũdo ſtandum erit. Alexand. de præſumpt. regula ſecunda, præſumpt. 29. numero 7.

Quod intelligendum eſt ſi ante triduum reuocauit; nam ſi poſt triduum poſtremo illius dicto minime creditur; præſumitur enim ſubornatus. Cæſar de Graſ. deciſ. 21. num. 11.

Et quoque idem affirmandum eſt, ſi primum examen validum nequaquam fuiſſet, ſecundum autem validum; ſecundæ namque huiuſmodi teſtis depoſitioni vtique ſtandum erit. neque teſti nocere debet, quod contrarium in iudicio, quod nullum erat, aſſeruerit. gloſ. c. cum cauſſam, de teſtib. Clar. dicta quæſt. 53. verſic. tertius eſt caſus. circa finem.

At vero ſi in ſecundo examine, ſe in primo erraſſe minime dicat. ſi poſſunt illa dicta per iudicem concordari, concordanda ſunt. Imol. l. qui bona, ff. ſi quis ſtipulat. verſic. nota ex teſtam. Abb. in c. cum tu. de teſtibus.

Quod ſi concordari nequeant, & admonitus ipſe teſtis de huiuſmodi contrarietate, dicat ſe velle primum dictum corrigere, in continentique corrigat, admittendus eſt. c. præterea, de teſtib. illique credendum. Farinac. quæſt. 66. numero 227.

At ſi pro primo dicto corrigendo tempus expoſtulet, non eſt audiendus. Farinac. locis cit. numero 228. verum vt falſus, ac periurus puniendus. præſumitur etenim ipſum velle aut cum parte loqui, aut de mendacio cogitare. quod omnes fateri docet Couarr. locis citat. & primo illius dicto ſtandum eſſe tradit ibidem. Farinac. vbi ſupra, numero 124. & 127. niſi probet de errore. Farinac. ibi. numero 245. verum teſtis huiuſce depoſitio minime ſufficit ad torturam: ſed tantummodo ad inquirendum; illius namque fides vtique diminuta propterea eſt. Clar. vbi ſupra. verſic. quartus eſt caſus. poſt medium. Farinac. locis cit. num. 164. & 250.

57 † Quod ſi teſtis primo deponat per verbum credo, aſſertiue deinde loquatur. ſecundo illius dicto tribuetur fides. gl. l. de tutela. ver. probata, C. de in integr. reſtitut. minor. Soncin. conſil. 92. num. 7. lib. 3. Clar. loc. cit. verſic. vnum etiam.

58 † Si autem ipſe teſtis primo ſe nihil ſcire dicat, poſteaque de facti veritate deponat. nihil profecto probabit. Clar. dicta q. 53. ver. ſed quid ſi teſtis. vide Farinac. q. 66. cit. num. 329. & ſeqq. eo namque caſu correctioni locus non eſt.

59 † At vero ſi teſtis in ſecundo examine dicat ſe in primo non ita depoſuiſſe, vt in actis reperi-

ritur. licet hoc in regularium iudicijs nequeat euenire, cum in eis nedum notarius; verum & Iudices adſint, ipſeque teſtis proprio ſubſcribat examini. in aliorum attamen gratiam dicendum videtur; quod ſi coram iudice, atque notario in primo examine depoſuit, reijciendus eſt, illiuſque primo dicto credendum. Si vero coram tabellione ſolo depoſuit.

60 † Si tractetur de falſo teſte puniendo, tam ipſi teſti, quam notario creditur. Specul. titu. de teſt. §. 1. ver. ſed pone. Clar. loc. citat. ver. quintus eſt caſus, & eod. libro 5. §. falſum, ver. pone teſtis.

Quod ſi agatur cui potius credendum ſit, dicendum eſt quod notario magis, quam teſti. Clar. vbi ſupra.

61 † Si autem vnum extra iudiciũ dixerit ipſe teſtis, contrarium vero in iudicio fateatur: ſi quod extra iudicium dixit minime fuit iuramento firmatum, dicto poſteriori, quod in iudicio depoſuit ſtandum profecto eſt. Farinac. d. q. 66. n. 193.

62 † Iuratum namque dictum non iurato præfertur. Alex. conſ. 74. n. 8. lib. 1. conſ. 222. n. 15. lib. 2. & conſ. 66. n. 20. lib. 6. Fel. in c. inquiſitionis, §. tertiæ, in fi. de accuſat. Couar. lib. 2. var. reſol. c. 13. cit. num. 7.

Huius attamen teſtis fides debilitata eſt. Aret. conſ. 71. nu. 1. in fi. Boſs. tit. de oppoſ. contra teſtes, nu. 3. Farin. loc. cit. nu. 226. quare torquendus erit, illique dicto credendum, quod in tortura aſſeruerit. Clar. d. q. 53. ver. primus eſt caſus. poſt medium.

Verum ſi quod extra iudicium effatus eſt, iuramento quoque firmauit; cum poſitus inter duo contraria iuramenta ſit, de periurio, & falſitate poterit condemnari. Boſs. locis citat. nullique illius dicto fides adhibenda ſine tortura eſt.

63 † Si vero quod in iudicio affirmauit, extra iudicium reuocauerit, primo illius dicto iudiciali iuramento firmato vtique ſtandum erit. Clar. loc. cit. ver. ſecundus eſt caſus, licet huiuſmodi reuocationem in articulo mortis poſitus faceret. Bar. in l. ſi quis in graui, §. ſi quis moriens, in fine, ff. ad Syllan. Couarr. & Clar. vbi ſupra, Cæſar de Graſs. dec. 21. n. 11.

Generalis tamen concluſio in 64 hac materia illa eſt; quod † Teſti Vario minime fides adhibetur, c. cum eccleſia, de cauſſa poſſeſs. & propr. Farin. vbi ſupra, n. 13. quare vt illi præſtanda ſit fides, torquendus erit. Clar. q. 25. ver. item teſtis varius. Farin. d. q. 66. n. 98. & 100. Iudicis autem arbitrio leuior, grauiorve tortura iuxta perſonæ, varietatis, ac delicti qualitatem adhibenda erit. Punitur uero teſtis varius de falſo. Farin. d. q. 66. num. 56.

De Teſtibus diſcordantibus.

65 † Teſtes vero diſcordes illi dicuntur, qui diuerſa, uel contraria deponunt, quæ inter ſe coaptari minime queunt.

Hoc autem euenire dupliciter ſolet.

ſolet. Aut in teſtibus pro eadem parte examinatis,ſiue ad Rei,ſiue ad Actoris fauorem. Aut in teſtibus partium diuerſarum; quando videlicet teſtes pro Actore examinati a teſtibus pro Reo examinatis diſſentiunt.

66 † Si eiuſdem partis teſtes inter ſe diſcordes fuerint. ex.gr. aliqui dixerint delictum tali die fuiſſe perpetratum, aliqui vero alia die, & de ipſius delicti non iterabilis,vel iterati corpore cõſtet: ex animi proprij motu, quibus credendum ſit, iudex ipſe percipere debet, aut ex numero teſtium, aut ex illorummet dignitate, aut ex cauſſæ fauore, aut ex negotij, dictorumve conditione. D. Tho. 2.2.q. 70. artic.2. ad ſecundum, Dom.Sot. lib.5. de iuſt.& iure,q. 7. art. 2. illiſque maiorem fidem poterit adhibere,qui veriſimiliora, aptiorave aſſeruerint: vt optime Cæpola. conſ.1.& 62. Farin. q.65.nu.135.& ſeq. atque etiam illorum contrarietates quam maxime fieri poteſt concordandæ ſunt. Cæſ.de Graſſ.deciſ.73.num. 5.& deciſ.175.num.23.Farinac. d.q.65.n.36.& ſeqq. De illorum cõcordia.Farin.ibi.n.245.& ſeq.

67 † Quod ſi in rebus parui momenti diſcordes fuerint,vel in ijs, quæ ad facti ſubſtantiam non attinent.exẽp.gr.aliqui dicant,quod tempus nubiloſum erat,aliqui vero ſerenum. aliqui thalamum fuiſſe pictum,aliqui vero album. aliqui hora 21.aliqui hora 22.eorum teſtimonium propterea nequaquam debet infringi. ex D. Tho.& Sot.loc.cit.

68 † At vero ſi teſtes pro Reo a teſtibus pro Actore productis diſſenſerint. ſi pares numero,dignitateque fuerint, in Rei fauorem iudicandum eſt.D.Th.& Sot. vbi ſupra. Abb.c.bonæ,de elect.& c. cum P.de accuſat.arg.c.cum ſunt, de reg.iur.lib.6.

Quod ſi pro eorum aliquo plures numero, dignitateve fuerint; pro illo erit vtique iudicandum. Probat Cæſar de Graſſis dec. 69. n.4.& deciſ.106.n.7.Farin.q.65. n.107. & 114.

De Teſtib. confuſe,obſcure,& ambigue loquentibus.

69 † Teſtes confuſe, obſcure,ambigueq. deponentes appellantur qui per mihi videtur,per forſan, per non bene, ſimilibusq. verbis deponunt; ex quibus clara ſententia,apertaq. veritas haberi minime poteſt.Hi profecto nihil probant.Farin.q.68.n.1.

70 † Obſcurum etenim, aut confuſum, aut ambiguum dictum ad iuris effectum pro non dicto habetur. gl. in c.ſi teſtes, §. in teſtibus.ver. ſimpliciter 4.q.3.& in c. qui epiſcopus, verſ. ſimplicibus, 23.diſt.argum.c.ſi teſtes cit.concordat tex.in l.de ætate, §. ſi interrogatus,ff.de interrog.action. quod & ipſa æquitas ad pleniorem innocentis defenſam poſtulare videtur arg.l.1.§.ſi quis vltra ff.de quæſtio.Soncin.reg.498. in fallentia 6.10.& 11.

71 † Quare ſi iudex ita neceſſarium eſſe perſpexerit; huiuſmodi teſtes

Digitized by Google

teſtes iterum, atque iterum interrogare poterit, c.cum clamor, de teſtib. illoſque ad clare, diſtinctè, ſimpliciterq; deponendum cogere, ſi præſentes habere queat.

72 † Si vero abſint, aut proprium dictum interpretari minime ſciāt ille ſenſus eo caſu ab ipſo iudice accipiendus eſt, qui delictum excludit, l.ſi quis intentione, ff. de iudic. Innoc. in c.dudum, de electio. Fr. Pegna comment. 111. in 3. par. direc. inquiſit. verſu. Sed cum in iſtis. delictum enim in dubio præſumi non debet. Cæſar. cit. deciſ. 39. num. 2. & maxime ſi teſtes contra aliquem deponerent. iuxta c.cum ſunt, de reg. iur. in 6. in benigniorem enim partem interpretandi ſunt. Farin. d. q. 68. n. 45.

De Teſtibus de credulitate deponentibus.

73 † Teſtis de credulitate dicitur ille, qui certi nihil affirmat: ſed tantum per credo, & non credo deponit.

74 † Iſte, ſi credulitas proxima ſenſui eſt, quo veritas ipſa percipitur; ſiue rationabilem ſuæ credulitatis cauſſam affert, ac proximam, vtique probat. ex. gr. ſi dicat credo Titium cum tali muliere adulterium perpetraſſe, quia nudum cum nuda vidi, vel ſolum cum ſola ſe inuicem oſculantes, ac impudice tractantes, argumen. c. præterea, de teſtib. & l. ſi vicinis, C. de nuptijs, Bal. in l. 1. C. de falſa cauſa adiec. leg. §. teſtium, ver. præterea, & in l. ſolam, ver. 9. C. de teſt. Abb. c. quoties, eod. tit. Fel. c. inquiſitionis, §. quæ ſiuiſti, de accuſat. Farinac. d. q. 68. n. 74. 111. & ſeqq.

Si vero credulitas ab ipſo eſt ſenſu remota, vel ab actibus. quibus veritas ipſa percipitur; ipſe teſtis de credulitate deponens nihil omnino probat. Abb. loc. cit. ex. gr. ſi dicat credo Titium cum tali muliere adulterium commiſiſſe, quia illos in via ſecum alloquentes vidi.

75 † Ad hoc enim vt ipſe teſtis de credulitate deponens probet, neceſſe eſt, vt credulitas ſiue credendi ratio in eo eliciatur ex actibus, ex quibus homines communiter aliquid factum fuiſſe præſumunt, aut veriſimiliter credunt. Abb. d. c. quoties, de teſt.

Etiam ſi credulitatis huiuſmodi cauſſam nullam, vel minus rationabilem attulerit; vt ſi dicat ſcio quia credo, vel credo quia ita eſſe puto, nihil probat. Bald. in l. conuentionum, verſ. ex prædictis infero, C. de epiſc. & cler.

Similiter ſi dicat ſe pro certo credere, nec ſubiungat quare certo credat; nihil probat, etiam præſumptiue. Bald. citat. in l. ſiue poſſidentis, ver. ſed quæro, C. de probat.

76 Regulariter autem † Teſtis de credulitate non valet, c. relatum, 5. q. 2. l. teſtium, C. de teſt. Specu. 3. par. tit. de teſt. §. opponitur autem. Ang. in Auth. de hær. & Falc. §. hinc nobis, n. 2. Cæſar. dec. 76. num. item 2.

Quod ſi cauſſam non vſque-

quaque probabilem ſuæ credulitatis adduxerit; quamuis plenam probationem minime faciat, quare neque indicium ad torturam; attamen præſumptionem faciet, ac indicium ad inquirendum ſufficiens. maxime ſi de corpore delicti cõſtiterit; verum quis illud perpetrauerit, ignoratur.

De Teſtibus vacillantibus.

77 † Teſtis vacillans dicitur ille, qui ita deponit. Vidi hic, imo ibi, imo ibi. fecit ſic, imo ſic, imo ſic. vel ſimiliter.

78 † Iſte ſi vna vice tantummodo dicat imo ibi, vel imo ſic, quaſi prius dictum corrigens, non vacillat; ſed vtique probat. l. ſi ita, ff. de hæred. inſtit. at vero ſi replicauerit imo ibi vel imo ſic, vtiq. vacillat; nihilque probat, c. ſi teſtes, 4. q. 2. & 3. & c. cum eccleſia, de cauſſa poſſeſſ. & propriet. & propter huiuſmodi vacillationem torqueri poteſt, ac debet probat. Foller. in pract. crim. canon. verſu teſtib. diligenter examinatis, c. 8. num. 47. ac verſu tormentis mox ſubijciantur. c. 31. nume. 12. ex c. illi qui, iuncta glo. ver. vt dum, 5. quæſt. 5. Farin. quæſt. 66. num. 98.

De Teſtibus falſis.

79 † Teſtis autem falſus appellatur, Qui veritatem, quam fateri tenetur, aut negat, aut occultat. Vel qui ſuper certo articulo interrogatus, ait ſe nihil ſcire: cum attamen ſciat. Vel qui iurauit puram, & meram dicere veritatem, multa vero ſubticuit eſſentialia, c. 1. de crimine falſi. Panor. ibid. Farin. quæſt. 67. num. 220. & 228. Vel etiam qui de alicuius dicto teſtimonium ferens, illud in alio ſenſu, quam fuit prolatum contra illum, qui dixit malitioſe deponit; aut minime integrum referens; aut aſſertiue prolatum affirmans, quod vel dubitatiue, vel recitatiue, vel interrogatiue dictum fuit. Pegna comm. 122. ver. nec modo in 3. par. direc. inquiſit.

Ad hoc autem vt falſus teſtis aliquis vere ſit, falſique pęnam incurrat, neceſſe eſt; vt interrogatus iuridice fuerit, ac de veritate dicenda præſtiterit iuramentum; & veritatem aut occultarit, aut negarit ijs quibus dictum eſt modis, eorum vel altero.

80 † Teſti, qui in ſua depoſitione falſum dixiſſe conuincitur, nulla eſt adhibenda fides. Alex. conſil. 152. n. 1. lib. 7. quam eſſe communem affirmat. Farin. d. q. 67. n. 58. & ſeqq. & quidem illi nemo non aſſentitur.

Idque adeo verum eſt, quod etiam teſtis, qui in vno falſum circa factum principale, qualitateſve ſubſtantiales dixiſſe conuincitur; tota eius depoſitio ſuſpecta redditur, atq. vitiata: ita vt nullam prorſus in iudicio fidem faciat. Iuramentum etenim indiuiſibile cum ſit; illud qui ſemel violauerit, aliàs quoque de illius iterata violatione ſuſpectus habendus profecto eſt. iuxta regulam Semel malus, de reg. iuris in 6.

in 6. ita docent Alex. in l. ſi ex falſis, n. 13. C. de tranſac. & conſ. 27. num. 3. lib. 2. Dec. conſ. 105. n. 5. ver. ſimiliter teſtis. Marſ. ſing. 76. & alij communiter. Clar. quoque §. fin. lib. 5. q. 53. verſ. ſed quæro, & ſeq. Farin. d. q. 67. num. 112. & 139. & ſeqq.

81 † Quod ſi circa extrinſeca, & factum principale, qualitatesve ſubſtantiales minime concernentia, falſum dixiſſe conuictus fuerit; nequaquam dicitur falſus; neque vitiata illius redditur depoſitio. Imol. in l. 1. §. ſi quis ſimpliciter, n. 35. ver. item inducitur. Alex. conſ. 88. n. 195. qui affirmat hanc eſſe communem. Cæſar. deciſ. 75. n. 9. Farin. d. q. 67. nu. 159. & ſeqq. & n. 179.

82 † Sufficit enim teſtes in facto principali cōcordare, veritatemque deponere, licet in acceſſorijs varij, atque etiam contrarij ſint. Sonci. iun. conſ. 102. n. 6. libro 3. Dec. d. conſ. 105. n. 2. Alex. conſ. 47. nu. 5. lib. 2. ita quoque nullus Doctorum non affirmat.

83 † Conuincitur vero teſtis de falſo, & quando ipſemet ſe falſum depoſuiſſe fatetur; & quando ſiue in eodem, ſiue in diuerſo iudicio contraria dixit: & per alios teſtes numero plures, qui deponant contrarium.

Quod ſi vnus tantum contrarium dixerit, neutri credendum eſt. Clar. libr. 5. §. falſum, verſ. teſtis, qui falſum, & ſeq.

74 † Pœna falſi teſtis ad offenſam, ſi videlicet dolo malo contra innocentem depoſuit, pœna talionis eſt, l. 1. §. præterea, ff. de ſicarijs. multis probat. Pegna d. com. 122. ver. ſed in contrarium. & Clar. loc. cit.

Quod ſi ad alicuius defenſam depoſuit; extraordinaria pœna plectendus eſt. Clar. vbi ſupra. Farina. d. q. 67. n. 18. quæ pœnæ locum quoque habent, quamuis illius depoſitio effectum ab eo intentum fuerit nequaquam ſortita. Panorm. in c. 1. de crim. falſi. Pegna locis cit. verſ. id eſt autem, tunc enim pœna ſaltem extraordinaria puniri debet. Farinac. d. q. 67. n. 193. & ſeqq. & n. 219. etiā quod eius dictum non valeat. Palacius Rubius in l. taurina 83. Clar. §. falſum verſ. tu ſcis.

Tenetur quoque falſus teſtis de damno per illius falſitatem ſequuto. gloſ. in c. presbyterum, in gloſ. fin. de homicidio. Tolet. lib. 5. inſtrum. ſacerd. ca. 59. numero 2. in fine.

Clerici vero falſi teſtis pęna depoſitio, ac in Monaſterio detruſio eſt, c. ſi epiſcopus, 30. diſt. Archid. ibidem. Panor. in c. 1. cit. de crimine falſi, ver. item quæro.

De Teſte omni exceptione maiore.

85 † Teſtis omni exceptione maior, qui, & idoneus, & integer appellatur ille eſt, qui fide dignus, iuratus, de facto ipſo de viſu deponit, ſiue de ſcientia, & cauſa ſcientiæ ac de auditu in ijs, quę ſolo auditu percipi queunt, ſiue de alio ſenſu corporeo,

ita vt concludat; de tempore quoque ac loco, alijs ve circumſtantijs ſubſtantialibus, & cui nulla obiectio, aut exceptio opponi poteſt, vt a teſtimonio repellatur, ſiue vt illius depoſitio inficietur, c. licet, de teſtib. gloſ. & Abb. ca. ex litteris, de conſanguinit. & affinitate. Abb. item in c. at ſi clerici, de iud. & c. denique, de except. Dec. conſ. 429. Clar. q. 21. ver. vnus teſtis. Pegna commẽ. 120. in 3. par. direc. inquiſ. ver. voco autem. Farin. q. 62. n. 1. & ſeqq.

86 † Huiuſmodi teſtis probationem facit ſemiplenam, etiam in criminalibus, l. admonendi, ff. de iureiur. Bart. ibi. num. 36. & communiter Doctores. gloſ. in l. bonę fidei, C. de reb. credit. & ibidem Bald. cum alijs Doctor. gloſ. in l. 3. C. ad legem Iul. maieſt. & ibi communiter Doct. quos refert, ac ſequitur Anton. Gomez. tomo 3. var. reſol. c. 12. n. 2. circa fi. Zabar. conſ. 9. nu. 7. Iaſ. in 2. lect. nu. 92. & alij.

Solusque teſtis omni exceptione maior legitimum facit indicium ad torturam; licet nulla alia indicia ſiue leuia, ſiue grauia concurrant. Rom. conſ. 451. n. 4. Gomez. vbi ſupra, c. 13. num. 7. Carrer. in pract. crim. num. 110. verſ. primo maius indicium. Clar. loc. cit. & q. 22. verſic. vnum tamen. Farin. q. 37. n. 54. & 58.

87 † In dubio teſtis idoneus, ſiue integer, ſiue omni exceptione maior quiſque præſumi debet, ſi contra illum nihil oppoſitum fuerit. probat Curt. conſ. 56.

88 † Bonus etenim regulariter præſumitur quilibet, niſi de contrario conſtet. Innoc. c. dudum, el 2. de elect. Abb. ibi. Felin. in c. fin. nume. 11. de præſumpt. Cæſar de Graſſ. decif. 173. num. 7. ex l. merito, ff. pro ſoc.

De Teſtibus Conteſtibus.

89 † Teſtes demum conteſtes, ac plene probantes illi ſunt, qui omni exceptione maiores cum ſint, ſiue idonei, de eodem facto, loco, tempore, perſonis, alijſque circumſtantijs ad facti ſubſtantiam attinentibus, ac neceſſarijs per ſenſum externum iurati deponunt. exemp. grat. Duo probatæ vitæ iurati deponentes Titium percuſſiſſe Iſmaelem in platea die Dominica poſt feſtum Sancti Franciſci cum pugione, quia viderunt d. Titium percutere dict. Iſmaelem. Vel duo ſimiliter boni viri iurati deponentes Titium blaſphemaſſe B. Virginem in apotheca talis aromatarij de menſe Septembris circa feſtum S. Michaelis, quia illum blaſphemantem audierunt. Vel etiam duæ obſtetrices bonæ famæ iuratę deponentes Dinam eſſe virginem incorruptam, quia tactu illam talem eſſe cognouerunt. hi omnes conteſtes, ac plene probantes pro fectu ſunt. ex D. Thom. 2. 2. q. 70. art. 2. ad ſecundum. cuius veriſſimæ ſententiæ Doctorum nemo non ſubſcribit.

90 † Duo teſtes huiuſmodi plene delictum probant, ad Reumque conuincendum, & condemnandum ſufficiunt. ex c. quod vero, 2.

q. 5.

q.5.c. in omni negotio, de teſt. c.
cum eſſes, & c. relatum, de teſtam.
arg. Deut. 17. & 19. a Chriſto ip-
ſo confirmatum. Matth. 18. & ab
Apoſtolo Paulo præceptum. 1.
Tim. 5. D. Tho. loc. cit. art. 2. Do.
Sot. lib. 5. de iuſt. & iure, q. 7. art.
item 2. Valent. tomo 3. diſput. 5.
q. 14. punc. 2. Farin. q. 62. n. 232.
& omnes communiter.

91 † Et licet in acceſſorijs, ſiue
in aliquibus ad facti ſubſtantiam
minime neceſſarijs non conueni-
rent, non propterea illorum aut
infringitur, aut debilitatur teſti-
monium; quinimo firmius, &
credibilius efficitur. ex D. Ioann.
Chryſoſt. Homel. 1. in Matth. &
D. Tho. art. 2. cit. ad ſecundum cir
ca fin. Farin. q. 65. num. 16. & ex
dictis hoc eodem capite numero
67. & 82.

Etenim ſi in minimis quoque
concordarent, ex condicto eum-
dem ſermonem proferre videren
tur. quare illos conſpiratores eſſe
præſumi poſſet.

Id vero iudici relinquitur di-
ſcernendum.

Idcirco ſi in ceteris concordes
extiterint: ſed eorum alter de
die præciſe non recordetur, dum-
modo certam diem non aſſignet
a depoſita ab altero teſte diuer-
ſam, vtique conteſtes erunt. iuxta
illa, quæ hoc eodem capite. nu.
52. habita ſunt. Et quoque ſi de
actu eodem continuationem præ
ſeferente non ſimul: ſed ab alte-
ro poſt alterum viſo depoſuerint.
quemadmodum ſuperius nume.
53. dictum eſt.

In dubio autem teſtes præſu-
muntur conteſtes, & vnus accip
declarationem ab alio. Cæſar. d
Graſ. deciſ. 67. n. 4. & 5.

De alijs circa teſtium cogni-tionem neceſſarijs.

92. † Vt vero teſtes in iudicio le-
gitime probent, primo neceſſa-
rium eſt illos citare, ſeu quoque
modo vocare.

93. † Teſtis etenim non citatus, aut
vocatus vtique ſuſpectus redditur
nec probat. l. presbiter, C. de epi-
ſcop. & cler.

Secundo illis deferendum eſt
94 iuramentum. namque. † Teſti
non iurato non creditur, c. tuis, &
c. nuper, de teſtib. l. iurandum, C.
eodem tit. neque talis facit indi-
cium, gl. in c. ſicut, de ſent. excóm.
Abb. in c. cum olim, de teſt. Farin.
q. 73. n. 1. & ſeqq.

95 † Iurare vero teſtis debet rei
veritatem, quam nouit, ſincere
deponere, ca. hortamur, 3. quæſt.
9. tactis ſcripturis. Epiſcopi, &
ſacerdotes tacto pectore. Farin. q.
74. num. 82.

96. Tertio † interrogandi ſunt iu-
ris ordine ſeruato, ideſt a iudice
competente, præcedente accuſa-
tione, aut denunciatione, aut ex-
ceptione, aut infamia legitime
probata, aut indicijs ſufficientib.
alioqui teſtes dicere veritatem
97 nequaquam tenentur: † ſed illam
celare quoquo modo abſque mé-
dacio tamen, vtique poſſunt. D.
Tho. 2. 2. q. 70. cit. art. 1. Sot. lib.
5. de iuſt. & iure, q. 7. art. item 1.
Nau. in man. c. 18. nu. 61. & c. 25.

num.43. quare proceſſus vitiari profectò poſſet.

98 † At verò teſtes iuris ordine ſeruato a iudice competente interrogati, reſpondere tenentur. argum. Matt. 23. Quæcumque dixerint vobis ſeruate, & facite. D. Tho. & Sot. locis cit. D. Antonin. 3. par. tit. 1. cap. 18. Nauar. d. c. 25. num. 44. Tolet. lib. 5. inſtr. ſacer. c. 59. & alij communiter.

99 † Interrogandi vero ſunt ipſi teſtes de facto, perſonis, tempore, loco, conteſtibus, cauſſa ſcientiæ, vel credulitatis, alijſque ad rem ipſam neceſſarijs, ac ſpectantibus circumſtantijs; vt & veritas eruatur, & ipſum eorum teſtimonium validum, ac firmum reddatur.

100 † Meminerit præſertim ipſe iudex teſtes interrogare de cauſſa ſcientiæ, ſiue credentię. exemp. gr. quod Titius delictum tale commiſerit, quomodo id ſciant, vel quare credãt illum tale delictum perpetraſſe. hæc namque teſtis ipſius; ſiue teſtimonij illius quaſi anima eſt, qua ſine teſtificatio minime valet. Bal. in l. ſolam, C. de teſt. Ambroſ. in proceſſu informatiuo. lib. 1. c. 2. n. 16. Corn. lib. 2. conſ. 232. & lib. 5. conſ. 216. Farin. q. 70. n. 1. 3. & ſeqq.

101 † Vt autem ipſi teſtes facilius veritatem deponant; admodum conueniens erit illos prius admonere, quam ſit graue ſcelus, & veritatem negare, & falſum iurare, & contra innocentem odio, ira, aliave paſſione, aut cauſſa deponere. Pegna. cõm. 17. in d. 3. par. direc. inquiſ. Ambr. loc. cit. n. 36.

102 † Vt quoque proceſſus firmior, validiorque ſit; rectè operabitur ipſe iudex, ſi nomina, cognomina, patriam, ætatem, officium, ſiue ſtatum ipſorum teſtiũ in eo deſcribere fecerit, eorumque dicta nedum eodem ſermone, quo ab ipſis prolata: ſed etiam eo modo, quo ab illis depoſita fuerint, clara videlicet clare, dubia dubie, & huiuſmodi, ſimiliter ſcriptis in eodem proceſſu mandare iuſſerit.

Ac demum teſti committere, vt proprio ſubſcribat examini, vel ſcribere ſi neſciat, propria manu ſignum crucis apponat, ipſo lecto prius tamen eidem.

Illud quoque non ignoret iudex operę precium eſt, quod cum

103 † Teſtis officium publicum, neceſſariumque ſit; quemadmodũ affirmat gl. in rubr. de teſt. cogen. & Ambroſ. vbi ſupra c. 3. n. 1.

104 † Teſtes qui deponere noluerint, ad teſtimonium ferendum velint, nolint, cogi vtique poſſũt. Clar. lib. 5. §. fin. q. 24. ver. ſucceſſiue videamus. Ambroſ. vbi ſupra n. 3. arg. c. quiſquis, 11. q. 3. & l. ſi quando, C. de teſt. ac toto fere tit. de teſt. cogen.

105 † Etiam clerici, & religioſi per illorum iudices competentes, c quamquam, 14. q. 2. Compelli vero poterunt Regulares pœnis cuiuſque Congregationis inſtituto conuenientibus. & quoque (ſi caſus expoſcat) cenſuris eccleſiaſticis, c. cum contra, de teſt. cogen.

106 † Quod ſi aliqui teſtes inhabiles exiſtant, vt infames, criminoſi ſocij criminis, & alij, de

Digitized by Google

ac quibus hoc eodem capite; nu. 3.& ſequentibus dictum ſuperius eſt, aut varij, aut vacillantes, aut factum quoquo modo occultantes, aut confuſe, obſcure, & ambigue loquentes, & alij huiuſmodi, ad eorum dicta valida, certaque reddenda torqueri poterunt. Boſſ. in tit. de tortura teſtium. Clar. loc. cit. quæſt. 25. Villag. lib. 8. pract. crim. can. ca. 6. per totum, quos vniuerſi ſequuntur.

107 † Etiam ipſi clerici, & religioſi. Præpoſitus, in cap. presbyteri, el primo, 5. q. 6. Foller. in pr. cri. can. ver. teſtibuſque diligenter examinatis, cap. 8. nu. 47. Clar. loc. cit. ver. ſed nunquid. Farinac. q. 41. num. 2. & ſeqq.

Regulares attamen religioſa in tortura, de qua cap. ſeq. nu. 59. ſermo fiet, torquendi erunt.

De Indicijs, ac Tortura. Caput Decimooctauum.

SVMMARIVM.

1 *Indicia quid ſint.*
2 *Indicia quędam leuia, quædam grauia, quædam grauiſſima.*
3 *Leuia indicia quæ ſint.*
4 *Grauia indicia quæ ſint.*
5 *Grauiſſima indicia quæ ſint.*
6 *Leuia indicia quid operentur.*
7 *Ex leuibus indicijs probi, ac bonæ famæ viri capi non debent.*
8 *Regularium iudex in delictis grauiſſimis, vt procedere debeat.*
9 *Indicia grauia quid operentur.*
10 *Indicia vehementia ad condemnationem, vt ſufficiant,*
11 *Regularis ex indicijs vehementibus condemnari poteſt.*
12 *Indicia vehementia quid operentur.*
13 *Indicium idem reſpectu diuerſorum leue, & graue eſt.*
14 *Luxuriæ vitium in ſene ac in iuuene nequaquam præſumitur.*
15 *Vitia non ſunt in morigerato, & ſtudioſo, ac in parum honeſto, ignaro, & otioſo ſuſpicanda.*
16 *Ignorantia cunctorum vitiorum eſt mater.*
17 *Otium vitiorum omnium magiſter eſt.*
18 *Iudex leuia, grauia, & grauiſſima indicia iudicare debet.*
19 *Indicia multa, & quę principaliora ſint.*
20 *Confeſſio extraiudicialis quod indicium ſit, & quid operetur.*
21 *Confeſſio ſacramentalis nulli nocere debet.*
22 *Confeſſio a iudice incompetēte vi, aut metu extorta non officit.*
23 *Confeſſio coram iudice incompetente ſine vi, aut metu facto graue indicium eſt.*
24 *Confeſſio coram iudice incompetente facta, ſi coram iudice competente reuocetur, quid agendum ſit.*
25 *Confeſſio iudici vt perſonæ priuatæ facta vt noceat.*
26 *Confeſſio in tortura facta, deinde reuocata, indicium ad torturā reiterandam eſt.*
27 *Tortura vſquequo reiterari ex reuocatione confeſſionis in ipſa facta queat.*
28 *Solitus delinquere qui dicatur.*
29 *Delinquendi conſuetudo quod indi-*

dicium ſit, & quid operetur.
30 In fragranti crimine captus, aut repertus, vt a iudice tractandus eſt.
31 Socij criminis dictum quid operetur.
32 Duo ſocij criminis deponentes, aut duo teſtes inhabiles quid operentur.
33 Dictum ſocij criminis tortura cōfirmatum quid operetur.
34 An aliquando ſine tortura ſufficiat ad torturam.
35 Aſsertio vulnerati, ſollicitati, corrupti, vel mandatarij quid operetur.
36 Fama quod indicium ſit, & quid operetur.
37 Fama vehemens ad torturam ſufficiens indicium eſt.
38 Fama vehemens qua ſit.
39 Fama ſola, quandoque indicium ad torturam ſufficiens eſt.
40 Moribus deprauati facilius in peccata labuntur.
41 Fama cum fuga graue indicium eſt.
42 Fama cum vno teſte, aut alio adminiculo ſufficit ad torturam.
43 Infamato, ſi per triennium bene vixerit, fama probata minime nocet.
44 Fuga delinquentis quod indiciū ſit, & quid operetur.
45 Fugiens de carcere, quod indiciū facit.
46 In carcere detentus indebite, fugere poteſt.
47 Statim poſt fugam ad carceres rediens non eſt puniendus, vt fugitiuus.
48 Inimicitia quod indicium ſit, & quid operetur.
49 Mina quod indicium ſint, et quid operetur.
50 Phyſionomia quod indicium ſit, et quid operetur.
51 Res furata apud aliquem inuenta quod indicium ſit, & quid operetur.
52 Res alicuius in loco delicti inuenta quod indicium ſit, & quid operetur.
53 Teſtis cuiuſuis de viſu quod indicium faciat.
54 Indicia duo per ſe inſufficientia ſi concurrant quid faciant.
55 Teſtis de auditu, aliiſve ſenſibus, quod indicium faciat.
56 Teſti deponenti ſe uidiſſe de nocte, vt creditur.
57 Variatio, Vacillatio, & Mendacium quod indicium faciant, & quid operentur.
58 Rubor, Pallor, inconſtantia, tremor, & ſimilia quod indicium faciant.
59 Indicia oportet eſſe probata, & quomodo probentur.
60 Indicia probanda quæ ſint.
61 Indicia a quibus petenda ſint, & per quos probanda.
62 Torturæ genera quibus Iudices vtuntur Regularibus minime conueniunt.
63 Tortura regularibus adhibenda quæ.
64 Regulari carcer ad cuſtodiam, vt dari queat.
65 Cum Regulari datur carcer ad cuſtodiam, uel ad torturam, id in actis ponendum eſt.
66 Carcer ad pœnam Regulari datus illum reddit infamem.

1 DE Indicijs, † quæ ſigna ſunt
quædam præſumptionem
præſeferentiam, quod quis deli-
ctum aliquod perpetrauerit, ver-
ba facturus, primo illa cum do-
2 ctoribus in † leuia, grauia, gra-
uiſſimaque diſtinguam, quorum
omnium notitia iudici maxime
neceſſaria eſt, præſertim cum In-
quiſitionis via procedit, enim-
uero ad ipſum delinquentem in-
ueſtigandum opus eſt, vt genera-
tim aſſumat indicia, ſpeciatim
vero, ſi certus eſt ipſe delinquẽs.
Alias indiciorum diuiſiones qui
volet, videat apud Farinac. q. 36.
num. 35. 44. 58. & 65.

3 † Leuia indicia, ſiue ſimplicia,
quæ & ſuſpiciones leues appella-
ri queunt, illa dicuntur, quæ ex
leuibus coniecturis procedunt,
vt dictum teſtis inhabilis, fama
ſola, vulnerati aſſertio, & ſimi-
lia; quæ licet ad inquirendum
contra nominatum ſufficientia
ſint: non attamen ad illum con-
ſtituendum, neque ad torturam
illi, ſi negauerit, inferendam
ſufficiunt.

4 † Grauia indicia, ſiue vrgen-
tia, quæ & ſuſpiciones vehemen-
tes, & ſemiplenæ probationes
nuncupari queunt, illa dicuntur,
quæ ex magnis, & ſolidis proue-
niunt coniecturis, vt confeſſio
delicti extra iudicium ab inqui-
ſito facta; fuga ipſius poſt perpe-
tratum delictum ante inquiſitio-
nem formatam, & captas infor-
mationes; dictum teſtis inhabi-
lis tortura firmatum, & eiuſmo-
di, quæ nedum ad inquirendum
contra aliquem: verum & ad tor-
turam eidem inferendam ſuffi-
cientia ſunt.

5 † Grauiſſima indicia, ſiue in-
dubitata, quæ & violentæ ſuſpi-
ciones, & pluſquam ſemiplenæ
probationes nominari poſſunt,
illa dicuntur, quæ ex maximis, &
iudicis animum conuincentibus
coniecturis naſcuntur, exempli
gratia ſi quis de aliqua domo v-
num tantum oſtium habente
cum euaginato enſe, ac ſangui-
nolento, facieque turbata viſus
exire fuerit; & in illa domo occi-
ſus homo reperiatur, illum tale
homicidium commiſiſſe violen-
tum hoc erit indicium, ſi quis
cum alterius vxore in lecto iace-
re inuentus fuerit, illum adulte-
rium cum ea perpetraſſe violen-
tum quoque indicium profecto
erit; & huiuſmodi alia, quæ ad
condemnationem quoque, ne-
dum ad torturam ſufficiunt, eli-
ciuntur hæc ab ipſis doctoribus,
præſertim a Iulio Clar. lib. 5. §.
fin. q. 20. & Proſp. Farinac. q. 36.
& ſeqq.

Circa indicia leuia notandum
6 eſt, quod † ſufficiunt ad inquiren
dum, & ad informationes con-
tra nominatum capiendas, atq;
etiam ad illius capturam, ſi de fu
ga dubitetur, non tamẽ ad illum
conſtituendum ſufficiunt; &
multo minus ad illum tormentis
examinandum. At vero iudex
(quod attinet ad nominati ca-
pturam) caute procedere debet.
7 † Ex leuibus namque conie-
cturis, ac indicijs ad viri probi,
& honeſti capturam deuenire
minime debet: verum contra il-

lum

lum ſecreto inquirere poteſt, & ſi pluſquam leuia indicia emerſerint, tunc procedere poterit ad capturam, ex ijs, quæ habet Fr. Pegna comment. 80. in 2. parte dir. inquiſito.

8 † Quo modo Regularium iudex in delictis grauiſſimis procedere poteſt, ac debet. Etenim regulares inter captura, aut carcere ad cuſtodiam niſi in huiuſmodi grauiſſimis delictis vti minime debet: verum aut ſilentium indicere, aut Monaſterium, aut cellam pro carcere, aut quid ſimile in grauioribus delictis in virtute ſanctæ obedientiæ inquiſito aſſignare poterit ipſe iudex in omnibuſque procedere iuxta delicti grauitatem, perſonarum qualitatem, ac ſuimet prudentiam.

9 Circa indicia grauia notandum eſt, quod ſufficientia ſunt nedum ad nominati capturam; verum, & ad ipſum conſtituendum, ſiue interrogandum: atque etiam ad torturam illi, ſi delictũ faſſus minime fuerit, inferendã. non autem ad illius condemnationem ſunt ſatis.

10 † Nemo etenim ex præſumptionibus, ac indicijs vehementibus in criminalibus, pęna ſaltem ordinaria condemnari debet.

Præſumptio enim licet ad abſoluendum ſufficiat: ad condemnandum tamen minime ſatis eſt, l. merito, ff. pro ſocio, niſi teſtis vnus ei ſaltem adiungatur, probat Cæſar de Graſ. deciſ. 174. nu. 12. Sed bene alia pœna iudicis arbitrio puniri poteſt, vt optime docet Boer. in deciſ. 164. nu. 6. quem refert, ac ſequitur Pegna loco cit. ver. ſed hanc ſententiam.

11 † Qua pęna arbitraria, Regularis, contra quem indicia huiuſmodi vehementia fuerint poterit condemnari; maxime cum regulares inter in vſu tortura, qua hæc purgantur indicia, minime ſit, per dicta ab Ant. Gomez. to. 3. Var. reſolut. cap. 13. quo caſu tamen caute procedendum eſt, & indicia meridiana luce clariora ſint, neceſſarium eſt.

Circa indicia vero grauiſſima
12 notandum eſt, quod † licet ad condemnationem ſufficiant, cũ in illis iuris præſumptio ſit, ex qua ad criminalem punitionem, & pœnam ordinariam Criminis imponendam deueniri poteſt. Bart. in l. fur eſt manifeſtus, nu. 1. ff. de furtis. Ludou. Bologn. l. ſciant cuncti, C. de probat. Farinac. quęſt. 52. num. 54. aliqua tamen probatio, excuſatio ve Rei admittenda eſt; quemadmodum ſuperius cap. 10. num. 15. dictum fuit; & quoque pœna extraordinaria iudicis arbitrio puniri Reus ipſe debet: niſi delictum eſſet atrociſſimum, vt aſſaſſiniũ, ſimonia, crimen læſæ maieſtatis, aut violatæ religionis, & huiuſmodi, hæc namque & mitior, & ſecurior ſententia eſt, quam probat Clar. d. q. 20. cit. ver. ſcias tamen, circa finem, & ſeq. & q. 21. ver. penul. Farin. loco cit. num. 59. & ſeq.

Aduertendum præterea eſt, in

Digitized by Google

in hac indiciorum materia regulam tribui certam minime poſſe. Idem namque indicium eſt vnius reſpectu leue, quod alterius reſpectu graue iudicandum
14 eſt, & è conuerſo, exép.gr. † Luxuriæ indicium in ſene, ac in iuuene; in viro honeſtæ, bonæque vitæ, ac in eo, qui inhoneſtus, & prauæ conuerſationis eſt, par eſſe nequit.
15 Simili modo † vitia reliqua nó ita facile in viro morigerato, ac ſtudioſo; ac in viro liberæ uitæ, aut ignaro, aut otioſo ſuſpicanda, præſumenda ve ſunt.
16 † Cunctorum etenim vitiorum mater ipſa inſcitia eſt, cap. 1. 38.
17 diſt. † eorumq; magiſter otium. Eccl. 33. Multam malitiam docuit otioſitas.
18 † Quare iudicis prudentis arbitrio, quæ leuia indicia ſint, quę ne grauia, & quæ grauiſſima, relinquitur iudicandum. Conrad. Lancel. in prac. tit. de Inquiſit. n. 33. Farin. q. 8. num. 46. Nonnulla tamen principaliora adducam indicia, ex quibus ipſe iudex cætera diſcernere poterit, illa vero ſunt.
19 † Confeſſio extraiudicialis. Delinquendi conſuetudo. Deprehenſio in fragranti. Dictum ſocij criminis, aut ſollicitati, aut vulnerati, aut corrupti, aut mandatarrj. Fama, ſiue Infamia præcedens. Fuga poſt perpetratum delictum ante formatam inquiſitionem, & informationes aſſumptas. Inimicitia grauis, & Capitalis. Minæ præcedentes. Phyſionomia. Res furata apud aliquem reperta. Res alicuius inuenta circa locum, vel in loco delicti. Teſtis de uiſu, uel de auditu, vel alio ſenſu. Variatio, ſeu vacillatio, ſeu mendacium, ſeu inconſtantia, ſeu pallor, ſeu rubor, ſeu tremor ipſius Rei. Hæc omnia qualia indicia ſint, quid ve operentur explicabo.

De Confeſſione Extraiudiciali.

20 † PRIMVM itaque indicium Confeſſio extraiudicialis eſt, exempli gratia, ſi quis inter amicos, alibi ve exiſtens ſe tale furtum, uel adulterium, vel quoduis aliud genus delicti perpetraſſe dixerit, huiuſmodique delicta commiſſa fuiſſe conſtiterit, ſi confeſſio huiuſmodi per duos teſtes conformes legitime probata fuerit; contra confeſſum indicium vehemens eſt, & ad illum torquendum, ſi delictum negauerit, ſufficiens. Farin. quæſt. 33. num. 16. & q. 37. num. 47. idque omnes uno ore fatentur. probat Pegna comment. 110. in 3. par. dir. inquiſit. in appendice, poſt Gomez. tomo 3. var. reſol. cap. 13. num. 8. & 9. Clar. loc. cit. quæſt. 21. ver. confeſſio extraiudicialis.
21 † Quod verum eſt, niſi talis confeſſio ſoli Sacerdoti legitime facta fuiſſet; illeque, aut ebrietate, aut malitia ductus delictum propalaſſet, eo namque caſu talis confeſſio nullum effectum contra confeſſum produce-

duceret, probat idem Pegna com ment.25. in 2. par. dicti direct. inqui. poſt medium, ver. ommiſſis multis, ex cap. ſi ſacerdos, de offi. ordin. poſt Gomez. loco cit. Farinac. q.51. num.97.

22 Aut etiam † niſi a iudice incōpetente vi, aut metu extorta fuiſſet, neque enim etiam tunc ipſi confeſſo noceret, doctores ita ſentire ait Aug. Berous in cap. at ſi clerici, de iudi. nu.126. Farinac. q.37. num.96.97.& 104.

23 † At vero abſque vi, metuque facta cōfeſſio coram iudice quouis incompetente vehemens indicium, ad torturamque ſufficiēs profecto eſt, probat Clar. dicta quæſt.21. ver. ſed hic quæro, &

24 ſequenti, † licet coram iudice competente fuerit reuocata, niſi forte in huiuſmodi reuocatione ſponte ab ipſomet reuocante facta, ipſe affirmaret, ſe ita coram iudice incompetente dixiſſe tormentorum metu. Clar. vbi ſupra, ver. ſed quid ſi Reus. Verum in tali caſu ipſe iudex conſideratis conſiderandis, quid agendum ſit, poterit iudicare.

Confeſſio quoque in vno iudicio facta, licet non valeat ad condemnandum in alio: attamen valet ad inquirendum, probādum, ac torturam, probat Cæſar de Graſ. deciſ.148. num.6.

25 Et quoque † ſi coram iudice vti priuata perſona quis delictū confiteretur; huiuſmodi confeſſio indicium faceret ad torturam, ex ea tamen Reus condemnari minime poſſet, vtrumque multis probat idem Clar. loco cit. ver. ſed hic cadit, & Cæſar loco cit. num.9.

26 Amplius † ſi delictum quis in tortura exiſtens confiteretur; ad ratificandum huiuſmodi confeſſionem poſtea ductus, illam reuocaret; denuo torqueri poſſet, quod vſu receptum eſſe docet Iacobus Simancas de hæret. cap. 63. num.42.

27 † Attamen procedendum in infinitum non eſſet, ſi quis iterū, & ſæpius huiuſmodi reuocationem faceret: verum vſque ad tres vices, & non vltra retorqueri poſſet. Clar. vbi ſupra, ver. vlterius quæro. Farinac. q.38. num. 99.& 105. Pegna, d. commen.31. Gomez, Cartarius, & alij. Id namque innocentiæ ſignum eſſet, illumque tormentorum vi ſuperatum, quod non fuit operatus, confiteri, & hoc verum eſt ſi Reus tormentorum vi ſe confeſſum fuiſſe dixerit, alia de cauſſa ſpatium ei tribuēdum eſt ad probandum adducta. Vide Farinac. vbi ſupra, num.102.

De Conſuetudine delinquendi.

28 SECVNDVM indicium eſt Delinquendi conſuetudo, nam qui delinquere ſolitus eſt in aliquo criminis genere, alias quoque in eodem genere delinquere præſumi poteſt, iuxta regulam ſemel malus, de regul. iur. lib.6. & l. ſi cui, §.1. ff. de accuſationibus.

Solitus autem delinquere dicitur,

92

ſitur, qui eodem genere mali bis, vel ter deliquiſſe conuictus eſt. Farin.q.20. num.43. Innoc. in cap.1. de fideiuſſor. exempli gratia, qui bis, vel ter blaſphemaſſe conuictus fuerit, alias quoque illum blaſphematurum fore præſumitur, & ſic in alijs delictis.

29 † Conſuetudo iſta delinquendi per ſe leue indicium eſt. Bart. & Salycet. in l. fixa, C. de quæſ. at quomodocunque adminiculata graue facit indicium, & ad torturam ſufficiens. Bald. in l. quidem, C. de accuſat. Iaſon. in l. 1. eod. tit. Farin. q. 23. num. 22. & ſi per triennium quis bene, & laudabiliter vixerit; conſuetudo iſta illi nocere minime debet. Farin. loc. cit. num. 26.

De Deprehenſione in fragranti crimine.

30 TERTIVM indicium Deprehenſio in fragranti crimine eſt, exempli gratia, ſi quis a Satellitibus captus fuerit, aut a ſuperiore cum teſtibus repertus in aliena domo, vel officina, vel cella de nocte; aut ſolus cum ſola clauſo oſtio, & ſpoliatus. Et in huiuſmodi caſibus, in quibus delictum non conſtat, ſed præſumitur fuiſſe commiſſum, nam ſi quis repertus eſſet in fragranti dum delictum committit, iam hoc non diceretur indicium delicti, ſed ipſummet delictum notorium.

Hoc indicium eſt vehemens, & valde graue, ideoque ita captus, vel repertus continuo a iudice interrogari ſuper facto ipſo vtique poteſt, & ſi confeſſus fuerit, condemnari, ſi vero negauerit, grauiter, torqueri. Quare in huiuſmodi caſibus Deprehenſio in fragranti indicium per ſe ad torturam erit, nullo alio adminiculo requiſito. Clar. loc. cit. q. 19. verſu primo.

De dicto ſocij criminis, vulnerati, &c.

31 † QVARTVM indicium eſt Dictum ſocij criminis, aut vulnerati, aut ſollicitati, aut corrupti, aut mandatarij.

Iſtorum quorumcunque dictum, ſi ipſi accuſatores ſint; aut denunciatores; iudici viam aperit ad inquirendum ſuper tali delicto ab illis propoſito contra accuſatum, vel denunciatum. Blanchus de indicijs, num. 389. qui hanc ibi affirmat eſſe communem.

Si vero iurati aliquem veluti teſtes nominauerint; leue indicium faciunt ad inquirendum, & ad informationes capiendas vtique ſufficiens: non autem ad Reum conſtituendum, nec ad torturam, cum teſtes inhabiles illi ſint. Boer. deciſ. 319. Io. de Anania. conſ. 59. Thom. Grammat. nu. 14. Farin. q. 43. nu. 39. iunctis num. 147. & 155. Vide Maſcard. de probat. concl. 1311. num. 14. iuncto nu. 53. & hæc verior, & receptior ſententia eſt.

Quod ſi aliquod aliud indicium cum tali dicto concurrat; conſtitui, ac torqueri Reus ipſe tunc poterit. Salyc. in l.fin. circa finem, ver. ſed ego reſpondeo, C. de accuſat. Boſſi. de indic. num. 149. quos alij doctores paſſim ſequuntur.

32 † Si autem duo ſocij criminis aliquem contra deponant; ſi ille negauerit, tormentis quoque ſubijci poterit.

Quod etiam eſt affirmandum ſi duo teſtes alias inhabiles de ipſo facto conteſtes deponãt. Boer. d.deciſ.319. Clar.d.q.21.ver.ſed pone. Farin.q.43.nu.39.

Teſtes namque alias inhabiles ex pluribus coadiuuantur, & ſupplentur. Cæſar de Graſ. deciſ. 174. num.2. Numerus enim teſtium defectum ſupplet, probat idem, deciſ.175.num.8. licet omnes illi exceptiones patiantur, ibi.nu.9. Iac.Butrig.& alij, quod intelligendum eſt ad torturam, non ad condemnationem. Farinac.loco cit.

33 † Similiter dictum ſocij criminis tortura illi propterea adhibita firmatum, vehemens indicium eſt, atque ad torturam ſufficiens. Clar.q.45.verſ.fin. Farin. d.q.43. num.137. niſi inimicus, criminoſus, vel huiuſmodi ſit. Farin.num.179. id nemo non affirit; tormento namque purgata illius infamia eſt, non autem aliæ inhabilitates. Hier. Gigaſ. de cri. læſæ maieſt. ver. ſcias autem.

34 † An vero aliquando ſine tortura ſufficiat. Clar. loco cit. ver. ſcias autem negat. Iaco. vero Simancas tit.46. de catholicis inſt. affirmat; perſonarum, delictorum, & aliarum circunſtantiarum attenta qualitate, maius, minus ve indicium facere, cuius opinio dubia eſt: certior autem prima, atque ſecurior. Menoch. de arb.iud. q. caſu 474. num.50. Maſcard. de probat. vol.3. concl. 1311. num.38.

35 † Aſſertio ſimiliter vulnerati, ſollicitati, corrupti, & mandatarij eſt ad inquirendum ſatis: verum ad torturam (niſi adſit aliud adminiculum) minime ſufficit, vt ſuperius dictum eſt. Clar. dicta quæſt.21. ver. ex hac, & ver. aſſertio vulnerati. Boſſi. loco cit. nu. 160. vt Fuga, Fama, Minæ, vel etiam alicuius delatio. Farinac. q.46. num.35. & 52. & q.44. nu. 2. vel inimicitia. Io. Mar. Monticel. reg. cri. 4.

De Fama.

36 † QVINTVM indicium Fama ipſa, ſiue Infamia eſt, dicitur autem Fama rumor publicus, quod quis delictum aliquod perpetrarit, quæ ortum ducere debet a viris: niſi ſit de re melius, vel æque fœminis perſpecta. Farin. q.47. num.161. Fama ſola regulariter leue indicium eſt ad inquirendum: non autem ad torturam ſufficiens. Bart. in l. milites, C. de quæſt. Anton. de Butrio, & communiter doctores in cap. veniens el primo de teſt. Ioan. And. in additio. ad Specul. tit. de prob. §. videndum, ad n.19.

ver-

verbo ſciant. Marſil. ſingul. 97. Petrus Duennas, in regu. 30. Fallentia 4. Clar. d. quæſt. 21. ver. 1. Farin. d. quæſt. 47. num. 4. & ſeq. & alij communiter.

37 † Niſi fama vehemens illa ſit. Bartol. conſil. 191. Bald. in c. 1. §. iniuria, de pace iuram. fir. in vſib. feudi. Felin. in c. veniens, el 1. de teſt. Marſil. in pract. crim. §. diligenter, num. 19. Thom. Gramm. deciſ. 34. num. 53. Duennas in regula 301. limit. 1. Farin. d. q. 47. num. 28. & ſeq. Mart. Delrius to. 3. Diſq. Mag. lib. 5. ſect. 3.

38 † Vehemens autem fama dicitur, quæ a perſonis honeſtis, & fide dignis originem trahit, quæ bonos, & amicos aliquem contra mouere ſolet. Et quæ ſtatim oritur aliquem contra perpetrato delicto; & ſimiles. quas iudicis arbitrio relinquendas fore indicandas docet Marſil. in l. de minore, §. plurimum, n. 30. & Gram. deciſ. 34. n. 53.

Ideo qui huiuſmodi laborat infamia, vel quem eiuſmodi fama lædit, abſque alio indicio conſtitui, tormentiſque, ſi negauerit, ſubijci poterit. quod præcitati Doctores affirmant vniuerſi.

39 † Et quoque fama ſola ſufficiet, cum alias malæ opinionis, & famæ, maliſque moribus præditus ipſe infamatus erat. Gandinus tract. de maleficijs, in rubr. a quo, vel a quibus poſſit incipere fama, n. 12. Duenas in d. reg. 301. limit. 3.

40 † Qui etenim deprauatis moribus prædíti ſunt, facilius in mala, & peccata labuntur.

41 Amplius † Fama cum ipſius infamati Fuga indicium quoque ad torturam facit. Authent. de exhibendis reis, §. ſi vero, Authent. de Sanctiſſimis epiſcopis, §. ſi quis autem. Ioan. Imolæ, & Felin. in c. nullus, de præſumpt. num. 6. Gomez. tomo 3. variar. reſolut. c. 13. num. 10. ver. quartum indicium.

42 Præterea † Fama cum vno teſte indicium eſt ad reum, ſiue infamatum tormentis examinandam ſufficiens. Bart. conſ. 191. Paris de Puteo in tract. Sindicatus, ver. fama, num. 3. Blancus. tracta. de indicijs, nu. 315. ſiue cum alio quouis adminiculo. Gratus conſ. 57. num. 8. libro 2. Clar. d. quæſt. 21. verſ. 1. cit.

43 † Quod ſi diffamatus per triennium proximum, & continuum ſe bene laudabiliterque vixiſſe, bonæque vocis, conuerſationis, & famæ fuiſſe probauerit; mala fama contra illum probata, illi nequaquam officiet: verum tamquam in tortura purgata cenſebitur. Salic. in l. ſi minorem, num. 2. C. de in integr. reſtitut. minor. Gramma. ſuper cap. Regni, num. 7. Clar. loc. cit. in fine. Maſcard. libro 2. de probation. concl. 748. nume. 8. Fama vero probata eſſe debet. de qua re vide ſuperius c. 16. numero 92. & ſequentibus, non autem procurata, & affectata. Bald. & Salic. in l. ea quidem, C. de accuſat. Farinac. dicta q. 47. numero 180.

De Fuga delinquentis.

44 † SEXTVM indicium Fuga delinquentis eſt, quæ indicium ad torturam ſufficiens eſt; ſi ante formatam inquiſitionem, aut captas informationes poſt delictum commiſſum aliquis fugiat. eſt enim huiuſcemodi Fuga delicti ab eo commiſſi vehemens argumentum, & graue. Boſſius de indicijs, numero 49. Maſcard. libro 1. de probation. concluſ. 531. & 819. At vero ſi poſt ipſam inquiſitionem formatam, vel poſt citationem fugiat, Fuga nequaquam contra illum ſufficiens indicium eſt. id omnibus Doctoribus in confeſſo eſt. Blancus de indicijs, numero 181. Gomez. l. 76. Tauri, num. 12. & tomo 3. variar. reſolut. c. 13. num. 10. Carrer. in pract. crimin. num. 112. ver. tertium indicium. Clar. d. q. 21. verſ. Fuga delinquentis. Farina. q. 48. num. 27. & 30.

Quod attamen eſt in capitalibus cauſſis tantummodo verum; naturale etenim cuique eſt mortem ipſam, illiusve periculum declinare. in cauſſis autem non capitalibus ſiue ante, ſiue poſt aliquis fugiat, Fuga cum Fama coniuncta indicium ad torturam ſufficiens eſt. Ioan. de Amicis, conſ. 37. numero 5. & conſ. 131. num. 3. Farinac. loc. cit. num. 33.

Quod ſi citatus ſponte comparuerit; ipſa Fuga contra eum nullum, vel leue, facit indicium, Bar. in l. quis ſit fugitiuus, §. 1. ff. de edil. delic. quem nemo ceterorum Doctorum non ſequitur. vt affirmat. Ioan. de Amic. cit. conſ. 7. n. 19. & conſil. 85. numero 8. Farinac. quæſt. 48. numero eodem, & ſequentib.

45 † At vero ſi quis de carcere publico, in quo legitime detinetur, carceribus fractis aufugiat; huiuſmodi Fuga contra illum plenam delicti probationem inducit. Boer. deciſ. 215. numero nono. Gomez. c. 9. delicto. numero 11.

Quod ſi abſque carceris fractione fugiat, quia iuris ordine minime ſeruato, vel indebite fuit carceratus: nequaquam pro confeſſo habendus eſt. hanc affirmat eſſe communem. Roland. conſ. 7. n. 47. lib. 1.

46 † Poteſt namque indebite detentus in carcere, ſi commodum illi ſit, ab ea fugere. Couar. lib. 1. variar. reſolutio. c. 2. numero 11. Duennas regula 393. limit. 4. neque tenetur ad carceres redire, etiam ſi iuraſſet ſe rediturum, glo. in Clement. paſtoralis, verſ. per violentiam. Couar. loc. cit. num. 7. Nauar. in Manu. c. 12. nu. 18. & alij communiter.

47 † Si autem poſt fugam ſtatim rediret, minime puniendus vt fugitiuus eſt. Boer. d. deciſ. 215. numero 18. & ſeq. Clar. loc. cit. verſ. tertio autem, in fine, iuncta vero Fuga cum alijs adminiculis indicium facit ad torturam ſufficiens. Farin. loc. cit. num. 69.

Te

De Inimicitia.

48 † Septimum indicium Inimicitia ipſa eſt; euidens tamen & probata in ſpecie. Farinac. q. 49. num. 127. & ſeqq. probatur vero coniecturis. ibid. numero 130. Quæ ſi leuis exiſtat, nullum facit indicium. Si vero grauis, & capitalis eſt, indicium pluſquam leue facit ad inquirendum, & ad capiendas contra inimicum informationes; atque etiam ad illius capturam, & conſtitutum. Blanc. de indicijs, numero 175. Clar. d. quæſt. 21. ver. inimicitia, niſi de offendente conſtet, vel offenſus habeat plures inimicos. eo namque caſu attenditur grauior, & recentior, ac pluribus indicijs adminiculata. Farinac. d. quęſtio. 49. num. 114. & ſeqq. minime tamen ſola abſque alio indicio ſatis ad illum torturæ ſubijciendum eſt. Gomez. c. 13. delict. nu. 11. Carter. in pract. crim. numero 118. Thom. Grammat. voto 30. numero 20. & voto 34. numero 7. Boſſ. titulo, de indicijs, numero 47. at vero cum alio adminiculo erit vtique indicium ad illũ torquendum ſufficiens, ex Doct. ſupracitatis, & Farinac. d. quæſt. 49. numer. 102. & ſeqq. ſola quoque facit indicium ad torturam ſufficiens in delictis occultis, & difficilis probationis. Farin. ibid. num. 109.

De Minis.

49 † Octauum indicium Minæ delictum præcedentes exiſtunt; quæ a viro quocumque prolatæ indicium faciunt ad inquirendum contra illum, qui minatus eſt, ſi delictum fuerit conſequutum. ex. gr. vulneratus eſt Titius, Iſmael cum illo die quadam præcedenti verbis contenderat, & illi fuit minatus eum nequaquam impunitum relicturum; vel quod ſe vlciſceretur, vel alijs verbis; aut etiam nutu manus, vel digiti more ſu. huiuſmodi minæ contra Titium indicium ad inquirendum vtique ſunt. & ſi ignoretur quis Iſmaelem vulnerauerit, & alius non adeſt inimicus; ad ipſum Titium quoque torquendum ſufficiunt, Imola in l. finali, numero 10. ff. de hæred. inſtit. Carrer. vbi ſupra, numero 126. Blanc. locis citat. numero 183. Farinac. quęſt. 50. numero 1. & ſequent. quam teneri communiter affirmat Boſſ. vbi ſupra, numero 44. & multo magis ſi aliqua adminicula acceſſerint. Menoch. lib. 1. de præſump. q. 89. n. 62. Farin. loc. cit. n. 29.

De Phyſionomia.

50 † Nonum indicium Phyſionomia eſt. quæ per ſe quidem nullum, vel leue, facit indicium; at cum alio adminiculo pluſquam leue facit; nõ tamen ad torturam ſufficiens; at ſolum ad inquirendũ, ad capiendas informationes, & ad conſtituendum illum, qui malæ phyſionomiæ eſt. Bald. in l. 2. C. quor. appel. non recip. Marſ. in prac. crim. §. expedita, n. 53. & ſeq. Farin. q. 52. n. 105. & ſeq.

Quemadmodum enim ex bona Phyſionomia homo ad virtutem inclinatus præſumitur; ita ex mala phyſionomia illum ad ſcelera eſſe procliuem indicatur. iuxta ſapientis dictum. Eccl. 19. Ab occurſ. faciei cognoſcitur homo. & Platonis ſententiam in Sympoſio. quo loci dicebat. Vt ſunt quidam fontes, qui potu pecudum, atque etiam hominum cutem, & pilos tingunt albo, nigrove colore; ita relucet etiam in ipſo hominis vultu, & fronte, quibus præceptis imbutus ſit, &c. Indicium tamen hoc in multis valde fallax eſſe ipſa docet experientia.

De Re furata apud aliquem inuenta.

51 † Decimum indicium eſt Res furata apud aliquem inuenta, quæ contra malæ famæ perſonas indicium eſt ad torturam ſufficiens; niſi a quo habuerint ipſi dicant, ac probent. Bart. in l. fin. nu. 5. ff. de quæſt. quam eſſe communem tradit Marſil. conſ. 130. num. 42. & Roland. conſ. 45. numero 39. & ſeq. Farin. quæſt. 37. num. 48.

Quod ſi apud aliquem bonæ famæ virum, vel etiam apud illum, qui huiuſmodi res mobiles vendere publice ſolet reperta fuerit, & rem illam furatam palam teneat; nulla contra eum ſuſpicio erit. Clar. d. quæſt. 21. ver. ſi res furata.

De Re alicuius inuenta circa locum delicti.

52 † Vndecimum indicium eſt Res alicuius inuenta in loco, vel circa locum delicti. exẽp. gr. occiſus fuit Ieroboamus in tali loco, in eodem loco apud occiſum, vel circa illum inuentum eſt pallium, vel pileus, vel gladius, vel quid aliud, quod teſtibus idoneis Titij eſſe probatur. tale quid inuentum graue contra Titium ad torturam ſufficiens indicium eſt; niſi quomodo illud ibi fuerit aſportatum, & docuerit, & probauerit. præſumitur etenim illud ibi Titium reliquiſſe, vt citius fugeret; vel ſibi non aduertenti cecidiſſe, aut in delicti commiſſione, aut perpetrato delicto. ex Docto. cit. præſertim Farinac. dicta quæſtio. 52. num. 74.

De Teſtibus de viſu, auditu, aliiſve ſenſibus.

53 † Duodecimum indicium eſt Teſtis de viſu, vel de audit u in his, quæ ſolo auditu percipi queunt, cuiuſmodi ſunt blaſphemiæ, minæ, iniuriæ, & ſimilia. vel etiam de alijs ſenſibus corporeis tactu, olfactu, guſtu in ijs, quæ ſolis huiuſmodi ſenſibus percipiuntur. exempli gratia, de tactu quod aliqua corrupta ſit, necne. de olfactu quod aliquis vinum biberit, necne. vel quod puluerem

tem ſclopetarium, aut muſcum, aut quid ſimile contrectauerit. de guſtu quod vinum, acetum ve eſſet. & huiuſmodi.

Teſtis alius inhabilis de maleficio deponens de viſu, cum de corpore delicti conſtat, ad inquirendum contra nominatum, & ad informationes contra illum aſſumendas indicium leue eſt. Boſſ.tit. de indicijs cit.n.6. Clar. d.q.21. ver. vnius teſtis. Farin.q. 37.num. 56.

54 † Cum fama vero iunctus, aut cum alio teſte inhabili, ſine alio indicio, graue indicium facit ad torturam ſufficiens. quemadmodum ſupra numer.40. dictum eſt. idem dicendum eſt, quando duo indicia inſufficientia concurrunt; vt fama cum fuga. fuga cum inimicitia. minæ cum fuga, & huiuſmodi.

Teſtes quoque ſingulares circa idem delictum proxima indicia deponentes, vt ſi vnus diceret, vidi Titium vulnerantem Acabum; alter vero vidi Titium cum enſe euaginato, & ſanguinolento fugientem; indicium faciunt ad torturam.

Quod ſi teſtis omni exceptione maior ſit, & de viſu deponat, vel de alio ſenſu corporeo, ita vt concludat; ſemiplenam facit probationem, & indicium ad torturam ſufficiens, vt ſupra dictum eſt c.17.n.86.& ſeq. niſi contra illius depoſitionem eſſet aliqua coniectura. Farinac. dicta quæſt.37. numero 57.

Teſtis vero de auditu exẽp. gr. qui diceret audiui Titium percutientem Eleazarum, quia illius vocem cognoui, idem quod teſtis ipſe de viſu operaretur, ſi adeo ipſius Titij vocem haberet notam, vt decipi minime poſſet. Clar. loc. cit. Farinac. q.62.nu.45.& quæſt. 69.num. 164.

Attamen huiuſmodi vocis iudicium admodum fallax eſt; & in ijs, quæ viſu percipi queunt, non ita facile admittendum.

55 In ijs autem delictis, quæ voce conſumuntur; teſtis de auditu idẽ, quod teſtis de viſu operabitur. ſimili modo teſtis de alio ſenſu. creditur enim obſtetrici deponenti cum iuramento aliquam eſſe, vel non eſſe corruptam. & hæc eſt doctrina communis.

56 † Quod ſi teſtis aliquis de viſu deponat ſe de nocte vidiſſe, niſi dixerit quod Luna lucebat, ſiue quod ibi lumen erat accenſum, illi minime creditur. Boſſ. numero 72. loc. citat. Clarus vbi ſupra. Farinac. dicta quæſt. o. 62. numero 39. & alij communiter. videtur etenim, & præſumitur ſtulte loqui: niſi forte in loco adeo propinquo eſſet, quod videre etiam de nocte poſſet; maxime ſi acuti viſus eſſet. Farinac. ibidem numero 42.

De Variatione, Vacillatione, Mendacio, Rubore, &c.

57 † Tertiumdecimum indicium variatio eſt, vacillatio, mẽdaciũ, incõſtãtia, rubor, pallor, tremor, & huiuſmodi. Variatio, Vacilla-

tio, ac Mendacium, ſi committantur circa delicti ſubſtantiam ab eo, qui non eſt aut obliuioſus, aut ſtupidus; vtique indicia ad torturam ſufficientia erunt. Paris de Puteo in tractat. Sindicatus. verbo tortura, el primo, vet. niſi de indicijs. Carrer. in practic. crimin. num. 119. & ſeq. Farinac. q. 52. numer. 20. & ſeq. & quæſt. 66. num. 100.

Quod ſi circa extrinſecas, & remotas delicti circumſtantias committantur, non facient indicium graue, ad torturamque ſufficiens huiuſmodi variationes. Pegna comment. 110. in 3. parte, direct. inquiſito. verſicu. ſed in hoc articulo.

Neque etiam ſi circa ſubſtantialia; ſi varians, vacillans, & mendax in continenti ſe correxerint, aut obliuioſi, ſtupidive fuerint.

Poteſt quoque eſſe, quod aliquis variet, vacillet, & huiuſmodi timore iudicum, infamiæ, ac magnitudinis periculi; quod prudens iudex debebit aduertere, ipſumque conſtitutum de his amabiliter admonere.

Si etiam cum variatione, vacillatione, ac mendacio alia concurrant adminicula. ex. gr. quod varians, vacillans, mendax, ſuſpectus alias, aut infamatus de eodem fuerit delicto; indicia in tali caſu ad torturam ſufficientia illa erunt. Pegna loc. cit. ver. rurſus præter. ex Iul. Clar. locis cit. & Simanca de cathol. inſtitu. titulo 65. num. 33. Farinac. d. quæſt. 52. num. 48.

58 † Rubor autem, Pallor, Inconſtantia, Tremor, & ſimilia, indicia minime ſufficientia ſunt ad torturam: aliqualem tamen præſumptionem inducunt. Bartol. in l. finali, numero 3. ff. de quæſt. & Carrer. locis citat. numero 110. quam eſſe communem affirmat Simancas de hæret. cap. 63. numero 24.

Iudicis prudentis arbitrio, an indicium aliquod huiuſmodi paſſiones faciant, relinquitur iudicandum. qui perſonarum, & rei conſiderata qualitate quid agendum ſit, iudicabit. aliqui enim etiam innocentiſſimi ad ipſorum iudicum præſentiam, ac ſuperiorum ita obmuteſcunt, vel turbantur ob naturaliter illis inſitam timiditatem; vt vel non reſpondeant; uel quid dicant, neſciant; licet alias & ſapientiſſimi, & prudentiſſimi ſint. ut recte aiunt. Paris de Puteo loc. cit. Clar. ubi ſupra, uerſ. ceterum, & Pegna. d. comment. 110. uer. quamobrem. Nouel. regula 143. Farinac. d. quæſt. 52. num. 47.

Ex adductis indicijs poterit Regularium iudex, quid in alijs, quamplurimis illi agendum ſit, ac iudicandum, conſiderare.

Illud attamen aduertat ne-
59 ceſſe eſt, † Indicia nullius ro-
boris penitus eſſe, niſi probata
fuerint prius ad minus per duos
teſtes idoneos. ita docet Marſil.
in pract. crim §. diligenter, & in
l. 1. §. idem, ff. de quæſtio. & eſt
communis, ut teſtatur Ioan. de
Ami-

96

Amicis. conſ. 7. num. 10. idem tenuit Barto. in l. fin. num. 7. ff. de quæſt. & pleniſſime probat Clar. q. 22. & Farin. q. 37. num. 13. & ſeq. de qua & nos quoque ſuperius c. 16. n. 93. quo ad famam attinet, diximus.

60 † Indicia vero, quæ probari debent, illa ſunt. Confeſſio extraiudicialis. Delinquendi conſuetudo, Fama, Fuga, Inimicitia, Minæ, & huiuſmodi, quæ indigent probatione, ut iudex legitime illa cognoſcat.

61 † Petenda uero indicia ſunt a nominatis in inquiſitione generali, uel ſpeciali; a uicinis, familiaribus, ac ueriſimiliter informatis, & huiuſmodi, ſi nullus particulariter fuerit nominatus, atque etiam ſi nominatus quis fuerit, & per eoſdem probanda ſunt. Clar. d. q. 22. Pegna comm. 19. in 3. par. dir. inquiſit. uer. fin. & alij communiter. Non debent uero probari per teſtes ſingulares, argumen. eorum, quæ habet Alciat. conſ. 372. nu 2. & Cæſar de Graſ. dec. 97. n. 4. niſi eſſent indicia proxima delicto, & ſubordinata. Farin. loc. cit. n. 38. & nos n. 54. §. teſtes quoq; ſupra hoc eod. capite.

De Tortura.

At uero cum in hoc, & præcedenti capitibus de tortura facta mentio ſit, quando uidelicet pro ueritate ipſa tum a teſtibus, tum a Reo habenda poſſit adhiberi. De Regularium tortura paucis dicam quod ſentio,

Funis, Ignis, Taxilli, Vigilia, aliaque huiuſmodi tormẽtorum genera, quibus iudices utuntur ſæculares, atque etiam eccleſiaſtici, in ijs Congregationibus, in quibus in uſu minime ſunt, neque introduci ullo pacto debent, uelut Dei ſeruis ab ipſo in ſuimet obſequio particulari electis admodum indecentia; niſi fortaſſis in aliquibus attrociſſimis delictis homicidij, aſſaſſinij, & ſimilium. ijs namque caſibus uiolenter, aut etiam uehementer indiciatus delictum negans, (ne huiuſmodi ſcelera impunita remanerent) illis torqueri ad eruendam facti perpetrati, de quo conſtaret fuiſſe commiſſum, ueritatem, poſſet.

In alijs autem criminibus grauioribus, aut etiam grauiſſimis, cum e diure teſtis uel Reus tor-

63 queri debet, † religioſa tortura regularibus ipſis eſt adhibenda. nempe in grauiſſimis carcer cum inædia; in grauioribus autẽ Cella, uel Monaſterium pro carcere cum præcepto non excundi ſub pœna carceris, uel confeſſi delicti reſpectiue; ſubtractio cibi, uel potus, uel utriuſque; ſilentium; in terra comeſtio quouſque ueritatem deponant, uel fateantur. aliæue pœnæ iuxta cuiuſque Congregationis inſtituta.

Qualis autem pęna loco torturæ imponenda ſit, iudicis prudentis arbitrio relinquitur, delicti, ac perſonarum habita ratione, iudicandum.

Qui regularium Iudex adeſt

64 tat, quod † cum delictum grauiſ-

ſimum eſt, ac de fuga delinquentis dubitatur, illum in carcere ponere ad cuſtodiam poterit, ac debebit.

65 † Quando autem Reus in carcere ponitur, ſiue pro cuſtodia, ſiue pro tortura; illud in actis deſcribendum, ac declarandum eſt; ne Reus infamię notam incurrat;

66 † quam carcer ad pęnam datus inurit. ut cap. 8. numero 23. dictum ſuperius eſt.

De Modo Proceſſum continuandi a Iudice Regularium.

Caput Decimumnonum.

SVMMARIVM.

1 *Modus continuandi proceſſum per viam Accuſationis.*

2 *Teſtium nomina, cognomina, patria, ætas, ſtatus, &c. in actis deſcribenda ſunt.*

3 *Forma continuandi proceſſum per viam Accuſationis.*

4 *Forma examinandi teſtes.*

5 *Teſtibus examinatis quid faciet ipſe iudex.*

6 *Reus quomodo interrogandus.*

7 *Forma examinandi rei.*

8 *Si Reus non fuerit confeſſus quid agendum.*

9 *Confrontatio Rei cum teſtibus licita.*

10 *Reus cogi poteſt ad veritatem dicendam, & quomodo.*

11 *Reo ſiue conuicto, ſiue confeſſo defenſiones tribuendæ ſunt.*

12 *De Rei defenſionibus.*

13 *Reus quomodo ſe defendere queat.*

14 *Forma torquendi teſtem inhabilem.*

15 *Forma ſecundi conſtituti pro Reo torquendo.*

16 *Forma confrontandi Reum, ac teſtes.*

17 *Petitio, & datio defenſionum.*

18 *Modus continuandi Proceſſum per viam denunciationis.*

19 *Forma continuandi dictum proceſſum.*

20 *Modus cõtinuandi Proceſſum per viam Inquiſitionis generalis quo ad perſonas tantum.*

21 *Teſtes in tali Proceſſu de quibus interrogandi.*

22 *Forma continuandi dictum Proceſſum in delicto facti permanentis.*

23 *Si delictum facti ſit trunſeuntis quid agendum ſit.*

24 *Modus continuandi Proceſſum per viam Inquiſitionis generalis quo ad delicta ſolum.*

25 *Modus continuandi Proceſſum per viam Inquiſitionis ſpecialis.*

26 *Forma continuandi dictum Proceſſum.*

27 *Forma examinandi teſtes ſuper fama.*

28 *Fama probata quid agendum ſit.*

29 *Teſtes de quibus interrogandi fama probata in Inquiſitione ſpeciali.*

30 *Forma examinandi teſtes ſuper facto fama probata in Inquiſitione ſpeciali.*

31 *Modus continuandi Proceſſum per viam exceptionis.*

Digitized by Google

32 *In proceſſu per viam exceptionis rigor non obſeruatur.*

33 *Niſi cõtra excipientem, ac teſtes, ſi fuerit inuenta conſpiratio.*

DE Teſtibus, Indicijs, Torturaque habita tractatione, ad modum formandi proceſſum nunc redeundum eſt. Cum autem illius incipiendi modus, & forma, cap. 16. a nobis tradita fuerint; in præſenti capite modus eundem proſequendi, ſiue continuandi afferendus eſt, illiuſque forma, primo quidem per viam accuſationis, deinde per viam denunciationis, poſt modum per viam inquiſitionis, tandem per viam exceptionis.

De Modo continuandi proceſſum per viam Accuſationis.

1 REgularium itaque iudex cũ accuſationem, ſiue in ſcriptis, ſiue in voce porrectam acceptauerit, illamque cum teſtium ab accuſatore productorum nominibus in actis redigendam, ſiue deſcribendam curauerit, ad ipſorum teſtium examen procedere debet.

2 † Quorum nomina, cognomina, patriam, ætatem, religionis tempus, officium ſi quod habent, ſtatumque per vicenotarium in actis deſcribere faciet, quemadmodum cap. 17. num. 102. habitum eſt, de quibus interrogationes, ac reſponſiones in proceſſu deſcribere non eſt neceſſe: at ſatis erit, vt iudex huiuſmodi neſciens, antequam teſtes interroget iuramento delato, illa ab eis de plano petat.

Ipſoſque teſtes ſingulariter, ſine ſigillatim, ac ſecrete coram ſe, ſoliſque viſitatoribus, aut diſcretis reſpectiue citatos, ſeu quoquo modo vocatos, ac monitos, prout eodem cap. 17. nu. 92. & 101. dictum eſt; iuramento eis de veritate ſuper interrogandis mere, ac realiter dicenda delato, interrogabit, primo. An ſciant cauſsã ſuæ vocationis, deinde An cognõſcant Accuſatum, illius nomẽ exprimendo, de cauſſa talis cognitionis, de temporeq; cuius famæ ſit apud alios, cuius opinionis ſit apud ipſos, an ſciant illum tale delictum commiſiſſe, quomodo ſciant, quo loco, quo tempore, quibus præſentibus commiſit, ſi viderint ipſi, vel audierint in ijs, quæ ſolo auditu percipiuntur. Si vero ab alijs audiuerint, a quibus, quo loco, quo tempore, quibus præſentibus. Poſtremo an odio, vel amore, alia ve paſſione, aut cauſſa moti talia depoſuerint.

Finitoque examine, illos, propria manu ſubſcribere faciet, aut ſcribere neſcientes ſignum crucis apponere, ac dimittet, illis precipiendo (ſi ei viſum fuerit expedire) vt ſub tali pena, aut in virtute ſanctæ obedientiæ, aut ſub iuramento, vt ea quæ depoſuerunt, & de quibus fuerunt interrogati reticeant, nec aliquibus reuelare præſumant. Poterit vero Proceſſus ita continuari.

For-

Forma continuuandi proceſſum per viam Accuſationis.

3 POST quæ præfati PP. Viſitatores conſiderantes, quod huiuſmodi blaſphemiæ crimen tale, tamque graue eſt, quod ſine creatoris iniuria pertranſiri abſque punitione nec poteſt, nec debet; illoſque neceſſe eſſe, vt iuſtitiam accuſalori miniſtrent; proceſſerunt ad teſtes ab accuſatore productos examinandos per modum, qui ſequitur.

Forma examinis Teſtium.

4 DIE, & loco ſupradictis coram præfatis PP. Viſitatoribus D. F. de talibus, de tali ciuitate eiuſdem Monaſterij Vicarius, ætatis ſuæ annorum 35. religionis vero 20. teſtis productus ſuper primo, vocatus, & monitus, ac iuramento ei delato de veritate ſuper interrogandis dicenda, prout tacto pectore more ſacerdotum iurauit, ad opportunas interrogationes depoſuit, vt infra videlicet.

Interrogatus an ſciat cauſſam ſuæ vocationis.

Reſpondit. Io non la ſo, ne poſſo imaginarmela.

Inter. An cognoſcat D. Turpilium de Improbis de tali ciuitate.

Reſpon. Io lo conoſco beniſſimo, & hora ſta qui per ſtanza.

Inter. quomodo illum cognoſcat, & a quo tempore.

Reſpon. Io lo conoſco, perche ſiamo ſtati inſieme a Breſſa, & a Bologna, e qui gia ſono cinque meſi, e ſono da dodici anni, ch'io lo conoſco.

Inter. Cuius famæ ſit, d. D Turpilius apud alios.

Reſpon. Io non ſo in che conto lo tengano gl'altri, perche bado a caſi miei.

Inter. Cuius opinionis ſit apud ipſum.

Reſpon. Io per me lo tengo per buon compagno, e vero che alle volte va in collera, e ſi laſcia vſcire da bocca qualche biaſtema.

Inter. Quomodo ſciat illum eſſe iracundum, & quandoque blaſphemare.

Reſpon. Perche l'ho vdito alle volte biaſtemare con le mie orecchie.

Inter. Quo loco, ac tempore illum blaſphemias proferentem audierit.

Reſpon. In molti luoghi, e tempi l'ho vdito, & in diuerſe occaſioni.

Inter. An vnquam illum in clauſtro, & in Refectorio blaſphemantem audierit, & quo tempore.

Reſpon. Padre io mi ricordo particolarmente che il giorno di S. Lorenzo nel clauſtro dopo pranſo biaſtemò aſſai il nome di Dio.

Int. Quas blaſphemias dixerit.

Reſpon. Egli diſſe al corpo, al ſangue, & altre ſimili, eſſendo ſaltato in collera per non ſo che.

In-

Inter. An alij eſſent præſentes quando tales blaſphemias protulit.

Reſpon. Vi erano D. Inquieto de Malitioſi, e D.G. de tali.

Inte. An ipſum reprehenderit.

Reſpon. Io non volſi dirli altro, perche eſſendo in collera, dubitauo, che non mi diceſſe villania, e di non mi dar di parole con lui.

Inter. An amore, vel odio, vel alia paſſione motus talia depoſuerit.

Reſpon. Io li voglio bene, e quello, che ho detto l'ho detto per eſſere coſi la verità.

Tunc admodum Reuerendus Pr. D. C. maior viſitator mandauit dicto D. F. vt proprio examini ſubſcriberet, prout lectis eidem prius dictis depoſitionibus propria manu ſobſcripſit. Qua ſubſcriptione habita, & acceptatis illius depoſitionibus ſi. & in quantum &c. eum dimiſit, illi præcipiens in virtute ſanctæ obedientiæ, ne cui de his omnino loqueretur.

Die, & loco vt ſupra D. G. de talibus &c. teſtis alter ab accuſatore productus ſuper primo vocatus, ac monitus, &c. vt ſupra. Eodem namque modo cæteri teſtes examinandi ſunt.

Quod ſi diuerſis diebus examinentur; initio examinis teſtis dicendum eſt. Die vero tali eiuſdem menſis, & anni. D.G. de talibus. &c.

Teſtes vero ſuper ſecundo hac forma ſeruata examinari poterunt.

Eiſdem die, ac loco D.H. de talibus &c. teſtis ab accuſatore ſuper ſecundo productus vocatus, ac monitus, &c. vt ſupra.

Teſtibus autem ſuper ſecundo vltra prædictas interrogationes poſt interrogationem An alij eſſent præſentes, ac teſtis reſponſionem. Iudex ſubiungere debet interrogationes ſuper iniurijs, hoc modo.

Interrogatus an d. D. Turpilius vnquam fuerit de talibus blaſphemijs reprehenſus.

Reſpondit. Quando D. Turpilio biaſtemò in refettorio dopò pranſo il giorno di S. Rocco fu ripreſo da D. Inquieto de Malitioſi.

Inter. Quid ad huiuſmodi reprehenſionem dixerit d. D. Turpillus.

Reſp. Si voltò in collera contro il detto D. Inquieto, e li diſſe molte villanie, in particolare, ch'egl'era vn forfante, vn ſciagurato, vn maligno, & vn' hipocrita.

Inter. An alius adeſſet cum talia iurgia d. D. Inquieto dixit.

Reſpon. Vi era Fra N. refettorario D. Inquieto & io, e non altri.

Inter. An amore, vel odio, &c. vt ſupra.

Eiſdem die, ac loco Fr. N. de talibus, de tali loco Refectorarius &c. teſtis alter ab accuſatore ſuper ſecundo productus, vocatus, ac monitus, &c. vt ſupra.

5 †Teſtibus ab accuſatore productis eo, quo dictum eſt modo

exa-

examinatis; illorum depoſitiones conſiderare iudex ipſe debet, vt quid faciendum illi ſit, cognoſcere queat; namque ſi eos aut ſingulares, aut diſcordes, aut varios, aut uacillantes, aut alias nihil concludentes inuenerit; Accuſatum uocare, aut conſtituere, aut interrogare minime debet. Sed Accuſatore uocato illum admonere poterit, ut uel ab accuſatione deſiſtat; uel teſtes alios producat.

Si accuſator deſtiterit, ac humiliter ſe geſſerit, iudex cum illo mitius agere poterit, aut leuem aliquam pœnitentiam ſalutarem eidem iniungendo; aut graui admonitione illum impune dimittendo pro ſui prudentia, cum accuſatus fatigatus non ſit.

At uero ſi accuſator in ſua perſiſtens malitia teſtes alios protulerit; qui examinati nihil quoq; concludant, aut pœna talionis, aut alia graui extraordinaria illum plectere utique debebit, illius malitia id expoſtulante.

Quod ſi teſtes conteſtes fuerint; aut eorum alter omni exceptione maior ita depoſuerit, ut factum ipſum concluſerit, aut ex teſtium dictis indicia aliqua grauia, & ſufficientia, quemadmodum præcedentia capite dictum eſt adfuerint, quibus motus ipſe iudex Reum ipſum iudicauerit de iure fore conſtituendum; illum citare, aut uocare quoquomodo debet; formatiſque ex teſtium depoſitione capitulis eum interrogare, delato eidem prius iuramento de ueritate ſuper interrogandis dicenda.

Illud autem aduertat iudex opus eſt, quod Reum interrogare nequit, niſi de criminibus ſiue delictis, de quibus accuſatus eſt, aut denunciatus, aut exceptus, aut de quibus infamia, indicia ve præceſſerint. Marſ. in pr. crim. §. ſecunda, nu. 13. cui doctorum nemo non aſſentitur.

6 † Interrogandus autem Reus, ſiue accuſatus a longe eſt, paulatimq; ad factum deueniendum; ut ueritas ipſa facilius eruatur. In actis uero ſcribenda ſunt ipſius Rei nomen, cognomen, patria, ætas, aliaque ut ſupra de teſtibus dictum eſt, illiuſque reſponſiones eodem ſermone, ac modo, quibus ipſe protulerit.

Poterit uero ſequenti modo interrogari.

Forma examinis Rei, ſiue Conſtituendi Reum.

7 DIE uero 15. eiuſdem Menſis D. Turpilius de Improbis de tali ciuitate ſacerdos, ætatis ſuæ annorum 40. religionis uero 24. accuſatus, de quo ſupra, uocatus, ac perſonaliter conſtitutus coram præfato admodum Reuerendo D. C. & me. D. I. A. viſitatoribus, monituſque, ac delato eidem iuramento de ueritate ſuper interrogandis dicenda, prout tacto pectore iurauit, ad opportunas interrogationes reſpondit ut infra.

Interrogatus An ſciat cauſſam ſuæ uocationis.

Re-

Reſpondit Padre nò io, ſe non mi vien detta.

Iuter. A quanto tempore in hoc Monaſterio ſit.

Reſpon. Ci ſono venuto alla dieta paſſata, aſſignatoui per ſtanza.

Inter. Vnde diſceſſerit tempore proximæ præteritæ dietæ.

Reſpon. Io mi ſono partito da Reggio, e venuto qui.

Inter. An fuerit in alijs Monaſterijs commoratus.

Reſpon. Io ſono ſtato in molti; a Fano, a Mantoua, a Breſſa, a Bologna.

Interro. Cum quibus fuerit, præſertim Brixiæ, & Bononiæ.

Reſpon. Io ſono ſtato con diuerſi Canonici: ma in particolare col P. Vicario qui D. F. & in Breſſa, & in Bologna, & ancora con D.G. che pure ſta qui di ſtanza in Bologna, & hora qui con tutti dua loro me ne ſtò.

Interro. An uerba vnquam cũ aliquo habuerit in aliquo eorum monaſteriorum, in quibus commoratus eſt.

Reſpon. Io non me ne ricordo, perche ſono coſe, che paſſano.

Inter. An vnquam cum D. Inquieto de Malitioſis verba fecerit.

Reſpon. Non me ne ricordo, potrebb'eſſere: mà ſerà ſtata qualche bagatella.

Admonitus vt recordetur, ac veritatem fateatur; quia in actis conſtat illum verba grauia cum d. D. Inquieto habuiſſe.

Reſpon. Io mi ricordo, che gia molti giorni ſono, io hebbi parole in Refettorio con il detto D. Inquieto.

Inter. Qua de cauſſa huiuſmodi verba cum dicto habuerit.

Reſp. Non me ne ricordo; & erubuit, totuſq. mutatus eſt.

Admonitus autem, vt dictam cauſſam exponat, quia mitius ſecum agetur; ſin minus cum rigore procedetur.

Reſpon. Padre io ſono vn poco collerico, e quel giorno riſcaldato dal vino diſſi non ſo che beſtemie; e perche lui miripreſe, io le diſſi villania.

Subinter. Quas blaſphemias dixerit.

Reſpon. Io veramente non me ne ricordo; perche ero in collera.

Inter. An alias blaſphemauerit.

Reſpon. Quando io ſono in collera, me ne ſcappano di bocca alle volte.

Quibus habitis pręfatus Pr. D. C. Viſitator mandauit eidem D. Turpilio, vt proprio examini ſubſcriberent, prout ſibi prius lectis dictis eius depoſitionib. ſubſcripſit, qua ſubſcriptione habita, præfatus Pr. Viſitator pręcepit ei, vt recto itinere iret ad propriã cellam, nec inde diſcederet, neq; cum aliquo loqueretur ſub pęna carceris ad arbitrium dd. PP. Viſita. illumq. dimiſit.

8 † Si vero delictum faſſus minime fuerit; præmiſſis admonitionibus hortabitur illum iudex, vt veritatẽ fateatur, & ſi mendacia dixerit, vt a mendacijs caueat.

Quod

Quod ſi in incepta duritie perſtiterit, faciet ei legere teſtiũ depoſitiones, quibus auditis, aut excipiet ipſos teſtes, aut non excipiet.

Si non exceperit iam conuictus eſt, ſi duo adſint conteſtes iuxta dicta cap.17. num.90.

Si autem exceperit, & exceptiones rationabiles fuerint; dilationes congruentes, ac termini eidẽ tribuendi ſunt ad illas probandas, & ſi forte tunc non exceperit, ſed petat ſibi dari proceſſus copiam, vt contra teſtes excipere poſſit; dicta copia illi tribuenda eſt, ac terminus aſſignandus ad excipiendum, ac ſe defendendũ iuxta dicta c.11. num.22. nomina quoque teſtium, accuſatoriſq. illi aperienda ſunt, vt eodem ca. num.23. & ſequen. habitum eſt, quæ omnia in actis deſcribi neceſſe eſt.

9 † Poterit quoq. iudex ad Reum negantem magis conuincendum (ſi expediens illi viſum fuerit) ipſos teſtes cum eo confrontare, illos in ipſius faciem ſigillatim venire faciens, vt illo præſente deponant, ſiue prius depoſita ratificent, ac vt ipſemet iudex ex facierum mutatione, dictis, modo dicendi, alijſq. circumſtãtijs (quas omnes accurate obſeruare debet) an ibi aliqua conſpiratio ſit, cognoſcere queat, hic namque modus tutiſſimus eſt, quo ſagax, prudens, cautuſq. iudex veritatẽ plene cognoſcere, ac dijudicare poteſt, omniaque in actis ponentur. De confrontatione num.16. infra dicetur.

10 † Cogere quoque Reum ad veritatem aperiendam pœnis illum affligendo poterit, iuxta dicta ſuperius cap.18. num.58. & ſequen.

11 † Aduertat vero Iudex, quod ſi Reus confeſſus delictum, aut de illo cõuictus fuerit; illum vtique condemnare poteſt, attamen defenſiones aliquæ illi etiam nõ petenti tribuendæ ſunt; quibus ſi non a toto, ſaltem a tanto ſe tueri queat. Clar.lib.5.§.fin.q.49. ver.eſt igitur, & q.64. ver.ſi autẽ reus, & q.55. ver.fin. Farin.q.39. num.32 33. & 35. Eſt enim Tyrãni iudicis, ac valde iniqui contra indefenſum pronunciare.

Et ſi aliquas defenſiones, aut excuſationes attulerit, benigne illum audiat, aliaque exequatur, quæ agenda ſunt.

Quod ſi nullas habere ſe defenſiones dixerit; ad ſententiam definitiuam contra illum pronunciandam poterit deuenire.

Si vero confeſſus minime fuerit, & defenſiones illi petẽti datæ fuerint; audiat, examinet etiã iterum ipſos teſtes, ſi fuerit opus; diligenter omnia perſcrutetur, neque plus accuſatori, quã Reo, neque Reo plus quam accuſatori deferat; licet in dubijs, & paribus ad Rei fauorem iudicare debeat, iuxta iura, & cap. cum ſunt, de reg. iuris lib.6. & l. fauorabiliores, ff. eod.tit.

De Rei defenſionibus.

12 QVONIAM de Rei defenſione facta mentio eſt, de huiuſmodi

modi ab eo faciendis defenſionibus pertractabo.

Itaque Reus quiſque defendere ſe poteſt, neque illi vllo pacto defenſiones, etiam ſi periculum ſubornationis immineret, denegandæ ſunt. Boſſ. tit. de indicijs, num. 75. Ambroſ. lib. 3. proceſſ. infor. cap. 1. nu. 9. Farin. q. 39. num. 68. etiam quod confeſſus ſit, vel conuictus. Guido de Suzzar. tr. de indic. & tor. nu. 64. Putæus de ſynd. ver. condemnatio. cap. 4. cum illi defenſiones iure competant naturali, vt cap. 12. nu. 9. habitum eſt, terminuſque illi tribuendus, ac prorogandus, eſt, prout neceſſarium fuerit ad illas faciendas. Clar. d. q. 49. & nos c. 11. num. 22. quem terminum neque ipſe princeps illi negare poteſt, uel auferre. Clar. loco cit.

13 † Modus autem, quo defendere ſe Reus ipſe valet, eſt.

Aut excipiendo quod non cōſtet de delicto, (ſi delictum facti ſit permanentis) de quo accuſatus, vel denūciatus, uel exceptus, uel inquiſitus eſt, de qua re c. 16. nu. 51. & ſeq. dictum eſt.

Aut excipiendo contra iudicem, quod ſit incompetens, vel ſuſpectus, de quo ſupra c. 14. per totum. Vel quod iudex non ſeruauerit, quæ de iure ſeruanda ſunt, de quibus in cap. 10. 11. 12. & 13. actum eſt.

Aut excipiendo contra Accuſatorem, quod illegitimus ſit, de quo vide quę diximus cap. 16. nu. 10. & ſeqq.

Aut excipiendo contra teſtes, de quibus cap. 17. per totum habitum eſt.

Aut probando ſimilibus, paribus, uel pluribus teſtibus contrarium, de quo uide cap. 17. cit. num. 68.

Aut etiam errorem a ſe in propria confeſſione factum probando, ſi quem rationabili fultum ratione poterit inuenire, de quo Clar. d. q. 55. uer. fin. Paris de puteo, loco cit. confeſſio enim licet iurata ſit, reuocari poteſt, probat Cæſar de Graſ. deciſ. 90. nu. 2.

Aut probando ſe id licite facere potuiſſe, ſi res illa modo aliquo fieri licite queat. Clar. q. 56.

Aut probando ſe alias de illomet delicto non iterato, vel iterabili punitum fuiſſe, neque enim etiam Deus ipſe iudicat bis in idipſum, arg. Nahum. 1. Non conſurget duplex tribulatio. cap. de his, de accuſat. l. qui de crimine, C. eod. tit. Clar. q. 57. Farin. q. 4. num. 43.

Aut alias excuſationes afferendo, prout ſibi melius uidebitur expedire, nempe ætatem; iram, ebrietatem: ignorantiam; metum; vim; prouocationem; ſui, vel amicorum defenſionem; ſuarum rerum, uel ſui honoris tuitionem; furorem; credulitatem, quod operari tale quid poſſet; & ſimiles. Vide Clar. quæſt. 60. loc. cit. & Farin. d. q. 39. & nota quod etiam poſt ſententiam, & condemnationem defenſiones minime denegantur, l. 1. §. ſi quis vltro. ff. de quæſ.

De

De Tortura Teſtium, ac Rei.

IVDEX autem ſi teſtis inhabilis exiſtat: uel quia infamis, uel quia ſocius criminis, uel quia uarius, uel quia uacillans, aut mendax, aut huiuſmodi eſt; ad illius teſtimonium ualidum reddendum, ut magis Reum afficiat, illum torquere poterit, ut c. 17. num. 106. & ſeq. habitum fuit, religioſa tortura, de qua in præcedenti c. nu. 59. dictum eſt, minis, videlicet, ac pœnis, iuxta rei exigētiam facto decreto hoc modo.

Forma torquendi teſtem inhabilem.

14 AT vero cum D. G. de talibus, de quo ſupra, ſocius criminis exiſtat, aut uarius, &c. ad tollendam huiuſmodi notam, ſeu varietatem &c. ac vt illius depoſitio magis afficiat d. D. Turpilium accuſatum, præfatus ad R. P. Viſitator me conſentiente, grauibus, ac minacibus verbis mandauit eidem D. G. ut ad cellam recto itinere iret, nec inde exire præſumeret ſub pęna carceris, ibi manſurus, ſoloque pane, & aqua uicturus, donec ueritatem puram, atque ſinceram fateatur.

Qui lacrymans dixit. Faccin[illegible] VV. PP. [illegible] ch'io non dirò mai a[illegible] quello, che ho depoſto [illegible] mamente depoſt[illegible] la mera uerità, quibus [illegible] [illegible] fuit.

Et quoque ſi Reus fateri noluerit ueritatem, & indicia contra illum uehementia ſint; ad eruendam ab eo ueritatem poterit index, & ipſum torquere. Primo tamen uocari, aliaque uice conſtitui debet, ac denuo interrogari, atque audiri, ſi quid forte dicere, ut ſe a tortura tueatur, uelit.

Poterit autem hoc modo conſtitui, contraque illum decretum formari.

Forma ſecundi conſtituti pro Reo torquendo.

15 Die uero 16. eiuſdem Men. denuo uocatus D. Turpilius de quo ſupra accuſatus, & uehementer indiciatus coram præfato admodum R. D. C. & me D. I. Al. Viſitatoribus conſtitutus, ac iuramento ſibi delato. Interrogatus ſi uelit, ac ſe diſpoſuerit ueritatem fateri ſuper ijs, de quibus aliàs interrogatus fuit.

Reſpondit. Quello ch'io diſſi l'altra uolta è la verità, e non diro mai altrimenti.

Monitus iterum, atque iterum ut uelit ab obſtinatione, ac mendacijs deſiſtere, quia conſtat in actis illum blaſphemaſſe, ac iniurijs D. Inquietum affeciſſe.

Reſpon. Io non ho biaſtema[illegible] altrimenti, nè ho ingiuriato al[illegible]o, e non dirò mai altrimenti, [illegible]he non è la uerità.

[illegible]nc præfatus Pr. Viſitator [illegible]me quoque conſentiente d. D. [Tur]pilij duritiem agnoſcens, ac

ac pertinaciam, decreuit ad habendam ex eo ueritatem, ut loco torturæ maneat in cella clauſus, ſilentium cum omnibus obſeruando, ac pane, & aqua ieiunando, quouſque veritatem fateatur, & eidem D. Turpilio talia obſeruari mandauit ſub pœna confeſſi delicti, eumque dimiſit, illi præcipiens, vt recto itinere ad propriam cellam progrederetur, nulli omnino loquendo.

Si uero ita expedire iudicauerit ipſe iudex, Reum, ac teſtes confrontare poterit, ut ſupra dictum eſt, id autem hoc modo exequi valebit.

Forma confrontandi Reum ac Teſtes.

17 TVNC præfatus P. Viſitator D.C. me quoque D.I.A. Viſitatore conſentiente d. D. Turpilij duritiem, ac obſtinationem cognoſcens ad illum multo magis de mendacio conuincendum, & ad veritatem contitendam diſponendum, & ad omnem finem, & effectum meliorem præcepit, vt vocaretur D. F. teſtis productus, & alias examinatus, qui cum adeſſet delato ei iuramento de veritate dicenda, prout &c. vt ſupra. Teſtes enim in confrontatione iterum iurare debent. Farin. q.72. num.148.

Interrogatus An cognoſcat D. Turpilium hic præſentem.

Reſpondit Padre sì, io lo conoſco beniſſimo.

Deinde ab eodem P. Viſitatore Inter. D. Turpilius an d. D. F. cognoſcat.

Reſpondit Ancor io conoſco lui.

Denuo Inte. D. F. An ea quæ tali die talis menſis, & anni depoſuit contra D. Turpilium ibi præſentem fuerint, ac ſint uera, illaque pro ueritate dixerit, ac depoſuerit, modoq. eadem intẽdat in eius faciem ratificare.

Reſpond. Padre sì, che tutto quello, ch'io diſſi nell'altro mio eſſamine e uero, e per uerità, e conſcienza lo diſſi, e ſon qui per mantenerlo in faccia di D. Turpilio.

Tunc præfatus P. Viſitator mandauit, vt fortiter legeretur examen alias factum, ſiue depoſitiones alias habitas ab ipſo D. F. die 14. Menſis Septembris currentis quibus lectis, & per dictos bene anditis.

Inter. D. F. An hec eadem ſint, quæ alias depoſuit contra perſonam d. D. Turpilij.

Reſpond. Padre sì, che queſto è quello, ch'io diſſi l'altra uolta contro D. Turpilio qui preſente, e come uero lo confermo hora, e ratifico in faccia di lui.

Tunc Inter. D. Turpilius quid modo ad huiuſmodi reſpondeat.

Reſpon. Io no ſo altro che dire, ſe non che lui non dice la uerità, e mi marauiglio molto di lui, che dica queſte coſe.

Ita quoque alij teſtes, unuſquiſque per ſe, uocabuntur, & confrontabuntur, & continuabitur

Digitized by Google

bitur hoc modo proceſſus.

Quibus auditis præfatus Pr. Viſitator dimiſit D. F. & uocari fecit D. G. alium teſtem productum, & alias examinatum, qui cum adeſſet, &c. vt ſupra.

Poſt confrontationem vero Proceſſus ita cōtinuabitur. Tunc d. P. Viſitator cum vnuſquiſque perſiſteret in dicto ſuo, mandauit Don Turpilio, vt rediret ad cellam ſuam, & ſe prępararet ad ſe defendendum, quia licet veritatem fateri nolit, illum attamen pro conuicto habet.

17 †Qui D. Turpilius petijt ſibi dari copiam indiciorum, & aſſignari ſibi tempus conueniens ad proprias defenſiones faciendas, & prorogari quatenus opus ſit, prout idem Pſ. Viſitator me conſentiente decreuit illi tribuendā eſſe d. copiam, & aſſignauit ei trium dierum terminum ad ſuas defenſiones faciendas.

De quibus defenſionibus dictum ſuperius eſt, num. 12. ac 13. huiuſmet capitis.

De Modo continuandi Proceſſum per viam Denunciationis.

18 EOdem modo procedet iudex per viā Denunciationis continuādo Proceſſum, quemadmodum ſuperius dictum eſt de modo illum per viam Accuſationis proſequendi, mutando nomen accuſationis, & accuſati, in nomē Denunciationis, ac Denunciati, hoc modo videlicet.

Forma continuandi Proceſſum per viam Denunciationis:

19 POST quæ præfatus P. Prior attendens, quod huiuſmodi impudica, & ſcandaloſa conuerſatio ſine iniuria creatoris, cuius eccleſia domus orationis, non turpitudinis eſt, aut ſine graui ſcādalo tolerari, vel conuiuentibus oculis præteriri nequit: proceſſit, habito dictorum diſcretorum cōſilio, & aſſenſu, ad teſtes a d. D. Obſeruante denunciato re contra d. D. Nocentem productos examinandos per modum, qui ſequitur. Videlicet.

Die, & loco ſupradictis coram præfato admodum R. P. Priore, illiuſq. diſcretis prædictis D. G. de talibus, de tali loco ſacerdos, ætatis ſuæ, &c. vt ſupra in dicto modo continuandi proceſſum per viam accuſationis.

De Modo continuandi Proceſſum per viam Inquiſitionis generalis quo ad perſonas tantum.

20 IN Inquiſitione generali quo ad pſonas, ſpeciali vero quo ad delicta, examinādi primo loco ſunt teſtes noīati ab offenſis, vel ſi nullus ſit nominatus vicini, & veriſimiliter informati; deinde alij, donec aliquis nominetur, ſiue donec indicia ſufficientia cōtra aliquem, aut aliquos ad ſint.

In

In hiſce autem inquiſitionibus examinari poſſunt quicunque teſtes, etiam inhabiles; qui licet ad condemnationem nequaquam ſufficiant, ad inquirendum tamen indicium præſtant, vt dictum fuit cap. 17.

In actis vero adſcribenda ſunt ipſorum teſtium nomina, cognomina, &c. vt ſupra in modo continuandi proceſſum per viam accuſationis dictum eſt.

21 † Interrogandi vero ſunt ipſi teſtes circa offenſum, vel offenſos, nominatum, vel nominatos, ſi qui fuerint offenſi, & nominati.

Si vero nullus fuerit offenſus, aut nominatus interrogandi ſunt primo. An ſciant cauſſam ſuæ vocationis, deinde. Vbi fuerint tali tempore, ac tali hora, An ſciant tale delictum fuiſſe commiſſum, quomodo id ſciãt, quem credant commiſiſſe, quare ita credant, cuius famæ ſit ille, an ſolitus talia perpetrare ſit, an ab alijs audiuerint dici de huiuſmodi, & alijs ſimilibus interrogationibus.

Si autem quis offenſus fuerit puta occiſus, & penitus quis occiderit ignoratur, interrogandi ſunt ipſi teſtes, Vbi tali tempore fuerint, an ſtrepitum aliquod audierint, vel aliquem clamantem, & quem, & qua hora. An ſciant tale delictum perpetratum fuiſſe, quomodo id ſciant, & alia vt ſupra, & præterea an ſciant occiſum habere aliquem inimicum, quomodo id ſciant, qui ſit, an ſciant aliquem minatum illi fuiſſe, qui ſit, quomodo id norint, a quibus audiuerint, quo tempore, quo loco, quibus præſentibus, & alijs huiuſmodi, quæ ipſius iudicis ſagacitati relinquuntur in inuenienda, vt delinquens pateſiat.

Forma continuandi Proceſſum per viam Inquiſitionis generalis quò ad perſonas tantum.

22 POST quæ præfatus † Pater Abbas ad cameram ſuæ ſolitę reſidentiæ vna cum eiſdem diſcretis ſe recepit, habitoq. cũ eis conſilio ſuper commiſſo delicto, conſiderans quod tale eſt, tamque graue, quod ſine maxima Dei, ac proximi offenſione tolerari, ac pertranſiri nequit, vna cum eiſdem diſcretis proceſſit ad teſtes examinandos pro delinquente inueſtigando per modum, qui ſequitur.

Eiſdem loco, & die corã præfato admodum Reuerendo P. Abbate, ac diſcretis prædictis D. Venantius de Veridicis de tali ciuitate, &c. vt ſupra de Accuſatione dictum eſt.

Hi vero teſtes interrogabũtur primo an ſciant cauſſam ſuæ vocationis, deinde an cognoſcãt D. Maledicum, quomodo cognoſcant; an ſciant illum fuiſſe vulneratum, quomodo ſciant; ſi audierunt dicere: a quo, quo loco, qua occaſione, quibus præſentibus.

An ſciant illum habu.ſſe

Digitized by Google

verba cum aliquo, cum quo; qua occaſione, quibus præſentibus, quomodo id ſciant, an credant D. Vindicem illum vulneraſſe, quare ita credant; an minatus fuerit d. D. Maledico, & huiuſmodi, poſtremo an odio, vel amore, &c. depoſuerint, & reliqua eodem modo, quo ſupra dictum eſt in modo continuandi proceſſum per viam accuſationis.

Et hoc modo procedendum eſt in delictis facti permanentis, cuiuſmodi eſt in ipſa inquiſitione poſitum.

23 † Si autem delictum facti ſit tranſeuntis, exempli gratia, ſi cui fuerint ablatæ pecuniæ, alia ve mobilia, vel claue ficta, vel per feneſtram, vel alio modo, nullo commiſſi criminis relicto veſtigio.

Si quis nullo præſente aggreſſus aliquem fuerit, & ſine liuore, aut cicatrice percuſſerit, & huiuſmodi; & coram ſuperiore de his conqueratur percuſſus, factumque denunciet, cum de delicto minime conſtet, neque teſtis vllus de facto adſit; aliter procedendum eſt.

Accepta namque furati, vel percuſſi denunciatione ipſe ſuperior, ſiue iudex iuramento illi delato, quod ita ſit, quod vere furatæ illi fuerint pecuniæ, vel quod percuſſus fuerit; ad inquirendum ſuper huiuſmodi procedere poterit. Sed primo teſtes examinare debet de fama, & bona opinione furati, ſiue percuſſi denunciantis, ut in actis legitime conſtet, an illi credendum ſit; ad hoc vt inquiſitio formari queat, ex Marſil. §. principium, numero 6. & ſeqq. in pract. crimin. argum. Exod. 22. alioqui proceſſus velut ſuper nihilo fundatus, eſſet ipſo iure nullus.

Interrogabit igitur in talibus caſibus iudex teſtes aliquos, monitione, ac iuramento adhibitis, primo. An ſciant cauſſam ſuæ vocationis, deinde An talem cognoſcant, furatum, vel percuſſum nominando: quomodo cognoſcant; cuius opinionis, & famæ ſit apud alios, & apud ipſos: an ſit homo mendaciorum effictor; quare ita credant; ſi norint, vel credant illum pecunias, vel tales res mobiles habuiſſe; quomodo id ſciant, vel quare ita credant; an de præſenti illa habeat; quare non habeat; ſi credant illa ei furto fuiſſe ſublata; quare ita credant, & huiuſmodi.

Fama denunciantis probata, ille iterum uocandus a iudice eſt, delatoque illi rurſus iuramento interrogandus, an vere talia ſibi fuerint ablata, quem credit abſtuliſſe; quare ita credat, aliaque indicia deponat opus eſt, ſi quæ habet, ac teſtes nominet, qui factum, aut delinquentem noſſe poſſunt.

Denique teſtes vocandi, atque

que ſuper ipſo facto interrogandi, credulitate, cauſſa credulitatis, &c. & cum repertus fuerit aliquis indiciatus, contra ipſum ſpecialem formare inquiſitionem poterit ipſe iudex iuxta inferius dicenda in modo formandi, ſiue continuandi proceſſum per viam inquiſitionis ſpecialis.

De Modo continuandi Proceſſum in Inquiſitione generali, quo ad delicta ſolum.

24 EX dictis in præſenti, & in 16. capite numero 89. inquiſitionis generalis quo ad delicta, ſpecialis vero quo ad perſonas proceſſum continuare quiſque iudex per ſe poterit. In cuius continuatione illud obſeruandum eſt, quod teſtes adhibendi ſunt illi, qui delinquentes ipſos norunt, qui eis ſunt familiares, aut cum eis conuerſantur, vicini, atque illi vniuerſi, qui de illorum vita, moribus, conuerſationeque veriſimiliter informati eſſe queunt.

Interrogandi autem erunt iuramento adhibito ipſi teſtes primo. An ſciant cauſſam ſuæ vocationis., deinde An tales agnoſcant; quomodo illos cognoſcant; a quo tempore norunt; cuius opinionis, & famæ ſint apud alios, & apud ipſos; quare tali fama laborent; a quanto tempore de illis talis opinio ſit, quomodo id ſciant, de quibus delictis infamati ſint, quomodo id ſciant; An ita eſſe credant; quare ita credant: an aliquando ipſi viderint eos, aut eorum aliquos delictum quoduis perpetrare; quale delicti genus; quos viderint; quo loco, quo tempore, quibus præſentibus. An ab alijs audiuerint, a quibus, quo loco, quo tempore, quibus præſentibus, & huiuſmodi, per quæ ſagax, prudenſque iudex veritatem ipſam inueſtigari poſſe crediderit.

De Modo continuandi Proceſſum per viam Inquiſitionis ſpecialis.

25 IN huiuſmodi proceſſus continuatione primo examinandi ſunt teſtes ſuper fama, vt fundetur proceſſus, quomodo autem illa probanda ſit, habetur in capit. 16. ſuperius, numero 93. pro quare illud obſeruandum eſt, quod duo teſtes de fama, ſeu infamia præferuntur alijs contrarium dicentibus. Innocent in capit. inquiſitionis, de accuſationibus. Roman. conſili. 177. Cæpo. conſil. 39. Fulgeno conſilio 135. Blanchus, in p act.

crimin. §. ijs præmiſſis numero 31. Vide Farinac. quæſt. 47. numero 167. & ſeq. & Ludou. Peguetum, deciſ. crimin. 17. numero 13. qui eam attendi volunt, quæ dignioribus teſtibus comprobata eſt, & quæ ex veriſimilioribus cauſſis, & coniecturis originem habuit.

Quomodo vero, & de quibus interrogandi ſint ipſi teſtes de fama, habetur d. capit. 16. loco cit. Poterit autem huiuſmodi proceſſus, ita continuari.

Forma continuandi Proceſſum per modum Inquiſitionis ſpecialis.

26 † Poſt quæ conſiderans Præfatus Pater Prior, quod non ſine maxima creatoris iniuria, proximorumque ſcandalo crimen huiuſmodi tolerari, aut conniuentibus oculis pertranſiri poteſt; conſilio cum dictis Monaſterij diſcretis habito, decreuit ſuper eo inquirere contra d. Fr. Impium, an apud viros probos, & bonos verè infamatus de tali crimine blaſphemiæ ſit, & ad ſe informandum, ac ad teſtes examinandos proceſſit per modum, qui ſequitur.

Forma examinandi teſtes ſuper Fama.

27 † DIE, atque loco ſuprapoſitis coram præfato P. Priore, illiuſque diſcretis prædictis. D. T. de talibus de tali ciuitate ætatis ſuæ annorum 50. Religionis vero 35. Sacerdos, & Vicarius d. Monaſterij teſtis vocatus, & monitus, iuramento ei delato de veritate ſuper interrogandis dicenda, prout tacto pectore iurauit, ad opportunas interrogationes depoſuit, vt infra, videlicet.

Interrogatus. An ſciat cauſſam ſuæ vocationis.

Reſpondit. Io non la sò altrimenti, ſe V. P. non me la dice.

Interr. An cognoſcat Fr. Impium de Execrabilibus.

Reſp. Padre sì.

Interr. Quomodo illum cognoſcat, & a quantò tempore.

Reſp. Io lo conoſco, perche ſon ſtato con lui a Fiorenza, e qui, e deuono eſſere circa ſei anni, ch'io lo conoſco.

Interr. Cuius famæ ſit apud alios, & apud ipſum.

Reſp. Lui è tenuto per buon compagno, & io ancora lo tengo per tale.

Interr. An fama ſit, quod ille blaſphemias proferat.

Reſp. Padre sì, che di lui è tal Fama.

Interr. quid ſit fama.

Reſp.

Reſp. E quello, che ſi dice publicamente.

Interr. Quomodo ſciat talem famam de illo eſſe.

Reſp Lo sò, perche l'ho ſentito dire da molti.

Interr. A quibus audiuerit.

Reſp. Da molti: ma in particolare dal Padre fattore, da D. Sigiſmondo, e da Fra Patiente.

Interr. Quomodo ab illis audiuerit, & qua occaſione.

Reſp. In diuerſe occaſioni, e ragionamenti ſecondo che occorre: ma in particolare domenica paſſata eſſendo io nel Clauſtro con il detto P. Fattore, e D. Sigiſmondo ſi venne in ragionamento del detto Fra Impio, e tutti due diſſero, come ſi diceua da tutti, ch'egli era vn gran beſtemiatore.

Interrog. An ipſe vnquam audierit illum blaſphemantem.

Reſp. Io veramente non l'ho mai vdito biaſtemare.

Interr. A quanto tempore d. Fr. Impius de blaſphemia ſit infamatus.

Reſp. Sono molti anni, ch'io ho vdito dire, che lui biaſtema, ſino quando ſtauo a Fano, che deuon'eſſere dodic'anni.

Interr. An ſciat vnde ortum duxerit huiuſmodi fama contra illum.

Reſp. Io non sò che alcuno li vogli male, perche del reſto è buon compagno, ma credo che tal infamia ſia nata dal ſuo biaſtemare.

Interr. An odio, vel alia paſſione motus iſta depoſuerit.

Reſp. Quello, che ho detto, l'ho detto ſolamente per eſſere così la verità.

Quibus habitis præfatus Pater Prior mandauit d. D. T. vt proprio examini ſubſcriberet, qui, lectis eidem ab illo factis depoſitionibus, ſubſcripſit, & d. Pater Prior acceptatis d. depoſitionibus ſi & inquantum, &c. illum dimiſit, præcipiens illi in virtute ſanctæ obedientiæ ne de his cum aliquo loqueretur.

Eiſdem die, ac loco coram prædictis D. F. de talibus, de tali ciuitate, &c. vt ſupra.

Et eodem modo teſtes omnes de fama examinari debent, quouſque probata ſit per duos, vel tres probos viros, & beneuolos.

28 † Fama hoc modo probata, ad inquirendum ſuper facti veritate procedet ipſe iudex; Teſteſque infamato ipſi familiares, præſertim viros probos, Deumque timentes (ſi haberi poſſint) vocet; ſin minus alios; ab eiſque non amplius de fama: verum de ipſo facto inquiret, illos delato eis iuramento interrogan-

29 do. † An ſciant cauſſam ſuæ vocationis, An cognoſcant Fr. Impium, quomodo illum cognoſcant, & a quo tempore. An illum vnquam blaſphemantem audiuerint; quas blaſphemias protulerit, quo loco, quo tempore, quibus præſentibus, quoties. An illum reprehenderint, quid ipſe dixerit.

Si dixerint ſe ab alijs audiuiſ-

ſe, a quibus, quo loco, quo tempore, quibus præſentibus, & huiuſmodi, per quæ facti veritas habeatur. Poſtremo an amore, vel odio, &c. vt ſupra. Quæ omnia in actis deſcribenda ſunt.

Poterit autem d. Proceſſus hoc modo continuari.

Forma proſequendi examen teſtium ſuper facto, fama probata in Inquiſitione ſpeciali.

30 † POSTMODVM Præfatus Pater Prior ſcire volens, an clamor, qui ad ipſum venit, ac in actis conſtat, opere compleatur: & an famæ tam peruerſæ veritas ipſa reſpondeat; vna cum prædictis diſcretis proceſſit ad ſe informandum, & ad teſtes ſuper ipſo facto examinandos per modum, qui ſequitur.

Die vero 15. eiuſdem Menſis corã præfato P. Priore, ac diſcretis prædictis D. V. de talibus, de tali ciuitate, &c. teſtis vocatus, ac monitus, &c. vt ſupra in modo continuandi proceſſum per viam accuſationis.

Interrogabit autem eos Iudex proxime dictis interrogatorijs.

Factoque ipſo ſaltem ſemiplene probato iuxta ea, quæ capit. 18. habita ſunt, Reum ipſum conſtituet eo modo, quo ſupra dictum eſt in Accuſatione, & reliqua ibi dicta obſeruabit, vſque ad Rei condemnationem excluſiue.

De Modo continuandi Proceſſum per viam Exceptionis.

31 MODVS, & forma proceſſum per viam exceptionis continuandi idem erit, qui in proceſſu per viam accuſationis obſeruatur, mutatis nominibus, quemadmodum de modo proceſſum per viam Denunciationis continuandi ſuperius diximus.

32 † Aduertat porro Iudex, quod in hoc proceſſu rigor ille minime obſeruandus eſt, qui in ſuperioribus obſeruatur; cum nequaquam, ad punitionem; verum ad impediendum a dignitatis, vel officij conſequutione ipſum exceptum ſolummodo tendat. Quare de plano eruenda veritas eſt.

33 † Niſi aliqua forte conſpiratio excipientis, ac teſtium, vel falſitas detegatur, eo namque caſu contra illos procedere cum rigore debet, ne peruerſis conſpirationibus, falſitati, malignisque criminationibus aditus aperiatur.

De Modo Proceſſum terminandi a Iudice Regularium.
Caput Vigeſimum.

SVMMARIVM.

1 Proceſſus terminatio in quo conſiſtat.
2 Sententia definitiua triplex. Abſolutoria, Condemnatoria, Declaratoria.
3 Abſolutoria ſententia quæ ſit.
4 Condemnatoria ſententia quę ſit.
Sententia ferri nequit niſi contra confeſſum, vel conuictum.
5 Declaratoria ſententia quæ ſit.
6 Sententia non eſt pręcipitanda.
7 In ferenda ſententia iuris ordo ſeruandus eſt.
8 Sententia ferri debet ſuper his, quæ in proceſſu continentur.
9 Citatio ante ſententiam neceſſaria eſt.
10 Sententia in ſcriptis ferenda eſt.
11 Cauſſam in ſententia ponere non eſt neceſſe.
12 Sententia an ſedendo ferenda ſit.
13 Sententię ſolemnitates in ſummarijs iudicijs non ſunt neceſſariò ſeruandę.
14 Abſolutoria ſententia quando ferenda.
15 Actore non probante Reus abſoluitur.
16 Accuſator, & Denunciator ante abſolutoriam citandi ſunt.
17 Abſoluendus in duplici gradu eſt.
18 Forma ſententię abſolutorię ſimpliciter pro innocente.
19 Forma alia pro infamato, & indiciato.
20 Condemnatoria ſententia quando ferenda.
21 Reus ad ſententiam citãdus eſt.
22 Pęna delicto debet eſſe conformis.
23 Pęna vt augeri, vel minui poſſit, ſi a lege taxata ſit.
24 Pęna vt commutari queat.
25 Pęnæ Regularibus infligendę vnde ſumi debeant.
26 Non ſunt a iure communi mutuandę.
27 Carcer in grauiſſimis ſufficit.
28 Nulla maior pęna carcere ipſo in ſacris canon. datur.
29 De damnatione ad triremes.
30 Forma ſententię condemnatorię cum expreſſione cauſſę.
31 Forma alia ſine cauſſę expreſſione.
32 De appellatione a ſententia.
33 Sententia poſt decem dies in rem tranſit iudicatam.
34 Declaratoria ſententia quando ferenda ſit.
35 Declaratoria ſententia duplex fauorabilis, & contraria.
36 Forma ſententiæ declaratorię fauorabilis.
37 Forma ſententię declaratorię contrarię.
38 Sententia definitiua ad accuſatorem, ac teſtes repellendos neceſſaria non eſt.
39 Forma ſententię interlocutorię, ſeu decreti pro accuſatore repellendo.

Pro-

1 PRöceſſus terminatio in nullo alio, quam in definitiua ſententia ferenda conſiſtit.

2 † Triplex autem ſententia definitiua ferri poteſt. Abſolutoria. Condemnatoria. Declaratoria.

3 † Abſolutoria ſententia ferenda tunc a iudice ipſo eſt, cum nihil contra accuſatum, vel denunciatum, vel inquiſitum fuerit in proceſſu probatum.

Condemnatoria vero cum de crimine, de quo accuſatus eſt, vel denunciatus, vel inquiſitus ipſe Reus, conuictus extiterit, aut
4 illud fuerit ipſe confeſſus. † Neque enim ferri condemnatoria ſententia poteſt; niſi contra confeſſum, aut conuictum, c, 1. & 2. 2. quæſt. 1.

5 † Declaratoria vero tunc ferenda erit, cum exceptus habilis, aut inhabilis ad beneficia dignitatesve per ſententiam iudicandus eſt. neque enim iſta ſententia, aut abſolutoria, aut condemnatoria proprie dici poteſt, cum in ea (niſi fortaſſis admodum improprie) exceptus neque abſoluatur, neque condemnetur.

Similiter declaratoria erit, cum quis accuſatus, aut denunciatus, aut etiam inquiſitus fuerit, quod alicui conſtitutioni contrauenerit; tunc enim per ſententiam definitiuam declaratur illum huiuſmodi conſtitutioni contraueniſſe, vel non contraueniſſe, & conſequenter in pœnas in ipſa taxatas incurriſſe, vel non incurriſſe.

6 † Circa vero ſententiam proferendam aduertere iudex ipſe debet, Primo quod illam præcipitanter ferre minime conuenit, ſed maturo conſilio totum conſiderare proceſſum debet, ſique oportet, peritos quoque conſulere; ne quam vel minimam committat iniuſtitiam, ſiue contra Reum, ſiue cōtra Actorem, ſiue contra ipſam Rempublicam, c. ſummopere, 11. q. 3. & nos c. 4. n. 12. & c. 11. n. finali ſuperius.

7 † Secundo, quod iuris ordinē in illa ferenda ſeruare debet, qui de ipſius iudicij ſubſtantia eſt; indicia perpendendo an leuia, an grauia, an ve grauiſſima ſint, & an purgata extiterint necne, an aliquid purgandum reſiduum ſit, ac huiuſmodi. ſententia namque contra ordinem huiuſmodi lata, nulla profecto eſt, cap. vxor, 17. quæſt. 4.

8 † Tertio, quod ſententia ferri debet ſuper his, quæ in proceſſu continentur, atque in eo probata ſunt, dicti proceſſus limites nequaquam excedendo. & hoc illud eſt, quod vulgato ſermone dicitur. Iudex ſecundum allegata, & probata iudicare debet, glo. c. quamuis, 11. q. 3. Abb. c. illa præpoſitorum, de accuſat. Couar. lib. 1. variar. reſolut. c. 1. n. 8. in fine, & ſi ex actis non iuſtificatur, dicitur notorie iniuſta. Cæſar de Graſſ. deciſ. 147. n. 6. & 10.

9 † Quarto, quod citandæ ſunt partes ante ſententiæ prolationem. Clem. ſæpe, §. fin. de verbor. ſignific. Namque ſententia contra non citatum lata, nulla eſt. Bald.

Digitized by Google

Bald. in l. fin. C. de legibus. Ang. l. omnium, C. de teſt. Ioan. Andr. c. olim, de re iud. Felin. c. quæ in eccleſiarnm, de conſtit. num. 66. Clar. lib. 5. §. fin. queſt. 31. ver. vlterius quæro. Nauar. conſil. 5. de appell. num. 3.

10 † Quinto, quod ſententia in ſcriptis ferenda eſt, l. vltim. C. de ſent. ex br. reci. c. etſi ſententia, de re iudic. libro 6. etiam in iudicio ſummario, d. Clemen. ſæpe, loc. cit.

11 † Sexto, quod licet in ſententia ipſa cauſſa exprimi poſſit, qua motus iudex eam tulit, id attamen opus minime eſt, c. ſicut, de re iudic. iuncta gl. ver. exprimantur. Abb. ibid. Alberic. in l. properandum, §. illo, num. 34. & ſeq. C. de iudicijs.

12 † Septimo, quod licet ſententia ſedendo ferenda ſit, c. etſi ſententia, §. fin. de re iud. cit. in 6. attamen in ſummario iudicio id neceſſe non eſt. d. Clem. ſæpe loc. cit. §. fin.

13 † Octauo, quòd licet in ſententijs ferendis plures requirantur ſolemnitates. in iudicio tamen ſummario illæ obſeruari neceſſario minime debent. Quare neceſſe non erit iudicem illam proferre; poterit vel præſente, vel abſente parte ferri; & de nocte; & diebus feriatis. hæ namque ſolemnitates iuris exiſtunt, & accidentalia; quæ in regularium iudicijs neceſſario ſeruanda non eſſe dictum ſæpius eſt, ex cap. qualiter, & quando, el ſecondo, de accuſat. §. finali. & nos cap. 11. numero tertio, ſuperius.

Igitur ſententia quæuis aut abſolutoria, aut condemnatoria, aut declaratoria eſt. De illorum vnaquaque nunc agendum eſt ſigillatim, earumque formæ tradendæ.

De ſententia Abſolutoria.

14 Abſolutoria † ſententia, qua accuſatus, vel denunciatus, vel inquiſitus abſoluitur, & innocens declaratur, a iudice ferenda tunc eſt, cum ex deductis in proceſſu delictum contra illos probatum non eſt.

15 Regula namque iuriſperitorum eſt, quod † Actore non probante Reus abſoluendus eſt, l. qui accuſare, C. de edend. Iaſon. in l. non eſt nouum, numero 5. C. de edendis cit. quem ceterorum Doctorum nemo non ſequitur.

At vero abſolutoriam huiuſmodi ſententiam ferre cum voluerit ipſe iudex, duo aduertat neceſſe eſt.

16 Primum eſt, quod † Accuſatorem, aut Denunciatorem citare, (etiam Regulares inter) ſeu vocare debet, ad producendum ſi quid contra præſumptum Reum opponere velint, quia ad ſententiam definitiuam vult deuenire. & ſiquidem oppoſuerint, audiendi ſunt. ſin minus, ſententiam pronunciare poterit, ac debebit.

In alijs foris cum per inquiſitionem proceditur, ante abſolutoriam procurator fiſcalis citatur. Verum cum in religionibus

nibus nullus eiuſmodi ſit, nullus quoque in tali caſu citandus erit.

17 Aduertat ſecundo, † quod abſoluendus in duplici gradu eſſe poteſt. namque.

Aut de plano propriam innocentiam probauit, licet contra ipſum indicia eſſent vehementia, vel teſtium falſitatem oſtendendo; vel quod illud ei facere liceret probando; vel alio quouis modo ſine tortura. & tunc definitiue, ac ſimpliciter abſoluendus eſt. quo caſu, licet contra illum ex tali cauſſa noua ſuperuenirent indicia, procedi amplius contra eumdem minime poſſet. Clar. loc. cit. quæſt. 57. verſ. ſed hic quæro. Paul. Merenda conſil. crimin. 90. numero 31. vol. 1. Farinac. quæſt. 4. nume. 23.

Aut quia licet contra illum indicia fuerint pluſquam leuia; non attamen aliqua fuere vehementia; quare nulla ei pęna, nec extraordinaria imponi potuit; vel ſi vehementia fuere, torturа purgauit. & tunc abſoluendus quidem eſt, ſed non ſimpliciter; verum ſtantibus in actis pro ductis. Couar. libro 1. variar. reſolut. c. 1. num. 8. Boſſ. tit. de teſt. numero 68. & 72. Flam. Cartar. in pract. crim. libro 4. cap. 1. numero 135. quo caſu ſi noua indicia ſuperuenerint, huiuſmodi ſententia non obſtante, contra illum eadem de cauſſa procedi poterit. Clar. loc. cit. quæſt. 62. ver. forma autem. Farinac. dicta quęſt. 4. numer. 26. & ſeq. poſt Paul. Grillan. tit. de relax. carcer. tit. de abſol. Innocen. quæſt. 2. Iodoc. in pract. crim. c. 40. tit. de negat. pat. in tortu. Quę doctrina, & rationi, & iuſtitiæ admodum conſonare videtur.

Poterit autem abſolutoria ſententia hoc modo formari.

Forma ſententiæ abſolutoriæ ſimpliciter, pro reperto innocente.

18 CHriſti nomine inuocato: Nos Dom. B. Prior Generalis &c. Viſis, ac diligenter diſcuſſis omnibus, & ſingulis in cauſa, & cauſſis coram nobis, ac Viſitatoribus Collegis noſtris inter Dom. Inquietum de Malitioſis de tali ciuitate accuſatorem ex vna, & Dom. Innocentium de Bonis de tali ciuitate accuſatum ex alia, de, & ſuper his, quæ in proceſſu propterea fabricato continentur; habitoque prædictorum Collegarum noſtrorum conſilio, & aſſenſu; Deum præ oculis habentes, vt de illius vultu noſtrum iudicium prodeat, oculique noſtri videant æquitatem; per hanc noſtram definitiuam ſententiam.

Chriſti nomine repetito, dicimus, ſententiamus, declaramus, pronuntiamus, & definimus dictum Dom. Innocentium non fuiſse repertum culpabilem, nec de iure punibilem, ſed prorſus immunem a crimine de quo

fuit

fuit accuſatus, ideo velut de tali crimine innocentem abſoluimus, & liberamus; abſolutumque ac liberatum declaramus, non ſolum hoc, ſed & omni meliori modo.

D. Inquietum vero accuſatorem prædictum eodem Chriſti nomine repetito ſententiamus, declaramus, pronunciamus, & definimus calumniatorem, ac iniquum delatorem eſſe, in pœnamque talionis incurriſſe. Quapropter illum ſententiamus, & condemnamus ad cellam pro carcere habendam per ſex Menſes, in qua ſemel in hebdomada die ſcilicet Veneris in pane ſolo, & aqua ieiunet.

Reſeruantes nobis ex certa ſcientia, & expreſſe, quatenus dictam pœnam libere valeamus mitigare, relaxare, ac mutare, ſi, & quando nobis viſum fuerit expedire.

Lata, lecta, & publicata fuit hæc ſententia Bononiæ in Monaſterio Sancti Saluatoris die 15. Menſis Octobris 1612. præſentibus D. A. & D. C. teſtibus ad hoc vocatis, in Camera ſolitæ reſidentiæ dicti Reuerendiſſimi P. Generalis.

Ita pronunciaui Ego D.
B. Prior Generalis.

Forma alia pro indiciato, vel torturato.

Chriſti nomine inuocato. &c. vt ſupra. vſque ad Chriſti nomine repetito excluſiue.

19 † Chriſti nomine repetito dicimus, ſententiamus, declaramus, & pronunciamus dictum Dom. Innocentium ex deductis in dicto proceſſu non fuiſſe repertum de iure punibilem de crimine, de quo fuit inquiſitus. quare illum a præſenti iudicio, ac inſtantia abſoluimus, & liberamus, abſolutumque ac liberatum declaramus, non ſolum hoc, ſed & omni meliori modo. Lata, lecta, & publicata fuit &c. vt ſupra.

De ſententia condemnatoria.

20 Condemnatoria vero ſententia tunc a iudice ipſo ferenda eſt, cum Reus ex deductis in proceſſu conuictus eſt, aut ipſemet fuit delictum confeſſus, quemadmodum ſupra dictum eſt nume. 4. In ea vero ferenda ipſe iudex.

21 Obſeruabit † primo, quod Reus, contra quem ferenda eſt, citari debet, ſeu vocari; vt ſi quid habet, quod pro ſui defenſione dicat, poſſit adferre. vt nume. 9. habitum eſt. Si habebit, quod producat, vel ad ſui defenſionem, vel ad ſui excuſationem, benigne audiatur; ſi nihil habeat, vel opponat, feratur contra illum ſententia.

22 † Obſeruabit ſecundo, quod pœna delicto conformis eſſe debet. iuxta illud Deuter. 25. Pro menſura delicti erit, & plagarum
23 modus. Quare † pœnam augere iudex minime poteſt, ſi alicui delicto a lege taxata ſit: niſi for-

taſſis

Digitized by Google

taſſis aliqua circumſtantia delicto annexa id expoſceret. ſed neque minuere; niſi ex legitima cauſſa, quam in ſententia exprimere debet, ſaltem illis verbis. Iuſtis de cauſſis animum noſtrum mouentibus. vide Diaz. in pract. crim.can.c.146.cum add. Lopez.

24 Obſeruabit tertio, quod † ſi Reus pęnæ a lege ſtatutæ pro delicto ab illo perpetrato capax forte non eſt, illam commutare in eam, cuius eſt capax, vtique poteſt. id affirmat Bald. in l. nouerint,n.5.C.intra certum tempus. quem alij Doctores ſequuntur.

Obſeruabit quarto Regulariũ
25 iudex, quod † pęnæ regularibus perſonis infligendæ a cuiuſuis Congregationis Conſtitutionibus deſumendæ ſunt; quemadmodum ſuperius c.13.nu.11.dictum eſt. In earum enim quibusque pęnæ leues, graues, grauiores, atque grauiſſimæ continentur, pro delictis vtique leuibus, grauibus, grauioribus, atque grauiſſimis puniendis. Pęna etenim a ſtatuto impoſita iuris communis pęnam tollit. Clar. lib.5.§.adulterium, ver. pone ſtatutum,& §.fin.q.85. ver. debet etiam.

26 † Quare non eſt cur vel a iure communi, vel aliunde quęrantur, aut ex proprio cuiuſque cerebro inueniantur. Pęnarum enim extenſio nimia vitanda eſt, optime probat Achilles de Graſſis auunculus meus deciſ.161. numero 6. Et eo magis, cum pœnæ ab inſtitutis regularibus taxatæ minui,& augeri queant.

27 † Et certe in grauiſſimis delictis carcer ipſe nonne ſufficere videtur? qui vtique ad finem vſque vitæ ieiunijs, alijsque afflictionibus additis prorogari poteſt.

28 † Nulla profecto maior pęna in ſacris canonibus (quod ſciam) pro quouis delicto ipſo carcere, vel in Monaſterio detruſione imponitur alicui delinquenti. & carceris perpetui pęna pęnæ mortis ſatis eſſe ſimilis profectò videtur. vt optime Diaz in prac.crim.can. c.143.verbo ſęculari curiæ tradi. poſt medium.

29 † De damnatione ad triremes videant iudices Regularium Io. Bern. Diaz in prac.crim.can.cum addit. Lopez c.145.in verbo corporalibus. & Martin. Nauar. in comment.3.de Regular.n.52.tomo 1.quibus in locis hac de re ſermonem habet vterque.

Poterit vero Condemnatoria ſententia hoc modo formari, ſeu pronunciari.

Forma ſententiæ condemnatorię cum expreſſione cauſſæ.

30 CHriſti † nomine inuocato. Nos D. P. &c. Viſis, ac diligenter conſideratis omnibus, & ſingulis in cauſſa, & cauſſis coram nobis, huiuſque Monaſterij diſcretis actitatis de, & ſuper læthalibus vulneribus a D. Vindice de Inflexibilibus inflictis D. Maledico de Improbis, de quibus in inquiſitionis proceſſu ad hoc a nobis fabricato, habitoq. ſuper his eorumdem diſcretorum conſilio, & aſſenſu iuxta conſtitutionum noſtrarum præſcriptum,

Deum

108

Deum præoculis habentes vt de illius vultu noſtrum iudicium prodeat,& oculi noſtri videant ęquitatem,per hanc noſtram definitiuam ſententiam.

Chriſti nomine repetito. Dicimus,ſententiamus,declaramus, pronunciamus, & definimus dictum Dominum Vindicem de Inflexibilibus fuiſſe repertum culpabilem, & de iure punibilem, & propterea in pœnam grauiſſimæ culpæ a noſtris Conſtitutionibus inflictam incurriſſe. Quapropter dictum Dom. Vindicem condemnandum fore, & eſſe ad carceres, prout illum ſententiamus, & condemnamus ad illos per decennium incipiendum ab hodierno die,ita, vt in eo clauſus manere debeat, nec inde per id temporis vnquam exire valeat, infirmitate grauiſſima dumtaxat excepta,ex qua cum conualuerit, ad eoſdem redire debeat; in eis permanſurus, donec decennium dictum compleatur ibique ter in hebdomada,quarta videlicet, ac ſexta feria, & Sabbato in pane ſolo, & aqua ieiunet, iiſdemque diebus ſeptem pſalmos pęnitentiales cũ Litanijs recitare debeat, ac teneatur.

Reſeruantes Reuerendiſſimo P.Generali pro tempore exiſtenti ex certa ſcientia, & expreſſe, quatenus dictam penam cum ſuis Collegis libere mitigare, relaxare,aut mutare valeat ſi, & quando ſibi viſum fuerit expedire. & id non ſolum hoc,ſed & omni meliori modo.

Lata, lecta, & publicata fuit hæc ſententia in tali ciuitate,ideſt Monaſterio tali pręſentibus D.F. & D. G. teſtibus ad hoc vocatis. die 17. Menſis Octobris 1612. in camera ſolitæ reſidentiæ præfati admodum R.P. Abb.

Cui ſubſcribet idem Iudex cum alijs diſcretis.

Forma alia ſine cauſſæ expreſſione.

31 CHriſti nomine inuocato. Nos D.S.Prior&c. Viſis,ac diligenter diſcuſſis omnibus, & ſingulis in cauſa,& cauſſis coram nobis, ac diſcretis noſtris actitatis inter D.Obſeruantem de Maleuolis denunciantem, & D.Impudicum de Impuris denunciatum, de & ſuper his,de quibus in proceſsu propterea a nobis fabricato. de eorumdem diſcretorum conſilio, & aſsenſu pro tribunali ſedentes,& ſolum Deum præoculis habentes, vt de illius vultu noſtrum iudicium prodeat, oculique noſtri videant æquitatem, per hanc noſtram definitiuam ſententiam, quam in his ſcriptis ferimus.

Chriſti nomine repetito.Dicimus, ſententiamus, declaramus, pronunciamus, atque definimus dictum Dom. Impudicum de Impuris de tali ciuitate culpabilem, & de iure punibilem repertum fuiſse, in pęnamque grauioris culpæ incidiſse, ideoque illum ad dictam penam condemnandum fore, & eſse; prout illum condemnamus, ac ſententiamus

ad eam peragendam per menſem ab hodierno die incipiendum. non ſolum hoc, ſed & omni meliori modo.

Lata, lecta, &c. vt ſupra. Ex formis adductis elici quæcumque ſententia poterit, contra quemuis pro quolibet delicto puniendo.

De Appellatione a ſententia.

32 † Si quis rationabili cauſsa ductus a definitiua ſententia voluerit appellare, uel quia iniuſtam eſse cognouit; vel quia contra indefenſum pronunciata eſt; vel quia ſeruata minime fuerint a iudice, quæ de iure ab eo ſeruanda erant; vel quia pœna in ipſa contenta grauior eſt, quam delictum mereatur; vel quacumque alia cauſsa, modo rationabilis fuerit; vtique poterit appellare. iuxta ea, quæ dicta ſunt, cap. 15.

Quod ſi præſtare voluerit, intra decem dies a die latæ, & publicatæ ſententiæ facere debet. quemadmodum locis citat. dictum eſt.

33 † Tranſacto enim huiuſmodi decem dierum ſpatio nequit amplius prouocare; tunc namque ſententia ipſa in rem tranſit iudicatam, c. cum inter. de ſenten. & re iudic. iuncta gloſ. ibi. uer. iudicatam, & c. quod ad conſultationem, eodem titul. niſi eſſet notorie iniuſta. Cęſar de Graſſis auunculus meus, deciſ. 134. numero 3.

Quæ ad appellationem ſpectant vniuerſa in c. 15. citato habentur.

At vero ſi delictum notorium eſt, aut Reus ipſum fuit confeſſus, nequaquam appellare poteſt. vt diximus cap. 15. cit. nume. 49. niſi cum excederetur modus in pena imponenda, quæ maior quam delictum mereatur, infligeretur. iuxta dicta eodem c. 15. numero 56.

De ſententia Declaratoria.

34 † Declaratoria vero ſententia a iudice ipſo ferri tunc debet; cum exceptus, aut de crimine contra illum in exceptione propoſito ſe purgauerit, ac immunem oſtenderit; aut de illo conuictus extiterit, ſiue illud fuerit ipſe confeſ-

35 ſus. † Quare Declaratoria ſententia duplex erit fauorabilis vna, contraria altera.

Itaque ſi exceptus adductas contra illum exceptiones repulerit, ſeque innocentem oſtenderit; pro illo declaratoria ſententia fauorabilis a iudice ferenda erit; videlicet quod eligi, aut electus confirmari, aut ad ordines promoueri poſſit. At vero ſi conuictus de crimine in exceptione propoſito, aut illud confeſsus ipſemet fuerit; contra illum declaratoria contraria pronuncianda erit, quod eligi, aut electus confirmari, aut ad ordines promoueri nequeat. Notandum autem quod a declaratoria incurſus cenſurarum a lege poſitarum, vel a conſtitut. Apoſtol. appellari poteſt; ac in

ea

ea requiruntur tres ſententiæ conformes. probat Achil. de Graſſ. deciſ. 370. num. 7.

Poterit autem Declaratoria ſententia hoc modo formari.

Forma Declaratoria ſententiæ fauorabilis.

36 CHriſti nomine inuocato. Nos Dom. B. Prior Generalis &c. Viſis, ac diligenter conſideratis omnibus & ſingulis in cauſſa, & cauſſis coram nobis, & Collegis noſtris Viſitatoribus agitatis de, & ſuper exceptionibus contra Domin. Bibacem de Muſſolinis de Meuania propoſitis a D Zelote de Inuidis de Aſta, de quibus in proceſſu a nobis propterea fabricato; habitoque ſuper his dictorum Collegarum noſtrorum conſilio, & aſſenſu; Deum præoculis habentes, vt de illius vultu noſtrum iudicium prodeat, & oculi noſtri videant æquitatem. per hanc definitiuam ſententiam.

Chriſti nomine repetito. Dicimus, ſententiamus, pronunciamus, definimus, & declaramus dictum D. Bibacem a criminibus in huiuſmodi exceptionibus contra illum propoſitis immunem eſſe, illumque velut innocentem ad quaſcumque dignitates, ac officia habilem declarandum fore, & eſſe, prout illum pronunciamus, & declaramus habilem eſſe, & ad quaſcumque dignitates eligi, & electum confirmari poſſe, non ſolum hoc, ſed & omni meliori modo.

Lata, lecta, & publicata fuit hæc ſententia die, &c. vt ſupra.

Forma Declaratoria ſententiæ contrariæ.

37 † Chriſti nomine repetito. Dicimus &c. dictum Domin. Bibacem de criminibus in talibus exceptionibus contra illum propoſitis fuiſſe conuictum, ſeu infamatum, & propterea inhabilem ad quaſcumque dignitates declarandum fore, & eſſe; prout illum ad eas inhabilem ſententiamus, & declaramus, adeo quod ad eas eligi, aut electus in eis nequeat confirmari. & id non ſolum hoc, ſed & omni meliori modo. Lata, lecta, &c.

De ſententia Interlocutoria pro Accuſatoris, vel Teſtium repulſione.

38 QVod vero ſpectat ad accuſatorem, vel teſtes, cum propter exceptiones a Reo ipſo propoſitas ab accuſando, vel a teſtimonio ferendo repelli, ſiue inhabiles declarari debent, opus in tali caſu definitiua ſententia minime eſt. verum ſat erit vel interlocutoria ſententia, vel decretum, quibus in eodem proceſſu declaretur illos ab accuſatione, vel a teſtimonio ferendo fore, & eſſe inhabiles; quare propter illorum accuſationem Reum præſumptũ non eſſe fatigandum, aut propter illorum teſtimonium non eſſe moleſtandum.

Poterit vero huiuſmodi ſenten tentia interlocutoria, ſiue decretum hoc modo formari.

Forma ſententiæ interlocutoriæ, ſeu decreti pro Accuſatore repellendo.

39 Cum D. Innocentius de Bonis accuſatus de quo ſupra D. Inquiſitum de Malitioſis accuſatorem, de quo ſimiliter ſupra, exceperit; ac velut illegitimum ab eius accuſatione repellendum fore, & eſſe inſteterit; eo quia infamis eſt, propterea quod alias vt falſus teſtis punitus, & in carcere ad penam damnatus fuit. Nos D. S. prior antedictus attendentes exceptiones propoſitas eſſe veras, & ſufficienter probatas, de noſtrorum diſcretorum cõſenſu dictum D. Inquiſitum velut Infamem decernimus ab accuſatione cuiuſquam repellendum fore vt accuſatorem illegitimum, prout illum repellimus, & inhabilem, ac illegitimum accuſatorem declaramus; & conſequenter dictum D. Innocentium propter illius accuſationem non eſſe fatigandum, & id non ſolum prædicto, ſed & omni meliori modo. Die 18. Menſis Octobris. 1612.

Eodem modo contra teſtes exceptos, ſi exceptio legitime probata fuerit, decretum formabitur, mutatis mutandis.

De Purgatione Canonica.

Caput Vigeſimumprimum.

SVMMARIVM.

1 *Canonica purgatio antiquitus maximò in honore erat.*
2 *Summi Pontifices qui ſe Canonice purgarunt.*
3 *Apud Romanos erat in vſu purgatio.*
4 *Purgationis vſus penè abolitus hodie eſt.*
5 *Inter regulares Canonica purgatio maxime periculoſa eſt.*
6 *Purgatio Canonica quare ita dicatur, & adinuenta ſit.*
7 *Purgatio Canonica quid ſit.*
8 *Quibus indici purgatio Canonica poſſit, ac debeat.*
9 *Regularibus indici Canonica purgatio poteſt.*
10 *Infamia pro qua indicitur purgatio Canonica vnde ortum habere debeat.*
11 *Accuſatore, ſeu Denunciatore apparente indici purgatio nequit.*
12 *Si delictum notorium ſit non poteſt indici purgatio.*
13 *Purgatio canonica indici ad inſtantiam purgandi poteſt.*
14 *Quis Canonicam purgationem indicere poſſit.*
15 *Iudici eccleſiaſtico arbitraria ipſa purgatio eſt.*
16 *In eo loco indici purgatio debet, in quo purgãdus noſcitur īfamatus.*
17 *Modus in Canonica purgatione ſeruandus.*
18 *Coram iudice faciẽda purgatio eſt.*
19 *Quid iurare purgandus debeat.*

Si

20 *Si purgandus prelatus ſit, quid iurare debeat.*
21 *Compurgatores quomodo, & quid iurare debeant.*
22 *Conditiones compurgatorum, quæ eſſe debeant.*
23 *Compurgator an repelli à purgando aliquo caſu poſſit.*
24 *Iudex compurgatores neque impedire, neque repellere poteſt.*
25 *Neque illos cogere ad purgandum quemcunque.*
26 *Compurgatorum numerus iudici arbitrarius eſt.*
27 *Si leuis infamia ſit, ipſius purgandi ſufficit iuramentum.*
28 *Canonicæ purgat. effectus qui ſit.*
29 *In purgatione deficiens, qua pœna puniri poſſit, ac debeat.*
30 *Canonicā purgationem ſubire qui renuit, quomodo tractandus ſit.*
31 *Canonica purgatio nō ita facile ab eccleſiaſticis iudicibus indici debet.*
32 *A decreto Canonicæ purgationis an, & quomodo appellari poſſit.*
33 *Purgatus de aliquo crimine, an ſuper eodem amplius moleſtari queat.*
34 *Modus indicendæ purgationis.*
35 *Forma decreti pro indicenda purgatione.*
36 *Forma præſtandæ, ſeu faciendæ purgationis.*
37 *Compurgatores informādi ſunt de meritis cauſæ, de crimine, &c.*
38 *Forma interrogandi eum qui purgandus eſt.*
39 *Forma interrogādi cōpurgatores.*
40 *Forma ſententiæ abſolutoriæ pro Canonicę purgato.*
41 *Forma ſnīę condemnatoriæ contra illum, qui in purgatione defecit.*
42 *De modo Canonicę purgationis ad inſtantiam purgādi peragendę.*
43 *Forma decreti pro indicenda purgatione ad inſtantiam purgandi ex proceſſus meritis ſuſpecti.*
44 *De Modo Canonicę purgationis ad inſtantiam purgandi nullo exiſtente proceſſu peragendę.*
45 *Forma decreti pro indicenda tali purgatione.*
46 *Forma patentium litterarum pro voluntarie purgato, vt ſupra.*

DEcreueram equidem canonicę purgationis tractationē ſilentio pertranſire: etenim licet † maximo in honore antiquitus fuerit huiuſmodi conſtituta purgatio, ita vt ſummorum Pontificum nonnulli de grauioribus criminibus diffamati, qui tamen iudicari a nemine poterant, ea publice ſe purgarí ad populi ſcandalum remouendum fuerint minime dedignati.

1

2 Hoc de Damaſo, Paſchali primo, Simaco, Gregorio ſeptimo, ac Pelagio primo affirmant Platina de vitis Pontificum. Campenſis lib. 6. Hierar. eccleſ. c. 17. Brunus lib. 4. de hæreticis, c. 11. ac ceteri, qui temporum illorum ſcripſerunt hiſtorias. & de Leone 3.

3 Baron. in Anal. eccl. 9. ſeculo. † Et apud Romanos quoque priſcis tēporib. extiterit in vſu purgatio ſimilis: cum etenim cōſules apud, vel prætores de quocūq. crimine accuſatus aliquis erat; decem, aut plures Romanos ciues, ac nobiles deferebat, qui affirmabant illum bonæ famæ, perfectæque vitæ, & conditionis fore, ac ſe cre-

Menſis Decembris, 1612. in camera ſolitæ reſidentiæ præfati P. Prioris, præſentibus D. P. & D. R. teſtibus ad hoc vocatis, & rogatis.

Ita pronunciaui ego D. A. Prior. &c.

Quod ſi in probatione defecerit ipſe Reus, condemnatoria contra illum ſententia ferenda eſt, quæ poterit hoc modo formari.

Forma ſententiæ condemnatoriæ contra deficientem in purgatione.

41 CHriſti nomine inuocato. Viſis, ac diligenter diſcuſſis omnibus, & ſingulis in cauſſa, & cauſſis coram nobis, diſcretiſque noſtris agitatis contra D. Rapacem de Raſtellinis de, & ſuper tali furto, de quo in accuſationis proceſſu a nobis propterea fabricato; cum dictus D. Rapax licet de tali furto neque confeſſus, neque conuictus exiſteret: remaneret veruntamen de illo valde ſuſpectus; habito diſcretorum conſilio, ſuper huiuſmodi ſuſpitione canonicam illi purgationem indiximus, in qua cum ipſe defecerit. Deum præ oculis habentes, vt de illius vultu iudicium noſtrũ prodeat, & oculi noſtri videant æquitatem, per hanc noſtram definitiuam ſententiam.

Chriſti nomine repetito. Dicimus, ſententiamus, declaramus, definimus, & pronunciamus dictum D. Rapacem, velut de tali furto iuxta canonicas ſanctiones conuictum, condemnandum, atque puniendum fore, & eſſe, prout illum condemnamus ad carceres per ſex menſes proxime futuros ab hodierno die incipiẽdos, in quibus die quolibet Veneris ſolo pane, & aqua reficiatur, ac ſeptem Pſalmos Pœnitentiales cum Litanijs, & precibus recitare teneatur. Reſeruantes nobis ex certa ſcientia, & expreſſe, quatenus dictam pœnam mitigare, mutare, vel in totum relaxare valeamus ſi, & quando nobis viſum fuerit expedire, & id nedum prædicto; ſed & omni meliori modo. &c.

Lata lecta, publicata, &c. vt ſupra.

Ita pronunciaui ego &c.

De Modo canonicæ purgationis ad inſtantiam purgandi præſtandæ.

42 REgularis quicunque de crimine quolibet infamatus, aut ſuſpectus dupliciter ſe purgari a iudice petere poteſt.

Vel exiſtente proceſſu contra illum fabricato, cuius meritis ob vehementem ſuſpitionem extraordinaria timet pœna mulctari, iuxta ea, quæ dicta ſunt cap. 18. num. 11.

Vel nullo exiſtente proceſſu, vt infamiam de aliquo delicto contra ſe ortam hoc remedio tollat.

Vt-

Vtcunque petat, monendus a iudice de periculo eſt, argum. ca. cum in iuuentute, §. r. in fine de purg. cano. Si autem in petitione perſtiterit.

Si priori ductus ratione petat canonicam ſibi purgationem iudici; omnia, quæ ſuperius dicta ſunt, obſeruari debent, ea ratione: quia cum proceſſus meritis, aut pœna extraordinaria plecti, aut canonice purgari debeat: canonica ſibi purgatio a iudice indicatur, ac peragatur, vel ex officio, vel ad purgandi ipſius inſtantiam, eodem ritu, ac modo indicenda, & peragēda profecto eſt.

Decretum autem illius indicendæ poterit hoc modo formari.

Forma Decreti pro indicenda canonica purgatione ad inſtantiam purgandi exiſtente proceſſu.

43 NOS D. A. Prior &c. Cum ex meritis proceſſus coram nobis, diſcretiſq. noſtris fabricati contra D. N. de, & ſuper tali delicto, de quo idem fuit accuſatus, ipſe neque confeſſus, neque conuictus plene repertus fuerit: ſed tantummodo vehementer ſuſpectus; ad huiuſmodi ſuſpitionē tollendam dictus D. N. multoties petijt, ac inſtetit, vt ſibi canonicam indiceremus purgationē. Quare huiuſmodi importunitate moti. Tibi præfato D. N. in præſentia noſtra conſtituto canonicam indicimus purgationem, &c. vt ſupra num. 35.

In ſententia quoque ſiue abſolutoria, ſiue condemnatoria, canonicam illi purgationem ad ipſius inſtātiam, petitionemue indictam fuiſſe apponendum eſt.

44 † Quod ſi poſteriori de cauſa motus canonicam ſibi petierit purgationem indici, nullo videlicet contra ipſum exiſtente proceſſu; aliter procedendum eſſe cenſeo, arg. cap. cum in iuuentute cit. §. cæterum, ac eorum, quæ ſuperius a nobis dicta ſunt hoc eodem cap. num. 13.

Idcirco dato caſu, illius indicendæ decretum ſequenti modo formari vtique poterit.

Forma Decreti pro indicenda canonica purgatione ad inſtantiam purgandi nullo exiſtente proceſſu.

45 NOS D. A. Prior &c. Cum D. N. de tali crimine ſe, apud Monaſterij huiuſce patres noueritinfamatum; licet ſuper eo nullam a quouis moleſtiam patiatur: quia tamen cura illi de nomine bono iuxta ſapientis cōſilium eſt; multoties coram nobis comparuit, petijt, ac inſtetit ſibi per nos propterea canonicam purgationem indici; vt hoc remedio ab infamia contracta liberaretur. Qui ſæpe monitus a nobis cū fuerit de maximo periculo, in quem ex tali purgatione, ſi in ea deficeret, incurrere poſſet; in ſua ni-

nihilominus petitione, inſtantiaque perſeuerare non deſtitit. Quare non iuris neceſſitate: ſed petentis importunitate compulſi. Tibi D N. quam petis canonicam indicimus purgationem coram nobis, diſcretiſque noſtris per te cum tribus canonicis viris probis, ac fide dignis, qui vitam, & conuerſationem tuam probe nouerint, peragendam: quattuor proximorum futurorum dierum terminum tibi aſſignantes, intra quem cum tibi libuerit, purgare te poteris.

Dat. Bononiæ in Monaſterio noſtro S.S. die 6. Decemb. 1612.

Cum autem purgatus fuerit, pro illo patentes litteræ innocentiæ ipſius declaratoriæ poteſtunt hoc modo formari.

Forma Patentium litterarum pro voluntarie purgato nullo exiſtente proceſſu.

46 NOS D. A. Prior &c. Vniuerſis præſentes litteras inſpecturis, atq; lecturis ſalutem in domino. Regulares perſonas in Dei ſortem electas, & a ſæculi coinquinationibus ſegregatas nedum a crimine: verum & a criminis quoque ſuſpicione eſſe decet immunes, dicente domino. Sancti eritis quoniam ego ſanctus ſum. Propterea cum D. N. Monaſterij noſtri canonicus, & ſacerdos apud eiuſdem Monaſterij Patres de tali delicto infamatus fuiſſet, neque aliter dictam infamiam a ſe tollere poſſet; multoties a nobis petijt, ac inſtetit ſe iuxta canonicas ſanctiones purgari, cuius importunæ aſſentientes petitioni, canonicã ei purgationem indiximus, qua cum optimè, plenè, atq; perfectè ſeſe purgauerit, illum iuxta canonicas eaſdem ſanctiones a tali delicto, de quo infamatus fuit, declaramus fore, & eſſe immunem, neque illi diffamationem huiuſmodi officere aliquo modo poſſe, aut debere. In quorum fidem, &c. Dat. Bononiæ in Monaſterio S. Saluatoris die 8. Decemb. 1612.

F I N I S.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

D. Marc'Antonio Pinardo Correctore

FINE

Digitized by Google

LABORATORIO [illegible]
A. [illegible] 197[illegible]
Via [illegible]
Tel. [illegible]